पांडुरंग बाळकृष्ण चावड.

उपयुक्तकथासंग्रह.

भाग २ रा.

हें पुस्तक

विद्वान् मंडळीच्या साहाय्यानें

नारायण रामचंद्र सोहनी

यांनीं

तयार करून

मुंबईत

आपल्या

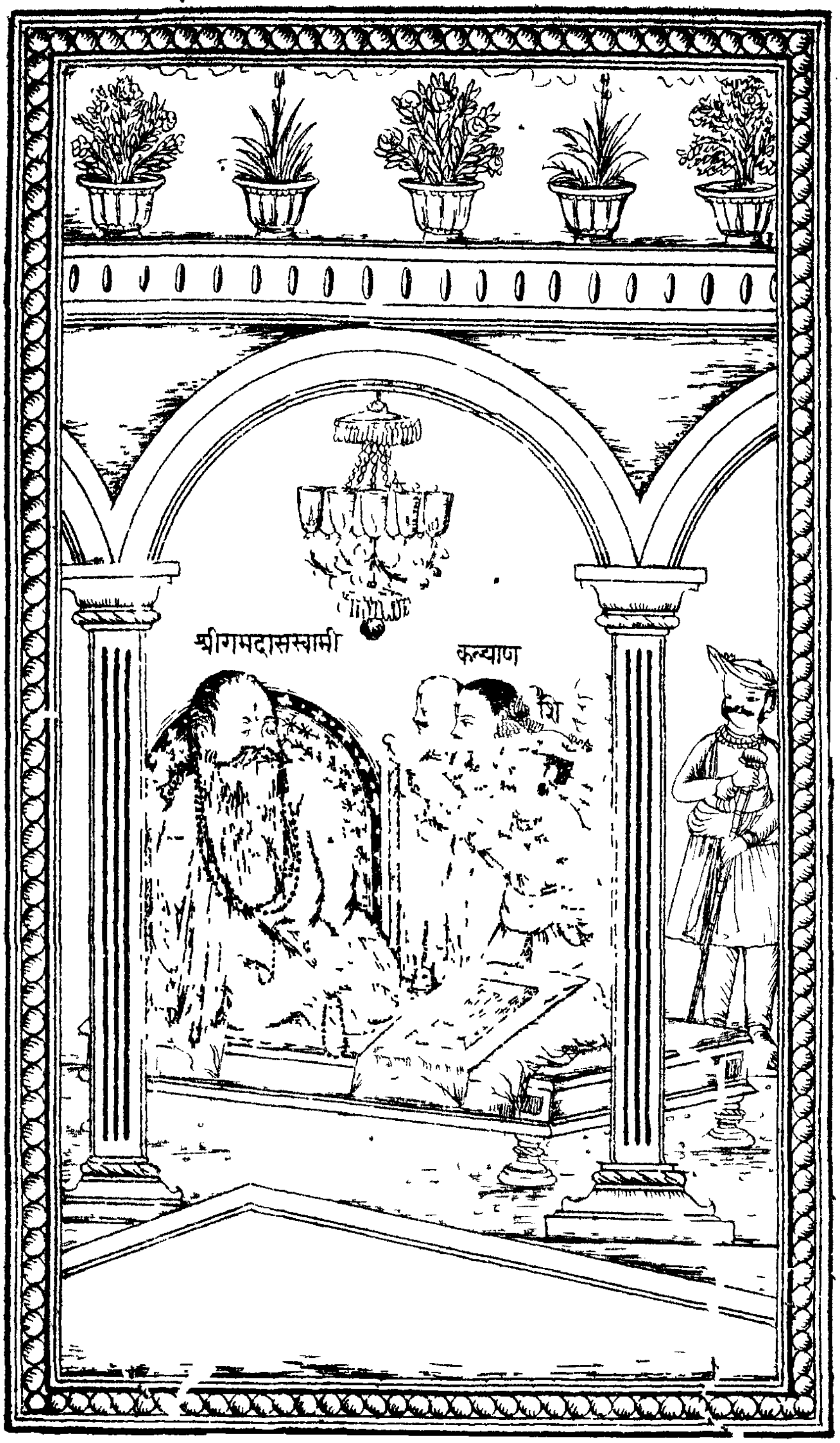
जगदीश्वर छापखान्यांत छापिलें.

आवृत्ति १ ली.

आषाढ शुद्ध ५ शके १७९८

सन १८७६

अनुक्रमणिका.

श्रीरामदासस्वामी
कल्याण

श्रीरामदासकृतमनाचेश्लोक

प्रारंभः

गणाधीशजो ईशसर्वांगुणाचा ॥ मुळारंभआरंभतोनिर्गुणाचा ॥
नमोशारदा मूळचत्वारिवाचा ॥ गमोपंथआनंतयाराघवाचा ॥ १॥

॥ १ ॥

मनासज्जनाभक्तिपंथेंचिजावें ॥ नरीश्रीहरी पाविजे तोस्वभावें ॥
जनींनिंद्यतेंसर्वसोडोनि द्यावें ॥ जनींवंद्यतें सर्वभावें करावें ॥ २॥

॥ २ ॥

प्रभाते मनीं रामचिंतीतजावा ॥ पुढें वैखरी राम आधीं वदावा ॥
सदाचारहा थोर सांडूं नयेतो ॥ जगींतोचितो मानवांधन्यहोतो ॥

॥ ३ ॥

मनावासनादुष्टकामानयेरे ॥ मनासर्वथापापबुद्धीनकोरे ॥
मनासर्वथानीतिसोडूंनकोहो ॥ मनाअंतरींसारवीचारराहो ॥

॥ ४ ॥

मनापापसंकल्पसोडोनि द्यावा ॥ मनासत्यसंकल्पजीवींधरावा ॥
मनाकल्पनातेनकोवीषयाची ॥ विकारें घडेहोजगीं सर्वछीछी ॥

॥ ५ ॥

नकोरेमनाक्रोधहाखेदकारी ॥ नकोरेमनाकामनानाविकारी ॥
नकोरे मना सर्वदाअंगिकारू ॥ नकोरे मनामत्सरूदंभभारू ॥

॥ ६ ॥

मनाश्रेष्ठधारिष्टजीवींधरावें ॥ मनाबोलणें नीचसोसीतजावें ॥
स्वयेंसर्वदा नम्रवाचेवदावें ॥ मनासर्वलोकांसिरे नीववावें ॥ ७

॥ ७ ॥

देहत्यागितांकीर्तिमागेंउरावी ॥ मनासज्जनाहे क्रियाधरावी ॥
मनाचंदनाचेपरित्वांझिजावें ॥ परीअंतरीं सज्जना नीववावें ॥ ८

नकोरे मना द्रव्य तें पूरिलांचें ॥ अति स्वार्थ बुद्धी नुरे पाप साचें ॥
घडे भोगणें पाप तें कर्म खोटें ॥ नहोतां मनासारिखें दुःख मोठें ॥

॥ ९ ॥

सदा सर्वदा प्रीति रामीं धरावी ॥ दुःखाची स्वयें सांडि जीवीं करावी
देहदुःख तें सूख मानीत जावें ॥ विवेकें सदा स्वस्वरूपीं भजावें ॥

॥ १० ॥

जनीं सर्व सूखी असा कोण आहे ॥ विचारी मना तूं चि शोधूनि पाहें ॥
मना त्वांचि रे पूर्व संचीत केलें ॥ तयासारिखें भोगणें प्राप्त झालें ॥

॥ ११ ॥

मना मानसीं दुःख आणूं नकोरे ॥ मना सर्वथा शोक चिंता नकोरे ॥
विवेकें देहबुद्धि सोडोनि द्यावी ॥ विदेहीपणें मुक्ति भोगीत जावी ॥

॥ १२ ॥

मना सांग पां रावणा काय झालें ॥ अकस्मात तें राज्य सर्वहि बुडालें
म्हणोनी कुडी वासना सांडि वेगीं ॥ बळें लागला काळ हा पाठिलागीं ॥

॥ १३ ॥

जिवा कर्मयोगें जनीं जन्म झाला ॥ परी शेवटीं काळ घेऊनि गेला ॥
महाथोर ते मृत्युपंथें चि गेले ॥ असंख्यात ते जन्मले आणि मेले ॥

॥ १४ ॥

मना पाहतां सत्य हे मृत्युभूमी ॥ जितां बोलती सर्वही जीव मी मी ॥
चिरंजीव हे सर्वही मानिताती ॥ अकस्मात सांडूनियां सर्व जाती ॥

॥ १५ ॥

मरे एक त्याचा दुजा शोक वाहे ॥ अकस्मात तोही पुढें जात आहे ॥
पुरेना जनीं लोभ रे क्षोभ होतो ॥ म्हणोनी जनीं मागुता जन्म घेतो ॥

॥ १६ ॥

मना मानसीं व्यर्थ चिंता वाहातें ॥ अकस्मात होणार होऊनि जातें ॥
घडे भोगणें सर्वही कर्मयोगें ॥ मतीमंद तो खेद मानी वियोगें ॥ १७

मनाराघवावीणआशानकोरे ॥ मनामानवाचीनकोकीर्तितूंरे ॥
जयावर्णितीवेदशास्त्रेंपुराणें ॥ तयावर्णितांसर्वहीश्लाघ्यवाणे ॥

॥१८॥

मनासर्वथासत्यसांडूंनकोरे ॥ मनासर्वथामिथ्य मांडूंनकोरे ॥
मनासत्यतेंसत्यवाचेवदावें ॥ मनामिथ्यतेंमिथ्यसोडोनिद्यावें ॥

॥१९॥

बहूहिंपुटीहोयजेमायपोटीं ॥ नकोरेमनायातनातेचिमोठी ॥
निरोधेंपचेकोंडिलेंगर्भवासीं ॥ अधोमूखरेदुःखत्याबाळकासी ॥

॥२०॥

मनावासनाचूकवीयेरझारा ॥ मनाकामनासोडवीद्रव्यदारा ॥
मनायातनाघोरहेगर्भवासी ॥ मनासज्जनाभेटवीराघवासीं ॥

॥ २१ ॥

मनासज्जनाहीतमाझेंकरावें ॥ रघूनायकादृढचित्तींधरावें ॥
महाराजतोस्वामिवायूसुताचा ॥ जनाउद्धरीनाथलोकत्रयाचा ॥

॥२२॥

नबोलेंमनाराघवावीणकांहीं ॥ जनींवाउगेंबोलतांसौख्यनाहीं ॥
घडीनेंघडीकाळआयुष्यनेतो ॥ देहांतींतुलाकोणसोडूंपहातो ॥

॥२३॥

रघूनायकावीणवांयांशिणावें ॥ जनासारिखेंव्यर्थकांवोसणावें ॥
सदांसर्वदानामवाचेवसोंदे ॥ अहंतामनींपापिणीतेनसोंदे ॥

॥२४॥

मनावीटमानूंनकोबोलण्याचा ॥ पुढेंमागुतारामजोडेलकैंचा ॥
सुखाचीघडीलोटतांसूखआहे ॥ पुढेंसर्वजाईलकांहीनराहे ॥

॥२५॥

देहरक्षणाकारणेंयत्नकेला ॥ परीशेवटींकाळघेऊनिगेला ॥
करीरेमनाभक्तियाराघवाची ॥ पुढेंअंतरींसोडिंचिंताभवाची ॥२६

भवाचे भयेकाय भीतोसि लंडी॥ धरीरे मना धैर्य धाका सि सांडी॥
रघूनायकासारिखा स्वामि शीरीं॥ नुपेक्षीकदां कोपल्या दंडधारी
॥ २७॥
दिनानाथ हा राम कोदंडधारी ॥ पुढें देखतां काळ पोटीं थरारी ॥
जनीं वाक्य नेमस्त हें सत्य मानी॥ नुपेक्षी कदां रामदासाभिमानी ॥
॥ २८॥
पदीं राघवाचे सदा ब्रीद गाजे ॥ बळें भक्तरीपू शिरीं कांबि वाजे ॥
पुरी वाहिली सर्व जेणें विमानीं॥ नुपेक्षी कदां रामदासाभिमानी॥
॥ २९॥
समर्थाचिया सेवका वक्र पाहे ॥ असा सर्व भूमंडळीं कोण आहे॥
जयाची लिला वर्णिती लोक तीन्ही॥ नुपेक्षी कदां रामदासाभिमानी
॥ ३०॥
महासंकटीं सोडिले देव जेणे॥ प्रतापें बळें आगळा कोटिगूणें ॥
जयातें स्मरे शैलजा शूलपाणी ॥ नुपेक्षी कदां रामदासाभिमानी॥
॥ ३१॥
अहल्या शिळा राघवें मुक्त केली॥ पदीं लागतां दिव्य होऊनि गेली॥
जया वर्णितां शीणली वेदवाणी॥ नुपेक्षी कदां रामदासाभिमानी॥
॥ ३२॥
वसे मेरु मांदार हे सृष्टिलीला ॥ शशी सूर्य तारांगणी मेघमाळा ॥
चिरंजीव केले जगीं दास दोन्ही ॥ नुपेक्षी कदां रामदासाभिमानी॥
॥ ३३॥
सदा सर्वदा देव सन्नीध आहे॥ कृपाळूपणें अल्प धारिष्ट पाहे॥
सुखानंद आनंद कैवल्य दानी॥ नुपेक्षी कदां रामदासाभिमानी॥
॥ ३४॥
उपेक्षा कधीं रामरूपी असेना॥ जिवा मानवा निश्चयतो वसेना ॥
शिरीं भार वाहे न बोले पुराणी॥ नुपेक्षी कदां रामदासाभिमानी॥ ३५

असेहोजयाअंतरींभावजैसा॥ वसे होतयाअंतरीं देवतैसा॥
अनन्यासिरक्षीतसेचापपाणी॥ नुपेक्षीकदारामदासाभिमानी॥
॥३६॥
सदाचक्रवाकासिमार्तंडजैसा॥ उडीघालितोसंकटींस्वामितैसा॥
हरीभक्तिचाघावघालीनिशाणीं॥ नुपेक्षीकदारामदासाभिमानी॥
॥३७॥
मनाप्रार्थनातूजलाएकआहे॥ रघूराजअंकीत होऊनिराहें॥
अवज्ञाकधीं होयदर्शीनकीजे॥ मनासज्जनाराघवीं वस्तिकीजे॥
॥३८॥
जयावर्णितीवेदशास्त्रेंपुराणें॥ तयाचेनियोगेंसमाधानबाणें॥
तयालागिहें सर्व चांचल्यदीजे॥ मनासज्जनाराघवीं वस्तिकीजे॥
॥३९॥
मनापाविजेसर्वहीसूखजेथें॥ अतीआदरें ठेविजे लक्षतेथें॥
विवेकेंकुडीवासना पालटीजे॥ मनासज्जनाराघवीं वस्तिकीजे॥
॥४०॥
बहूहिंडतां सूख होणार नाहीं॥ शिणावेंपरीनातुडे हीतकांहीं॥
विचारेंबराअंतरीं बोधकीजे॥ मनासज्जनाराघवीं वस्तिकीजे॥
॥४१॥
बहूतांपरीहेंचिआतांधरावें॥ रघूनायकाआपुलेंसेंकरावें॥
दिनानाथहातोडरीं ब्रीदगाजे॥ मनासज्जनाराघवीं वस्तिकीजे॥
॥४२॥
मनासज्जनाएकजीवींधरावें॥ जनींआपुलें हीत तूवां करावें॥
रघूनायकावीणबोलोंनकोहो॥ सदामानसींहानिजध्यासराहो॥
॥४३॥
मनारेजनीमौनमुद्राधरावी॥ कथाआदरेंराघवाचीकरावी॥
नसेरामतेंधामसोडोनिद्यावें॥ सुखालागिंआरण्यसेवीतजावें॥४४

जयाचेनिसंगेंसमाधानभंगे ॥ अहंताअकस्मातयेऊनिलागे ॥
तयासंगतीचीजनींकोणगोडी ॥ जियेसंगतीनेमतीरामसोडी ॥

॥ ४५ ॥

मनाजेघडीराघवावीणगेली ॥ जगींतेतुवांआपली हानि केली ॥
रघूनायकावीणतोशीणआहे ॥ जनींदक्षतोलक्षलाऊनिपाहे ॥

॥ ४६ ॥

मनालोचनींश्रीहरीतोचिपाहें ॥ जनींजाणताभक्त होऊनिराहें ॥
गुणींप्रीनलागो क्रमूसाधनाचा ॥ जगींधन्यतोदाससर्वोत्तमाचा ॥

॥ ४७ ॥

सदा देवकाजींझिजे देहज्याचा ॥ सदा रामनामें वदेनित्यवाचा ॥
स्वधर्मेंचिचालेसदाउत्तमाचा ॥ जगींधन्यतोदास सर्वोत्तमाचा ॥

॥ ४८ ॥

सदाबोलण्यासारिखेंचालताहे ॥ अनेकींसदाएक देवासि पाहे ॥
सगूणींभजे लेशनाहीं भ्रमाचा ॥ जगींधन्यतो दास सर्वोत्तमाचा ॥

॥ ४९ ॥

नसेअंतरींकामनानाविकारी ॥ उदासीनतोतापसीब्रह्मचारी ॥
निवालामनींलेशनाहींतमाचा ॥ जगींधन्यतोदाससर्वोत्तमाचा ॥

॥ ५० ॥

मदेंमत्सरेंसोडिलीस्वार्थबुद्धी ॥ प्रपंचीकनाहींजयातेंउपाधी ॥
सदाबोलणेनम्रवाचासुवाचा ॥ जगींधन्यतोदाससर्वोत्तमाचा ॥

॥ ५१ ॥

क्रमीवेळजोतत्वचिंतानुवादें ॥ नलिंपेकदादंभवादेंविवादें ॥
करीसूखसंवादजोउगमाचा ॥ जगींधन्यतोदास सर्वोत्तमाचा ॥

॥ ५२ ॥

सदाआर्जवींप्रीयजोसर्वलोकीं ॥ सदासर्वदासत्यवादीविवेकी ॥
नबोलेकदामिथ्यवाचात्रिवाचा ॥ जगींधन्यतोदाससर्वोत्तमाचा ॥ ५३

सदा सेवि आरण्य तारुण्यकाळीं ॥ मिळेना कदा कल्पनेचेनि मेळीं ॥
चळे नाम मनीं निश्चयो दृढ ज्याचा ॥ जगीं धन्य तो दास सर्वोत्तमाचा ॥

॥ ५४ ॥

नसे मानसीं दुष्ट आशा दुराशा ॥ वसे अंतरीं प्रेम पाशा पिपाशा ॥
ऋणी देव हा भक्तिभावें जयाचा ॥ जगीं धन्य तो दास सर्वोत्तमाचा ॥

॥ ५५ ॥

दिनाचा दयाळू मनाचा मवाळू ॥ स्नेहाळू कृपाळू जगीं दास पाळू ॥
जया अंतरीं क्रोध संताप कैंचा ॥ जगीं धन्य तो दास सर्वोत्तमाचा ॥

॥ ५६ ॥

जगीं होइजे धन्य या रामनामें ॥ क्रिया भक्ति ऊपासना नित्य नेमें ॥
उदासीनता तत्वता सार आहे ॥ सदा सर्वदा मोकळी वृत्ति राहे ॥

॥ ५७ ॥

नको वीषयीं वासना वृत्तिरूपें ॥ पदार्थीं जडे कामना पूर्वपापें ॥
सदा राम निष्काम चित्तीं वसावा ॥ मनीं कल्पना लेश तोही नसावा ॥

॥ ५८ ॥

मना कल्पना कल्पितां कल्पकोटी ॥ नव्हे रे नव्हे सर्वथा रामभेटी ॥
मनीं कामना राम नाहीं जयाला ॥ अती आदरें प्रेम नाहीं तयाला ॥

॥ ५९ ॥

मना श्रीराम कल्पतरू कामधेनू ॥ निधी सार चिंतामणी काय वानूं ॥
जयाचेनि योगें घडे सर्व सत्ता ॥ तया साम्यता काय सी कोण आतां ॥

॥ ६० ॥

उभा कल्पवृक्षातळीं दुःख वाहे ॥ तया अंतरीं सर्वदा तें चि राहे ॥
जनीं सज्जनीं वाद हा वाढवावा ॥ पुढें मागुती शोक जीवीं धरावा ॥

॥ ६१ ॥

निजध्यास तो सर्व तूटोनि गेला ॥ बळें अंतरीं शोक संताप ठेला ॥
सुखानंद आनंद भेदें बुडाला ॥ मना निश्चयो सर्व खेदें उडाला ॥ ६२

घरींकामधेनूपुढेंताकमागे ॥ हरीबोधसांडोनिवीवादिंलागे ॥
करींसारचिंतामणी काचखंडे ॥ तया मागतांदेतअसे उदंडें ॥

॥ ६३ ॥

अतीमूढत्या दृढबुद्धीअसेना ॥ अतीकामत्यारामचित्तींवसेना ॥
अतीलोभत्याक्षोभहोईलजाणा ॥ अतीवीषयीसर्वदा दैन्यवाणा ॥

॥ ६४ ॥

नको दैन्यवाणेंजिणेभक्तिवीणें ॥ अतीमूर्खत्या सर्वदा दुःखदेणें ॥
धरींरेमनाआदरेंप्रीतिरामीं ॥ नकोवासना हेमधामींविरामी ॥

॥ ६५ ॥

नव्हेसारसंसार हाघोरआहे ॥ मना सज्जनासर्वशोधोनि पाहें ॥
जनींवीषखातांपुढें सौख्यकैंचें ॥ धरींरेमनाध्यानयारापवाचें ॥

॥ ६६ ॥

घनश्यामहारामलावण्यरूपी ॥ महाधीरगंभीर पूर्णप्रतापी ॥
करीशेवटींशेवकाचाकुडावा ॥ प्रभातेमनींरामचिंतीतजावा ॥

॥ ६७ ॥

बळेंआगळारामकोदंडधारी ॥ महाकाळविक्राळतोहीथरारी ॥
पुढेंमानवाकिंकराकोणकेवा ॥ प्रभातेमनींरामचिंतीतजावा ॥

॥ ६८ ॥

सुखानंदकारीनिवारी भयातें ॥ जनींभक्तिभावेंभजावेंतयातें ॥
विवेकेंत्यजावा अनाचारहेवा ॥ प्रभाते मनींरामचिंतीतजावा ॥

॥ ६९ ॥

सदारामनामें वदा पूर्णकामें ॥ कदाबाधिजेना पदानित्यनेमें ॥
मदालस्यहा सर्वसोडोनिद्यावा ॥ प्रभातेमनींरामचिंतीतजावा ॥

॥ ७० ॥

जयाचेनिनामें महादोषजाती ॥ जयाचेनिनामेंगतीपाविजेती ॥
जयाचेनिनामें घडेपुण्यठेवा ॥ प्रभाते मनींरामचिंतीतजावा ॥ ७१

नवेंचेकदाग्रंथिंचाअर्थकांहीं ॥ स्मरवेंनामउच्चारितांकष्टनाहीं ॥
महाघोरसंसारशत्रूजिणावा ॥ प्रभातेमनींरामचिंतीतजावा ॥

॥ ७२ ॥

देहदंडणांचेंमहादुःखआहे ॥ महादुःखतेंनामघेतांनराहे ॥
सदाशीवचिंतीतसेदेवदेवा ॥ प्रभातेमनींरामचिंतीतजावा ॥

॥ ७३ ॥

बहूतांपरीसंकटेंसाधनाचीं ॥ व्रतेंदानउद्यापनेंतींधनाचीं ॥
दिनाचादयाळूमनींआठवावा ॥ प्रभातेमनींरामचिंतीतजावा ॥

॥ ७४ ॥

समस्तामधेंसारसाचारआहे ॥ कळेनातरीसर्वशोधोनिपाहें ॥
मनासंशयोवाउगातोत्यजावा ॥ प्रभातेमनींरामचिंतीतजावा ॥

॥ ७५ ॥

नव्हेकर्मनाधर्मनायोगकांहीं ॥ नव्हेभोगनात्यागनासांगकांहीं ॥
ह्मणेदासविश्वासनामींधरावा ॥ प्रभातेमनींरामचिंतीतजावा ॥

॥ ७६ ॥

करीकामनिष्कामयाराघवाचें ॥ करीरूपस्वरूपसर्वांजिवांचें ॥
करीछंदनिर्द्वंद्वहेगूणगातां ॥ धरीकीर्तनींत्यानिविश्वासहोतां ॥

॥ ७७ ॥

अहोज्यानरारामविश्वासनाहीं ॥ तयापामराबाधिजेसर्वकांहीं ॥
महाराजतोस्वामिकैवल्यदाता ॥ वृथावाहणेंदेहसंसारचिंता ॥

॥ ७८ ॥

मनापावनाभावनाराघवाची ॥ धरींअंतरींसोडिंचिंताभवाची ॥
भवाचेंभयेंमानवाभूलठेली ॥ नसेवस्तुचीधारणाव्यर्थगेली ॥

॥ ७९ ॥

धराश्रीवरात्याहराअंतरातें ॥ तरादुस्तरात्यापरासागरातें ॥
सरावीसरात्याभरादुर्भरातें ॥ करानीकुरात्यारवरामत्सरातें ॥ ८

मनामत्सरेंनामसोडूनकोहो ॥ अतीआदरें हानिजध्यासराहो ॥
समस्तामतेंनामतेंसारआहे ॥ दुजीतूळणातूळितांहेनसाहे ॥

॥८१॥

बहूनामयारामनामीतुळेना ॥ अभाग्यानरापामराहेंकळेना ॥
विषाऔषधघेतलेंपार्वतीशें ॥ जिवामानवाकींकराकोणपूसे ॥

॥८२॥

जेणेंजाळिलाकामतोरामध्यातो ॥ उमेसीअतीआदरेंगूणगातो ॥
बहूज्ञानवैराग्यसामर्थ्यजेथें ॥ परीअंतरींरामविश्वासतेथें ॥

॥८३॥

विठोनेशिरींवाहिलादेवराणा ॥ तयाअंतरींध्यासरेत्यासिनेणा ॥
निवालास्वयेंतापसीचंद्रमौळी ॥ जिवासोडवीरामहाअंतकाळीं ॥

॥८४॥

भजारामविश्रामयोगेश्वराचा ॥ जपानेमिलानेमगौरीहराचा ॥
निवालास्वयेंतापसीचंद्रमौळी ॥ तुह्मांसोडवीरामहाअंतकाळीं ॥

॥८५॥

सुखीरामविश्रामनेथेंचिआहे ॥ सदानंदआनंदशोधोनिपाहे ॥
नयावीणतोशीणसंदेहकारी ॥ निजध्यासतोशोकसंतापहारी ॥

॥८६॥

मुखींनामत्याकामबाधूंशकेना ॥ गुणीइष्टधारिष्टत्याचेंचुकेना ॥
हरीभक्ततोशक्तुकामासिमारी ॥ जगींधन्यतोमारुतीब्रह्मचारी ॥

॥८७॥

बहूचांगलेंनामयाराघवाचें ॥ अतीसाजिरेंस्वल्पसोपेंफुकाचें ॥
करीमूळनिर्मूळघेतांभवाचें ॥ जिवामानवाहेंचिकैवल्यसाचें ॥

॥८८॥

जनींभोजनींनामवाचेचदावें ॥ अतीआदरेंनामघोषेंह्मणावें ॥
हरीचिंतनींअन्नसेवीतजावें ॥ तरीश्रीहरीपाविजेतोस्वभावें ॥ ८९

नयेरामवाणीतयाथोरहानी॥ जनींव्यर्थप्राणीतयानामकर्णी॥
हरीनामहेंवेदशास्त्रींपुराणीं॥ बहूआगळीबोलिलीवेदवाणी॥
॥९०॥
नकोवीरमानूरघूनायकाचा॥ अतीआदरेंबोलिजेरामवाचा॥
नवेंचेमुखींसांपडेरेफुकाचा॥ कराघोषत्याजानकीवल्लभाचा॥
॥९१॥
अतीआदरेंसर्वहीनामघोषें॥ गिरीकंदरींजाइजेदूरदेशें॥
हरीतुष्टलातोषलानामघोषें॥ विशेषेंहरीमानसींरामपीसें॥
॥९२॥
जगींपाहतांरामहाअन्नदाता॥ तयालागिहोतत्वतासर्वचिंता॥
तयाचेंमुखींनामघेतांफुकाचें॥ मनासांगपांरेतुझेंकायवेंचे॥
॥९३॥
तिन्हींलोकजाळूंशकेकोपयेतां॥ निवालाहरूतोमुखींनामघेतां॥
जपेआदरेंपार्वतीविश्वमाता॥ ह्मणोनीह्मणातेंचिहेंनामआतां॥
॥९४॥
अजामीळपापीवदेपुत्रकामें॥ तयामुक्तिनारायणाचेनिनामें॥
शुकाकारणेंकुंटिणीरामवाणी॥ मुखींबोलतांख्यातिझालीपुराणीं
॥९५॥
महाभक्तप्रल्हादहादैत्यकूळीं॥ जपेरामनामावळीनित्यकाळीं॥
पितापापरूपीतयादेखवेना॥ जनींदैत्यतोनाममूखीं ह्मणेना॥
॥९६॥
मुखींनामनाहींतयामुक्तिकैंची॥ अहंतागुणीयातनातेफुकाची॥
पुढेंअंतयेईलतोदैन्यवाणा॥ ह्मणोनीह्मणारेह्मणादेवराणा॥
॥९७॥
हरीनामनेमस्तपाषाणतारी॥ बहूतारिलेमानवींदेहधारी॥
तयारामनामींसदाजोविकल्पी॥ वदेनाकदांजीवतोपापरूपी॥ ९८

उपयुक्त कथा संग्रह.

जगीं धन्य वाराणशी पुण्यराशी॥ तयां माजि जातां गती पूर्वजांसीं॥
मुखीं राम नामावळी नित्य काळीं॥ जिवा हीत सांगे सदा चंद्रमौळी॥

॥९९॥

यथा सांग रे कर्म तें ही घडेना॥ घडे कर्म तें पुण्य गांठीं पडेना॥
दया पाहतां सर्व भूतीं असेना॥ फुकाचें मुखीं नाम तें ही वसेना॥

॥१००॥

जया नावडे नाम त्या यम जाची॥ विकल्पें उठे तर्क त्या नर्क खीळी॥
म्हणोनी अती आदरें नाम घ्यावें॥ मुखीं बोलतां दोष जाती स्वभावें॥

॥१०१॥

अती लीनता सर्व भावें स्वभावें॥ जना सज्जना लागिं संतोषवावें॥
देहकारणीं सर्व लावीत जावें॥ सगूणीं अती आदरेंसी भजावें॥

॥१०२॥

हरी कीर्तनीं प्रीति भावें धरावी॥ देहबुद्धि नीरूपणीं वीसरावी॥
परद्रव्य आणीक कांता परावी॥ यदर्थीं स्वियें सांडजीवीं करावी॥

॥१०३॥

क्रियेवीण नानापरी बोलिजे ते॥ परी चित्त दुश्चित्त तें लाजवीतें॥
मना कल्पना धीट सैराट धांवे॥ तया मानवा देव कैसेनि पावे॥

॥१०४॥

विवेकें क्रिया आपुली पालटावी॥ अती आदरें शुद्ध क्रीया धरावी॥
जगीं बोलण्या सारिखें चाल बापा॥ मनीं कल्पना सोडि संसार तापा॥

॥१०५॥

बरी स्नान संध्या करी एकनिष्ठा॥ विवेकें मना आवरी स्थानभ्रष्टा॥
दया सर्व भूतीं जया मानवाला॥ सदा प्रेमळू भक्तिभावें निवाला॥

॥१०६॥

मना कोप आरोपणा ते नसावी॥ मना बुद्धि हे साधुसंगें वसावी॥
मना नष्ट चांडाळ तो संग त्यागीं॥ मना होय रे मोक्षभोगीं विभागी॥१०७

सदासर्वदासज्जनाचेनियोगें ॥क्रियापालटेभक्तिभावार्थलागे॥
क्रियेवीणवाचाळतातेनिवारी ॥तुटेवादसंवादतोहीतकारी ॥
॥१०८॥
जनीवादसंवादसोडोनिद्यावा॥जनीसूखसंवादसूखेंकरावा॥
जनीतोचितोसूखसंतापहारी॥तुटेवादसंवादतोहीतकारी॥
॥१०९॥
तुटेवादसंवादत्यातेंह्मणावें॥विवेकेंअहंभावत्यातेंजिणावें॥
अहंतागुणेंवादनानाविकारी॥तुटेवादसंवादतोहीतकारी॥
॥११०॥
हिताकारणेंबोलणेंसत्यआहे॥हिताकारणेंसर्वशोधोनिपाहें॥
हिताकारणेंबंडपाखंडवारी॥तुटेवादसंवादतोहीतकारी॥
॥१११॥
जनींसांगतांऐकतांजन्मगेला॥परीवादवीवादतैसाचिठेला॥
उठेसंशयोवादहादंभधारी॥तुटेवादसंवादतोहीतकारी॥
॥११२॥
जनींहीतपंडीतसांगोनिगेले॥अहंतागुणेंब्रह्मराक्षसझाले॥
तयांहूनव्युत्पन्नतोकोणआहे॥मनासर्वजाणीवसोडोनिराहें॥
॥११३॥
तुटेवादसंवादतेथेंकरावा॥विवेकेंअहंभावहापालटावा॥
जनींबोलण्यासारिखेंआचरावें॥क्रियापालटेभक्तिपंथेंचिजावें॥
॥११४॥
फुकाचेंमुखीबोलतांकायवेंचे॥दिसंदीसअभ्यंतरींगर्वसांचे॥
क्रियेवीणवाचाळतां व्यर्थआहे॥विचारीमनातूंचिशोधूनिपाहें॥
॥११५॥
बहूशापितांकष्टलाअंबऋषी॥तयाचेस्वयेंश्रीहरीजन्मसोसी॥
दिल्हाक्षीरसिंधूतयाउपमानी॥तुपेक्षीकदांरामदासाभिमानी॥११६

ध्रुवलेंकरूंवापुडें दैन्यवाणें ॥ कृपाभाकितां दीधली भेटजेणें ॥
चिरंजीवतारांगणी प्रेमरवाणी॥ नुपेक्षीकदारामदासाभिमानी॥

॥११७॥

गजेंद्रमहासंकटींवाटपाहे ॥ तयाकारणें श्रीहरीधांवताहे॥
उडीघातली जाहला जीवदानी॥ नुपेक्षीकदारामदासाभिमानी॥

॥११८॥

अजामीळपापीतयाअंतआला॥ कृपाळूपणेंतोजनींमुक्तकेला॥
अनाथासिआधारहाचक्रपाणी॥ नुपेक्षीकदारामदासाभिमानी॥

॥११९॥

विधीकारणेंजाहला मत्स्यवेगीं॥ धरीकूर्मरूपींधरापृष्ठभागीं॥
जनारक्षणाकारणेंनीचयोनी॥ नुपेक्षीकदारामदासाभिमानी॥

॥१२०॥

महाभक्तप्रल्हादहाकष्टवीला॥ ह्मणोनीतयाकारणेंसिंहझाला॥
नयेज्वाळवीशाळसन्नीधकोणी॥ नुपेक्षीकदारामदासाभिमानी॥

॥१२१॥

कृपाभाकिताजाहलावज्रपाणी॥ तयाकारणेंवामनचक्रपाणी॥
द्विजाकारणें भार्गवचापपाणी॥ नुपेक्षीकदारामदासाभिमानी॥

॥१२२॥

अहल्यासतीलागिआरण्यपंथें॥ कुडावापुडें देववंदीतयानें॥
बळेंसोडितांघावघालीनिशाणी॥ नुपेक्षीकदारामदासाभिमानी॥

॥१२३॥

तयाद्रौपदीकारणें लागिवेगें॥ त्वरेंधांवतो सर्वसोडोनि मागें॥
कलीलागिझालाअसेबौध्यमोनी॥ नुपेक्षीकदारामदासाभिमानी

॥१२४॥

अनाथांदिनाकारणेंजन्मताहे॥ कलंकीपुढें देव होणारआहे॥
तयावर्णितांशीणली वेदवाणी॥ नुपेक्षीकदारामदासाभिमानी॥१२५

जनाकारणे देवलीलावतारी ॥ बहूतांपरीआदरें वेषधारी ॥
तयानेणती ते जनींपापरूपी ॥ दुरात्मे महानष्टचांडाळपापी ॥
॥१२६॥
जगींधन्यतो राममूखीनिवाला ॥ कथाऐकतांसर्वतल्लीनझाला ॥
देहभावनारामबोधेंउडाली ॥ मनावासनारामरूपींनिवाली ॥
॥१२७॥
गतीकारणें संगती सज्जनाची ॥ मतीपालटेसूमती दुर्जनाची ॥
रतीनायकाचापती नष्टआहे ॥ ह्मणोनीमनातीत होवोनिराहें ॥
॥१२८॥
मनाअल्पसंकल्पतोहीनसावा ॥ मनासत्यसंकल्पचित्तींवसावा ॥
जनींजल्पवीकल्पतोहीत्यजावा ॥ रमाकांतएकांत काळीं भजावा ॥
॥१२९॥
मनावासनावासदेवीं वसोंदे ॥ मनाकामनाकामसंगीं नसोंदे ॥
मनाकल्पनावाउगीतेनकीजे ॥ मनासज्जनाराघवींवस्तिकीजे ॥
॥१३०॥
भजायाजनीपाहतांरामएक ॥ करींबाणएक मुखींशब्दएक ॥
क्रियापाहतांउद्धरीसर्वलोक ॥ धराजानकीनायकाचाविवेक ॥
॥१३१॥
विचारूनिबोलेविवंचूनिचाले ॥ तयाचेनिसंतप्त तेहीनिवाले ॥
बरेंशोधिल्यावीणबोलोंनयेहो ॥ जनींबोलणेंशुद्धनेमस्तराहो ॥
॥१३२॥
हरीभक्तवीरक्तविज्ञानराशी ॥ जेणें मानसींस्थापिलेंनिश्चयासीं ॥
तयादर्शनेंस्पर्शनेपुण्यजोडे ॥ तयाभाषणेंनष्टसंदेहमोडे ॥
॥१३३॥
नसेगर्वअंगींसदावीतरागी ॥ क्षमाशांतिभोगी दयादक्षयोगी
नसेलोभनाक्षोभनादैन्यवाणा ॥ अशालक्षणींजाणिजे योगिराणा

धरीरे मना संगती सज्जनाची ॥ जेणें वृत्ति हे पालटे दुर्जनाची ॥
बळें भाव हा वृत्ति सन्मार्ग लागे ॥ महाक्रूर तो काळ विक्राळ भंगे ॥
॥१३५॥
भयें व्यापिलें सर्व ब्रह्मांड आहे ॥ भयातीत ते संत आनंत पाहें ॥
जया पाहतां द्वैत कांहीं दिसेना ॥ तया मानसीं सर्वथा हें वसेना ॥
॥१३६॥
जिवा श्रेष्ठ तें स्पष्ट सांगोनि गेले ॥ परी जीव अज्ञान तैसेंचि ठेले ॥
देहबुद्धिचा निश्चयो त्या ढळेना ॥ जुनें ठेवणें मीपणें तें कळेना ॥
॥१३७॥
भ्रमें नाडिलें वित्त तें गुप्त झालें ॥ जिवा जन्म दारिद्र्य ठाकूनि आलें ॥
देहबुद्धिचें कर्म खोटें टळेना ॥ जुनें ठेवणें मीपणें तें कळेना ॥
॥१३८॥
पुढें पाहतां सर्वही कोंदलेंसे ॥ अभाग्या नरा दृढ पाषाण भासे ॥
अभावें कदा पुण्य कांहीं फळेना ॥ जुनें ठेवणें मीपणें तें कळेना ॥
॥१३९॥
जयाचें तया चूकलें प्राप्त नाहीं ॥ गुणें गोविलें जाहलें दुःख देहीं ॥
गुणें वेगळी वृत्ति ते ही वळेना ॥ जुनें ठेवणें मीपणें तें कळेना ॥
॥१४०॥
ह्मणे दास सायास त्याचे करावे ॥ जगीं जाणता पाय त्याचे धरावे ॥
गुरू अंजनेंवीण तें आकळेना ॥ जुनें ठेवणें मीपणें तें कळेना ॥
॥१४१॥
कळेना चळेना वळेना ढळेना ॥ टळेना ढळे संशयो ही ढळेना ॥
गळेना गळेना अहंता गळेना ॥ बळें आकळेना मिळेना मिळेना ॥
॥१४२॥
अविद्यागुणें मानवा ऊमजेना ॥ भ्रमें चूकलें हीत तें पाविजेना ॥
परिक्षेविना बांधिलें दृढ नाणें ॥ परी सत्य मिथ्या असें कोण जाणे ॥ १४३

जगींपाहतां साचलें काय आहे ॥ अतीआदरें सर्व शोधोनि पाहें ॥
पुढें पाहतां पाहतां देव जोडे ॥ भ्रमभ्रांति अज्ञान हें सर्व मोडे ॥

॥ १४४ ॥

सदा वीषयाचिंतितां जीव गेला ॥ अहंभाव अज्ञान जन्मासि आला ॥
विवेकें सदा स्वस्वरूपीं भजावें ॥ जिवाऊगमीं जन्म नाहीं स्वभावें ॥

॥ १४५ ॥

दिसे लोचनीं तें नसे कल्पकोडी ॥ अकस्मात आकारलें सर्व मोडी ॥
पुढें सर्व जाईल कांहीं न राहे ॥ मना संत आनंत शोधोनि पाहे ॥

॥ १४६ ॥

तुटेना फुटेना चळेना वळेना ॥ सदां संचलें मीपणें आकळेना ॥
तया एक रूपासि दूजें न साहे ॥ मना संत आनंत शोधोनि पाहें ॥

॥ १४७ ॥

निराकार आकार ब्रह्मादिकांचा ॥ जया सांगतां शीणली वेदवाचा ॥
विवेकें तदाकार होऊनि राहे ॥ मना संत आनंत शोधूनि पाहें ॥

॥ १४८ ॥

जगीं पाहतां चर्मचक्षूं निलक्षी ॥ जगीं पाहतां ज्ञानचक्षू निरीक्षी ॥
जगीं पाहतां पाहणें जात आहे ॥ मना संत आनंत शोधूनि पाहे ॥

॥ १४९ ॥

नसे पीत ना श्वेत ना श्याम कांहीं ॥ नसे व्यक्त अव्यक्त नाहींच कांहीं ॥
ह्मणे दास विश्वासता मुक्ति लाहे ॥ मना संत आनंत शोधूनि पाहें ॥

॥ १५० ॥

खरें शोधितां शोधितां शोधिताहे ॥ मना बोधितां बोधितां बोधिताहे ॥
परी सर्व ही सज्जनाचेनि योगें ॥ बरा निश्चयो पाविजे सानुरागें ॥

॥ १५१ ॥

मनीं निर्मिला देव तो वोळखावा ॥ जया पाहतां मोक्ष तत्काळ जीवा ॥
तया निर्गुणालागिं गूणी करावें ॥ जगीं संग सोडोनि सूखी राहावें ॥

नव्हे कार्यकर्ता नव्हे सृष्टिकर्ता। परा हूनि पर्ता नलिंपे विवर्ता॥
तया निर्विकल्पासि कल्पीत जावें॥ जनीं संग सोडोनि सूखी रहावें॥
॥१५३॥
बहूतांपरी कूसरी तत्व झाडा॥ परी अंतरीं पाहिजे तो निवाडा॥
मनासार साचार तें वेगळें रे॥ समस्तां मधें नाम तें आगळें रे॥
॥१५४॥
नव्हे पिंड ज्ञानें नव्हे तत्व ज्ञानें॥ समाधान कांहीं नव्हे तान मानें॥
नव्हे योग यागें नव्हे भोग त्यागें॥ समाधान तें सज्जनाचे नियोगें॥
॥१५५॥
महावाक्य तत्वादिकें पंच कर्णे। खुणे पाविजे संत संगें विवर्णे॥
द्वितीयेस संकेत जो दाविजे तो॥ तयासांडुनी चंद्रमा भाक्षिजे तो॥
॥१५६॥
दिसेना जनीं तें चि शोधोनि पाहें॥ बरें पाहतां गूज तेथें चि आहे॥
करें घेउं जातां कदां आटळेना॥ जनी सर्व कोंदाटलें तें कळेना॥
॥१५७॥
ह्मणे जाणता तो मनी मूर्ख आहे॥ अतर्क्यास तर्की असा कोण आहे॥
जनीं मीपणें पाहतां पाहवेना॥ तया पाहतां वेगळें राहवेना॥
॥१५८॥
बहू शास्त्र धुंडाळितां वाड आहे॥ जनीं निश्चयो एक तो ही नसाहे॥
मती भांडती शास्त्र बोधें विरोधें॥ गती खुंटती ज्ञान बोधें विरुद्धें॥
॥१५९॥
श्रुती न्याय मीमांसका तर्कशास्त्रें॥ स्मृती वेद वेदांत वाक्यें विचित्रें॥
स्वयें शेष मौनावला स्थीर राहे॥ मना सर्व जाणीव सोडोनि राहें॥
॥१६०॥
जेणें मक्षिका भक्षिली जाणिवेची॥ तया भोजनाची रुची प्राप्त कैंची॥
अहंभाव जो मानसीं चा विरेना॥ तया ज्ञान हें अन्न पोटीं जिरेना॥१६१

नकोरे नको वाद हा खेदकारी ॥ नकोरे नको भेद नाना विकारी ॥
नकोरे मना सीक रूं पूढिलांसीं ॥ अहंभाव जो राहिला तूजपासी ॥
॥१६२॥
अहंतागुणें सर्वही दुःख होतें ॥ मुखें बोलिलें ज्ञान तें व्यर्थ जातें ॥
सुखें राहतां सर्वही सूख आहे ॥ अहंता तुझी तूंचि शोधूनि पाहें ॥
॥१६३॥
अहंतागुणें नीति सांडी विवेकी ॥ अनीती बळें श्लाघ्यता सर्व लोकीं ॥
परी अंतरीं सर्वही साक्ष येते ॥ प्रमाणांतरीं बुद्धि सांडूनि जाते ॥
॥१६४॥
देहबुद्धिचा निश्चयो दृढ झाला ॥ देहातीत तें हीत सांडीत गेला ॥
देहबुद्धि ते आत्मबुद्धी करावी ॥ सदा संगती सज्जनाची धरावी ॥
॥१६५॥
मनीं कल्पिला वीषयो सोडवावा ॥ मनें देवतो निर्गुणें वोळखावा ॥
मनें कल्पितां कल्पना ते सरावी ॥ सदा संगती सज्जनाची धरावी ॥
॥१६६॥
देहादीक प्रापंच ह्या चिंतियेला ॥ परी अंतरी लोभ निश्चीत ठेला ॥
हरीचिंतनें मुक्तिकांता वरावी ॥ सदा संगती सज्जनाची धरावी ॥
॥१६७॥
अहंकार विस्तारला या देहाचा ॥ स्त्रिया पुत्र मित्रादिका या मोहाचा
बळें भ्रांति हे जन्मचिंता हरावी ॥ सदा संगती सज्जनाची धरावी ॥
॥१६८॥
बरा निश्चयो शाश्वताचा करावा ॥ ह्मणे दास संदेह तो नीरसावा ॥
घडीने घडी सार्थकाची करावी ॥ सदा संगती सज्जनाची धरावी ॥
॥१६९॥
करी वृत्ति जो संत तो संत जाणा ॥ दुराशागुणें जो नव्हे दैन्यवाणा ॥
उपाधी देहबुद्धिते वाढवीतो ॥ परी सज्जनाचे विवा धूंश केतो ॥१७०

नसेअंतआनंतसंतांपुसावा॥ अहंकारविस्तारलानीरसावा॥
गुणेवीणनिर्गूणतोआठवावा॥ देहबुद्धिचाआठवोनाठवावा॥
॥१७१॥
देहबुद्धितेस्वामिबोधेंत्यजावी॥ विवेकेंतयावस्तुचीभेटघ्यावी॥
तदाकारहेवृत्तिनाहींस्वभावें॥ म्हणोनीसदातेंचिशोधीतजावें॥
॥१७२॥
असेसारसाचारतेंचोरिलेंसे॥ इहींलोचनींपाहतांदृश्यभासे॥
निराभासनिर्गुणतेंआकळेना॥ अहंतागुणेंकल्पितांहीकळेना॥
॥१७३॥
स्फुरेवीषयींकल्पनातेअविद्या॥ स्फुरेब्रह्मरेजाणमायासुविद्या॥
मुळींकल्पनादोंरुपींतेचिझाली॥ विवेकेंतरीस्वस्वरूपींमिळाली॥
॥१७४॥
स्वरूपींउदेलाअहंकारराहो॥ तेणेंसर्वआच्छादिलेंव्योमपाहो॥
दिशापाहतांनानिशीवाढताहे॥ विवेकेंविचारेंविवंचूनिपाहें॥
॥१७५॥
जयाचक्षनेंलक्षितांलक्षवेना॥ भवाभक्षितांरक्षितांरक्षवेना॥
भयापीततोअक्षयीमोक्षदेता॥ दयादक्षसाक्षीअसेपक्षघेता॥
॥१७६॥
विधीनिर्मितांलीहितोसर्वभाळीं॥ परीलीहितोकोणत्याचेकपाळीं॥
हरूजाळितोलोकसंहारकाळीं॥ परीशेवटींशंकराकोणजाळी॥
॥१७७॥
जगींद्वादशादित्यतेरुद्रअक्रा॥ असंख्यातसंख्याकरीकोणशक्रा॥
जगींदेवधुंडाळितांआटळेना॥ जगींमुख्यतोकोणकैसाकळेना॥
॥१७८॥
फुटेनातुटेनाकदांदेवराणा॥ चळेनाटळेनाकदांदैन्यवाणा॥
कळेनाकळेनाकदांलोचनासी॥ असेनादिसेनाजनामीपणासी॥१७९

जयामानलादेवतो पूजिताहे॥ परीदेवशोधोनिकोणीनपाहे॥
जगींपाहतांदेवकोट्यानुकोटी॥जया मानलीभक्तिजेतेचिमोठी॥
॥१८०॥
तिन्हीलोकजेथूनिनिर्माण झाले॥ तया देवरायासि कोणी नबोले॥
जगीं थोरला देवतो चोरिलासे॥ गुरूवाणतोसर्वथाहीनदीसे॥
॥१८१॥
गुरूपाहतां लक्षकोट्यानुकोटी॥ बहूसाल मंत्रावलीभक्तिमोठी॥
मनाकल्पनाचेटकेंपानपाता॥जनींव्यर्थरेतोनव्हेमुक्तिदाता॥
॥१८२॥
नव्हेचेटकूचाळकूद्रव्यभोंदू॥ नव्हेनिंदकूमत्सरू भक्तिमंदू॥
नव्हेउन्मतुव्यसनीसंगबाधू॥जगींज्ञानियांतोचिसाधूअगाधू॥
॥१८३॥
नव्हेवाउगीचाउटीकामपोटीं॥क्रियेवीणवाचाळता तेचिमोठी॥
मुखींबोलिल्या सारिखेंचालताहे॥ मनासद्गुरूतोचिशोधूनिपाहें॥
॥१८४॥
जनीभक्तज्ञानीविवेकीविरागी॥ कृपाळूमनस्वीक्षमावंतयोगी॥
प्रभूदक्षव्युत्पन्नचातुर्यजाणे॥ तयाचेनियोगेंसमाधानबाणे॥
॥१८५॥
नव्हेतेंचिझालेंनसेतेंचिआलें॥कळोंलागलें सज्जनाचेनिबोलें॥
अनिर्वाच्यतें वाच्य वाचेवदावें॥ मनासंतआनंतशोधीतजावें॥
॥१८६॥
लपावेंअतीआदरेंरामरूपीं॥ भयातीतनिश्चिंतयेस्वस्वरूपी॥
कदातोजनींपाहतांहीदिसेना॥सदाऐक्यतोंभिन्नभावेंवसेना॥
॥१८७॥
सदोसर्वदारामसन्नीधआहे॥मनासज्जनासत्यशोधोनिपाहे॥
अखंडीतभेटीरघूराजयोगू॥मनासांडरेमीपणाचावियोगू॥१८८

श्रुतीनें पिंड ब्रह्मांड हें ऐक्य आहे॥ परी सर्वथा स्वस्वरूपीं नसाहे॥
मना भासलें सर्व कांहीं पहावें॥ परी संग सोडोनि सूखी रहावें॥
॥१८९॥
देहभान हें ज्ञानशस्त्रें खुडावें॥ विदेहीपणें भक्तिपंथें चि जावें॥
विवेकाबळें निंद्य सर्वी त्यजावें॥ अती आदरें सज्जनालें भजावें॥
॥१९०॥
देहबुद्धिचा निश्चयो ज्या दळेना॥ तया ज्ञान कल्यांत काळीं कळेना॥
परब्रह्म तें मीपणें आकळेना॥ मनीं शून्य अज्ञान हें मावळेना॥
॥१९१॥
मना नाकळे ना ढळे रूप ज्याचें॥ दुजेवीण तें ज्ञान सर्वोत्तमाचें॥
तयावीण तें हीण दृष्टांत पाहे॥ तेथें संग निःसंग दोन्हीं नसाहे॥
॥१९२॥
नव्हे जाणता नेणता देव राणा॥ नये वर्णितां वेदशास्त्रां पुराणा॥
नव्हे दृश्य अदृश्य साक्षी तयाचा॥ श्रुती नेणती नेणती अंत ज्याचा॥
॥१९३॥
जया मुक्तिची वासना पूर्ण आहे॥ तया चीगुरूचे पदीं स्थिरा हे॥
लयें लक्षितां ते स्वरूपीं सरावे॥ स्वयंज्योति पूर्ण प्रकाशे स्वभावें॥
॥१९४॥
वसे मानसीं देव तो कोण कैसा॥ पुसे साधकू आदरें प्रभ जैसा॥
देह टाकितां देव कोठें राहातो॥ अहंमागुता ठाव कोठें पहातो॥
॥१९५॥
वसे त्हृदयीं देव तो जाण ऐसा॥ नभाचे परी व्यापकू सर्व तैसा॥
सदा संचला येत ना जात कांहीं॥ तयावीण कोठें रिता ठाव नाहीं॥
॥१९६॥
नभा सारिखें रूप या राघवाचें॥ मनीं चिंतितां मूळ तूटे भवाचें॥
तया पाहतां देहबुद्धी उरेना॥ सदा सर्वदा आर्त पोटीं पुरेना॥१९७॥

नभेंव्यापिलेंसर्व स्पर्शीसआहे ॥ रघूनायकाउपमातेनसाहे ॥
दुजेवीणजोतोचितोहास्वभावें ॥ तयाव्यापकूव्यर्थकैसेंह्मणावें ॥
॥ १९८ ॥
नभींवाबरेजोअणूरेणुकांहीं ॥ रिताठावयाराघवावीणनाहीं ॥
तयापाहतांपाहतांतेंचिझालें ॥ तेथेंलक्ष्यआलक्ष्यसर्वहिबुडालें ॥
॥ १९९ ॥
अतीजीर्णविस्तीर्णतेंरूपआहे ॥ तेथेंतर्कसंपर्कतोहीनसाहे ॥
अतीगूढतेंदृढतात्काळसोपें ॥ दुजेवीणतेरखूणस्वामीप्रतापें ॥
॥ २०० ॥
मनीहूनियांदाविलासर्वहेवा ॥ सदासर्वदाआचरीनीचसेवा ॥
गुरूचेघरींझाडितोसारवीतो ॥ मलातोगमेंभूतळींचारवीतो ॥
॥ २०१ ॥
भवापासूनीसद्गुरूतारितापा ॥ सदासौख्यदेखेदुनीपुण्यपापा ॥
धरींकासमीदासतूझादयाळा ॥ दिनारक्षितूंदीनबंधूकृपाळा ॥
॥ २०२ ॥
पदात्वंपदातत्पदाकांहिंनेणें ॥ तुवांबोधिलेंध्यानतेंएकजाणें ॥
खटाटोपआरोपटाकूनिराहें ॥ त्रिकाळींसदापायतूझेचिपाहें ॥
॥ २०३ ॥
नजायेजपासीनजायेतपासी ॥ नजायेचिकाशीनजायेगयेसी ॥
गुरूचिंतनेवीणकोठेंनजायें ॥ त्रिकाळींसदापायतूझेचिपाहें ॥
॥ २०४ ॥
कळेआकळेरूपतेंज्ञानहोतां ॥ तेथेंआटलीसर्वसाक्षीअवस्था
मनाउन्मनीशब्दकुंठीतराहे ॥ तोयेतोचितोरामसर्वत्रपाहे ॥
॥ २०५ ॥
कदाओळखीमाजिदूजेंअसेना ॥ मनींमानसीद्वैतकाहींदिसेना
बहूतांदिसीआपलीभेटझाली ॥ विदेहीपणेंसर्वकायानिवाली ॥ २०६

मनागूजरे तूं जला प्राम झालें ॥ परी पाहिजे अंतरीं यत्न केले ॥
सदा श्रवणें पाविजे निश्चयासी ॥ धरीं संगती सज्जनीं धन्य होसी ॥

॥ २०७ ॥

मना संग हा सर्व सोडोनि द्यावा ॥ अती आदरें सज्जनाचा धरावा ॥
जयाचेनि संगें महादुःख भंगे ॥ जनीं साधनेवीण सन्मार्ग लागे ॥

॥ २०८ ॥

मना संग हा सर्व संगासि तोडी ॥ मना संग हा मोक्ष तत्काळ जोडी ॥
मना संग हा साधका शीघ्र जोडी ॥ मना संग हा द्वैत निःशेष मोडी ॥

॥ २०९ ॥

मनाचीं शतें ऐकतां दोष जाती ॥ मती मंद ते साधना योग्य होती ॥
चढे ज्ञान वैराग्य सामर्थ्य अंगीं ॥ ह्मणे दास विश्वासता भुक्ति भोगी ॥

॥ २१० ॥

इति रामदासकृत मनाचे श्लोक समाप्त.

ज्ञानदेवकृत हरिपाठ अभंग प्रारंभः

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ देवाचिये द्वारीं उभा क्षणभरी ॥ तेणें मुक्ति चारी साधियेल्या ॥ १ ॥ हरि मुखें ह्मणा हरि मुखें ह्मणा ॥ पुण्याची गणना कोण करी ॥ २ ॥ असोनी संसारीं जिव्हे वेग करी ॥ वेदशास्त्र उभारी बाह्य सदा ॥ ३ ॥ ज्ञानदे

व ह्मणे व्यासाचियारखूणा ॥ द्वारकेचा राणा पांडवांघरीं ॥ १॥ ॥ ॥

॥ १ ॥

चहूं वेदीं जाण षट्शास्त्रीं कारण ॥ अठराही पुराणें हरिसी गाती ॥ १॥ म
नवनीता तैसें घे अनंता ॥ वायां व्यर्थ कथा सांडीं मार्ग ॥ २॥ एक हरी आ
वर्षा विसम ॥ वांयां तूं दुर्गमा न घालीं मन ॥ ३॥ ज्ञानदेवा पाठ हरी हा वैकुंठ
ला घनदाट हरी दीसे ॥ ४॥ ॥ २॥

त्रिगुण असार निर्गुण हें सार ॥ सारासार विचार हरीपाठ ॥ १॥ सगुण निर्गुण-
गुणाचें अगूण ॥ हरीवीण मन व्यर्थ जाय ॥ २॥ अव्यक्त निराकार नाहीं ज्या आका
र ॥ जेथोनी चराचर त्यासी भजे ॥ ३॥ ज्ञानदेवा ध्यानी राम कृष्ण मनी ॥ अनंत
जन्मनी पुण्य होय ॥ ४॥ ॥ ३॥

भावेंवीण भक्ती भक्तीवीण मुक्ती ॥ बळेंवीण शक्ती बोलों नये ॥ १॥ कैसेनी दैव
त प्रसन्न त्वरित ॥ उगा राहें नीवांत शिणसी वांयां ॥ २॥ सायास करीसी प्रपं
च दिनानिशी ॥ हरीसीं न भजसी कवण्या गुणें ॥ ३॥ ज्ञानदेव ह्मणे हरीसी
भजणें ॥ तुटेल धरणें प्रपंचाचें ॥ ४॥ ॥ ५॥ ॥ ५॥ ॥

॥ ४ ॥

योगयागविधी येणें नोहे सिद्धी ॥ वांयांची उपाधी दंभधर्म ॥ १॥ भावेंवीण देव
न कळे संदेह ॥ गुरुविण अनूभव कैसा कळे ॥ २॥ तपेंवीण दैवत दिधल्यावीण
प्राप्त ॥ गुजेंवीण हीत कोण सांगे ॥ ३॥ ज्ञानदेव सांगे दृष्टांताची मात ॥ साधु-
चे संगातें तरणोपाय ॥ ४॥ ॥ ५॥

साधुबोध झाला तुरोनियां ठेला ॥ ठायींच मूराला अनूभव ॥ १॥ कापुराची वा
ती उजळली जोती ॥ ठायींच समाप्ति झाली जैसी ॥ २॥ मोक्षरेखे आला भाग्यें
विनटला ॥ साधुचा अंकिला हरीभक्त ॥ ३॥ ज्ञानदेवा गोडी संगती सज्जनीं ॥ ह
रीदिसे जनीं वनीं आत्मतत्वीं ॥ ४॥ ॥ ६॥

पर्वता प्रमाणें पातक करणें ॥ वज्रलेप होणें अभक्तांसी ॥ १॥ नाहीं ज्या भक्ती ते
पतीत अभक्त ॥ हरीसीं न भजत दैवहत ॥ २॥ अनंत वाचाळ बरळती बरळ ॥ -
त्यां कैंचा दयाळ पावे हरी ॥ ३॥ ज्ञानदेवा प्रमाण आत्मा हा निधान ॥ सर्वां घटीं

र्णीएकनांदे॥ ४॥ ॥ ७॥

संतांचेसंगती मनो मार्गगती॥ आकळावा श्रीपती येणेंपंथें॥ १॥ रामकृष्णवा चाभावहाजीवाचा॥ आत्माजोशिवाचारामजप॥ २॥ एकतत्वीं नामसाधितीसाधन॥ द्वैताचेबंधन नबाधिजे॥ ३॥ नामामृतगोडी वैष्णवालाधली॥ योगिया साधलीजिवनकळा॥ ४॥ सततउच्चारप्रल्हादींबिंबला॥ उद्धवासाधलाकृष्णदाता॥ ५॥ ज्ञानदेव ह्मणेंनामहेंसुलभ॥ सर्वत्र दुर्लभविरळाजाणें॥ ६॥

॥ ८॥

विष्णुविणेजपव्यर्थत्याचेंज्ञान॥ रामकृष्णींमन नाहींज्याचें॥ १॥ उपजोनीकरंटानेणे अद्वयवाटा॥ रामकृष्णींपैठकेसाहोय॥ २॥ द्वैताची झाडणीगुरुवीणें ज्ञान॥ त्याकैंचेंकीर्तनघडेनामीं॥ ३॥ ज्ञानदेवह्मणेसगुणहेंध्यान॥ नाम पाठ मौन प्रपंचाचें॥ ४॥ ॥ ९॥

त्रिवेणीसंगमींनानातीर्थेंभ्रमी॥ चित्तनाहींनामींतरितेंव्यर्थ॥ १॥ नामासीविन्मुखतोनरपापीया॥ हरिविणेंधांवयानपावेकोणी॥ २॥ पुराणींप्रसिद्धबोलिलेवाल्मिक॥ नामेंतीन्हीलोकउद्धरती॥ ३॥ ज्ञानदेवह्मणेंनामजपाहरिचें॥ परंपरात्याचेंकूळशुद्ध॥ ४ ॥ १०॥

हरीउच्चारणींअनंतपापराशी॥ जातीललयासिक्षणमात्रें॥ १॥ तृण अग्नीमेळें समरस झालें॥ तैसेंनामेंकेलेंजपतांहरी॥ २॥ हरीउच्चारणींमंत्रपैंअगाध॥ पळेभूतबाधाभेणेंयेथें॥ ३॥ ज्ञानदेवह्मणें हरीमाझासमर्थ॥ नकरवे अर्थ उपनिषदां॥ ४॥ ॥ ११॥

तीर्थव्रतनेमभावेवीणसिद्धी॥ वांयांचीउपाधीकरिसीजना॥ १॥ भावबळें आकळेयेरवींनाकळे॥ करतळींआवळेतैसाहरी॥ २॥ पारियाचारवायेतांभूमीवरी॥ यत्नपरोपरी साधन तैसें॥ ३॥ ज्ञानदेवह्मणेनिवृत्तीनिर्गुण॥ दिधलेंसंपूर्णमाझेहातीं॥ ४॥ ॥ १२॥

समाधीहरीचीसमसुखेवीण॥ नसाधेलजाण द्वैतबुद्धी॥ १॥ बुद्धीचेंवैभव अन्यनाहींदुजें॥ एकाकेशवराजे सकळसिद्धी॥ २॥ रिद्धि सिद्धीनिधिअवघीचउपाधि॥ जंवत्यापरमानंदीं मननाहीं॥ ३॥ ज्ञानदेवासम्यरमलेंसमाधान॥

हरीचेंचिंतन सर्वकाळ॥४॥ ॥१३॥

नित्यसत्यमीत हरीपाठ जयासीं॥ कळीकाळ त्यासीं नातकती॥१॥ रामकृष्ण वाचा अनंतराशी तप॥ पापाचे कळप पळतीपुढें॥२॥ हरी हरी हरी मंत्र हाशि वाचा॥ म्हणतीजेवाचा तयां मोक्ष॥३॥ ज्ञानदेवपाठ नारायण नाम॥ पाविजे उत्तम निजस्थान॥४॥ ॥१४॥

एकनाम हरी द्वैत नाम दुरी॥ अद्वैत कुसरी विरळा जाणें॥१॥ समबुद्धीघेतां समान श्रीहरी॥ शमदमावरी हरीझाला॥२॥ सर्वां घटीं राम देहादेहीं एक॥ सूर्य प्रकाशक सहस्त्ररश्मी॥३॥ ज्ञानदेवाचित्तीं हरीपाठनेमा॥ मागीलियेजन्मा- मुक्त जाहालों॥४॥ ॥१५॥

हरीनामजपे तोनरदुर्लभ॥ वाचेसीं सुलभ रामकृष्ण॥१॥ रामकृष्णनामीं उ- न्मनीसाधिली॥ तयासींलाधली सकळसिद्धी॥२॥ सिद्धीबुद्धीधर्म हरीपाठीं- आलें॥ प्रपंचीनिमालेसाधूसंगें॥३॥ ज्ञानदेवानाम रामकृष्णी ठसा॥ येणें द शदिशा आत्माराम॥४॥ ॥१६॥

हरीपाठकीर्तीमुखींजरीगाय॥ पवित्रतो होय देहत्याचा॥१॥ तपाचें सामर्थ्य त पीनलाअमूप॥ चिरंजीवीकल्पकोटीनांदे॥२॥ मातृपितृभ्राता सगोत्रअपार ॥ चतुर्भुजनर होउनीठेले॥३॥ ज्ञानगूढगम्य ज्ञानदेवालाधलें॥ निवृत्तीनें दि ल्हेमाझेहातीं॥४॥ ॥१७॥

हरिवंशपुराण हरिनामकीर्तन॥ हरीवीणें सौजन्य नेणेंकांहीं॥१॥ त्यानराल धलेंवैकुंठजोडलें॥ सकळघडलेंतीर्थाटण॥२॥ मनोमार्गीगेलातोयेथेंमूक- ला॥ हरिपाठिंस्थीरलातोचिधन्य॥३॥ ज्ञानदेवागोडी हरीनामाचीजोडी॥ रामकृष्ण आवडिसर्वकाळ॥४॥ ॥१८॥

वेदशास्त्रप्रमाणश्रुतीचेंवचन॥ एकनारायणसारजप॥१॥ जपतपकर्मक्रियाने मधर्म॥ वाउगाचीश्रमव्यर्थजाय॥२॥ हरीपाठींगेलेतेनिवांतचीठेले॥ भ्रमरगुं तलेसुमनकळिके॥३॥ ज्ञानदेवींमंत्र हरीनामाचेंशस्त्र॥ यमेंकूळगोत्रवर्जिये लें॥४॥ ॥१९॥

नामसंकीर्तनीवैष्णवाचीजोडी॥ पापेंअनंतकोडीगेलींत्याचीं॥१॥ अनंतज

म्याचेंनपएकनाम॥ सर्वमार्गसुगम हरीपाठ॥२॥ योगयागक्रियाधर्माधर्म-
माया॥ गेलेंनेंवीलयांहरीपाठीं॥३॥ ज्ञानदेवींयज्ञयागक्रियाधर्म॥ हरीवी
णानेम नाहींदुजा॥४॥ ॥२०॥
काळवेळनामउच्चारितांनाहीं॥ दोन्हीपक्षपांहींउद्धरती॥१॥ रामकृष्णनामस
र्वदोषहरण॥ जडजीवातारण हरीएक॥२॥ हरीनामसारजिव्हायानामाची॥
उपमात्यादेवाची कोणवानी॥३॥ ज्ञानदेवींसांगझालानामपाठ॥ पूर्वजांवै
कुंठमार्गसोपा॥४॥ ॥२१॥
नित्यनेमनामीं तेप्राणी दुर्लभ॥ लक्ष्मी वल्लभतयांजवळी॥१॥ नारायणहरी
नारायणहरी॥ भक्तिमुक्ती च्यारी घरींत्याच्या॥२॥ हरीवीणजन्मनर्कचीपैंजा
ण॥ यमाचापाहुणा प्राणी होय॥३॥ ज्ञानदेवपूसेंनिवृत्तीसीं चाड॥ गगनाहु
नीवाड नामआहे॥४॥ ॥२२॥
सातपांचतीनदशकांचा मेळा॥ एकतत्वीं कळा दावी हरी॥१॥ तैसेंनव्हे नामस
र्वत्रवरीष्ठ॥ येथेंकांहींकष्ट नलागती॥२॥ अजपाजपणें उलटप्राणाचा॥ येथें
हीनामाचानिर्धारअसे॥३॥ ज्ञानदेवाजिणेंनामावीण व्यर्थ॥ रामकृष्णींपंथ
क्रमीयेला॥४॥ ॥२३॥
जपतपकर्मक्रियानेमधर्म॥ सर्वांघटींरामभावशुद्ध॥१॥ नसोडीहाभावटाका
किरे संदेहो॥ रामकृष्णींटाहोनित्यफोडी॥२॥ जातीवित्तगोतकुळसीळमात
॥ भजेकांत्वरितभावयुक्त॥३॥ ज्ञानदेवाध्यानीं रामकृष्ण मनीं॥ वैकुंठभुवनीं
घरकेलें॥४॥ ॥२४॥
जाणीवनेणीवभगवंतीनाहीं॥ दोन्हीपक्षपांहींउद्धरती॥१॥ नारायणहरीउ
च्चारनामाचा॥ तेथेंकळिकाळाचाशीघनाहीं॥२॥ तेथीलप्रमाणनेणवेवेदांसी
॥ तेंजीवजंतुसीं केवीकळे॥३॥ ज्ञानदेवाफळनारायणपाठ॥ सर्वत्रवैकुंठके-
लाअसे॥४॥ ॥२५॥
एकतत्वनामदृढधरीमना॥ हरीसीकरुणायेईलतूझी॥१॥ तेंनामसोपेंरेरा
मकृष्णगोविंद॥ वाचेसीसद्दृढजपाआधी॥२॥ नामापरतेंतत्वनाहींरेअन्य
था॥ वांयांआणिकापंथाजासिलझणी॥३॥ ज्ञानदेवामौनजपमाळअंतरीं॥

धरोनीश्रीहरीजपेसदां ॥४॥ ॥२६॥

सर्वसूखगोडीसाहीशास्त्रनीवडीं ॥ रिकामाअर्धघडीराहूं नको ॥ १॥ लटिकाव्यवहारसर्व हासंसार ॥ वांयां येरझार हरीवीणें ॥ २॥ राममंत्रजपकोटीजाईल पाप ॥ रामकृष्णीं संकल्पधरुनी राहें ॥ ३॥ निजवृत्ती काटींसर्व मायातोडीं ॥ इंद्रियांसवाडिलपूं नको ॥ ४॥ तीर्थीव्रतींभावधरींरेकरुणा ॥ शांतिदयापाहुणा हरीकरी ॥ ५॥ ज्ञानदेवा प्रमाण निवृत्ती देवीज्ञान ॥ समाधीसंजीवन हरीपाठ ॥ ६

॥ २७॥

अभंगहरीपाठअसतीअठ्ठावीस ॥ रचिलेविश्वासें ज्ञान देवें ॥ १॥ नित्यपाठकरीइंद्रायणी तीरीं ॥ होयअधीकारीसर्वदातो ॥ २॥ असावेंस्वस्थचित्तएकाग्रीतें मन ॥ उल्हासेंकरुनस्मरणजीव ॥ ३॥ अंतकाळींतैसासंकटाचे वेळीं ॥ हरीत यासांभाळिअंतबाह्य ॥ ४॥ संतसज्जनानींघेतली प्रचिती ॥ आळसीमंदमती केवीतरे ॥ ॥५॥ श्रीगुरुनिवृत्ती वचनीतोमेळ ॥ तोषलातात्काळ ज्ञानदेव ॥ ६॥ ॥२८॥

॥ इतिज्ञानदेवकृत हरीपाठाचेअभंग समाप्त.

अथगर्गाचार्यकृत प्रश्नावळीप्रारंभ:

या खालीं लिहिलेले कोष्टकांतील अंकावर सुपारी ठेवून अंकाचा प्रश्न वाचून पहावा, आणि त्या प्रमाणें सांगावें. किंवा द्वळखुंडाचा फांसा करावा आणि तीन डाव टाकावे मोजणीस येतील त्या आंकड्याचा प्रश्न पहावा.

पांच पानांचा विडा, सुपारी, नारळ ठेवून नमस्कारकरावा· स्नान करून धूप, दीपें देवाची पूजा करून प्रश्न दिन शुद्धी किंवा तोधडा पाहून सुपारी किंवा फांसाटाकून पहाणें सत्यजाण·

१११	११२	११३	११४	१२१	१२२	१२३	१२४
१३१	१३२	१३३	१३४	१४१	१४२	१४३	१४४
२११	२१२	२१३	२१४	२२१	२२२	२२३	२२४
२३१	२३२	२३३	२३४	२४१	२४२	२४३	२४४
३११	३१२	३१३	३१४	३२१	३२२	३२३	३२४
३३१	३३२	३३३	३३४	३४१	३४२	३४३	३४४
४११	४१२	४१३	४१४	४२१	४२२	४२३	४२४
४३१	४३२	४३३	४३४	४४१	५४२	४४३	४४४

१११ हाप्रश्न बहुत उत्तम असे इच्छिले मनोरथ कार्यसिद्धी पावेल· वादांतविजयीहोसील· नवाहार होईल देवलाभ होईल· दिवस बरे आले असत मनकामना सिद्ध होईल याची खूण तुझे उजवे बाजूवर तीळ असे·

११२ या प्रश्नाचें फळ मध्यम असे· दुसरें कार्य कीजे· हेंकाम न होय तुझे मनांत बहुत चिंता असे कुळदेवतेची पूजा करावी तेणेंकरून चिंता दूर होईल· याची खूण तुझी बायको लटकें बोलत्ये·

११३ या प्रश्नाचें फळ अंकावर थोर लाभ झाला चिंता मिटेल· शुभ प्राप्ती सुख होय मध्यम दिवस होते ते गेले आतां तुला बरवे दिवस आले आहेत तूं मनांत विश्वास ठेवणें· याची खूण तुझे उजवे कुशीवर तीळ असे·

११४ हा प्रश्न बहुत उत्तम असे· कुळदेवता इष्ट होय· कल्याण होईल· भूमीं लाभ होईल अर्थलाभ असे सोयरीक होईल· आजपासून तीन महिन्यांत बरें होईल· आणि आपल्या देवाची व गुरूची मनोभावें करून भक्ती करावी· मनकामना सिद्ध होईल· याची खूण तुझे स्त्रीचे पोटावर तीळ असे·

१२१ हा शाकून बरा असे· कांहीं कार्य लाभ असे श्री कुळदेवतेचें पूजन करावें ठिकाण लाभ होईल· मित्राची भेट होईल· ज्या वस्तूची भेट इच्छितोस ती भेट·

होईल. द्रव्यलाभ होईल, काळजी चिंता हरेल, सुख प्राप्त होईल, याची खूण तु-
झे उजवे जंघेवर तीळ असे.

१२२ हा शकून द्रव्याचा असे करण्यांत धंद्यांत लाभ असे परदेशासी व
परे गांवासीं मोठें भय होईल. परंतु तूं कोणाचा विश्वास धरूं नको आपल्या
समजा प्रमाणें करावें याची खूण तुजवर मातबर स्त्रीची प्रीत असे.

१२३ हा प्रश्न बहुत शुभ असे. कार्य सिद्धी होईल कुटुंब वृद्धी होईल. स्त्री
लाभव स्नेहाची भेट होईल. परगांवाहून मोठी खुशाली होईल चिंता असे.
लती पांचदिवसांत मिटेल. शत्रूचा नाश होईल. तुला बरवे दिवस आले असत
याची खूण तूं धर्म करितोस व मग पस्तावा करितोस.

१२४ हा प्रश्न मांगलिक असे बंधूसी प्रीतीची वृद्धी होईल. मनाची चिंता-
जाईल. पुत्रलाभ होईल तुजला पदलाभ होईल. राजद्वारीं सन्मान होईल. म
नाची चिंता दूर होईल. कुळदेवतेची पूजा कीजे तेणें कार्य सिद्धी होईल याची
खूण तुला गुप्त चिंता तीनदिवसांत झाली असे.

१३१ हा प्रश्न द्रव्याचा असे. कुटुंब वृद्धी होईल. द्रव्य लाभ असे. वस्तू गे-
ली असेती प्राप्त होईल. ज्यासीं स्नेह तुझला असेल तो स्नेह वृद्धिंगत होईल.
स्त्री पुत्रांस सुख होईल. जो प्रश्न केला असेल तो विचारें करावा उतावळी नकरा
वी या वर्षांत आनंद बहुत होईल. याची खूण तुला घराची चिंता बहुत असे बा
हेर राहातोस.

१३२ हा प्रश्न जय असे ज्या कार्याची चिंता बहुत करितोस तें कार्य सिद्धी-
पावशील. स्त्रीची भेट होईल स्नेहासी प्रीती होईल. मनीं गुप्त एक चिंता असे तो
एक शत्रू मोहांत पडेल. सत्य जाणिजे. पुत्रलाभ. पूर्व दिशेहून लाभ होईल. तुझें
द्रव्य येईल परंतु देवतांची पूजा कीजे मनकामना सिद्ध पावेल. याची खूण उज
वे बाजूस इंद्रियावर तीळ असे.

१३३ हा प्रश्न मध्यम असे मनास चिंता द्रव्य हानी होय. शरीरीं कष्ट होय. म
नीं जें चिंतिलें निर्फळ होय. याची खूण तुझे पाठवर झाड असे.

१३४ या प्रश्नाचें फळ तुझा दुर्जन असे त्यासीं जिंकिशील. राज द्वारीं किंवा

पोठेग्रहस्थास लाभ होईल· दक्षिणकिंवा पूर्वदिशांहून लाभ असे· मनइच्छा कार्यसिद्धी होईल· तुझे नष्टदिवस गेले असत आतां दिवस बहुत बरे आलेअसत· कुळदेवतेची पूजा कीजे तेणें करून शत्रूचा नाश होईल· याची खूण तुझे भुजेवर तीळ असे·

१४१ या प्रश्नाचें फळ मध्यम व्यापार वस्तूविषयीं बहुत लाभ असे· शुभ कार्य होईल· विवाह लाभ होईल· शत्रूनाश होईल· राजमान्य होईल· बहुत लाभ होईल· याची खूण तुझा स्त्रीसीं कज्जा असे·

१४२ या प्रश्नाचें फळ शुभ कार्य असे· द्रव्यलाभ होईल· मनीं चिंता असे· ती दूर होईल· इष्ट बंधूची प्रीती होईल· स्नेह्याची भेट होय· मनीं संतोष ठेवणें जीवस्तू घेतली त्यांतच लाभ होय· जीवस्तू हातांतून गेली ती येईल· राजद्वारीं सन्मान होईल· याची खूण तुझें कोणासीं घेणें नाहीं· सत्य जाण· मनोरथ पूर्ण होईल·

१४३ या प्रश्नाचें फळ कांहीं कार्यसिद्धी होईल· श्री भवानीचें पूजन करावें मागील कार्य करावें तें होईल· कन्यालाभ लक्ष्मी लाभ होईल· व्यापारांत लाभ होईल· शरीराचा रोग जाय· तुझा शत्रू एक तोंडीं बोलतो त्याचा विश्वास धरू नको· त्याणें मागें तुला दगा दिल्हा असे· तूं सावध राहाणें त्याची खूण तुझे उजवे बाजूवर तीळ असे·

१४४ हा प्रश्न बरवा असे· संपदा प्राप्त होईल· मन कामना सिद्धी होय· द्रव्यलाभ होईल· आपदा संकट दूर होईल· कुळदेवतास मोर पाहील आतां ग्रह तुला बरे असत शत्रूची चिंता नाहीं याची खूण तुझे डोळे मोठे आहेत·

२११ हा प्रश्न बहुत चांगला असे· कार्य मोठें परंतु सिद्धी असे· घरामध्यें तुला जय असे· आतां तुजला बहुत सुख होईल· धंद्यांत नफा होईल· पुत्रलाभ होईल· याची खूण तुझे बायको कडून कज्जा असे· मित्र बंधू यांची भेट होईल·

२१२ या प्रश्नाचें फळ मांगलीक याचे होईल· द्रव्य लाभ होईल· पुत्रलाभ धनलाभ, चतुष्पद लाभ होईल· प्रवासीं जायाचें करतोस प्रवास परगांवाचें का

यांची चिंता असे, कुळदेवतेनें, व आराध्यदेवतेनें कार्यसिद्धी होईल. सहोदरसां गे त्याची खूण तुझे घरांत स्त्रीवर दहशत असे.

२१३ या प्रश्नाचें फळ तुजला जीवाची चिंता असेल ती दूर होईल अन्नधनाचा लाभ होईल. मनांत खुशाल असो देणें एक महिन्यांत तुझी कार्यसिद्धी होईल, बंधू भेटेल कुटुंबसुख असे शरीरीं सुख होईल, उत्तम पदवी प्राप्त होईल शत्रू एक असे त्याचा नाश होय तुला दिवस बरे आले असत याची खूण तुझे वडिलांला द्रव्य फार होतें.

२१४ या प्रश्नाचें फळ तुला बहुत उतावळीनें लाभ होईल. जी वस्तू जिकडून गेली असेल ती वस्तू माघारी हातीं येईल. दुरींहून एक लाभ होईल. मोठी मनांत एक चिंता असे ती दूर होय द्रव्य लाभ होईल. शत्रू एक असे त्याचा विश्वास धरूं नको. कुळदेवतेची पूजा कीजे ऊंस दान दीजे बरें असे याची निशाणी मागें एक घाला असे.

२२१ या प्रश्नाचें फळ ऐकावें, वर्षे तीन झालीं सुख असे आतांचे नवें वर्षापासून तीन वर्षे सुख असे मोठी पोटीं चिंता असे ती चिंता चंचळ असे, तुझें आतां दुःख गेलें असे मंगलीक होईल मनोरथ पूर्ण होतील एक वस्तू तूं सोडिलीस ती पुनरपी करावी याची खूण तुजला जळघात गेला असे.

२२२ या प्रश्नाचें फल मध्यम असे मित्रासीं विरोध होईल शत्रूची भेट होय बरवें नाहीं क्लेश प्राप्त होय ज्या कार्याची चिंता मनांत असे तें कार्य मोठें असे द्रव्य हानी होय, शरीरक्लेश उत्पन्न होय, गुप्त चिंता दूर होणार नाहीं याची खूण तुझे भुजेवर तीळ असे.

२२३ या प्रश्नाचें फळ मध्यम असे, तूं कार्य चिंतिलें तें बरवें नाहीं, हें कार्यकरितां लोक निंदा करितील, भावासीं कज्जा उपजेल, धंद्यांत तोटा येईल तरी दुसरें काम करावें. हें कार्य करणें कठीण असे याची खूण रात्री स्वप्नांत खूण पाहिली असे.

२२४ या प्रश्नाचें फळ तुला शत्रूचिंता असे, आपली चिंता नाहीं परंतु तें कार्य शत्रूचा विलंब असे. घरांत कज्जा तेणें असे परंतु तूं आतां खातरज

श्रा ठेवकीं, बरें होईल वाईटदिवस गेले असत तुला बरेदिवस आले असत देवगुरूची भक्ती कीजे, तेणेंकरून कार्यसिद्धी होईल. याची खूण तुझेडा वे बाजूवर तीळ असे.

२३१ या प्रश्नाचें फळ मांगलिक असे कार्यदिसेल. एक मासांत पुत्र लाभ व द्रव्य लाभ होईल शत्रूचिंता तुला असेती दूर होईल. व्यापारांत लाभ-होईल. याची खूण शत्रू येऊन पांयां पडतील.

२३२ या प्रश्नाचें फळ तुला मध्यम असे कार्य चिंतिलें नष्ट असे, तें होणा रनाहीं मनांत भयउपजेल कुटुंब क्लेशउत्पन्न होईल याकरितां दुसरें कार्य करावें तेणेंकरून तसे शरीरास क्लेश होतील, द्रव्य हानी होईल, शत्रूसींक लह होईल, याकरितां धर्म करावा तेणें खुशाल होय याची खूण देहीं पश्चा त्ताप होय.

२३३ या प्रश्नाचें फळ तुला अकल्पित फल प्राप्त होईल परंतु चिंता मनांत अनर्थ कार्य योजिलें असे जें कार्य करणें तें विचार करून कीजे, याकरितां दुसरें कार्य कीजे, तेणें तुझी कार्य सिद्धी होईल. याची खूण तुझे स्त्रीसीं तु झा कज्जा असे.

२३४ या प्रश्नाचें फळ तुझी कार्यसिद्धी होईल कुटुंब क्लेश दूर होय गुप्त गोष्ट सांगतां लोक हसतील तुझे नष्ट दिवस गेले आजबरें असे. धनलाभ चतुष्पद लाभ होईल दुःख जाईल सुख यश होय याची खूण तुझे जवळ मागें द्रव्य होतें.

२४१ या प्रश्नाचें फळ तुजला लाभ असे विवाहस्त्रीची चिंता असे प्रवास परगांवाची चिंता असे ती सर्व दूर होईल. कुटुंबाची चिंता असे, कुटुंबाची वृद्धी असे, पिता बंधू तुला भेटतील. एक मनुष्य तुझे जातीचा हेवा करितोस तें दूर करील. याची खूण तुझे स्त्रीचे पोटावर तीळ असे.

२४२ या प्रश्नाचें फळ तुजला दुप्पट लाभ असे मनोरथ पूर्ण होईल. चिंति लीवस्तू प्राप्त होईल. दुसमानाची खराबी होईल. एका मनुष्या पासून चिंति लीवस्तू प्राप्त होईल याची खूण तुझे उजवे भुजेवर तीळ असे.

२४३ या प्रश्नाचें फळ तुझे शरीरास बरें सुख होय सुखाचे दिवस आले असत मनोरथ पूर्ण होतील द्रव्य लाभ घडेल क्लेश दूर होतील एकवेळ मोठा लाभ असे पुत्रसुख होय दुसमानाचें वाईट होय याची खूण तुझे उजवे कुशी वर तील असे·

२४४ या प्रश्नाचें फळ धर्मसेवा करशील तेणेंकरून कार्य सिद्धी, तुझे नष्टचर्येचे दिवस गेले असत मनात संतोष ठेवणें एकमनुष्यानें तुझें कार्य बिघडलें असे त्याचा विश्वास धरूनको· पुत्र सुखी होय याची खूण तुझे इंद्रिया वर तीळ असे·

३११ या प्रश्नाचें फळ बरें असे तुला मोठी चिंता असे जीवांची चिंता असे· ती दूर होईल आपल्या कुळदेवतेची पूजा कीजे तेणें मनकामना पूर्ण होय· शत्रू मिटेल राजदरबारीं सन्मान होय लाभ होय याची निशाणी तुला क्रोध फार कठीण येत असेल·

३१२ या प्रश्नाचें फळ मनकामना पूर्ण होय द्रव्यलाभ, कुटुंब लाभ, वृद्धी लाभ होय शरीर निरोगी होय बहुतदिवसांची चिंतारोग दूर होय मनी संतोषपणानें व्यापार करितो· ज्या कार्याची चिंता करितोस तें कार्य सिद्धी होय याची खूण तुझी स्त्रीसीं बहुत प्रीती असे·

३१३ या प्रश्नाचें फळ द्रव्यचिंता तुला बहुत असे तेणें तुझें कल्याण एक वेळ कार्य करितां चिंता असे मग बरें होईल· याची खूण स्वप्नांत अलंजंजाल आलें असे·

३१४ या प्रश्नाचें फळ शुभ कल्याण होईल द्रव्य लाभ होईल सर्व कार्यसिद्धी होईल· मनांत संतोष असों देणें तूं मनांत धार्मिक आहेस मनांत चिंता तूं नकीजे, उपकारी असे याप्रमाणें बरें असे याचीखूण तुझें धन गुप्त असे· ज्यास्तीनसो

३२१ या प्रश्नाचें फळ तुझ्या मनांत चिंता असे तें बरें नाहीं, बरें करितां वाईट होय कार्यसिद्धी होणार नाहीं, याजकरितां दुसरें कार्य करावें· हें कार्य करितां दुःख होय क्लेश होय द्रव्य हानी होय मास एक चिंता होय याची खूण, तुझें

कोणासीं बरे पण नाहीं.

३२२ या प्रश्नाचें फळ तुला असे मनांत चिंता दूर होय यंदा तुला भावा कडून व मित्राकडून खुशाली होईल शरीर शांत होईल द्रव्यलाभ यंदांचे वर्षात विशेष होईल राजद्वाराहून खुशाली होईल उत्तम फल प्राप्त होय शत्रूकडून लाभ होय याची खूण तुझे मस्तकीं चाई असे.

३२३ या प्रश्नाचें फल तुला सफल यंदांचे व्यापारांत लाभ असे शेत करीतां लाभ असे वत्सामध्यें यश येईल उद्योग होईल गुप्तचिंता मनांत असे ती दूर होय धर्म कीजे कार्यसिद्धी होय शत्रू पायां पडतील याची खूण तुझे इंद्रियास रोग असे.

३२४ या प्रश्नाचें फळ तूं मनीं विचार करितोस परंतु तुझ्या कार्याचा बिघड असे याकरितां तूं श्रीगणपतीचें आराधन कर पूजन कर तेणें तुझें विघ्न दूर होईल, इच्छिलें कार्य २१ घटकेंत व एकवीस दिवसांत होईल निश्चय जाणिजे याची खूण तुझ्या डोळ्यास उपद्रव असे.

३३१ या प्रश्नाचें फळ मांगलिक असे मनकामना सिद्ध, मनांत संतोष ठेवणें तुझे मनीं धर्म असे तेणें तुझी कार्यसिद्धी होईल. कुळदेवतेची पूजा कीजे तेणें करून तुझें बरवें होईल याची खूण तुझे उजवे भुजेवर तीळ असे.

३३२ या प्रश्नाचें फळ तूं मनीं काम चिंतिलें ते होणार नाहीं दुसऱ्या कार्याची योजना कीजे तुला दिवस अद्यापी वाईट आहेत मित्र शत्रू झाले असत दोन तीन वर्षे मनांत फार उच्चार असे तूं मनात भोळा असे तूं मोठा धीर ठेव बरवें होईल याची खूण तुझे छातीवर तीळ असे.

३३३ या प्रश्नाचें फळ तूं मनी कार्य चिंतिलें सतें लाभदायक असे, चांगलें होईल चिंता करूं नको एका मनुष्यापासून व शत्रुपुत्रापासून लाभ होय कुळदेवतेची पूजा कीजे एक गुप्त चिंता असे ती दूर होय याची खूण तुझे जंघेवर तीळ असे.

३३४ या प्रश्नाचें फळ तुझें बरें असे मनोरथ पूर्ण होतील अकल्पित लाभ होय, गेला धंदा येईल मित्र शत्रूपासून लाभ होईल बंधुलाभ होईल दुःख जाय

स्रख होय हेंकार्य बरें योजिलें असे पुत्रलाभ असे दुसमानाचा नाश होय शरीर थंड राहील चतुष्पद लाभ होय याचीखूण तुझें स्त्रीसी बनत नाहीं.

३४१ या प्रश्नाचें फळ तुला बहुत दिवसांची चिंता असे गुप्त चिंता असेती दूर होय स्रख होय स्नेहाची प्रीत होय याची खूण तुला कोणासीं लेणें नाहीं.

३४२ या प्रश्नाचें फळ तुझ्या मनांत जिवाची चिंता असेती दूर होय स्थाईक लाभ होय. द्रव्यलाभ होय. मनांत चिंता असेलती दूर होय. जीवस्तू हातांतून गेली असेल ती प्राप्त होय ज्यासीं स्नेह तुटला असेल तो स्नेह पुनः होय अकस्मित खुशाली होय याची खूण तुझे इंद्रियावर तीळ असे.

३४३ या प्रश्नाचें फळ मध्यम असे. चोरी लबाडीच्या गोष्टी असत मनांत क्लेश होय मनांतून वस्तू गेली असेती हातीं येणें कठीण त्याकरितां धर्म कीजे बरें होय याची खूण तुझे घरांत द्रव्य फार होय.

३४४ या प्रश्नाचें फळ लाभ असे. व्यापारांत लाभ असे. प्रीती वृद्धी असे. क्लेश चिंता दूर होय. स्त्री स्रख होय तुझा एक ठिकाणीं बिघड असे तो दूर होय. शत्रूनाश होय याची निशाणी तुझें शेजाऱ्यासीं बरें नाहीं.

४११ या प्रश्नाचें फळ मध्यम असे. धन हानी असे शरीरीं पीडा असे मनास भय होय बसणें स्थान निर्फळ होय द्रव्य हातीं येणें तें जाईल आतां मनांत चिंता करूं नको. मांगलीक लाभ होईल द्रव्य लाभ होईल कल्याण होईल याची खूण तुझे उजवे बाजूवर तीळ असे.

४१२ या प्रश्नाचें फळ तुला स्त्री पुत्रांची चिंता असे व द्रव्याची कांहीं चिंता असे ती चिंता थोडे दिवसांत दूर होईल मित्र येऊन पांयां पडतील तें काम बंदो बस्ताचें होय याची निशाणी तुझे मित्र भाऊ यांसीं लेणें.

४१३ या प्रश्नाचें फळ तुला द्रव्याची चिंता असेती दूर होय थोरपणा वाढेल राजसन्मान होईल परगांव परदेशाची कार्य सिद्धी होईल स्त्री चिंता असेती दूर होय. गत वस्तू प्राप्त होय मनोरथ सिद्ध होय याची खूण तुझी वायको लबाड

४१४ या प्रश्नाचें फळ मध्यम असे प्रथम चिंता होय मग खुशाली होय देणें असे ती एक महिन्यात चिंता दूर होय. घरांत लाभ होय शरीर प्राधान्य होय

मनोरथ पूर्ण होय याची खूण तुझे खातीवर तीळ असे.

४२१ या प्रश्नाचें फळ तुला स्थाईक चिंता होय द्रव्य लाभ होईल मित्रला भ होईल स्त्री मित्र चिंता असेती दूर होय आतां दिवस तुजला बरे आले असत याची खूण तुझे शरीरीं गुप्त रोग असे.

४२२. या प्रश्नाचें फळ शरीरीं सुख नाहीं द्रव्य हानी झाली असे स्त्रीचें फ्रख झालें असे. याकरितां करणेंतें विचारें करावें फ्रख द्रव्य लाभ कुळदेवतेची पूजा कीजे विश्वास ठेव आपण जें करणें तें समजून करावें. याची खूण तुझे योनी वरतीळ असे.

४२३ या प्रश्नाचें फळ तुझे शत्रूचा नाश होय लाभ होईल संपदा प्राप्त होय सज्जनाचा लाभ जशी गाईची सेवा करावी तेणें कार्य सिद्धी होईल. तुझे वाईट दिवस गेले हें असत्य नव्हे सत्य जाणावें याची खूण तुझे स्त्रीचे योनीवर रोग असे.

४२४ या प्रश्नाचें फळ तुला चिंता असे तुला दिवस फार झाले कार्य मोठें असे विलंबें करून कार्य सिद्धी उतावळीनें कार्य बिघडेल मनांत विश्वास ठेव दिवसें दिवस तुला खुशाली असे याची खूण तुला फ्रख नाहीं.

४३१ या प्रश्नाचें फळ मनाचा मनोरथ फळेल स्थाईक चिंता असेती दूर होय तुझें दुःख सरलें अशुभ दिवस गेले. चांगले दिवस आले. आनंद द्रव्य लाभ होईल शरीरीं बरें असे याची खूण तुझे शत्रूवर तीळ असे.

४३२. या प्रश्नाचें फळ तुला बहुत वाईट असे. तुझे मित्रादिक दुःख देतील बरें करितां वाईट असे. गणपतीस शरण जावें म्हणजे आरोग्य होय याची खूण तुझे स्त्रीला परपुरुष मिळाला असे.

४३३ या प्रश्नाचें फळ तुझे यजमानासीं कज्जा होय तुझी चाकरी व्यर्थ जाय त्या यजमाना पासून तुझा नाश आहे तो झाल्यावर मग तुला एक लाभ होईल तेणें करून तुला द्रव्य विपुल होईल याची खूण तुझे डोकीवर भोंवरे तीन असत.

४३४ या प्रश्नाचें फळ तुझे मनाचे मनोरथ पूर्ण होतील तूं उंचनीच फार पाहातोस तूं चिंता करूं नको. खुशाली होय श्री देवगुरूचे कृपेनें मनचे मनोरथ पूर्ण

होतील याची खूण तुझी स्त्री फारशहाणी असे तुला ते लांछन असे.

४४१ या प्रश्नाचें फळ भावास पीडा होय क्लेश होय पोटांत तुझ्या पीडा असे. ग्रह तुला मध्यम असत पांच रात्री धीर ठेवणें खरें काम करावें कार्य पडणें मुख्य लाभ असे आनां वस्तू तुझे हातून गेलीती बहुत प्रयत्ने येईल त्याची खूण तुझे इंद्रियावर तीळ असे.

४४२ या प्रश्नाचें फळ हा प्रश्न धर्माचा असे तुझें कार्य धर्मातून होईल परंतु इकडे काम आजपावेतो निर्मळ झालें असे. द्रव्य हानी फार झाली असे. दुसरें कार्य करालतर होईल. शरीरास बरें नाहीं याची खूण तुझे स्त्रीचे जंघेवर तीळ असे.

४४३ या प्रश्नाचें फल कार्य होणार नाहीं, द्रव्य हानी होय आपल्यांत विरुद्ध होय जीवास मोठी चिंता असेती दूर होय, सावधरा हावें दुसरें कार्य करशील तर. लाभ होईल याकरितां विचार करून कार्य करावें. ग्रहांची पूजा करावी. तेणें क्लेश दूर होय याची खूण तुझे इंद्रियावर तीळ असे.

४४४ या प्रश्नाचें फल कार्यतूं विचारिलेंतें सिद्ध होय द्रव्य लाभ होय. स्त्री-पुत्राचें सुख होय गेली वस्तू हातीं येइल २१ दिवस १ मास, एकपक्ष, तीन वर्षे पर्यंत बहुत सुख असे शत्रू पायां पडतील. व्यापारांत लाभ होईल. राजदरबारीं सुख होय तूं मनांत संतोष ठेवणें याची खूण तुझे इंद्रियावर तीळ असे.

इतिगर्गाचार्यकृत प्रश्नावळी समाप्त:

अथगर्भकांड गर्भावळी प्रारंभः

श्रीगणेशायनमः॥ ॥प्रथमनमूंगौरीचाकुमरू॥ त्रिभुवनीं त्याचाप्रकाशथोरू॥ तोचवरदाविद्यांचासागरू॥ रंगणासीआला॥१॥ मगनमूं आद्य सरस्वती॥ अंबेतुझाशरणागतदुःखी॥ बैसोनिपुण्याचेपालखीं॥ आतांलवकरीयेईमाते॥२॥ मगनमूं संतगुरुनिधान॥ कीस्वामीमज द्यावेंज्ञान॥ येथूनिगर्भावळी गाईन॥ कथामूळ मांडणी॥३॥ ऐका गर्भ कांडींचीमात॥ विरळाजाणती याचाअर्थ॥ येरांपडलीअसेभ्रांत॥ नपडेचीठाईं॥४॥ प्रथम कामकामिनी प्रवर्तोनी॥ पुढती कर जोडोनी॥ प्रश्नकरीतसेभवानी॥ विनवीतसेशंकरातें॥५॥ पिंडामध्येंपिंडरचियेला॥ तोसांगाजीस्वामीवहिला॥ दोनीकरजोडूनिशंकराला॥ पार्वतीपुसतसे॥६॥ मग बोलेजाश्वनीळ॥ येथूनसांगेनगर्भावळ॥ पार्वती येऊनियांजवळ॥ ऐकतीजाहली॥७॥ ऋतूकालस्त्रियांसीआला॥ पुरुष ब्रह्मांडीं मदन चेतला॥ कैसाएक ईश्वरस्वर्गीला॥ उतरोनियां॥८॥ मदनअसेब्रह्मनळीं॥ तोसंचरलागर्भकमळीं॥ निर्गुणनिश्चळतयेवेळीं॥ कैसाजाहलाजीवन॥९॥ येथूनरचनापिंडाचीसहज॥ कमळांतपडिलारज॥ रजाचे होतीगज॥ तुह्मीसतेज ऐकावेंपिंडज्ञान॥१०॥ पहिले मासीभरलेंकमळ॥ दुसरेमासीआपनिर्मळ॥ हेंतुह्मींजाणासकळ॥ चित्त देउनी॥११॥ तिसरेमासीघर॥ तरीतेंरक्तबिंदूचेंखोट॥ चवथेमासीआपणनीट॥ फुटती अंकुर॥ १२॥ ऐसे झालेपांच मास॥ तेव्हांगर्भा आले प्रकाश॥ सहावे मासीपंचतत्वांचाअंश॥ येथूनिजाहलाअसे॥१३॥ तैंपासुनीशरीरांत॥ काया चालटलीजालीजोत॥ सातवे मासीसप्तधात॥ आठवेमासीअष्टांग॥१४॥ शंकरसांगे गिरिजेसी ऐक॥ नववेमासीसंपूर्णजाहले केंशनख॥ उपजतांस्वरूपसुरेख॥ आलेंजन्मासी॥१५॥ मगशंकर ह्मणे वो शक्ती॥ बाळपडिलेंमहीवरुती॥ मातेचियास्तनाप्रती॥ दुग्धयेतेंकैसेंनिपैं॥१६॥ हातीं होती पीयूषिणी॥ पहाकैसीकेली करणी॥ हेंसांगतों तुजकारणी॥ जाणगौरी तूं॥१७॥ तेदेहामध्येंचवदाचक्रें॥ जेकेलींजगदीश्वरें॥ तींतुह्मींओळखावीं चतुरें॥ देउनीचित्त॥१८॥ एक ह्मणती पिंड॥ एक ह्मणती पाखांड॥ ज्याणें पाहिलें वाचोनिगर्भकांड॥ ठाउकें असे त्यालाची॥

१९॥ यादेहामाजी देहीचझाली॥ आर्धीकोणनी वस्तू आकारिली॥ सूज्ञजाण तील तात्काळीं॥ महाराजते॥ २०॥ यादेहामाजी अधिकारशिरक मळ॥ श्रोतेजाण तीसकळ॥ सवाहान हाडसबळ॥ याब्रह्मांडाचें॥ २१॥ मगपार्वतीविनवीशंकरा॥ स्वामीचित्तद्यावें माझियाउत्तरा॥ हाडेंकोणाचियाआकारा॥ हेंसांगिजेस्वामियां॥२२॥ रक्तरेतनाडीत्वचाविकार॥ त्याजपासुनी झाले साचार॥ तेकैसे मजसांगा सत्वर॥ दोन्हींउत्तरें पुसतेंतुह्मा॥ २३॥ नादबिंदु हाडबापाचें॥ अंशरक्तनाडीत्वचांचें॥ विस्तारगुण मातेचे॥ ऐसेंनिर्मिलेंशरीर॥ २४॥ सवाहात हाडमस्तकीं॥ चारश्रवणींतीननाशिकीं॥ आणिक बत्तीसआहेत मुखीं॥ विस्तारपैं याचाअसे॥ २५॥ दोनआहेतहनुवटीं॥ आणिकअठराकंठीं॥ ऐसेंजगजेठीं॥ गोरीपतीसांगीतलें॥ ॥२६॥ दोहींकरींहाडेंबेचाळिस॥ चतुरश्रोतीं आणावेंमनास॥ शंकरसांगेगोरीस॥ जवळीबैसोनियां॥ २७॥ एकवीस मनगटीं आहेतत्याचेमणी॥ सोळापाकोळ्यापाहेंतूं मोजुनी॥ ऐकचित्तदेउनी॥ गिरिजे तूं॥ २८॥ आणिकवीस हाडें आहेतउरस्थानीं॥ गुह्यस्थानीचौंडपन्नी॥ अठ्ठेचाळीस हाडें आहेत दोनीचरणी॥ गोरीऐकतूं॥ २९॥ येथूनदोनशेंजाहलींपुरीं॥ सोळा हाडें अवधारीं॥ ऐके तूंसाचारी॥ स्वाधिष्ठानी॥ ३०॥ मनपुरीपाहाडेंबारा॥ विशुद्धीस अठराआणामनास॥ हिशेबकरुनीगणितांत्यास॥ आणिक मानसीं॥ ३१॥ हृदळीं आहेततेरा॥ येथुनीतिसीझालींचतुरा॥ तरीतूंऐकगुरुकुमरा॥ गुरूचियाखुणा॥ ३२ शंकरसांगतसेगिरिजे॥ तरीऐक हो भाजे॥ सांधासंधी बैसल्ये वोजे॥ तरीतूंऐकावें सादर॥ ३३॥ बाहात्तरकोटीविस्तारिलेंतुज॥ चवदाचक्रांची माळवोज॥ वोवुनीबैसला ब्रह्मा करीतपूजा॥ तेथेंजपहोती मजपें॥ ३४॥ दहावे द्वारीनदिसेपवन॥ गोरीतूंऐकहोचित्तदेउन॥ आणिकपंचायशी पवन॥ ऐक होगिरिजे॥ ३५॥ ब्रह्मांडीनोनाडीतीन॥ बाहात्तर सहस्र फाटकजन॥ तीनशेंसाठ बंददेउन॥ बांकेला असेजडजडीं॥ ३६॥ अंधस्वादिरक्षण॥ नेत्रपुरीअनुहानजाण॥ विशुद्दीदळभरोनीरक्षण॥ ऐसेंसहस्रदळावरी॥ ३७॥ त्रिकुटगोल्हाटसराराऔटपीठ,महारुद्रघन वट प्रकाशजालानीट॥ मगपार्वतीयेउनीधीट॥ शंकराप्रती बोलतसे॥ ३८॥ काळेंसांवळेंकोणेगुणें॥ गोरेंजन्मलें कोणापासुनी॥ मुकेंबहिरेंको

कोणगुणें॥ पांगळे कोणापासुनी झालें॥ ३९॥ खुजें कुरें कांबुरें॥ हें कोणे गुणें साचारे॥ आळसी जन्मलें निर्धारीं॥ हें कोणापासुनी तें सांगा॥ ४०॥ कन्या पुत्र एक बीजें॥ नपूंसक जन्मलें कैसें वोजें॥ आतां शंकरें येवदें गुज॥ मज सांगोनि द्यावें॥ ४१॥ एकेकाचें एक गोत॥ स्वामी उघडावें गौरवा॥ एवढें सांकडें सदाशिवा॥ दूर करावें जी॥ ४२॥ सवाशें वर्षांची हयात॥ एक जाती शंभर नव्वद होत॥ एक ऐंसी सत्तर साठ पंधरा सात॥ चाळीस तीस सर्वांस दहा वर्षांत जिवें जाती॥ ४३॥ नंव्हां आणिक पुसे पार्वती॥ करजोडोनी करी विनंती॥ एक सौभाग्य होती एक भीक मागती॥ मोळी विकोनियां॥ ४४॥ एक झालेत स्त्रीपती॥ एक राजयोगी होती॥ एक महारोगी रक्तपिती॥ तें मज प्रती सांगावें॥ ४५॥ शंकर सांगे निवाडा॥ एकाग्र सोंवळ्याचा झाडा॥ ऋतू देतां स्त्रियेला॥ बहु गुणवंत॥ ४६॥ ऋतु देतां सुंदरी॥ शंका मनीं वाहे सर्व शरीरीं॥ तेथें नपूंसक सुंदरी॥ येणेंचि गुणें॥ ४७॥ पुरुषाचें रेत उगें एक रजें॥ तेथें कन्या जन्मली वोजें॥ शंकर सांगे गोरीस गुज॥ सिद्धांत मातु॥ ४८॥ पुरुष उठे रेत देउनी॥ स्त्री निजे जरी उताणी॥ तेथें बाळकें जन्मती दोन्ही॥ तिच्या पिंडांत॥ ४९॥ सत्वगुणें रमत हर्षाचारें॥ तेथें बाळक जन्मलें गोरें॥ तमोगुणें रमत अहंकारें॥ तेणें लेंकरूं काळें जाणा॥ ५०॥ रजोगुणें रमती साचारें॥ तेथें सावळीं होतील लेंकुरें॥ ऋतू देतां चंचळ घावरें॥ तेथें वेडें कांपरें जाणा॥ ५१॥ येक रमती धरूनी अबोला॥ तेथें मुका गर्भ जाहला॥ शंकर सांगे गोरीला॥ ऐक तूं सावधपणें॥ ५२॥ एक रमती झांकूनि डोळे॥ ते गर्भींच झाले आंधळे॥ ऐसें सांगीतलें जास्वनीळें॥ गोरीप्रती॥ ५३॥ एक रमती घूर्मीत निज करें॥ तेथें लेंकरूं होय बहिरें॥ ऐसें सांगीतलें शंकरें॥ दुर्गे लागुनी॥ ५४॥ एक रमती कपाळा आंठी॥ तेथें जन्मती नकटीं॥ दहा हाडें कपाळीं लहारीं॥ ऐसें जाण सत्यपें॥ ५५॥ ऋतू देतां स्त्रियेलागीं॥ काय होतें गर्भा आंगीं॥ शंकर ह्मणे गोरी वेगीं॥ ऐक चित्त देउनी॥ ५६॥ उष्ण पाणी पाप्रा पियेघटघडी॥ तेथें महा होय धाडी॥ ऊन ऊन जेवी तांतडी॥ तेणें खुजें होय॥ ५७॥ गर्भिणी असतां हिंडे घरोघरीं॥ होती तेथें पांगुळे निर्धारीं॥ पाल्व आणि यामें थूनकरी॥ तेथें रक्तपिती होय जाणा॥ ५८॥ शंकर सांगे गिरिजेस॥ च्यार प्रहर बारा तास॥ आरंभ देव महेशा॥ सांगता जाहला॥ ५९॥ पहिले तारीं दीधला ऋतु॥ तरी

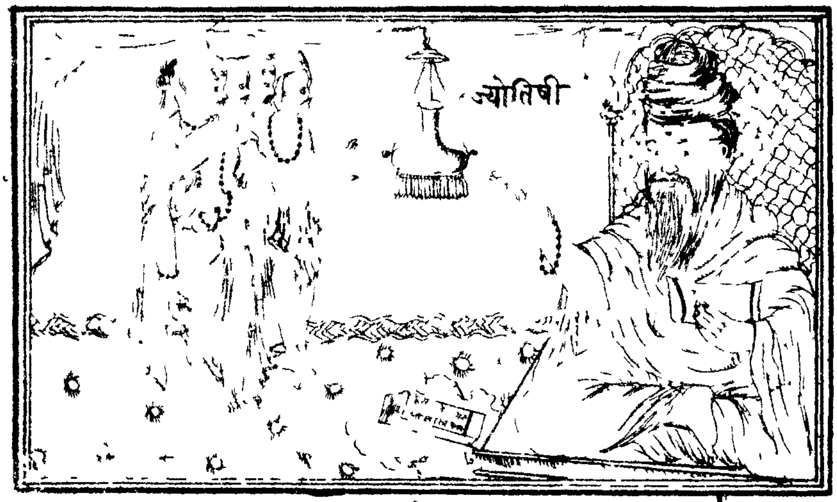
ऐकावेंसावधचित्तु॥ तेणेंसवाशेंवर्षें हयातु ॥पुरुषालागोनी॥ ६०॥दुसरेतासीं पडेमैथुन॥ तेणें शंभरवर्षेंपूर्ण ॥ आपणजगज्जीवन॥ वदताझाला ॥ ६१॥तिस रेतासींमैथूनकरी॥ तेथेंनवदवर्षेंनिर्धारी॥ शंकरह्मणेवागोरी ॥चित्तदेईमाझि याबोला॥ ६२॥ चौथेंतासीं अनायासें मिळती॥ तेथें हयातऐसीं वर्षें होती॥ शंक रह्मणेगोरीप्रती॥ एकचित्तेंपरिसीजे ॥ ६३॥ ऋतूदीधलापांचवेतासीं॥ सत्तर् वर्षें हयातत्यासीं॥ सहावेतासींनिश्चयेसीं॥ तेथेंसाठवर्षेंपैं ॥६४॥ सातवेता सींदोघेंमिळती॥ पन्नासवर्षें हयातत्यांप्रती॥ शंकरसांगे गोरीप्रती॥ एकचित्तक रुनीपरिसीजे॥ ६५॥आठवेतासाचीगणती॥ चाळीसवर्षेंनिश्चिती॥ पूर्णहोतां चीमरणपावती॥ जाणसत्यपैं॥ ६६॥ ऋतूदीधलानववेतासीं॥ तेथेंतीसवर्षेंनि श्चयेसीं॥ शंकर सांगेगिरिजेसीं॥ सत्यवचनपैं॥ ६७॥ दहावेतासींजाण॥ तेथें वीसवर्षेंनिधान॥ अकरावेतासींमैथुन॥ प्राणीदहावर्षांनीमरेल॥ ६८॥ बारा वेतासीऋतूदीधला॥ तेथेंदहावर्षेंआयुष्यत्याला॥ एकउपजतांचीमेला॥ नाहीं सुखदुःख॥ ६९॥ शंकरह्मणेगिरिजेचित्तदेईं॥ सातवारपंधरातिथीपाहीं॥ या चेगूणसांगन तेही ॥ ऐकलवलाहींशुद्धमनें॥ ७०॥ वारसत्तावीस नक्षत्रें॥ ऐक गिरिजेनिर्धारें॥ तूंएकचतुरे॥ निश्चयरूपें॥ ७१॥ पाडव्याचापंडीतजाहला॥ बिजेचागुणवंतजन्मला॥ तिजेचानष्टभला॥ तोपरद्वारी॥ ७२॥ ऐकचवथीचा अहंकारी॥ पंचमीचापरोपकारी॥ षष्ठीचासत्वधारी॥ सप्तमीचाभिकारीजन्म ला॥ ७३॥ अष्टमीचादरिद्रीआलाजन्मासीं॥ नवमीचाभोळाआलाजन्मासी॥ पुढेंसांगेनअनायासीं॥ ऐकगोरीतूं॥ ७४॥ दशमीचाभावीकजाण॥ एकादशी चाजाणगुण॥ द्वादशीचाचतुरशहाणा॥ ज्ञानकरी॥ ७५॥ त्रयोदशीचाजगमैत्र ॥चतुर्दशीचाशूर॥ अमावास्येचापोर्णिमेचानिस्कर॥ महंतजाणतूं॥ ७६॥ जया लागीसकवेळतोकवीश्वर॥ सुशब्दबोलेनिर्मळ॥ कवित्वकरीरसाळ॥ तोकवीश्वर जाणा ॥ ७७॥ जयासीकुवेळलागली॥ सदांनित्यवाहेमोळी॥ नित्यहिंडेचारवेळीं ॥ तेणेंतिथीवारें॥ ७८॥ जयासीकुबुद्धीवेळलागली॥ कुबुद्धीतयासींसंचरली ॥ त्याचीफटफजीतीजाहली॥ हांसतीलल्हानथोर॥ ७९॥ जयासीलागलीचं चळवेळ॥ तेथेंजन्मलेवेडेपांगुळ॥ तेजन्मासियेऊनीनिर्फळ॥ संसारींव्यर्थजाणा

॥८०॥ जोलाभवेळेवरीजन्मला॥ येरीवेळचांगलीलाधला॥ तोध्रुवबैसला॥ अ
ढळपदींसत्वर॥८१॥ अमृतवेळालाधलीज्याला॥ तोयोगीसाधूसंतझाला॥ काळ
वेळलागलीजयाला॥ तोप्रत्यक्षमैंदजाणा॥८२॥ रुवेळालागलीजयाला॥ तोगू
पासांगतोंतुजला॥ त्यासींसद्गुरूभेटला॥ अनंतलोचन॥८३॥ जयासीं लागलीवे
ळचोर॥ तोघेईभलत्याचेंघर॥ धरूनघालती रुळावर॥ त्याची मारती गरदन॥८४
रोगवेळीं होयरोगी॥ दुःखतिडका त्याचेअंगीं॥ कायानाहींनिरोगी॥ कायाहीन
॥८५॥ जयासीलागली मृत्यूवेळ॥ तोउपजतांची पावलाकाळ॥ पार्वतीससांगेजा
श्वनीळ॥ प्रेमादरें॥८६॥ जोभलतेकुयोगींजाहला॥ तो अधः पातासींगेला॥ शंकर
ह्मणेगोरीला॥ चित्तदेईमाझ्याबोला॥८७॥ प्रथमन्हाणआलेंतोदिवसआदितवार
॥ तरीतीविधवाहोईलनार॥ प्रथमन्हाणआलेंतोदिवस सोमवार॥ तरीती वांझ-
नारजाणावी॥८८॥ प्रथमन्हाणआलेतोदिवसमंगळवार॥ तीहोय अखंडवांझनार
॥ प्रथमन्हाणआलेतोदिवसबुधवार॥ तीसकन्याफार होतील॥८९॥ गुरुवारींचें फ
ळएक॥ तीमहोतीउदंडलेंक॥ ह्मणोनिशंकरसांगेविवेक॥ तेंकळलेंगिरिजेप्रती॥
९०॥ प्रथमन्हाणआलेंशुक्रवारीं॥ त्यानारीसहोती कन्याकुमरी॥ शंकरह्मणेवोगो
री॥ ऐकचित्तदेउन॥९१॥ शनवारींचें ऐकफळ॥ तीनारमोठीछिनाल॥ भ्रतारअ
सोनियांजवळ॥ चित्तठेवीपरपुरुषावरी॥९२॥ तेव्हांशंकर ह्मणे वोपार्वती॥ ऐक
थानस्त्राची प्रचीती॥ नक्षत्रपडल्याकपाळावरती॥ तोतीसरानयन॥९३॥ न
क्षत्रपडलेंजयाच्याह्रदयावरी॥ तोदरिद्रीवाचेभांडणकरी॥ हातावरीपडेतोचो
रीकरी॥ नक्षत्रपडेभुजेवरी॥ तोक्षत्रीयरणशूर॥९४॥ डोईनक्षत्रपडे गांही॥ तो
सदासर्वकाळमोळीवाही॥ जन्मजरीरुचला होई॥ तरीतयासी छत्रअसे॥९५
नक्षत्रपडेजिव्हेवरी॥ तोपापीअभक्ष्भक्षी नानापरी॥ कळीक्नात्यासींनिर्घा
री॥ चैनकांहींपडेना॥९६॥ नक्षत्रपडेवोंटीसीं॥ कन्याहोतीलत्यासीं॥ नक्षत्र
पडेजंघेसी॥ तोव्यभीचारीहोय॥९७॥ नक्षत्रपडे पायासी॥ तोघरसोडूनजायवे
गासीं॥ एकयोगीझालेतापसी॥ हिंडतीवनोवनी॥९८॥ एकराजकरीती॥ एका-
चीगर्दनमारिती॥ ऐसीकथागिरिजेप्रती॥ शंकरसांगत॥९९॥ ऐसेंमीतुजसां
गीतलें॥ गिरिजे ऐकावेभलें॥ पिंडब्रह्मांडकेवळ॥ आतांनिवांतराहीं॥१००॥

आतांराहोहीकथा॥ सांगेनएककर्मकथा॥स्वस्थकरोनीचित्ता॥आइकीजे॥१०१॥
ज्याणेंसाधूनिंदाकेली॥त्याचीगर्भीवाचागेली॥ज्याणेलरकीचगोवाईदीधली॥ तो-
थोराहोउनीआलाजन्मासी॥१०२॥ ज्याणेवधिलीगायत्नीसी॥ तोआलापांगुळानेज-
न्मासी॥ ज्याणेगोवहत्याकेलीपरियेसी॥ तोघाण्याचाबेलहोय॥१०३॥ दोन्हीनेत्रबां
धिती॥ भोंवतेगरगरांफिरविती॥ एकावरीमहाजाळघालिती॥ तेगोण्याबाहातीबे
लजाणा ॥१०४॥एकाचेंद्रव्यघेउनीबुडविती॥ तेश्वानहोउनीयेती॥ फेडावयातया
घराप्रती॥ सत्यसत्यजाणपां॥१०५॥एकलग्नकरूनस्त्रीससांडिती॥ तोफिरेदेशा
वराप्रती॥ लागतीलिंडक्यात्याप्रती॥ वांयाव्यर्थचडफडती॥१०६॥ज्याणेस्त्रीह
त्याकेली॥ त्यातें बोकडाचेजन्मासघाली॥ पुर्फीजनावरेंमारिलीं॥ तोजन्मांगात्वा
॥१०७॥ज्याणेंकन्येवरीमनसाकेली॥ तो आंधळाजाहलागर्भस्थळीं॥ तोभोग
भोगावयासंसारी॥ आलाअसेजन्मासीं॥१०८॥ एकलरकावेव्हारकरिती॥ तेही
तयाच्याजन्मासयेती॥ तेहीवेडेवाकुडेहोती॥ पहिलेजन्माचीगतीजाणा॥१०९
जोलागलानाहींहरिकीर्तनी॥ तोवेश्येसींगेलामिळोनी॥ एकअतीतासींदुखवो
नी॥ तोहीगेलाअधःपतनीजाणिजे॥११०॥ एकमुकेपणीराहाती॥ तोपडेबंदि-
खान्याप्रती॥ पहिलेजन्मासीपापमती॥ तोपडेनर्ककुंडीं॥१११॥ आतांराहूं द्या-
हीकथा॥ सांगेननारीचीव्यवस्था॥ आतांनारीनांदतीतत्वता॥ कलियुगामाझारी
॥११२॥ सद्भक्तांआदरनकेलातिसीं॥ जिणें दान नकरूं दिल्हें भ्रतारासी॥ ती-
डुकरीचेजन्मासी॥ सत्यआलीजाणपां॥११३॥ जीभ्रताराआधींजेविली॥ तीव-
नींवागुळझाली॥आपुलीविष्टाआपणभक्षिली॥ मूकलागलीयेजन्मासीं॥
११४॥ज्यानारीनेंभ्रतारसेवानाहींकेली॥ तीपिंगळाहोयमोकळी॥ तिचे अं-
गींभगेंपडलीं॥ सर्वांगासी॥११५॥ज्यानारीआपुलेभ्रतारासांडोनी॥ परपुरु
षाळागलीध्यानी॥ तीनारविवसीहोउनी॥ तोंडकाळेंकरूनियां॥११६॥ जिणें
केलापतीचाघात॥ तीबाळरांडहोउनीजन्मत॥ जिच्याशब्दासीनाहीउचित॥
तीकरीदुसरीयांचीनिंदा॥११७॥जिचीवासनानाहींबरवी॥ गणगोतासीकिर
किरकरी॥ हिंडेवनवागुळाचेपरी॥ ऐशारीतीनें॥११८॥ ह्मणोनीवासनाआवरा
वी॥ बहूतांपरीसांभाळावी॥ज्याचीत्याणेसमजावी॥ बहूतप्रकारें॥११९॥ वा

सना आवरिली नाहीं रावणानें ॥ अवघें राज्य गमाविलें त्याणें ॥ परीतो हिंडला क र्मानें ॥ वर्षानु वर्षे जाणपां ॥१२०॥ एकोत्तरशें कौरव जाण ॥ दुर्योधनासी आणिलें उणें ॥ बुडविलें वास नेंनें ॥ नोच्छ कितो सर्वांसीं ॥१२१॥ वामनाधरियेली बळ कट ॥ आपुलें देहा करवतल्यानन्तानीट ॥ कापिन्नलें मद मत्सर उट ॥ वासना हृद कूट्ट नियां ॥१२२॥ गळा नवक महाचक्र वर्ती ॥ आपुल्ले देह घातल्ले शरस्त्रीं ॥ वधिलें अहंकार दुर्मती ॥ मदमत्सर जयानें ॥१२३॥ ऐसें हें गर्भकांड ॥ हें एकतां दोष होय खंड ॥ भवरोगी करूनियां अखंड ॥ आपुल्या पदीं मिळवीतसे ॥१२४॥ इतिश्रीगर्भकांडे ईश्वरपार्वती संवादे संपूर्णमस्तु ॥ ॥ श्रीसांबसदाशिवार्पणमस्तु ॥

इतिगर्भकांड गर्भावळी समाप्त. ॥ छ छ ॥

अथ स्फुटज्योतिष प्रारंभः

अमृतसिद्धियोग. - आदित्यवारीं हस्त, गुरुवारीं पुष्य, बुधवारीं अनुराधा, शनिवारीं रोहिणी, सोमवारीं सौम्य म्हणजे मृग. कोणी श्रवणही घेतात, शुक्रवारीं रेवती, मंगळवारी अश्विनी. या वारीं हीं नक्षत्रें आलीं म्हणजे अमृतसिद्धियोग जाणावा.

वर्ज्य अमृतसिद्धियोग. - गुरुवारीं पुष्य नक्षत्र असतां अमृतसिद्धियोग आहे परंतु विवाह म्हणजे लग्न केलें असतां सहा महिन्यांनी उभयतांस मृत्यु

शनिवारीं रोहिणी असतां प्रयाण केलें तर मृत्यु, मंगळवारीं अश्विनी असतां ग्रह प्रवेश केला तर षण्मासांत मृत्यु जाणावा.

मृत्युयोग. - रविवारी अनुराधा, सोमवारीं उत्तराषाढा, मंगळवारीं शततारका, बुधवारीं अश्विनी, गुरुवारीं मृगशिर, शुक्रवारीं आश्लेषा, शनिवारीं हस्त, या वारीं हीं नक्षत्रें आल्यां असतां मृत्यु योग जाणावा तो सर्व कर्मास वर्ज्य करावा.

दग्धयोग. - बुधवारीं तृतीया, मंगळवारी पंचमी, गुरुवारीं षष्ठी, शुक्रवारीं अष्टमी, सोमवारीं एकादशी, शनिवारीं नवमी, रविवारीं द्वादशी या प्रकारें योग आले म्हणजे दग्ध योग जाणावा

यमघंट योग - रविवारीं मघा, सोमवारीं विशाखा, मंगळवारीं आर्द्रा, बुधवारीं मूळ, गुरुवारीं कृत्तिका, शुक्रवारीं अनुराधा, शनिवारीं हस्त, याप्रमाणें योग आला असतां यमघंट योग जाणावा.

योगफल. - यम घंटावर गमन केलें तर मरेल. ग्रहप्रवेश केला तर कुलक्षय होईल. कांहीं देवादिकस्थापना केल्यास मरण होईल. उपजलेलें बालक मरेल असें जाणावें.

प्रयाणास उक्त नक्षत्रें. - अश्विनी, अनुराधा, रेवती, मृग, मूळ, पुनर्वसु, पुष्य, श्रवण, हस्त हीं नक्षत्रें प्रयाण करावयास योग्य जाणावीं.

मृग, अश्विनी, पुष्य, पुनर्वसु, हस्त, अनुराधा, श्रवण, मूळ, धनिष्ठा, रेवती यांवर प्रयाण केलें असतां कार्य करून त्वरित घरीं येईल.

ध्रुवस्थिर नक्षत्रें. - तीन उत्तरा म्हणजे उत्तरा फाल्गुनी, उत्तराषाढा, उत्तरभाद्रपदा, रोहीणी, भास्कर म्हणजे सूर्य हीं ध्रुव स्थीर संज्ञक नक्षत्रें जाणावी. यावर घरें, देउळें, अनेक सुखासनें, यांचा आरंभ केल्यानें सुख प्राप्त होईल.

मघा, मृगशिर, हस्त, स्वाती, मूळ, अनुराधा, रोहिणी, रेवती. तीन उत्तरा हीं नक्षत्रें कोणत्याही शुभ कार्याचे आरंभीस, अथवा विवाहास, किंवा कन्यावरणास, अथवा शेतांत बीज पेरण्यास, किंवा कांहीं वस्तू संग्रह कर-

ण्यास, अथवा ग्रहप्रवेश, किंवा ग्राम प्रवेश करण्यास प्रशस्त धरिलीं आहे त असें जाणावें.

चरचलनक्षत्रें.- स्वाती, पुनर्वसु, श्रवण, धनिष्ठा, शततारका, हीं चर चल संज्ञक नक्षत्रें जाणावीं.

अंधनक्षत्रें- रोहिणी अंध, मृगशीर्ष मंद, आर्द्रा मध्यलोचन, पुनर्वसु सुलोचन, या प्रमाणें अठ्ठावीस नक्षत्रें अभिजित सह गणावीं; तें अभिजित् उत्तराषाढापुढें गणून नंतर श्रवण, धनिष्ठादिक गणावीं. ह्मणजे अठ्ठावीस होतात. याप्रमाणें पहावें.

उग्रक्रूरलघुनक्षत्रें.- मघा, पूर्वा, उत्तरा, हस्त, भरणी हीं नक्षत्रें उग्र क्रूर, पुष्य, अश्विनी, हस्त, हीं नक्षत्रें लघु क्षिप्र जाणावीं.

ध्रुवस्थिरमृदुमैत्रनक्षत्रें- रोहिणी, तीन उत्तरा, चित्रा, अनुराधा, रेवती, हीं नक्षत्रें ध्रुव स्थीर, मृदुमैत्र जाणावीं.

तीक्ष्णदारुणनक्षत्रें.- आर्द्रा, ज्येष्ठा, मघा, मूळ, आश्लेषा, पूर्वा, हीं नक्षत्रें तीक्ष्ण दारुण संज्ञक होत.

धान्यमर्दनासवार.- रविवारीं अंश १० सोमवारीं १६ बुधवारीं ३ शनिवारीं ८ मंगळवारीं १२ याप्रमाणें धान्य कमी होईल. गुरुवारीं, आणि शुक्रवारीं मळणी काढून धान्य मोजलें असतां भाग जात नाहीं. यास्तव चांगली दिनशुद्धी पाहून मळणी काढावी.

गमनास वर्ज्य नक्षत्रें.- तीन पूर्वा ह्मणजे पूर्वाफाल्गुनी, पूर्वाषाढा, पूर्वाभाद्रपदा, मघा, ज्येष्ठा, भरणी, आपलें जन्मनक्षत्र, कृत्तिका, आश्लेषा स्वाती, विशाखा, चित्रा इतक्या ह्या नक्षत्रीं कधींही गमन करूं नये.

गांवास गेला तो कधी येईल याचा प्रश्न.- शुक्लपक्षींच्या प्रतीपदेपासून वर्तमान तिथी पर्यंत तिथी गणाव्या. आणि सूर्योदयापासून तत्काळ पर्यंत जे प्रहर झाले असतील ते मिळवावे. आणि दिवसनक्षत्रांची संख्या मिळवून रविवार पासून वारांची ही संख्या मिळवावी. त्या एकंदर संख्येला सातानीं भाग देऊन जे अंक राहातील त्यांचा प्रश्न पहावा. एक अंक उरला तर

त्याच ठिकाणीं आहेत. २ उरलेनर फ़रखें करून येतो आहे ३ उरले तर अर्ध मार्गांत आला आहे. ४ उरलेतर आपल्या गांवाचे आस पास नजीक आला आहे ५ अंक राहिलेतर फिरून माघारा गेला. ६ राहिले तर कांहीं आजारा मुळें क्लेश पावत आहे. आणि जर बरोबर भाग तुटला तर येत नाहीं म्हणोन सांगावें.

घबाड मुहूर्त.– सूर्य नक्षत्र म्हणजे महा नक्षत्रापासून दिवस नक्षत्र पर्यंत गणून जी संख्या येईल तिला तिहीनीं गुणावें आणि त्यांत शुक्ल प्रती पदेपासून विद्यमान तिथी पर्यंत तिथी मेळवून एकंदर संख्येस ७ नीं भाग द्यावा. तीन शेष राहिलेनर त्या दिवशीं घबाड मुहूर्त आहे असें जाणावें तें सर्व व्यापारांत योग्य होय.

आडळ भ्रमण.– सूर्य नक्षत्रा पासून दिवस नक्षत्र पावेतों गुणून सातानीं भागावें ३-६ राहिलेतर भ्रमण; २-अथवा० आलेतर अडळ जाणावें. भ्रमण पशु कर्मास आणि अडळ स्थावरास घ्यावें.

चतुष्पद घ्यावयास मुहूर्त. – सूर्य नक्षत्रापासून दिवस नक्षत्रा पर्यंत मोजून जी संख्या येईल ती सातांनी भागावी शेष राहील त्याचा क्रम आंत च्यार. बाहेर ३ या प्रमाणें आंत बाहेर चाल पाहून पश्वादिकांचा संग्रह करावा. आंतले चालीवर आणिलें असतां राहील. आणि बाहेर चालीवर आणिलें असतां जाईल असें जाणावें.

शेतांत नागर धरावयास मुहूर्त.– सूर्य नक्षत्रा पासून दिवस नक्षत्र पावेतों गुणून विद्यमान तिथी व वार मिळवून नवांनीं भाग द्यावा आणि शेष अंक ७ राहिलेतर हेंवर म्हणावें हेंवरावर शेतांत नागर जुंपावा.

पालकारोहणास मुहूर्त– सूर्य नक्षत्रापासून दिवस नक्षत्र पर्यंत गुणून पूर्वे पासून च्यार दिशांस पांच पांच नक्षत्रें देऊन मध्यें ७ द्यावीं म्हणजे सत्तावीस जाहलीं ज्या दिशेस भाग पुरेल तें फळ पालका रोहणाचें जाणावें.

फळश्लोक.- पूर्व भागीं आरोग्य, दक्षिणेस मरण होय, पश्चिमेस रुग्णा ग, उत्तरेस व्याधी होय, मध्यें आयुष्यान् होय.

मृग, अश्विनी, धनिष्ठा, रेवती, पुष्य, चित्रा, शततारका, अनुराधा, नी-

न्हीउत्तरा, स्वाती, हस्त, हीं नक्षत्रें पालक रोहणाची. यास ग्रहबळ, शुभ ग्रह-गुरु लग्नीं असावा. आणि ३ सहा असे पापग्रह असावे. तर पालकारोहणाग्र हीं धन कनक समृद्धी होईल.

अग्नीकोठेंआहेतो पहाणें - ज्या तिथीस पाहणे त्यातिथी पर्यंत शुक्ल प्रतीपदादि तिथी गणून त्यांत एक अधीक मिळवावा. आणि त्या दिवशीं जोवार असेल तोही त्यांत मिळवून एकंदर संख्येस चहूंनीं भागावें, आणि शेष गुण ह्मणजे तीन व अष्ट ह्मणजे ० असें आले असतां पृथ्वीवर अग्नी आहे असें जाणावें तो होमास योग्य. जर १ किंवा २ राहिले तर आकाशीं व पाताळीं त्यावर होम केला असतां प्राण आणि अर्थ याचा नाश करील.

कोणेग्रहाचेमुखीं आहुती - सूर्य नक्षत्रापासून दिवस नक्षत्रा पर्यंत गुणून सूर्या पासून क्रमानें प्रति ग्रहास तीनतीन नक्षत्रें दिल्यानें जेथें भाग पुरेल त्याग्रहाचे मुखीं आहुती आली असे जाणावें.

शुभाशुभफळ. - सूर्य, शनी, राहू, मंगळ, केतु, या पांच ग्रहांचे मुखीं आहुती आली असतां हवन कर्त्यास अकल्याण कारक होय; आणि चंद्र, बुध, गुरु, शुक्र, या चहू ग्रहांचे मुखीं आली असतां उत्तम फळ प्राप्ती होय. ह्मणून-अशा प्रकारे हवन चक्र पाहून अनेक प्रकारचा नैमित्तिक होम केल्यानें सुख प्राप्ती होय.

घातचन्द्रस्य घातवारः - मेष राशीचा घातवार, रविवार, सिंह, कन्या, वृषभ, यांचा शनिवार, मिथुन राशीचा, सोमवार, मकर राशीचा मंगळवार. कर्काचा बुधवार, तूळ कुंभ, याचा गुरुवार, धन वृश्चिक मीन याचा शुक्रवार या प्रमाणे राशींचे घातवार जाणावे

घाततिथी. - धनमीन या दोन राशींची घाततिथी द्वितीया, वृषभ, कुंभ याची चतुर्थी, मेष, कर्क, यांची षष्ठी, कन्या मिथुन यांची अष्टमी, वृश्चिक, सिंह यांची दशमी, मकर, तूळ, यांची द्वादशी. या प्रमाणें घाततिथी जाणाव्या.

घातनक्षत्रे - मेषराशीचें घात नक्षत्र मघा, वृषभ, हस्त, मिथुन स्वाती

कर्क अनुराधा, सिंह मूल कन्या, श्रवण, तूळ शततारका, वृश्चिक रेवती, धन रोहिणी, मकर भरणी, कुंभ आर्द्रा, मीन आश्लेषा, याप्रमाणें घात नक्षत्रें जाणावीं.

घातचंद्र. - मेष १ वृषभ ५ मिथुन ९ कर्क २ सिंह ६ कन्या १० तूळ ३ वृश्चिक ७ धन ४ मकर ८ कुंभ ११ मीन १२ या प्रमाणें ज्या राशी पुढें जो अंक आहे तो त्या राशीचा घातचंद्र जाणावा.

फळ. - हे सांगीतलेले च्यार प्रकारें घाताख्य यांचा दोष कोणे ठिकाणीं पहावा तो प्रकार. (कलह) कज्जा करणें, प्रयाण परदेशीं गमन करणे, राजदर्शनास जाणें, हे एक युद्ध सेवा प्रकर्णीं वर्ज्य. शुभ कर्मी याचा दोष नाहीं असें जाणावें.

राशींचेस्वामी. - सिंह राशिचा स्वामी रवी, कर्काचा चंद्र, मेष वृश्चिक याचा मंगळ, कन्यामिथुन यांचा बुध, धन मीन यांचा गुरु, तूळ वृषभ यांचा शुक्र, मकर कुंभ यांचा शनी, या प्रकारेंकरून बारा राशींचे स्वामीजाणावे.

चंद्र कोणेदिशेस आहे हें पहाणें - मेष, सिंह, आणि धन याराशींचा चंद्र पूर्वेसआहे असें जाणावें, वृषभ कन्या आणि मकर याराशींचाचंद्र दक्षिणेस, कुंभ तूळ मिथुन याराशीचा चंद्र पश्चिमेस, कर्क वृश्चिक मीन याराशींचा चंद्र उत्तरेस आहे. याप्रमाणें राशींचे चंद्र जाणावे.

फळ - सन्मुख चंद्र असतां प्रयाण अथवा कांहीं कार्यारंभ केल्यासअर्थ लाभ होईल. दक्षिणेस असल्यास सुख संपदा होईल. पाठीमागें असल्यास प्राण नाश करील. आणि वाम भागीं असल्यास धन क्षय होईल यास्तव चंद्र पाहून सर्व कार्यास आरंभ करावा.

चंद्र कोठें आहे तो पहाणें. - ज्या तिथीस चंद्र कोठें आहे असें पहाणें असेल त्या तिथी पर्यंत शुक्लपक्षादि तिथी गणून त्यांचे पांच पटकरावे. आणि त्यांत कृत्तिकापासून दिवसनक्षत्र पर्यंत गणून जी संख्या होईलतितकी मिळवून त्यांत १२ अंक मिळवावे. आणि एकंदर संख्येस नवानी भा-

गावें आणि शेष अंक राहील त्यावरून चंद्रमा कोठें आहे हा निश्चय जाणावा.

एक किंवा ४ किंवा ७ शेष राहातील तर जळीं चंद्र आहे असें जाणावें. व २-५-८ राहिलेतर स्थळीं, आणि ६-९ राहिलेतर आकाशीं आहे असें जाणावें.

फळ. - चंद्र जळीं असतां कार्यसिद्धी, स्थळीं असतां कार्य नाश, आकाशीं असतां मध्यम फळ जाणावें.

पंचक पहाणें. - शुक्लपक्ष आदीकरून ज्या दिवशीं पहाणें त्याच्या पूर्व तिथी पर्यंत तिथी गणून ज्यावेळीं पहाणें त्यावेळींचें लग्नही त्यांत मिळवून एकंदर संख्यां कांस नवांनीं भाग द्यावा. आणि शेष अंक राहील त्याजवरून पुढें सांगीतल्या प्रमाणें पहावें. एक मृत्यु २ अग्नि ३ निष्पंचक. ४ राजपंचक. ५ निष्पंचक ६ चोर पंचक ७ निष्पंचक ८ रोगपंचक. ९ निष्पंचक याप्रकारें जाणावें.

फळ. - प्रयाणास चोर पंचक वर्जावें, व्रतबंधादि संस्कार कर्मास रोगपंचक वर्जावें, राज सेवेस राजपंचक वर्जावें, गृहा रंभास अग्नि पंचक वर्जावें. आणि मृत्युपंचक सर्व कर्मास वर्जावें.

लग्न पहाण्याचा प्रकार. - मीन मेष हीं लग्नें चार चार घटिका, वृषभ-कुंभ हीं दोन लग्नें साडेचार साडेचार घटिका, मिथुन मकर हीं पांच पांच घटिका, कर्क, सिंह, कन्या, तूळ, वृश्चिक, धन, हीं सहा लग्नें ५॥ साडेपांच घटिका याप्रकारें करून बारा लग्नें जाणावीं.

यांचा प्रतिदिवशीं भोगावयाचा प्रकार. - मीन मेष हीं दोन लग्नें संक्रांत जाहल्या दिवसापासून प्रतिदिवशीं आठ पळें भोगून एका महिन्यानें संपतात, मग दुसरी संक्रांत लागते तेव्हां तें लग्न सूर्योदयीं प्राप्त होतें, त्याचाही क्रम अशाच प्रकारें पहावा. वृषभ कुंभ हीं दोन लग्नें नऊ नऊ पळें भोगितात. मकर मिथुन हीं दोन लग्नें दररोज दहा दहा पळें भोगितात, कर्क सिंह कन्या तूळ वृश्चिक धन हीं सहा लग्नें दररोज ११ अकरा पळें भोगितात या प्रमाणें लग्न भोग्य जाणावें.

चतुष्पद पशू देण्या घेण्यास मुहूर्त. - शनिवार, सोमवार, बुधवार,

यादिवशीं अथवा नक्षत्रें वर्ज्य आहेततीं कोणेही वारीं असता, मूळ, भरणी, चित्रा, तीनउत्तरा, रोहिणी, श्रवण, अडळ चक्र, बाहेरचाल, अष्टमी तीथ, रिक्ता तिथी, कल्याणी (ह्मणजे भद्रा) संक्राति, सिंहलग्न, कुलिक, व्यतीपात, वैधृत आर्द्रा पौर्णिमा, अमावास्या यावर गाई, म्हशी, शेळ्या, घोडे, मेंढ्या, आदिक रून चतुष्पद जनावरें घरीं आणूंनये. कोणी ग्रंथांतर मतें सोमवारीं मेंढी, बुध वारीं गाय, शनिवारीं घोडे घरीं आणूंनये.

याचा भाव पूर्व श्लोकाचे अर्थांत सांगीतला त्या प्रमाणें पाहून क्रयविक्रय करून नवीन आणणें देणें तें विचारें करावें.

तिथींचीं लक्षणें. — प्रतीपदा नंदा, द्वितीया भद्रा, तृतीया जया, चतुर्थी रिक्ता, पंचमी पूर्णा, याप्रमाणें तीन क्रमानीं पंधरा तिथींस नावें जाणावीं. शुक्लपक्षीं ज्या अधम त्या कृष्ण पक्षीं सम, ज्या कृष्ण पक्षीं अधम त्या शुक्ल पक्षीं सम जाणाव्या.

कार्यविच्यार. — चित्रें लिहावीं, मालवदें, उपरीया, सोपे, दुर्ग, देउळें, बावी, तळीं, अश्वशाळा, गजशाळा, आड, गाईचे वाडे, शेळ्या मेंढ्या यांचे वाडे, शेतें अलारीं, जिराईत, हळद, मके, केळी, ऊंस, आदिक रून नाटक शाळा, शुभ कृत्यें अलंकार, गाडे, रथ, पालखी, हीं सकल कामें नंदातिथीस करावीं.

पौष्टिक, शुभ कर्मे, औषधें, शिल्पकर्म, सूतारकाम, स्वारी सजाणें, यात्रा, विवाह, शुभ कृत्यें, पाषाण कृत्यें हीं सर्व कर्मे भद्रातिथीस करावीं.

जया व रिक्तातिथीस कोणतीं कार्यें करावींतीं. — चाकर, बटिक, गुलाम, रत्नें, मोत्यें, सोनें, रुपें, तांबें, कांच, चुडे, गाई, म्हशी, घोडे, उंट, बैल, गाडा, शेळी, मेंढी, उत्तमवस्त्रें, यावीं घ्यावीं. रिक्तातिथीस घात पात, वध, बंध, विषप्रयोग, जळिनमार, वस्त्रें, लोखंड कृत्यें, उग्र कृत्यें, व दुष्ट कृत्यें हीं कर्मे करावीं.

पूर्णातिथीस काय करावेंतें. — मंगल कार्ये, विवाहादिक, यात्रा, पौष्टिक ह्मणजे अनेक प्रकारें ग्रह मखादिक शांति करावी. आणि अमावास्येस सर्व पितृकर्मे मात्र उक्त अन्य सर्व कर्मे वर्जावीं.

वारांचीं फळें सांगतों.

रविवारीं कृत्यें. - राज्याभिषेक, अनेक उल्हास कृत्यें, सेवाकर्म, पशुकर्म, मंत्रोपदेश, अनेक औषधी, साधन, शास्त्र कर्म, सुवर्ण, तांबें, कंबलादिक व्यापार, ह्मणजे अनेक प्रकारचीं दुकानें, काष्ठ संग्रह आणि कलह, संग्राम हीं कर्में रविवारीं करावीं.

सोमवारीं कृत्यें. - शंखाचे अलंकार, उदकाचीं कर्में, मोत्यें, रुपें, ऊंस लावणें, स्त्री भोग, वृक्षारोपण, उदक भूषणें, मळे, बागाईत, पुष्पांचीं आभरणें, शेत, गायनकला, यज्ञक्रिया, गायन, अंबरें, हीं सर्व कृत्यें सोमवारीं करावीं.

भौमवारीं कृत्यें. - अनेक प्रकारें भेद, फितुर, खोटें कर्म, विष प्रयोग, अग्निकृत्यें, शस्त्रघात, बंधनादि प्रकार, अनेक घातकर्में, शठत्व कर्में, दंभ अहंकार, सेनेंत प्रवेश, सुवर्ण, आणि पोंवळें यांचा व्यापार, इतकीं कृत्यें मंगळवारीं करावीं.

बुधवारीं कृत्यें. - अनेक विद्यांचा निपुण अभ्यास करणें, आणि नाना प्रकारचे अभ्यास करणें, अध्ययन करणें, नाना प्रकारची कुशलता शिकणें, सुतारकाम, लेखनविद्या सर्व प्रकारची शिकणें. धातुक्रिया, अनेक युक्ती, संधि प्रकार, स्वारीस जाणें व येणें अनेक वादविवाद हीं कर्में बुधवारीं करावीं.

गुरुवारीं कृत्यें. - अनेक प्रकारचे धर्म करणें, औषधें, पौष्टिकें, यज्ञादि कर्में विद्याभ्यास, मंगलकृत्यें, सुवर्णाचे अलंकार, व अनेक प्रकारचीं नवीन वस्त्रें ग्रहण करणें, गृह प्रवेश करणें, यात्रेस जाणें, रथावर बसणें, औषध पेणें, भूषणें ल्यावीं हीं सर्व कर्में गुरुवारीं करावीं.

शुक्रवारीं कृत्यें. - स्त्रीभोग, गायनकला, शय्या, हिरे, रत्नें, नानावस्त्रें, अलंकार भूषणें, गाई ह्मशी यांचा संग्रह, द्रव्य संग्रह, शेताचीं कामें, हीं सर्व कृत्यें शुक्रवारीं केल्यानें लाभ दायक होतील.

मंदवारीं कृत्यें. - लोखंडी कृत्यें, शिशाचीं कृत्यें, अथवा दास दासींचा संग्रह अनेक पापकर्में स्नेह कर्में, विष कृत्यें, वाद्यें, गृहप्रवेश, बंधनादि कर्में, स्थिरकर्माची दीक्षा, हीं कृत्यें मंदवारीं करावीं.

कोणत्या नक्षत्रीं कोणतें कार्य करावें तें - रोहिणी तीन्ही उत्तरा, हीं ध्रुवनक्षत्रें, यावर बीजें पेरावीं, गृहग्रामप्रवेश करावा, आराम जागा निर्माण करावी, एवंसर्व स्थिरकर्में करावीं.

मृदुनक्षत्रीं कृत्यें. - चित्रा, अनुराधा, मृग, रेवती हीं मृदु मित्र नक्षत्रें यावर मित्रत्व रतिभोग, विलास, नानाभूषणें धारण, नाना वस्त्रे ग्रहण, व मंगल कार्यें करावीं.

लघु नक्षत्रीं कृत्यें. - अश्विनी, पुष्य, हस्त, अभिजित् हीं ४ लघुनक्षत्रें यांवर दुकानदारी, अनेक भूषणें, नानाकला, अनेकभोग, औषधीसेवन, सुनारकामाचा अभ्यास, हीं सर्व कर्में करावीं.

चर नक्षत्रांवर कृत्यें. - श्रवण, धनिष्ठा, शततारका, पुनर्वसु, स्वाती, हीं पांचनक्षत्रें चर, यांवर अनेक वाहनांवर आरोहण करावें, व अनेक बाग बगीचे आरामवनें, अशा मध्यें प्रवेश करावा.

उग्र नक्षत्रांवर कृत्यें. - तीन पूर्वा, भरणी, मघा पंचक, हीं नक्षत्रें उग्र, या नक्षत्रांवर पठत्व, विष घातादिक प्रयोग, मरण, शस्त्रकर्म, अग्निदाहादिक हीं कर्में करावीं.

मिश्र नक्षत्रांवर कृत्यें. - कृत्तिका, विशाखा हीं दोन नक्षत्रें मिश्र संज्ञक यावर मित्रता वशिष्वाई अग्निकृत्यें व साधारण कार्यें करावीं.

तीक्ष्ण नक्षत्रांवर कृत्यें. - मूळ, ज्येष्ठा, आरद्रा, आश्लेषा हीं तीक्ष्ण दारुण नक्षत्रें. यांवर भूतपक्षादिक मंत्रसाधनें, आणि घोट बंधनें हीं कर्में क०

कोणते करणावर कोणतीं कार्यें करावीं. - बवादि अकरा करणांचीं नावें अनुक्रमें, बव, बालव, कौलव, तैतिल, गरज, वणिज, विष्टी, शकुनी, चतुष्पाद, नाग, किंस्तुघ्न, एवं ११ आहेत. यांचा क्रम शुक्लपक्ष, प्रतिपदेचे पूर्व दळीं बव करण आणि उत्तर दळीं ही बव; द्वितीया पूर्वदळीं बालव, तृतीया पूर्व दळीं तैतिल, उत्तर दळीं गरज, चतुर्थी पूर्वदळीं वणिज, उत्तर दळीं विष्टी, एवं अष्टावृत्तिः वद्य चतुर्दशी उत्तरदळी शकुनी अमावास्या पूर्व उत्तर दळीं चतुष्पाद् नागशुद्ध एक किंस्तुघ्न एवं च्यार ध्रुवकें.

स्थिर-चर कर्मे ववकरणीं करावीं, बालव करणीं स्वहित, कौलवीं स्त्रीसमागम, प्रीती, तैतिलीं शरणागत आश्रय करावे, गरज करणीं बीजाश्रय कर्म करावें, वणिजकरणीं वाणिज्य ह्मणजे व्यापार स्थिर कर्में करावीं. विष्टिकरणी विष, अग्निशस्त्रें, क्रूरकर्में करावीं. मंत्र औषधी शकुनीकरणीं कर्में करावीं. गाई, ब्राह्मण, राजसेवा, पितृकर्मे चतुष्पाद् करणीं करावीं. नागकरणीं सौभाग्य, हरणादिक दारुण कर्में करावीं किंस्तुघ्न करणीं शुभ, मंगल, स्थिर, अशीं कर्में करावीं.

अधोमुख नक्षत्रांवर कृत्यें. - मूळ, कृत्तिका, मघा, विशाखा, भरणी आश्लेषा, तीन पूर्वाही अधोमुख नक्षत्रें. यांवर विहिरी, कूप, तळें, अनेक पेवें आदि करून करावीं. ठेवणी ठेवावी. अथवा काढावीं, द्यूत खेळावें. नाना प्रकारचीं बलिदानें करावीं, अनेक प्रवेश व गणितारंभ करावा.

तिर्यङ्मुख नक्षत्रांवर कोणतीं कार्यें करावीं. - ज्येष्ठा पुनर्वसु हस्त, अश्विनी, मृग, अनुराधा, स्वाती, चित्रा, हीं सात नक्षत्रें यांवर घोडे, नाना वाहनें, उंट गाढव आदिकरून जनावरें यांचें पालन अधिकार परत्वें करून आरोहण करावें अनेक मंत्र चालवावे. नांगर धरावे, या प्रकारचीं कृत्यें या नक्षत्रांवर करावीं.

ऊर्ध्वमुख नक्षत्रांवर कार्यें करावं. - पुष्य, आर्द्रा, श्रवण, उत्तरा, शततारका, रोहिणी, उत्तराषाढा, उत्तरा भाद्रपदा, धनिष्ठा, हीं नऊ नक्षत्रें ऊर्ध्वमुख होत. यांवर गुढिया, तोरणें, पताका, शिखरें, देवालयाचीं कामें, आगम, छाया, निवास इत्यादि हितकारक कृत्यें, व राज्याभिषेक कृत्यें वरसांगीतल्या नक्षत्रांवर करावीं.

नष्टवस्तु प्रश्न. - तिथी, वार, नक्षत्रें, लग्न, वतीन एकत्र करून पांचानीं भागावें शेष १ उरलातर पृथ्वींत आहे. २ उरलेतर जलांत आहे नलभ्यते. ३ उरलेतर आकाशीं आहे. नलभ्यते. ४ उरलेतर स्नेजराजानें वस्तू नेली. ५ उरलेतर वायूचे गयीं वस्तू आहे. शोक सांगतये असें जाणावें.

गर्भिणी प्रश्न. - गर्भिणी स्त्री ज्या लग्नावर प्रश्न करील त्या लग्नीं ग्रह

पाहावे· लग्नापासून तृतीय,पंचम,सप्तम आणि नवम इतक्या स्थानीं रवि गुरु भौम हे ग्रह असले तर पुत्र होईल· आणि त्या स्थानीं अन्य ग्रह असल्यावर कन्याहोईल·

मुष्टिप्रश्न· – पृच्छकाचे मुष्टींत कोणते वर्णाची वस्तू आहेती सांगावी· मेष लग्न असेलतर पिंवळी, मिथुनी निळी· कर्की पांढरी, सिंहीं धूम्र वर्णाची· कन्यालग्नीं नीळमिश्रित, तुळीं पीतमिश्रित, वृश्चिकीं ताम्रमिश्रित· धनी पीत मिश्रित मकरीं कृष्णवर्ण, कुंभीं लोहमय, मीनी पीतवर्ण, वस्तू आहे असें जाणावें·

अंकप्रश्न· – प्रश्न पृच्छकांकडून अष्टोत्तर शताचे अंकांतून एके अंकाचें नांव घेववावें आणि त्यास बारानीं भागावें शेष उरले त्याचीं फळें १ अथवा ९ अथवा ७ उरलेतर विलंबें कार्य होईल· शेष ८-४-१०-५ उरलेतर नाश, ११ सिद्धी ३ वृद्धी, २-६,१२ उरलेतर शीघ्र कार्यसिद्धी होईल·

रोगीप्रश्न· –तिथी वार नक्षत्रें लग्न आणि प्रहर प्रतिदिवशीं एकत्र करून आठांनीं भागावें शेष उरेल त्याचें फळ शेष ३ अथवा ७ उरलेतर देवाची बाधा २-८ उरलेतर पितरांची बाधा, ६-४ भूतबाधा, १-५ उरलेतर बाधानाहीं·

प्रस्थानठेवण्यासमुहूर्त· – कृमुहूर्तावर गमन करण्यास अभाव आहेतर प्रस्थानीं वस्तू ठेवणें, त्या वर्ण परत्वें सांगतों· ब्राह्मणास यज्ञोपवीत क्षत्रियास शस्त्र, वैश्यास मधु, आणि शूद्रास फळ या प्रमाणें जाणावें· आणि सर्वांस स्वर्णवर्ण धान्य·वस्त्र हेंउक्त होय·

प्रस्थानकितीदिवसउपयोगी पडतें· – राजांहीं प्रस्थान ठेविल्यावर दहादिवस, अन्यांस पांचदिवस· तो मुहूर्त उपयोगी पडतो· परंतु वस्तु प्रस्थानीं अर्ध फळ जाणावें·

इति स्फूटज्योतिष समाप्त·

मयुर ध्वज आख्यान प्रारंभः

श्रीगणेशायनमः॥ ॥श्लोक॥ ॥ वंदोनि विघ्नहरणा मति पूर्ण भावें॥ स
प्रेम कृष्णचरणा प्रणिलें स्वभावें॥ संतांप्रतीनमुनियां मग आदरानें॥ सद्भक्तकी
र्तिबदतोंअतिसादरानें॥१॥ ॥दिंडी॥ ॥ सोमवंशींविख्यातभूपराणा
पुण्यवंतसात्वीकधर्मजाणा॥ चौघेबंधू सादरसेवनासी॥ रमानाथसर्वस्वेंसा
ह्यज्यासीं॥२॥ ॥साखी॥ ॥ गोत्रजाघ्नतेंदुरितनिरसना॥ तेणेंहय मेधा
तें॥ आरंभुनियां अश्वसोडिला, पृथिवीजिंकायातें॥३॥ पार्थासहश्रीकृ-
ष्णाजित्यानें,रक्षितचालतिमागें॥ हंसध्वजअनुशाल्वादिकने, अपार भूपति
संगें॥४॥ ॥ओवी॥ ॥ बभ्रुवाहनाचेंराज्यटाकुन॥ पुढेंचालिलाश्याम-
कर्ण॥ तोंनिकडोनदुसरायज्ञाश्वजाण॥ आलामयुरध्वजाचा॥५॥ नाम्रध्वज
तयाचाउत्र॥ महाप्रतापीकीर्तिमंत॥ तोत्यातेंरक्षकअतिसमर्थ॥ तेणेंपांडवा
श्वधरियेला॥६॥ ॥आर्या॥ ॥ कृष्णह्मणेंपार्थातें, समय पुढेंमजकठी
णहावाटे॥ ताम्रध्वजअतियोद्धा, लाविलसकळांहिमृत्युच्यावाटे॥७॥ ॥
दिंडी॥ ॥शिखीकेतू भूपतीवीरसाजे॥ सत्वधीरभक्ततोमहीगाजे॥ रत्न
पूरींनर्मदातिरींयज्ञ॥ आरंभूनीसोडिलाशामकर्ण॥८॥ ॥आर्या॥ ॥
ऐसेंबोलतअसतां, ताम्रध्वजहोयसोडितावाण॥ तेंदुःसहवीरांतें, हांउनिआ

कर्षितीक्ष्णेंप्राण ॥ ९॥ ॥श्लोक॥ ॥उभयदळमिळालेंकंदनाघोरघायीं॥ धडकतिरणवाद्येंनादव्योमींनमायी॥ पडधडरथनेंटेंकंपतेव्हांक्षितीला॥ उरगपतिमनींतोमानिमोठ्याभितीला॥१०॥ ॥सारवी॥ ॥ ताम्रकेतुनेंवीरसर्वही बाणेंजर्जरकेले॥ ऐसेंपाहुनपुढेंधांवला, मदनपुत्रत्यावेळे॥ ११॥ ॥ आर्या॥ ॥ क्षोभुनिअतिशयतेव्हां, बोलेअनिरुद्धताम्रकेतूतें॥ सरलेंतवायु येथें, पाठविलेंम्हणुनअंतकेंतूतें॥१२॥ ॥दिंडी॥ ॥ ऐसेंवाक्यबोलुनी तयेवेळां॥ दिव्यबाणेंभेदिलेंउरस्थळा॥ तेणेंआलीत्याक्षणींघेरित्यासीं॥ नयामंधींभंगिलेंवाहिनीसीं॥१३॥ सैन्यतेव्हांपाडिलेंतीनक्षोणी॥ रक्तसरितावाहल्यातयेक्षणी॥ ऐसेंदृष्टीपाहतांताम्रकेतू॥ क्षोभुनीयांमांडिलाप्रळयअंतू॥ १४॥ ॥श्लोक॥ ॥ बळेसोडुनीदिव्यशासायकानें॥ महीपाडिलेंत्याउरवानायकानें॥ असेंदेखतांकर्णसूनूसकोपें॥ करीत्याचिवास्यंदनाघातरोपें॥ १५॥ ॥छंद॥ ॥ मगदुजारथीराजनंदनू॥ बहुनियांकरीघोरकंदनू॥ तोहिछेदिलाक्षणनलागतां॥ यापरीशतागणतिमोजितां॥१६॥ ॥सारवी ॥ऐसाजर्जरकरुनितयानें, अपारवधिलीसेना॥ रक्तनघावहुपूरेंदाटुनि, जातीनिजपतिभुवना॥१७॥ ॥आर्या॥ ॥ शिखिध्वजात्मजतेव्हां, पावुनिअत्यंतजाणकोपातें॥ पाडीअसंख्यकरका, करुनांमूर्छितकर्णपुत्रातें॥ १८॥ श्लोक॥ ॥ तेव्हांपार्थसुतेंत्वराकरुनियां ताम्रध्वजाअंबरीं॥ बाणेंदिव्यतदाकरीउडवितां तोविस्मयाअंतरीं॥ त्वेषेंत्याउतरोनिभूतळितयें बीभत्सपुत्राप्रति॥ पीडीलाशरदिव्यभेदुनितदामूर्छोनवेगेंक्षिती॥१९॥ ॥छंद॥ ॥ सात्यकीवरीसोडुनीगदा॥ मारिलामहावीरतोतदा॥ यौवनाश्वहीपाडिलाशरें॥ नीलकेतुतेंमारिलेंत्वरें॥२०॥ प्रळयमाडिलाआजिबोलती॥ पळतिदेखुनीवीरत्यांमनी॥ काळदंडसेबाणसोडुनी॥ पाडिलीक्षणेंसकळवाहिनी॥२१॥ ॥ओवी॥ ॥ पार्थासींम्हणेजगजीवन॥ आपणउरलोंदोघेजण॥ ताम्रध्वजप्रतापीगहन॥ नचलेअभिमानययापुढें॥२२॥ ऐकोनिकोपलाकिरीटी॥ करुनअमोघबाणाचीदृष्टी॥ मयुरध्वजसुतातेंहिपुरी॥ केलेंउदाउदीनेधवां॥२३॥ ॥ आर्या॥ ॥ ताम्रध्वजकोपुनियां, अद्भुतकरिबाचआहलाकरणी॥ खगवत

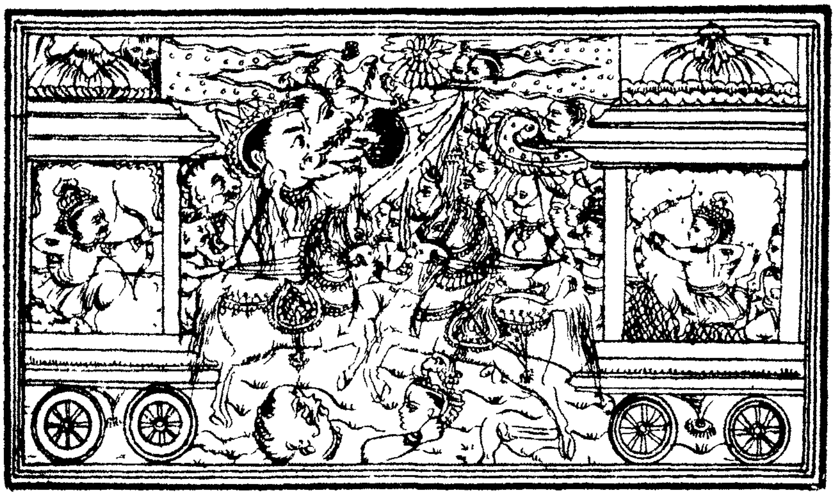
उडोनिगगनीं, धरिलाअवचीतपार्थनोचरणीं ॥ २४॥ स्कंधींघेउनिहरितें, उ
डोनिगेला नभींविहंगनसा ॥ क्रोधेंश्रीपतिलत्ता, हाणुनपाडीतयासअसुगत-
सा ॥ २५॥ ताम्रध्वजासघेरी, येतापडलेनिघेहिभूवरते ॥ नेणोंप्राणगताच्या;
रीतीनेंजाण जाहलेवरिते ॥ २६॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ नरवरकृतनेव्हांमूर्छना
सांवरूनी ॥ निजरथिमगवेगेंचालिलाआरु दोनी ॥ परममुदितचित्तें घेउनीअ
श्वयुग्मा ॥ रहिनकटकसंगेंपातलातोस्वसद्मा ॥ २७॥ ॥ साखी ॥ ॥
पितयालागीं हर्षयुक्ततो, सांगत थोरबडाई ॥ उभयकृष्णतेजिंकुनिसमरीं, के
लेमूर्छितगायीं ॥ २८॥ ॥ ओवी ॥ ॥ वृषकेत बभ्रुवाहन मदन ॥ हंस-
ध्वजादिससैन्यअनिरुद्धन ॥ आणिलेदोनी शामकर्ण ॥ जालेअश्वयज्ञआपुले ॥ २९
॥ ॥ छंद ॥ ॥ एकतांअसंवचनभूपती ॥ कोपुनीवदेनिजसुताप्रती ॥
निर्दयाधमानष्टतूंमहा ॥ केविदाविसी तोंडरेअहा ॥ ३०॥ पूर्णब्रह्मतो जाणश्री
हरी ॥ टाकिलेकसबाणत्यावरी ॥ आणितासित्यापार्थुनीजरी ॥ धन्यमानितोंतू
जरेतरी ॥ ३१॥ ॥ पद ॥ ॥ भूपतिबोलतकुमरा, वोरवटेंचिकेलेंभारी
॥ भूपति० ॥ ध्रु० ॥ विधिहरस्मरमुनिज्यातें, सप्रेमेंह्रदयींध्याती ॥ निगमागम
सर्वहिकाळ, स त्कीर्तिजयाचीगाती ॥ त्यापरमात्म्यावरशरतूं, प्रेरिलेसपाउन
भ्रांती ॥ ॥ चाल ॥ ॥ त्याजरीपार्थुनत्यातें ॥ आणितासिनिजसदनातें ॥ तरि
होतेबहुसुखमातें ॥ सरपरताअनहितकारी ॥ भूपति० ॥ १ ॥ कामदुहासदनीं
येतां· निजकाष्ठेंदंडीयेलें ॥ निजभाग्येंअमृतमिळतां, संमार्जनत्याचेंकेलें ॥ गो
सल्याकरिंपरिसातें, मूर्खत्वेंझोंकीयेलें ॥ ॥ चाल ॥ ॥ हेंविपरितकरणेंजेसें ॥
भासेनवकुननेसें ॥ बोलतांसद्गदऐसे, नेत्रांतुनवाहेवारी ॥ भूपति० ॥ २ ॥ बाज्या
च्याप्रीतीस्तवरेअश्वमेधकेलेसाही ॥ परितोप्राणविसावा तुष्टलाचि आजवरना-
हीं ॥ म्हणऊनसाप्रतहारेमांडिला आणिकपाहीं ॥ ॥ चाल ॥ - ॥ तोकरुणाघ
नह्रषिकेशी ॥ ममहेतुपुरवायासीं ॥ येतहोता आजसदनासीं ॥ जोकृष्णादाराकें
वारी ॥ भूपतिबोलतकुमरा ॥ वोरवटेंचिकेलेंभारी ॥ ३ ॥ ॥ ३२॥ ॥ आर्या ॥
हिकडेरणांतनेव्हां, सांडुनिमूर्छेसभक्तकैवारी ॥ सावधकरुनीपार्था, करुणामृ
नह्रष्टिदुःखतेंवारी ॥ ३३॥ ॥ दिंडी ॥ ॥ कृष्णबोलेमारुनीसर्वसेना ॥ रि

पूगेला घेउनी शामकर्णा ॥ ह्मणे जिष्णू राहिला तरी यज्ञ ॥ परी याची नूज लाला ज-
पूर्ण ॥ ३४ ॥ पदीं प्रेमें लागुनी दीनवाणी ॥ वदे कर्ता सर्व तूं चक्रपाणी ॥ दीन आह्मीं
लागलो तुझ्या कासे ॥ करीं आतां मानेल मना तैसें ॥ ३५ ॥ ॥ साखी ॥ ॥ कृष्ण
ह्मणे तो मयूरकेतू सात्विक आणी दाता ॥ धैर्यवंत बहु सांप्रत तुजला, दाखवितों
चल आतां ॥ ३६ ॥ ॥ छंद ॥ ॥ अर्जुना प्रती वदुनि या परी ॥ नटल वृद्ध सा-
विप्र तो हरी ॥ यष्टिका करीं घेतली नदां ॥ झोक जात से चालतां सदां ॥ ३७ ॥ ॥
श्लोक ॥ ॥ चंद्रार्धा कृति वांकली वपु दिसे कांपे जरेनें अती ॥ पायींसा जति पा
दुका सुबर व्यामा थां जटा शोभती ॥ अंगीं लोंबत चर्म भग्न रदते दाढी रुळे पांढरी ॥
कांसे चीर सुदाळ शाल्य विलसे तैसें च अंगावरी ॥ ३८ ॥ कर शिर पद कांपे बोलतां बो
लवेना ॥ अवघड पद चाली चालतां चालवेना ॥ मग कर धृत यष्टी पार्थ तो शिष्य रा-
णा ॥ धरुनि करि पुढें तो चालला शीघ्र जाणा ॥ ३९ ॥ ॥ आर्या ॥ ॥ काप-
ट्य वेष दोघे, स्वीकारुनि यज्ञमंडपा आले ॥ तेव्हां नृप सह अवघे, पाहुन त्यांते चकीत-
ते जाहले ॥ ४० ॥ द्विजसमुदायासह नृप, सन्मुख जाऊन त्यास सन्मानें ॥ आणुनि
पूजा प्रीती, केली सर्वोपचारि प्रेमानें ॥ ४१ ॥ ॥ दिंडी ॥ ॥ बद्धपाणी राहु
नी उभा भूप ॥ द्विजा पाहे तों दिसे दुःखरूप ॥ सद्‌दीन होउनी तये वेळां ॥ रडे स्फुंद
स्फुदुनी दळदळां ॥ ४२ ॥ अश्रुधारा लोचनीं वाहताती ॥ पाहुनी यां शंकला भूपचि
त्ती ॥ ह्मणे कायी जाहलें दुःख स्वामी ॥ खरें सांगावा रीन सर्व तें मीं ॥ ४३ ॥ ॥
छंद ॥ ॥ स्फुंदतां हळू विप्र तो ह्मणे ॥ वृत्त वर्तलें साच ऐकणें ॥ सांगतां मुखीं श
ब्द नाफुटे ॥ बोलतां बहू हुडका उठे ॥ ४४ ॥ ॥ साखी ॥ ॥ सुनसुनो राजा-
द्वारवतिका, द्विज मैं हूं रहिवासी ॥ ब्याहा पूतका होने खातर, घूमत हैं परदेशी ॥ ४५
सुनकर नेरी की रतसाने, चेला पूत बिलेके ॥ आवत थे गोंवन्में सिंघने, पकरे लरका
आके ॥ ४६ ॥ मैंनबनिनको हात जोरके, बिनती वैसी कीया ॥ किरपा करके बछुडा
छोगे, लेकर मेराके प्या ॥ ४७ ॥ पंचानन्नें वैसा कहियो, तेरी तन हैं जरठा ॥ उनके प-
लटा मैं मंगे सों, देउंगे बच जाबरा ॥ ४८ ॥ मयुधज नृपकी कारवत सेंतुम, छिनकर-
आधी काया ॥ देवोगे तो बिछुरजा बचडा, उसकारन मैं आया ॥ ४९ ॥ ॥ पद
॥ ॥ सांगे द्विज तो नृपतीला ॥ वितल्या वृत्ताते ॥ सांगे द्वि० ॥ ५० ॥ एकुलतें ए

कमाझेंबाळ॥त्यातेंमहद्रूपाहेकाल॥उदारमोठातूं भूपाळ॥ होइंरूपाळ यासमर्थी ॥ सांगेद्विज०॥ १॥ ऐकुनिकीर्तीतुझिहेफार॥ धाउनयेत होतोंसाचार॥ पंथींजा हालाऐसाकहार॥नमिळेथार मजआतां॥ सांगेद्वि०॥ २॥ ऐसें बोलत असतां जा ण॥दाविनव्याकुळजालाप्राण॥दुःखेंशोककरीनिर्वाण ॥जालीहाणथोर ह्मणे॥ सांगेद्विजनो०॥ ३॥ ॥दुसरें पद॥ ॥कहतेविप्रजिआपरुत्ता॥रूनरूनो नरनाथा॥ कहते०॥ ध्रु०॥ मेरासतगुनिएकेलाल॥ वांकोलेजावतहै काल॥ ध रमात्माहोतुमभूपाल॥वचनपालसतअपना॥ कहते०॥१॥ तेरीकीरतअपरंपा र॥रूनकरआवततेरेदार॥देवोगे दरब्यतुमउदार॥बिनआधारमेंदुबला॥ क हतेविप्र०॥२॥ ५०॥ ॥श्लोक॥ ॥ ऐसीऐकतांदीननेविप्रवाणी ॥नृपा- च्याबहूलोचनी येतपाणी॥ ह्मणे वोतरी हेतनूविप्रकाजीं॥समर्पूनहोईनमींधन्य आजी॥५१॥ धनरूनपशरूजायासर्वहीव्यर्थमाया॥क्षणिक मनुजकायानिश्च येंजायवांया॥ नरिचुकतअपायान्याचकीजेउपाया॥ ह्मणउन मनिंरायासौख्य तेंदेहयाचा॥५२॥ ॥ओवी॥ ॥भूपाळउदारदेहदानी॥ कर्वतआण विलासभास्थानीं॥ द्विजह्मणेरुद्मीपुत्रपांणी॥ गीतगाउनी कर्वतावें॥५३॥अ श्रुआलियातुझेनयनीं॥ फिबारडतांदेखिलें कोणी॥ कींमज दूषणलाविलियाह्म- णी॥जाईनउठोनीतात्काळ॥५४॥ ॥पद॥ ॥विनवीसकळांसीं॥भूप तिविनवीसकळांसीं॥ ध्रु०॥ सफलितमाझाजन्मजाहाला॥ नकरारवेदमनासी ॥भूपति०॥१॥ माझेंसार्थककरणेंआतां॥नपडामायापाशीं॥ भूपति०॥२॥ चित्तींविषण्णमानुनिर्विप्रा॥नवदादुःशब्दासी॥ भूपति०॥ ३॥ तुमत्रेंआजवर पालनकेलें॥मान्यकरावचनासीं॥ भूपति०॥ ४॥ ॥५५॥ ॥आर्या॥ दानें अपारदेउनि, नमिळेद्विजताम्रकेतुनातेहो॥जालासिन्दुमराया, मानितिबुध थोरविस्मयातेंहो॥५६॥ यालुनमस्तकिंकर्वत, वोदितिवधुपुत्रखपारवणावा- जे॥श्रीहरिनामोच्चारी, रत्नलानृपकीर्तिघोषनावाजे॥५७॥ ॥दिंडी॥ ॥ विप्रबोलेतेधवांमुख्याऐसे॥ कर्वतीतां ह्मणुनमीजात असे॥ तदांराजास्त्रीसुता खुणावीत॥ गावेंतुह्मींयेईलतसेगीत॥५८॥ ॥छंद॥ ॥भूपवाक्यतें ऐसियारिती॥ऐकुनीबहूखेद मानिती॥ कंठदाटलासबचेरवी॥ येतिहुंडके

गिळिलितेपरी॥५९॥ म्हणतिधन्यगा तूं शिखिध्वजा॥ लाविलीजगीं कीर्तिची-ध्वजा॥ कर्वतूनियांनिजवपू करें॥ अर्पिलीद्विजाथोरहारिरें॥६०॥ इच्छिलें मनी ब्राह्मणापनी॥ देयतो आनां कोण पूढती॥ बोलतां असें दुःखघोटिती॥ वात्यतेंद्विजापरिनदाविती॥६१॥ ॥श्लोक॥ ॥नगरजनकरीतीथोर आकांत पांही॥ रुदतिसकलदुःखें ऐकतां स्त्रनगेही॥ अमरगणविमानीं घेउनी सिद्धपुष्पें॥ म्हणतिअमितकेलीख्यातिहेविश्वि भूपें॥६२॥ ॥ओवी॥ ॥ मुखापर्यंतकर्वतिलेशरीर॥ तोनवलएकवर्तलें थोर॥ नृपाचेवामनेत्रींअपार॥ अश्रूधारचालिली॥६३॥ ॥साखी॥ ॥ऐसें दृष्टीपडतां द्विजतो क्रोधें जालाउठता॥ म्हणे हा दुःखेंरडतो पाखव नेघेंनिश्चयआतां॥६४॥ नृपकालरका औरप्रियानव, गर्डीहानत्सुराई॥ कहनभूपकों आपकोत्यजकर, जावनयाचकसाई॥६५॥ मनमों चिंताराव कररहे, द्विजतो रवानें धाया॥ प्रपंचनापरमार्थविनहि, विनारथजावतकाया॥६६॥ विकलभयातबिबदेधीरसों, आपने पास्त्रद्विजेंद्रा॥ हानसेंकरकेसोंगयपुकारत, सोतब आकर वेरा॥६७॥ पावपकरके नृपनबविप्रा, अरजकोरदिनबानी॥ सुनोसुनोजीकिरपाकरके, बातमेरी-निरबानी॥ पाठ॥ सुनोसुनोजीजिसकारनसो, नयननझरपतपानी॥६८॥ सव्यांगाकोतुमलेआनें, इनकासार्थकहोवे॥ वामघडाकेसार्थकनहिंसों उसकारनसेंरोवे॥६९॥ ॥ओवी॥ ॥ऐसीनृपाचीदीनवाणी॥ परिसोनिकळवळलाचक्रपाणी॥ दिव्यरूपचतुर्भुजप्रगटोनी॥ त्वरेंधरिलें मयुरध्वजा॥७०॥ कर्वतेंकारितांचीतत्काळ॥ दिव्यरूपआहलाभूपाळ॥ जयजयकारें गर्जतीसकळ॥ सुमनेंत्रिदशवर्षती॥७१॥ ॥दिंडी॥ ॥पार्थेपूर्वरूपतेंप्रकटिलें॥ नृपालागीं आदरें आलिंगिलें॥ समस्तांसिघेउनी हरिसवें॥ रणभूमीपातलेजाणवेगें॥७२॥ तदादेवें अद्भुतजाणकेलें॥ कृपादृष्टीनें त्यांतें उठविलें॥ हर्षेंसर्वगर्जतीनयेवेळीं॥ रत्नपूरापातलेसौख्यमेळीं॥७३॥ ॥श्लोक॥ ॥हरिवदतनृपातेंचालगाधर्मभेटी॥ नवकुन हयमेधेंपावलों पूर्णतुष्टी॥ सदळमगतयातें घेतला सात्यसंगें॥ उभय हरपुढें तेंसांडिलेआण वेगें॥७४॥ ऐसेंचरित्रबरवें हरिमेधिपाहे॥ जन्मेजयासमुनिजैमिनिसांगताहे॥

॥ तेंकृष्णादासवदलाअतिप्रेमभावें॥ साधुजनींपरिसतांकरवनेंस्वभावें ॥७५
॥ ॥ इतिमयुरध्वजआख्यानसमाप्त॥ ॥ ॥ आर्या १२ श्लोक १२
साख्या १७ छंद १० ओंव्या १० दिंड्या ११ पदें ३ एकूणसंख्या ७५ ॥

सिंहध्वजआख्यान.

श्रीगणेशायनमः॥ ॥श्लोक॥ ॥ कुरुकुलजविराजे धर्मतोपुण्यराशी अनुजपरमयोद्धे वेदसंख्याजयासी॥ निजजनहितकारी सारथी नो युधिष्ठिराणा ॥ सततसकळकार्जी पूर्णत्यालागिजाणा॥ १॥ ॥साखी॥ ॥ गोत्रजहत्यापापहराया, नेणें हयमेधातें॥ आरंभुनियां अश्वसोडिला, महिवरजिंकायानें॥ २॥ त्यासीरक्षकअपारसेनाघेउनअर्जुनचाले॥ हिंडतक्षितिवरसिंहध्वजाच्या नगरासंन्निधआले॥ ३॥ ॥ ओंवी॥ ॥ श्रीकृष्णह्मणेविजयानें॥ सिंहध्वजदैत्यनांदेयेथें॥ तेणें धरिलीयाअश्वोत्तमानें॥ निश्चयेंप्राणांतसर्वांसीं ॥ ४॥ कपिध्वजह्मणेगाअनंता॥ तो अजिंककेंसनीजांहलातत्वतां॥ तवकृष्णह्मणेकुंतीसुता॥ ऐकेंमूळकथानयाची॥ ५॥ ॥ श्लोक॥ ॥ पूर्वीएक रूमिननामकमुनीज्ञानीमहासत्पथीं॥ उल्काळाख्यनृपेंतयासदिधलीकन्या रूपेधावती॥ तेबाळानवयौवनागुणवतीकामानळेंपोळुनी॥ मागेभोगपतीसक्तनसतां नानापरीप्रार्थुनी॥ ६॥ संध्याकालअसेह्मणोनिसतिनेंवारी

मुनीतें [illegible]॥ कामें फार श्रमोन कंठिं पतिच्या घाली मिठी सत्वरी॥ होतां भोगवि
लास सौख्य सदनीं जाली सती गर्भिणी॥ उप्रांतीं दशमासिं ते प्रसवली पुत्रत्रयास
त्तुणी॥७॥ ॥आर्या॥ ॥अस्फ़रीवेळायोगें, उद्भवले दैत्य क्रूर एकसरां॥ ग्ट
प्रकेतवीरकेतू, सिंहध्वज नष्ट उग्र तो तिसरा॥८॥ ॥दिंडी॥ ॥वनामा-
जी जाउनी तपा नष्टें॥ तपश्चर्या मांडिली थोर कष्टें॥ तपा तेजें पोळतां शचीनाथ॥ वि
धात्यासीं जाउनी कथी मात॥९॥ विधी विष्णु शंकरा घेउनीयां॥ मही चौघे पातले
धांउनीयां॥ असुतांदें जाडुनी उभे पाणी॥ परी दैत्य नायकें त्यांसि वाणी॥१०॥ ॥
साखी॥ ॥अस्फ़रें करितां ध्यानविसर्जन, हरिहर बोलति वाचे॥ वांछित तुझ्द
यीं असेल तें त्वां मागें सत्वर साचें॥११॥ ॥ओंवी॥ ॥लोकपाळादि दिवौक
स॥ नरपन्नग दैत्य राक्षस॥ वृद्ध तरुणाचे हस्तें अपयश॥ नसावें मज कदापी॥१२
॥ ऐसें ऐकतां चौघे जणीं॥ तथास्तु बोलोन गेले वाणी॥ यावरी तो उन्मत्त होउनी॥
जिंकिता जाला त्रिलोका॥१३॥ ॥छंद॥ ॥कृष्णार्जना म्हणे धरिल तो हया
॥ जायगाच मू हे तरील या॥ म्हणुन काळ जो माझिया जिवा॥ वाटन असे जाण फ
र्शिवा॥१४॥ ॥आर्या॥ ॥ऐसें बोलत असतां, दैत्य पुरानिकट पातले ह
रिते॥ तेथं पौरज बाळक, क्रीडोत्सवि त्यांसि जाहल्ले हरिते॥१५॥ पांडववीर पुढें
मग, होउनियां त्यांसि झुंजती निकरें॥ परि ते अर्भक दुर्धर, वधिती बारां महाधरू
निकरें॥१६॥ तव्हां अनुशाल्वे बहु, क्षोभुनियां पौरजार्भकें वधिली॥ घायाळी-
जाउनियां, नगरींत मात सर्व कळवीली॥१७॥ ॥साखी॥ ॥ऐकुनि वार्ता
अत्यद्भुत॥ घेउनि स्वदळा आला॥ पांडवसेना जर्जर करितां अनुशाल्वें तो व-
धीला॥१८॥ ॥श्लोक॥ ॥दळपति मग कोटी घेउनी सैन्य वेगें॥ रणपति
निजबंधू घेतला सात्यसगें॥ समरमहि आला काळ प्रत्यक्ष जैसा॥ अमित शर
सोडी मेघधाराच जैसा॥१९॥ क्षितिवर अनुशाल्वा पाडिले दिव्य बाणें॥ मगदळ
मथनातें मांडिलें फार तेणें॥ क्षणार्ध नल गजाचा मारिलें सैन्यभागें॥ दशककुभ
पळाले वीर तेही सवेगें॥२०॥ ॥ओंवी॥ ॥अनुशाल्व होउनी सावधान
॥ घेतला सेनापतीचा प्राण॥ रणपती त्याचा बंधू जाण॥ तोही धाडिला यमाल-
या॥२१॥ ॥दिंडी॥ ॥धांवुनीयां घायाळ प्रधानासीं॥ सांगतां तो धांव

त्राससैन्येसी ॥ अतिक्रोधें पाडिलें सैन्य क्षोणी ॥ अनूशाल्वा वधिलें तीक्ष्ण-
बाणीं ॥ २२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ त्याकाळीं अनुशाल्व तो खवळला सोडी गदा त्या
वरी ॥ केली ते सचिवें दुखंड गगनीं येतां शरें सत्वरी ॥ गर्जोनी मग तो रिपू प्रति म्ह
णे अंती हरी तें स्मरें ॥ ऐसें बोलुनि शीर तें उडविलें त्काळ एका शरें ॥ २३ ॥ ॥
साखी ॥ ॥ पांडवसेना सरतां मागें कर्णसुत वेगें उठला ॥ क्रोधें खवळुन महा
विरांतें, अपार मारित सुटला ॥ २४ ॥ ॥ ओंवी ॥ ॥ सोडुनी नारायणास्त्रा
तें ॥ वधिलें सुमित्र प्रधानातें ॥ सेना संव्हारिली क्षणमात्रें ॥ हाहाः कार थोर जाह
ला ॥ २५ ॥ सिंहध्वजासी कळतां वृत्तांत ॥ क्रोधें खवळला जैसा कृतांत ॥ हाकारु
नी सैन्य असंख्यात ॥ येता झाला रणभुमी ॥ २६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ जयाचे
रथा सात शें सिंह जाणा ॥ वरी बैसला काळसा दैत्यराणा ॥ तया देखतां श्रीहरी तो
पळाला ॥ गिरीकंदरीं जाउनी यां दडाला ॥ २७ ॥ अगणित शर तेव्हां प्रेरिले दैत्यना
थें ॥ नवल तम तयानें दाटलें फार तेथें ॥ महिवर विचराया मार्ग तो ही दिसेना ॥ मनि
परम भयातें मानिती होय सेना ॥ २८ ॥ ॥ आर्या ॥ ॥ तेव्हां पार्थसुतें त्या,
स्वशरें निरसोन बाण अंधारा ॥ केली सायकवृष्टी, प्रलयांबुद वर्षती जशा धारा
॥ २९ ॥ त्रासुनि दैत्यवरातें, तोडुनियां ध्वज हि सारथी वधिला ॥ छेदीस हस्त-
चापें, न करीतां क्षण हि जाण आवधिला ॥ ३० ॥ तेव्हां सिंहध्वज तों, बोले देवो
नि घोर हाकेला ॥ पार्थसुता सावध हो, म्यां तव असु हरणि नेम हा केला ॥ ३१ ॥
॥ छंद ॥ ॥ बोलुनी असें दैत्यनायकू ॥ होय प्रेरिता रुद्रसायकू ॥ हृदयीं लाग
तां थोर मूर्छना ॥ पातळीत दाबभ्रुवाहना ॥ ३२ ॥ दृष्टि देखतां समयपापरी ॥
धांवला रवी पोत्र सत्वरी ॥ दिव्यसायकें दैत्यस्यंदना ॥ उडविलें नभीं करुनि गर्जना
॥ ३३ ॥ ॥ साखी ॥ ॥ कर्णसुतें बभ्रुवाहना वधिलीं, पाहुनि अतिरोषानें ॥
असुरें तेव्हां मूर्छित त्यातें, केलें तीक्ष्ण शरानें ॥ ३४ ॥ ऐसें देखुन नीलध्वजादि,
उठले सर्वहि वीर ॥ परि त्या दैत्यापुढें न धरवे, कोणा क्षणही धीर ॥ ३५ ॥ ॥
दिंडी ॥ ॥ रथीं उभारा होनि दैत्य पाहे ॥ म्हणे कोठें तो पार्थ सखा आहे ॥ एक
ल्याची देखतां अर्जुनातें ॥ म्हणे केवी उबगिलें जगन्नाथें ॥ ३६ ॥ तरी पार्थालागुनी
वधीतां ची ॥ मग सहजें होईल भेट त्याची ॥ मनीं ऐसें कल्पोनि दैत्यनाथें ॥ मोह

नास्त्रें मोहिलें समस्तांतें ॥३७॥ ॥ ओंवी ॥ ॥ तों सावध जाला पार्थनंदन ॥ पाहे वीर मोहिले संपूर्ण ॥ क्रोधें धनुष्या तें लाऊन बाण ॥ आकर्ण वोढुनी सोडिला ॥३८॥ तेणें सिंहसहीत दैत्यरथ ॥ उडविला रवीमंडळापर्यंत ॥ तळीं येतां मारुतीउडवीत ॥ जाल्या शतयेरझारा ॥३९॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ तव रविसुत सूनू सांडुनी मूर्छनेतें ॥ नवलनयनि देखे मोहिलें वाहिनीतें ॥ निज अनुज रणीं तो एकला झुंजताहे ॥ मृत परिसकळांतें देखुनी खेद वाहे ॥४०॥ अघटित बहु केलें तेधवां कर्ण बाळें ॥ असुर उडविला तो सायकें अंतराळें ॥ फिरत गगनि वातें दीनतेसमजाणा ॥ उतरत मग कष्टें भूमिला जी रवाणा ॥४१॥ ॥ दिंडी ॥ ॥ ऐसें शौर्य पाहुनी दैत्यराणा ॥ स्तवी त्यातें पावुनी हर्ष जाणा ॥ ह्मणे धन्य धन्य तूं वीरराणा ॥ परी आतां साहिं या दिव्य बाणा ॥४२॥ ॥ छंद ॥ ॥ बोलुनी असें बाण सोडिला ॥ मूर्छित तयाशी घ्रपाडिला ॥ देखतां असें बभ्रुवाहनू ॥ छेदि सायकें दैत्यस्यंदनू ॥४३॥ ॥ साखी ॥ ॥ दैत्य बसोनी अन्यरथीं तो, प्रेरी मंत्रुनि त्रिशूला ॥ तो वृषकेतू सावध जाला, दैवें त्यास न हिवेळा ॥४४॥ तेणें सोडुन सायक भि शुळा, मधींच खंडण केलें ॥ दोघे बंधू भेटति स्नेहें, अरिष्ट मोठें चुकलें ॥४५, तव त्या असुरें तदा प्रेरिली कर्णसुता वरि शक्ती ॥ अर्धचि तयेतां बभ्रुवाहनें, निरसुन केली ख्याती ॥४६॥ ॥ दिंडी ॥ ॥ परस्परें रक्षुनी एकमेकां ॥ सिंहध्वजा हाणिती बळें देखा ॥ समस्तांसी मोहिलें दैत्यनाथें ॥ तदां दोघे मूर्छीत जाण होते ॥४७॥ तयायोगें चूकले मोहनाला ॥ पुन्हा त्यांनें मोहुनी विसरला ॥ असो होतां युद्धतें असें देखा ॥ नागपूरीं वर्तलें वृत्त ऐका ॥४८॥ वृषकेतूनी घडा संगरासीं ॥ प्रिया त्याची गर्भिणी चतुर्मासी ॥ दीस मास होतांचि पूर्ण जाणा ॥ प्रसवली सुंदरी पुत्ररत्ना ॥४९॥ ॥ ओंवी ॥ ॥ धर्में पुत्रोत्सव केला थोर ॥ पाचारिले महीचे नृपवर ॥ आणि अठ्ठायशीं सहस्र ऋषेश्वर ॥ याचक अपार मिळाले ॥ ५०॥ अमोल्य वस्त्राभरणें करून ॥ धर्में गौरविलें समस्तां लागुन ॥ ध्रुवतेज ऐसें नामाभिधान ॥ ठेविलें प्रीतीं बाळका ॥५१॥ मिळोनी सकळ नितंबिनी ॥ पाळखां घातलें बाळ सुगुणी ॥ द्रौपदी हेमसूत्र करीं धरुनी ॥ हालवी गावोनी कृष्णलीला ॥५२॥ ॥ पद ॥ ॥ जोजो जोजो जो अंगाई ॥ ध्रुवतेजा करगायी ॥ वद

नीश्रीहरिचे गुणगाई ॥ ऱ्हदयींत्यातें ध्याई ॥ जोजो० ॥ ध्रु० ॥ निगमागमज्याचे गुणगानीं ॥ ऱ्हदयींविधिहरध्यानीं ॥ ज्याच्या चिंतनें निभ्रांती ॥ दुरितें विलया जाती ॥ जोजो० ॥ १ ॥ मजलागांजीनो सप्तमीं पुरवीलें वसनासीं ॥ येतां दुर्वास छळणासीं दिधलें अन्न तयांसीं ॥ जोजो० ॥ २ ॥ सारथि होउनियां पार्थाचा ॥ पुरवी वांछित साचा ॥ जो कां अभिमानी दासांचा ॥ कैवारी दीनाचा ॥ जोजो० ॥ ३ ॥ ॥ छंद ॥ ॥ कृष्णगानें बहुत चांगलें ॥ बाळका प्रती गोड लागलें ॥ त्याचि चिंतनीं चित्त रंगलें ॥ पार्थसारथीं ध्यान वेधलें ॥ ५४ ॥ नवल ते धवां श्रीहरी करी ॥ बाळ बोलतें होय सुस्वरीं ॥ पार्थसारथी दाखवीं मला ॥ म्हणुनि यां बहू छंद घेतला ॥ ५५ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ दार्वीतां बहु खेळ खेळणि परी नेणे चितें सर्वथा ॥ बोले सारथि भेटवा मग दुजें मागें चिनातत्वता ॥ नेल्हां धर्म वृकोदरा प्रति वदे घेवोनि यां बाळका ॥ जावोनी रणिं भेटवी नरिन्द्रा वेगें यदूनायका ॥ ५६ ॥ ॥ आर्या ॥ ॥ मेघवर्ण पौत्रासह, संगें घेवोनि भीम ध्रुवतेजा ॥ निघता जाला भेटी ध्याती शिवशुकविरिंचि ध्रुवतेजा ॥ ५७ ॥ आरुढ होउन स्वरथीं, कुरुमवती पुरिप्रती त्वरें आले ॥ पार्थी दासकळ हि नृप, देखतां सेनं सर्वांत मृत जाले ॥ ५८ ॥ भयचकित सिंह केत ॥ पाहे रिपु सात्य पातले दुरुनी ॥ सोडुनि मार्गण वेगें, भीमातें पाडिलें असू हरुनी ॥ ५९ ॥ मेघवर्णा निज माया, स्मरुनी विक्राळ वासुनी वदना ॥ येतां यास दैत्यें, पाठविला त्या प्रती हि यमसदना ॥ ६० ॥ ॥ छंद ॥ ॥ उभय संगती मृत्यु पावतां ॥ बाळ घाबरें होय तत्वतां ॥ पार्थसारथी स्मरुनि अंतरीं ॥ सोडुनी रथा उडत अंबरीं ॥ ६१ ॥ ॥ साखी ॥ ॥ पार्थात्मज तो सावध होउनि देखे बाळक गगनीं ॥ म्हणे हा मायिक असुर पातला, अर्भकरूपा धरूनी ॥ ६२ ॥ ऐसें भाउन अंतरिं त्यावर ॥ ब्रह्मास्त्रातें त्यजीलें ॥ कडकडाट बहु होउनि तेजें, अर्कातें लोपवीलें ॥ ६३ ॥ त्यातें पहातां नेत्र झांकले भ्यालें बाळक भारी ॥ पार्थसारथी आणुनि ध्यानीं, विनवी संकट वारी ॥ ६४ ॥ ॥ पद ॥ ॥ करुणा भाकित श्रीहरितें ॥ पाउनि बाळ भया ॥ करुणा० ॥ ध्रु० ॥ केवळ अज्ञानी मी बाळक ॥ परि त्वां केलें सी वाचाळ ॥ आतां न करीतां प्रतिपाळ ॥ ब्रीदा वाळ पडेल कीं ॥ करुणा० ॥ १ ॥ या ब्रह्मास्त्राचा परिहार ॥ नकळे मजलागुन साचार ॥ आतां का

यकरूंवीचार ॥ मोठाकहारवो दवला ॥ करुणा० ॥ २ ॥ जाणें एकमीं तुझेपाय ॥ नकळे दुसराअन्यउपाय ॥ चुकवीं दुस्तरप्राणअपाय ॥ पाहासी कायधांवविभो ॥ करुणा० ॥ ३ ॥ नानासंकटिंभक्त जनास ॥ रक्षिलेंसी घालुनकास ॥ ऐशाद्रौपदिच्यावचनास ॥ ऐकुनिआस लागलिसे ॥ करुणा० ॥ ४ ॥ ॥ ६५ ॥ ॥ ओंवी ॥ ॥ हरिइच्छेनेंत्याअवसरीं ॥ वातें तृणऊडविलें अंबरीं ॥ तें बाळानें सहजघेउनीकरीं ॥ ब्रह्मास्त्रावरी टाकिलें ॥ ६६ ॥ तेणें अस्त्रहोउनीनाश ॥ बाळगर्जेपावुनीतोष ॥ सोमवंशीं कर्णात्मजवीरेश ॥ त्याचापुत्र ध्रुवतेजमी ॥ ६७ ॥ ॥ छंद ॥ ॥ ऐकतांअसें बभ्रुवाहन ॥ कर्णनंदनासांगे येउन ॥ उभयतांस्फुरवेंभेटुनीतया ॥ हर्षपावुनी कारितिविस्मया ॥ ६८ ॥ ॥ दिंडी ॥ ॥ ह्मणेबभ्रूवाहनू कर्णपुत्रा ॥ अजीकेलाथोरमी घातहोता ॥ मुलावरीब्रह्मास्त्र प्रेरियेलें ॥ परीयेणेंतृणशरेंनिवारीलें ॥ ६९ ॥ ॥ ओंवी ॥ ॥ असोभीमरथींबेसोनि बाळक ॥ दैत्यावरी प्रेरीअसंख्य सायक ॥ नेत्रद्वयींरखडतरतां प्राणहारक ॥ पावोनिधाकपाबरला ॥ ७० ॥ मगमायीकविक्राळरूपधरूनी ॥ गिळोंधांवलात्रिवर्गालागोनी ॥ तवध्रुवनेजेंदिव्यबाणीं ॥ उडविलागगनीं क्षणमात्रें ॥ ७१ ॥ विमानींबेसोनीवृंदारक ॥ पाहातीबाळयुद्धाचें कौतुक ॥ ह्मणती हात्रिभुवनाअजिंक्य ॥ तोमारवीश्रीहरीबाळहस्तें ॥ ७२ ॥ ॥ आर्या ॥ ॥ शस्त्रास्त्रयुद्धकरिती, जेवीतेहरत्रिपूरआवेशें ॥ सिंहध्वजासितेंवी, भासेतोविष्णुअर्भकावेशें ॥ ७३ ॥ दैत्यह्मणे वरदानी, मानुनिम्यांतुच्छबाळगोवाया ॥ चुकलों सांप्रतपरितें, चुकलें माझेंनकर्मभोवाया ॥ ७४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ वदे बाळदैत्याप्रतीतेधवातें ॥ स्मरेंअंतकाळीं त्वरेंमाधवातें ॥ तुझीजाहली आजिआयुष्यपूर्ती ॥ ह्मणोनी मशींगांठिहेपापमूर्ती ॥ ७५ ॥ वदोनीअसेंकाढिलेंदिव्यबाणा ॥ हरीनामतेरेखिलें अग्निजाणा ॥ मनींजिष्णुच्यासारथीयास्मरोनी ॥ बळेंसोडिलाजाण- वेगेंकरोनी ॥ ७६ ॥ दणाणीक्षितीशेषकांपेचळाळां ॥ अमीताभयावाटलें लोकपाळां ॥ पविप्रायतो बैसलाकंठनाळीं ॥ उडालेंतदांशीरवेगेंनिराळीं ॥ ७७ ॥ ॥ छंद ॥ ॥ मारिलाअसा दैत्यबाळकें ॥ करितिजयजया देवहारिखें ॥ घेउनीधडेंशस्त्रनेंकरीं ॥ पाडिलेतिघांनवलतेंपरी ॥ ७८ ॥ ॥ ओंवी ॥ ॥ निर्जे

रांचाजयशब्दऐकोनी॥ रणींश्रीहरीआलाधांउनी॥ मगकरुणामृतदृष्टीकरू-
नी॥ सकळसैन्यजिवविलें॥७९॥जाहलाएकचीजयजयकार॥ विबुधवर्षती
पुष्पसंभार॥ बाळातेंहृदयींधरोनीश्रीवर॥ वदनचुंबिनआवडी॥ ८०॥ भीमा
र्जुनआणीसकळभूपती॥ कृष्णाचरणींसप्रेमलागती॥ अनुशाल्वआणिभीमा
संगती॥ बाळधाडिलेंगजपुरा॥ ८१॥ ॥साखी॥ ॥सकळदळासीं न-
गरलुराया, कमलापतिआज्ञापी॥ सप्तदीनअहोरात्रहिलुटिती, नसरे द्रव्य त
थापी॥ ८२॥ यावरिमगतेंअश्वपुरंने; सोडुनि मागें सेना॥ असंख्य चालत-
जाण तयाची, नहोय शेषागणना॥ ८३॥ ॥ दिंडी॥ ॥ अश्वमेधाजैमि
नीअशागीती॥जन्मेजयासांगत कथाप्रीती॥ कृष्णदास प्रार्थुनीश्रोतयांसीं॥
म्हणे गातांजोडतीपुण्यराशी॥ ८४॥ ॥ इत्याश्वमेधीये दामोदर विरचिते
सिंहध्वजाख्यानं समाप्तं॥ ॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ ॥श्रीरस्तु॥ ॥
आर्या १३ श्लोक १४ साख्या १५ छंद ९ ओंव्या २० दिंड्या ११ पदें २ एकूण ८४॥

उखास्वयंवर प्रारंभः

श्रीगणेशायनमः॥ ॥ओवी॥ ॥ वंदोनिश्रीकृष्णचरणातें॥ करीनरसा
ळनिरोपणातें॥ जेंश्रवणकरीतांभावार्थें॥ दुष्कृतें अगाधनासंती॥ १॥ बळी-
पुत्र बाणासुर विख्यात॥ सहस्त्रभुजामंडीतप्रतापवंत॥ शिवभक्तवरिष्ठअत्यं
त॥ श्रोणितापुरींतराज्यकरी॥ २॥ ॥श्लोक॥ ॥ कैलासापतिआदरेंअ

करितो माध्यान्हकाळीं सदां ॥ बैसोनी नम्रया निजात हरुषें पूजों पिनाकीपदा ॥ त्याची नंदिनि ते उखा प्रियबहू ते जाण त्या संगती ॥ गेली एकदिनीं शिवार्चन करूं उल्हासचित्तें अती ॥ ३॥ तों तेथें शिवपार्वती उभयतां अत्यादरें क्रीडती ॥ सारिपाट खेळतां बहु सुखें पाहे उखा त्यांप्रती ॥ ऐसें पाहुन ते धवां मनिं ह्मणे भर्त्यासवें मीं अशी ॥ क्रीडाकौतुक कें करीन ह्मणुनी दुःखीत ते मानसीं ॥ ४॥ जाणोन त्दद्गत तिचें मनि अंबिकेनें ॥ बोले प्रसन्नवदनें मग बाणकन्ये ॥ त्वां इच्छिल्यापरि मनीं सुगुणी भ्रतारा ॥ पावोनि भोगिसि सदा सुख तें अपारा ॥ ५॥ ॥ आर्या ॥ राधींशक्लद्वादशि, स्वप्नीं देखसि निशींत पुरुषवरा ॥ वरसी निश्चय त्यातें, देत उखेसीं अशा उमा सुवरा ॥ ६॥ ॥ साखी ॥ ॥ संकरजीका पूजन करके, बानक हे प्रभुजीकों ॥ मैंको भुजाका भार होत देव, बीरख दाजुन्दनकों ॥ ७॥ संमुख हे जब तेरे रथका, धजनीचे गिरजावे, बडा बीरतब आकरकुटिला, तेरा गरब हरावे ॥ ८॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ वैशाखींतिथिद्वादशीत्वरित ये जे शुद्धपक्षीं पहा ॥ स्वप्नीं त्या रजनीं उखा पुरुष तो पाहे प्रतापी महा ॥ रूपें सुंदर दिव्य कोमलतनू भोगोनि आनंदली ॥ होतां जागृत मंचकीं न दिसतां दुःखानळें पोळली ॥ ९॥

॥ छंद ॥ ॥ स्मरुनियां पती संग त्या सुखा ॥ विरहें व्याकुळा होय ते उखा ॥ द्वारिं येउनी कांत पाहत ॥ दीनभाषणें करुनि बाहत ॥ १०॥ ॥ पद ॥ ॥ सखये दाखविं प्राणपती ॥ जिव हा जातो कीं ॥ सखये० ॥ ध्रु० ॥ सुंदर मन्मथ स्वरूप जाण ॥ साजत मेघा ऐसा वाण ॥ त्यावांचोनी व्याकुळ हा प्राण ॥ शोधुनि आण त्वरित गडे ॥ सखये० ॥ १॥ सुखशेजे मंदिरांत ॥ बोलत होत्यें आनंदांत ॥ न दिसे आतां तो सदनांत ॥ सांगे मात मज त्याची ॥ सखये० ॥ २॥ ॥ ११॥ ॥ ओंवी ॥ ॥ विरहें व्याकुळ पडली उखा ॥ सांगातीण धांवली चित्ररेखा ॥ सावध करुनी नृपकन्यका ॥ ह्मणें यत्न एक दिसतसे ॥ १२॥ नारदसद्गुरूचें रूपें करून ॥ मज त्रैलोकींचें ज्ञान गमन ॥ चित्रें लिहून दाखवित्यें संपूर्ण ॥ त्यांत ओळखें पति तुझा ॥ १३॥ ॥ कटाव ॥ ॥ रंगें भरुनी अनेक पात्रें ॥ भिंतीले पुन चित्रविचित्रें ॥ वरती काढित सुंदर चित्रें ॥ जींजीं निर्मिलिं श्रीपतिपुत्रें ॥ गणेश नारद प्रथम काढिले ॥ ब्रह्माविष्णू महेश दाविले ॥ लोकपाळ ते अष्टहि लि

हिलें॥ गंधर्वादिकगणही कथिले॥ शेषवासुकीआदिकरूनी॥ रसातळींचे दाविलिहोनी॥ भूमंडळिंचे भूपलोचनीं॥ पाहातां परितो नादिसे अवनी॥ मगती कांतिपुरी द्वारका॥ प्रथम दाविलें यदूनायका॥ पुत्रपौत्रही यादवजेकां॥ अनिरुद्धासी पाहतां देखा॥ उखा तल्लिन जाहली॥ चित्ररेखा आनंदली॥१३॥ ॥ श्लोक॥ ॥ तदा चित्ररेखा ह्मणे त्या उखेसीं॥ त्वरें आणितें जाण तूं ज्या पतीशीं॥ वदोनी असे ऊर्ध्वपंथें चितीये॥ क्रमूनी पथा जाण द्वारावतीये॥१४॥ पंथींना रदशोदुनी गृजकथीं रक्षावया हे पुरी॥ हिंडे हें भवतें स्वचक्र कपटें जावों न दे अंतरीं॥ घालीतां मम आण देइल पथा घे मंत्र हा मोहनी॥ टाकीं कामसुतावरी मग करीं तें सिंचिर्ता घेउनी॥१५॥ ॥ आर्या॥ ॥ मंचकसहीत घेउन, अनिरुद्धा पातलीसखी सदनीं॥ मोहन काढुनि कथिती, जालें जें स्वप्नतें तदा भवनीं॥१६॥ ॥ साखी॥ ॥ गंधर्वव्याह तब करके देखो, गुप्तरखे मंदिरमों॥ अरधबरसतो होगय बैसे, गरभ धरे ऊदरमों॥१७॥ जननी कूं तब खबर लगी ये, कहते असुराबाना॥ सुनकर मोतबकु रधहायसें, अग्याकरत परधाना॥१८॥ उखासदन जो चोर दडा है, उनकूं पकरो ज्याके॥ बीस सौनितब मन उठावे, मंदिर घेरत आके॥१९॥ ॥ छंद॥ ॥ घाबरे उखा सैन्य देखुनी॥ पतिपदांबुजा आगे येउनी॥ वैरिण ह्मणे दुष्टमी महा॥ घात मांडिला तूं मचा पहा॥२०॥ ॥ पद॥ ॥ नष्ट अपराधी मी॥ केला थोर घात॥ नष्ट०॥ ध्रु०॥ कोणा नकळतां तुह्मां आणिलें येथें॥ ठेविलें गुप्त सदनातें॥ नष्ट०॥१॥ आतां कोण द्वारके सांगेल जाउनी॥ करतील शोक मायतात॥ नष्ट०॥२॥ मज वेगें मारुनी जावें चि आतां॥ यश तरी बहू असे यांत॥ नष्ट०॥३॥ ॥ ओंवी॥ ॥ उखेसीं ह्मणे अनिरुद्ध वीर॥ चिंता न करीं धरीं धीर॥ आह्मी यादव प्रतापशूर॥ काळही त्रासे कृष्णबळें॥२२॥ नसे शस्त्र हातये वेळां॥ करीं घे द्वारींची अर्गळा॥ उपरीवरी चढोनी डोळां॥ सैन्य सागर विलोकी॥२३॥ ॥ आर्या॥ ॥ जैसा जंबुकमेळीं, येतां हरि मग सम रूल आरडती॥ तैसा मन्मथनंदन, कटकीं शिरतां रिपू तदा रडती॥२४॥ ॥ श्लोक॥ ॥ कितीएकतें धाकधाकें चि मेले॥ कितीएकतें घेउनी जीव गेले॥ कितीएकते सांगती बाणराया॥ महाकाळ रे पातला संहराया॥२५॥ क्रोधें तो मग-

बाणघेउनिचमू आलात्वरेंसंगरा॥ देखतोरिपुबाळसेंपरितयें केलें अतीजर्जरा॥ घालोनीमगनागपाशअसुरें नोवैरिआकर्षिला॥कन्येचापतिहाजिवंत ह्मणुनीबंदीमध्येंराखिला॥२६॥ ॥साखी॥ ॥द्वारबनिमों खबरपुकारी भुलगयोअनिरिन्द्धा॥ बलवीरऔरमदनाकिसन्‌जी, धुंडतकरते सोधा॥२७॥ नारदनेतब सुद्धिकहेये, बानसुराकेबंदी॥ सरमपावते लडकातेरा, उगोअबकरनाजलदी॥२८॥ इतनीसुनकरबातकिसन्‌जी, यादवलेकरदौरे॥ रातघडीजोंरत्योपाछी, नगरीबानकिघेरे॥२९॥ ॥ओंवी॥ ॥मदनेंनिर्वाणमांडिलें॥ पुरीवरीपावकास्त्रसोडिलें॥ तेणेंनगरजळोंलागलें॥आकांतथोरवर्तला॥३०॥ प्रधानह्मणती बाणासुरा॥ सोडूनदेयीं कृष्णाकुमरा॥ नऐकतां बाणयेसंगरा॥चमूअपारघेउनी॥३१॥ ॥छंद॥ ॥असुरवाहिनीसागरापरी॥ लोटलीत्वरेंयादवांवरी॥जळधरास्त्र दैत्यनायक॥ सोडुनीकरीशांतपावक॥३२॥ ॥ओंवी॥ ॥बाणरथींचाध्वजपाहीं॥शिवशापेंपडिन्मला-मही॥सिन्दजाहलेवीरसर्वही॥ भिडतीजाणपरस्पर॥३३॥ ॥आर्या॥ पद्मोद्भवसुतनेव्हां, सत्वरजावोनिशंकराकथित॥ प्रियअतिबाणतुझाकीं॥त्यातेंपरशत्रुघेउनीमथित॥३४॥ ऐकुनियेशिवसमरा, गणनायकधेसर्वेकुमाराहीं॥ बोलतदृढआवेशें॥ हलधरगोविंदजिंकुमाराहीं॥३५॥ ॥श्लोक॥ अतियुद्धजालेंहरिशंकरासीं॥ अमीतादळापाडिल्याप्रेतराशी॥ सुषुप्त्यस्त्रतेव्हां हरीजाणघाली॥चमूशांभवीसर्वनिद्रिस्तजाली॥३६॥ कुमारासवेंकामतोभीडलाहो॥ अरीपुत्रतेणें बहूत्रासिलाहो॥ स्त्रियानिर्मिल्यामंत्रयोगेकरूनी॥ तिहीं-पीडितांस्वामिगेलापळोनी॥३७॥ ॥साखी॥ ॥बलदेवनेंप्रधानकुंभक, बडाप्रतापीमारे॥ कुरधचढेतबबानसुराको, यादवअमितापारे॥३८॥ बडेबेगसेंकिसनजीआकर, बानसुराकोंघेरे॥ सुदर्सनेतबकरअसुराके, पलखमेंसबहीतोरे॥३९॥ सावधहोकरसंभूआवे, कहतहेकिसनजीको॥ दोभुजानोरखनाउनक्यां, मानतशिवबचनाको॥४०॥ ॥ओंवी॥ ॥शिवेंबाणउठवुनी सत्वरी॥ घातलाश्रीकृष्णाचरणावरी॥ हरीहरासींबाणतेअवसरीं॥ नेताजाला स्वमंदिरा॥४१॥ यथाविधीकरोनीपूजन॥ समस्तांसदेतमिष्टान्नभोजन॥ अ-

निरुद्धउखेसीलाविलेंलग्न॥ संपादिलेदिवसच्यारी॥ ४२॥ वधुवरें घेउनश्रीपती॥ गजरें पावले द्वारावती॥ कृष्णदासविनवीश्रोतयां प्रती॥ कथाआवडीपरिसाहे॥ ४३॥ ॥ इतिदामोदरकविनाविरचितं उखास्वयंवरं समाप्तम्॥ ॥
॥ ओंवी १ श्लोक १ आर्या ५ साखी ७ छंद ५ पद ५ कराव १ दिंडी २

अथ बभ्रुवाहनआख्यानप्रारंभः

श्रीगणेशायनमः॥ ॥ आर्या॥ ॥कुरुवंशीमुगुटमणी, कुंतीसुत धर्मराजधर्मात्मा॥ चौघेबंधुधुरंधर, सर्वस्वें सात्यत्यांसि परमात्मा॥ १॥ ॥ साखी॥ ॥ गोत्तरहत्याअघहारन्कों, धर्म करे हयजज्ञा॥ महिजिंकाकोअश्वछुरायो, जिसन् ग्यातेरखना॥ २॥ जदुवरसाईरे॥ दीनजनके भाईरे॥ ध्रु०॥ घुमते घुमते अश्वस्वइच्छा, मणिपुरनिकराआया॥ विजयपूतबभ्रुवहन बडा तो, राज्यकरेतहांठाया॥ ३॥ हयापकरकेमाकोंखबरदे, कहे चित्रांगीमाता॥ संपतअश्वालेजासाने, सरन तुमअपने नाता॥ ४॥ ॥ आर्या॥ ॥ वैष्णव अश्वपुरःसर, नमनकरीधरुनितोकांविनयातें॥ कुरवंवीमाथाहुंगुन, आलिंगनकरुनितोकविनयातें॥ ५॥ ॥ श्लोक॥ ॥ कोपोनीबहुतांपरीवदतसेनोपार्थहोत्याजसीं॥ केसाहीनपणेंत्यजोनिसमरा पुत्र त्वहेंदाविसी॥ चित्रांगीजननीतुझीनसहसाजाणेंकदापीस्वयें॥ जारत्वंतुजलाअसेप्रसवली भासेमला

निश्चयें॥६॥ ॥आर्या॥ ॥ क्षत्रियधर्मबहिष्कृत, उचितमजनपुत्रतूंम
यातुरगा॥ हेमेरीनीरतरी, जरिअनुसरतोंचिमीनयातुरगा॥७॥ ॥सारवी
॥ ॥उर्विभेदकरतहांनबउलुपी, आवतमेसकुमारी॥ कहतेबभ्रुवाहनपूतकूं
मैंमय्यांहैतेरी॥८॥ मेराबचनसेतातसातुम, जुद्धकरोअनिवारा॥ जसतेरे
कूं सात्वमिलेगा, कीरतहोयपसारा॥९॥ ॥आर्या॥ ॥नीधमनीस्तव
न्हो, प्रज्वाळीक्षिप्रबोधपवनानें॥ सांगेस्वधर्मरसीं, वाजीपेशुनसवेगभवना
नें॥१०॥ ॥श्लोक॥ ॥ सुतेंवंदितांहाणिलत्तातयाला॥ वदेक्षोभुनीपुत्र
तोतातयाला॥ ह्मणेकुश्चळाजल्पसीगर्ववाणीं॥ नरीप्रामहामृत्युचित्तांतआणी
॥११॥ ॥दिंडी॥ ॥वेगेंसिद्धकरोनिकरकानें॥ रणींउभाठाकलासंगरानें॥
ह्मणेपार्थाजारिणीपुत्रआहे॥ किंवापतिव्रतेचासत्यपाहें॥१२॥ बोलुनीयांए
सियाउत्तरासीं॥ दिव्यबाणलाविलाकार्मुकासी॥ ऐसेंपाहूनधांवलावृषकेतू
॥उभाबभ्रुवाहनांहाकदेतू॥१३॥ ॥श्लोक॥ ॥तेबंधुबंधुभिडतीजय
साधनातें॥ वांछीप्रयत्नीधनलुब्धजसाधनातें॥ हाणोनिपाडितिशरेंदळप्रेत
राशी॥ नाटोपतीपरिकदाहिपरस्परांसीं॥१४॥ ॥आर्या॥ ॥त्याबभ्रुवा
हनानें, ख्यातीकेलीतदा बहूतरणीं॥ स्यंदनसहवृषकेता, भेरोंधाडीपिताम
हातरणी॥१५॥ ॥दिंडी॥ ॥ वृषकेतूउनरोनिमहीतळा॥ दाविबाभ्रूवा
हनायुद्धकळा॥ सोडुनीयांसक्रोधेंतीव्रशरू॥उडवीलाअंबरींरहंवरू॥१६॥
सारवी॥ ॥जिसनूलरकानीचेआकर, अरिकूंपीछेहारे॥ अरधचंद्रसरछो
रनसीस, करनसूतकाकाटे॥१७॥ ॥छंद॥ ॥ कंदुकापरीशीरतेंउडे॥
पार्थनिकटतेंयेउनीपडे॥ दृष्टिदेखतांशीरकीरिटी॥ धडधडांमहीभाळआफ
टी॥१८॥ वल्गनामुखींशोकतोकरी॥ त्दयित्याशिराकवळुनीधरी॥ देखुनी
मुखींवदनतोरडे, दुःखमूर्छनायेउनीपडे॥१९॥ ॥पद॥ ॥बाळावृष
केतागुणराशी॥निष्ठुरआजजालासी॥ सरवयाराकुनयांमजजासी॥ कांरे
बापरदेशी॥ बाळा०॥ ध्रु०॥ आह्मीनिष्ठूरेंतवताता॥ वधिलेंनेणूनभ्राता॥
त्याचाआत्मजतूंएकुलता॥केलेंतुझियेघाता॥ बाळा०॥१॥ दुस्तरंकर्माची
बहुकरणी॥ वार्तापडतांकर्णीं॥कुंतीआणिधर्मतवस्मरणीं॥ पडतिलमूर्छि

नधरणी ॥ बाळा० ॥ २ ॥ समरींतोषविलारिपुराणा ॥ शोरवींत्यजिलेंप्राणा ॥ तुजविणजालोंमींदिनवाणा ॥ जाऊंकोणठिकाणा ॥ बाळा० ॥ ३ ॥ ॥ २० ॥ ॥ सारथी ॥ ॥ बभ्रुवाहनें बडेजोरसें, पाडदियेसबसेना ॥ जहांकिरीटीशोककरनरहे, आवततोहिरिकाना ॥ २१ ॥ जिसनूंगलमोंधनुरवडालकर, कहेनामरद्रवडारे ॥ रंडीवैसासोककरतहे, कैसाकहितबडारे ॥ २२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ ऐकोनियांमगअशाकरिणोत्तरासीं ॥ आलातदांअमितक्रोधधनुर्धरासीं ॥ गांडीवघेउनिकरींशतबाणसोडी ॥ तोपुत्रएकचिशरेंतितुकेहितोडी ॥ २३ ॥ बाणेंकरोनिमगजाणपरस्परांतें ॥ तेस्यंदनासहितदाविति भास्करातें ॥ क्षोभोनियांविजयतोमगअस्त्रजाळें ॥ पालीबळेंदवडिलेंपरिव्यर्थबाळें ॥ २४ ॥ ॥ आर्या ॥ ॥ शस्त्रास्त्रयुद्धकरितां, कोणीकोणासहीनआटोपे ॥ परित्याधनुर्धरानें, वधितांदळपुत्रफारतोकांपे ॥ २५ ॥ प्रेरुनसायकषष्टी, हयरथसूतादिपाडिलेपांहीं ॥ दुर्धरगंगाशापें, नचलेचीपार्थलेशबळकांहीं ॥ २६ ॥ ॥ ओंवी ॥ ॥ पूर्वींनीलध्वजाचीअंगना ॥ तिणेंपांडवाश्वधरविलाजाणा ॥ तोपार्थेंसोडविलातिच्यामना ॥ खेदवाटलामूर्खत्वें ॥ २७ ॥ मगतेक्रोधयुक्तमाहेराजातां ॥ पंथींलागलीभीष्ममाता ॥ तिजसींह्मणेतूंनष्टतत्वतां ॥ तुजस्पर्शतांदोषलागे ॥ २८ ॥ पार्थेंवधिलातुझापुत्र ॥ तुजसीणनवाटेअणुमात्र ॥ ऐकोनिगंगाक्रोधेंबोलत ॥ तोषण्मासांतमरेलपुत्रहस्तें ॥ २९ ॥ ॥ दिंडी ॥ ॥ पुत्रबाणेंव्याकूळपार्थझाला ॥ नसेकोणीधावयाधीरत्याला ॥ ह्मणेबभ्रूवाहनूअर्जुनातें ॥ बोलिलासीजारिणीपुत्रमातें ॥ ३० ॥ त्याचेंफळघेअंतांलवलाहीं ॥ मृत्युपंथादाविनोंतुजपाहीं ॥ ऐसेंबोलोनीकाढिलादिव्यशर ॥ सोडितांचीकांपलेस्थरचर ॥ ३१ ॥ ॥ आर्या ॥ ॥ स्मरुनीरवरदुर्वाक्या, चढलाअत्यंतपुत्रकोपातें ॥ जनकप्राणहराया, प्रेरीअतिशीघ्रतीक्ष्णरोपातें ॥ ३२ ॥ घाबरलाअतिशयतो, पाहुनियांपार्थपुत्रबाणातें ॥ वारितअसतांअसतां, हारिलछेदूनकंठप्राणांतें ॥ ३३ ॥ पर्वतपविप्रहारा, तेविनसाहोनिकायतोरवचला ॥ जाणाप्राणपरस्पर, वदलेराहोनकायतोरवचला ॥ ३४ ॥ ॥ सारथी ॥ ॥ अर्जुनकीतबगबकुचसेना, भागगयोदसदीसा ॥ रनभूमीकोकोइरवडानें, कहांरहोभयवेसा ॥ ३५ ॥ बिज

ई होकर बाघबजावत, हरिसेंघरकूआया ॥ पार्थकिबार्तासुनकर हुवे दोनो मूर्छितमेयां ॥३६॥ ॥ छंद ॥ ॥ ह्मणतमायत्याबभ्रूवाहना ॥ मारिलें कसेंश्वेतवाहना ॥ पितृघातकी नष्टतूं महा ॥ केविंद्रावसी नोंडरे अहा ॥३७॥ कंठसूत्रतें जाणतोडिती ॥ दुःखसाहिना हाकफोडिती ॥ रणभुमीप्रती येतिधांउनी ॥ त्यदथिंत्याशिराधरितिकवळुनी ॥३८॥ ॥ पद ॥ ॥ उठाउठाकायपहातापतिराया ॥ जातसेनिश्चयेंहयमेधवांया ॥ उठा० ॥ ध्रु० ॥ आहारेकैसावैरी हाकुमर ॥ आमुच्यासोभाग्यासिभेटला चोर ॥ उठा० ॥१॥ हस्तनापुरा जातांहिमान ॥ धर्मादिकुंतिसीं होयवज्रपात ॥ उठा० ॥ २॥ कैसें होदुस्तरआमुचेंहेंकर्म ॥ जळोजळोनष्टहाक्षत्रीयधर्म ॥ उठाउठा० ॥३॥ ॥३९॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ मातावि लापकुमरें परिसोनिकानीं ॥ मानीबरीसकलभर्तीनिजप्राणहानी ॥ तेव्हां ह्मणेउलुपितेजरितातमाझा ॥ देईलजीवकमणी तरि होयकाजा ॥४०॥ तीआसुलाचमगदासरसातळाला ॥ धाडूनियांकळविसत्वतदांपित्याला ॥ देशेषजीवकमणी परिसर्पपाहीं ॥ देवोंनदेतिसहसाखलतेकदांही ॥४१॥ ॥ आर्या ॥ ॥ सांगेसेवकयेउन, उलुपीतेंसाध्यतोनव्हेचमणी ॥ परिसुनिसांकल्यातें, कोपेबहुपार्थपुत्रवीरमणी ॥४२॥ स्थापुनपत्रशराग्रीं, पाठविसुचनानपन्नगांसमरा ॥ अमरांसममणिदेउन, नांदानरुचेतरींनिघासमरा ॥४३॥ ॥ दिंडी ॥ ॥ शेषसभेमाजित्तोबाणजाणा ॥ पडतांचीघाबरेनागराणा ॥ पत्रबाणकंठिंचेंवाचियेलें ॥ रायेंसर्वभोगियांश्रुतकेलें ॥४४॥ मणीयावातो ह्मणेंदुर्जनासीं ॥ नाहितरीमूकालजीवनासीं ॥ ह्मणतिसर्वमारुंत्यापार्थसूता ॥ मणीदेणें फारहेंअनूचीता ॥४५॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ तेव्हांतोकळवीनृपाअहिपती देतों मणी मीपरी ॥ त्यातेंदुर्जनविभ्रजाणकरिती इच्छामनींतेंकरीं ॥ क्षोभेऐकुनबभ्रुवाहनतदा हाकारुनीयांदळा ॥ आलासिन्नूतसेचसर्पअवघेतेयेतिभूमंडळा ॥४६॥ युद्धीतेंनरनागसैन्यभिडतां भोगीनराडंखिती ॥ तेव्हांथोरविषाग्नितो प्रकटला जाळीतसे त्याप्रती ॥ क्षोभेपाहुनयापरीनृपतदामेरीतअस्त्रंमहा ॥ पक्षीशादिमपूरतेप्रकटुनीं भक्षीतिव्याळांपहा ॥४७॥ ॥ साखी ॥ ॥ शेषरहेजोसैन्यअहीके भागगयोरसतलको ॥ दुर्जनल

ज्जित होकरकपटे, लेगयेशिरकमलाको ॥ ४८॥ बभ्रुवहनासरनसेसजी, आक रमनितबर्दाया॥ रनभूमीकोआके देखत, दोनोसीसगमाया॥ ४९॥ ॥ कटाव॥ ॥ वृत्तांतजालानागपुरासीं॥ कुंतीदेखेदुःस्वप्नासी॥ येउनसांगेश्रीकृष्णासीं॥ अर्जुनआणीवृषकेतासीं॥ अपायदिसतो सत्वरिधांवा॥ कर्णसुतामजदृष्टीदावा॥ केव्हांपाहिनपार्थविसावा॥ शोकातियेचाकितीवदावा॥ यापरिऐकुन त्याश्रीरंगें॥ गरुडारूढमग होउनिअंगें॥ कुंतिभिमातें घेउनिसंगें॥ मणीपुरासीं येतसवेगें॥ पहातांकुंतीपुत्रपडातें॥ बडवीहृदयाथबथबहातें॥ नयनीदेखुनपार्थसरव्यानें॥ गहिंवरआलाजनार्दनातें॥ कनवाळूपूर्णहरीतो॥ भक्तांचेसंकटहरितो॥१॥ ॥५०॥ ॥पद॥ ॥करिविलापकुंतीमाय॥ धरणीवरिटाकुनिकाय॥ ध्रु०॥ दीर्घस्वरें फोडिनहाका, धरुनीपोटींधडातें॥ ईश्वराकेसेंवृपर्णाहे, दाविलोसिदुःखमातें॥ करि०॥१॥ उठरेवत्सान्नूवृषकेता, शामकर्णयज्ञाआणी॥ मागतोकींखांडववन्ही॥ उठत्वरेंगांडिवपाणी॥ करि०॥२॥ संपलाचिहा हयमेध, वोटवलेंकर्महीन॥ धर्मवृकोदरनकुळादी, जाहलेचीसर्वहिदीन॥ ॥करिवि०॥३॥ ॥५१॥ ॥छंद॥ ॥हस्तजोडुनीबभ्रूवाहन॥ श्रीहरीपदींलागेयेउन॥ आणिला ह्मणेंजीवकूमणी॥ परिशिरेंखळेंनेलिंचोरुनी ॥५२॥ ॥श्लोक॥ ॥बोलेप्रतिज्ञा हरितेधवांहे॥ मींब्रह्मचारीजरिपूर्णआहें॥ योगेंतरीयावधुनीखळासीं॥ येतीशिरेंधांवुनयास्थळासी॥५३॥ ऐसें श्रीहरिबोलतांनवशिरें दुष्टांसत्यामारुनी॥ येतीधांवतऊर्ध्वपंथिअवघेतीलक्षितीलोचनी॥ जोडोनीमगशीरआणिधडतें घाईअतीश्रीधरें॥ कर्णात्मजतपूर्विनोउठविलात्यापाठिपार्थात्वरें॥ ॥५४॥ ॥वोवी॥ ॥उभाउभारेबभ्रुवाहना॥ करीनउठिलेहेचिगर्जना॥ पुढेंदेखतांश्रीकृष्णनिधाना॥ लोटांगणघालिती॥५५॥ कृष्णकुंतीवृकोदर॥ दोघांआलिंगितीसत्वर॥ देवेंसैन्यउठविलेंसमग्र॥ जयजयकारेंगर्जती॥५६॥ ॥आर्या॥ ॥त्याबभ्रुवाहनातें, श्रीहरिपार्थांकिंबैसवीत्वरित॥ कमुनीविरात्रतेथें वारूमगचालता पुढें करित॥५७॥ जन्मेजयासिजेमिनि, हयमेधींहेंचरित्रसांगेहो॥ श्रीकृष्णदासविनवी, गातांअगणीतपुण्यलागेहो॥५८॥ ॥ इतिश्रीदामोदरक

विविरचितेबभ्रुवाहनाख्यानंसमाप्तं॥ ॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ ॥श्रीरस्तु

इतिबभ्रुवाहनआख्यानसमाप्त.

अथचंद्रहास्यआख्यानप्रा०

श्रीगणेशायनमः॥ ॥साखी॥ ॥ धनंजयासीनारदसांगे, केरलदेशाधि
पती॥समरींत्यानेंवधिलारिपुनी, सर्वस्त्रियासनिजाती॥१॥ श्रोतेपरिसावी॥
भक्तलीलाहीबरवी॥ श्रोते०॥ध्रु०॥ चंद्रहास्ययानामेंतयासी; बालकदोंमहि-
न्याचें॥असतांरक्षणकर्तेकोणी, उरलेंनाहिंचत्याचें॥२॥ अनाथउघडेंदीनहोउ
नी, पडलेंरोदनकरीत॥ उपमानामगघेउनित्यानें, कुंतलपुरासयेत॥३॥ पांसा
मागुनअसतांतेथें, पावलिमातामरण॥ नगरामाजीबाळकहिंडे, उघडेंक्षुधा
तदीन॥४॥ सुंदरबाळकदेखुनिजनते, उचलुनकडियेघेती॥ लालनपालनक
रितीअवघे, अन्नवस्त्रत्यादेती॥५॥ ॥दिंडी॥ ॥दिदीमाजीखेळतांज्ञा
णत्याला॥ शालिग्रामनृसिंहसांपडला॥ भावेंत्यासीपूजुनीनित्यकाळीं॥ मुख
माजीआदरेंप्रतीपाळी॥६॥ ॥ओंवी॥ ॥कुंतलेश्वरनृपतेथींचा॥ दुष्ट
बुद्धीप्रधानतयाचा॥ तेणेंसमुदायद्विजांचा॥ मेळविलाभोजना॥७॥ दिदींत
खेळतांचंद्रहास्य॥ प्रधानेंआणिलाभोजनास॥ येऊ पूजोनीनृसिंहास॥ जेवि
तांआश्चर्यसमस्तां॥८॥ ॥साखी॥ ॥भोजनपायकेबरवाउठकर,

प्रधान अंके बैरा॥ विप्रके मनमों वैसा आया, कीयो उनका बेरा॥ ९॥ ॥ छंद ॥ ॥ विप्र दाकिती मंत्र अक्षता॥ करिल राज्य हा पुत्र नत्वता॥ वाक्य ऐकतां मंत्रियापरी॥ क्षोभुनी द्विजां घालि बाहेरी॥ १०॥ ॥ श्लोक॥ ॥ नव्हे वाक्य हें अन्यथा ब्राह्मणाचें॥ म्हणोनी मनीं वाटलें वैर माचें॥ त्वरें आणुनी अंत्यज पाणपाती॥ तयांसीं म्हणे मारिंजे बाळ युक्ती॥ ११॥ पदीं अंगुली बाळकाच्या सहावी॥ मला आणुनी खूण ही दाखवावी॥ असें ऐकतां चीनि घे दुष्ट मेळा॥ तिहीं लें कराकानना माजिं नेला॥ १२॥ ॥ छंद॥ ॥ शस्त्र काढितां बाळ घाबरे॥ देखुनी म्हणे नादिसे बरें॥ कंठसूत्र कलापा हे चहूं कडे॥ कंठ दाटुनी फार तो रडे॥ १३॥ ॥ दिंडी॥ ॥ दुर्जनी वेष्टितां तया बाळा॥ मुखां तूनी काढुनी पुजी शीला॥ पाबरोनी झांकिनभेणें दृष्टी॥ नृसिंहातें सप्रेम घालि मीठी॥ १४॥ ॥ पद॥ ॥ बाधांव सख्या नरहरिरे॥ पाहातोसि अंत कायी॥ धांव०॥ ध्रु०॥ जननीजठरीं त्याची॥ मज लागीं पोशियेलें॥ बाळपणापासुनीया॥ सर्वस्वीं रक्षियेलें॥ अजि दुस्तर दुःखप्रवाहीं॥ दीनासीं लोटीयेलें॥ चाल॥ निष्ठुरता धरुनी आजी॥ उबगतोसि कां देवाजी॥ त्यागुनियां चिंता माझी॥ गुंतलासि कवणे गावीं॥ धांवस०॥ १॥ दीनवत्सल या ब्रीदातें॥ भुवनत्रयिं वागवीसी॥ म्हणवुनी लागली आशा॥ धांवुनियां झडकरि येसी॥ पाहुं न कोनिर्वाणी या॥ दुर्बळासि तारायासीं॥ चाल॥ पालुनियां उडिरक्षाया॥ धांव तये नरहरिराया॥ करिं करुणाघन वनछाया॥ घालितसें लोळण पायीं॥ धांवस०॥ २॥ पाडसा प्रति जरि हरीणी॥ उबगलि संरक्षाया॥ माउली बाळ उपेक्षी॥ त्यागुनि ममता माया॥ तरि मग त्याईं जावें, सांग बा कवणे ठाया॥ चाल॥ हे गोष्टी भासत नेसी॥ तरि यानें करुं गत केसी॥ करुणापरि सुन ऐसी॥ ये दासजनाची आई॥ बाधांव सख्या नरहरिरे॥ पाहातोसि अंतकाई॥ ३॥ ॥ १५॥ ॥ साखी॥ ॥ नृसिंहमूर्ती प्रघट होउनी, रक्षितसे त्या बाळा॥ ऐसें पाहुनि सर्व हि भ्याले, कंपसुटे चांडाळां॥ १६॥ छेदुन सहावी अंगुलि वेगें, दाविति येउनि खूण॥ म्हणती बाळक वधिला ऐकुन, तोषे दुष्ट प्रधान॥ १७॥ मग तो बाळक हिंडत रानीं दुःखें करि रुदनाला॥ कुलिंद राजा मृगया करितां, त्याच स्थळासीं आला॥ १८॥ स्कंदरवा-

कदेखुनिनयनीं, उचलुनकडियेघेत॥ उदकें नेत्रपुसीतयाचे, तोंनिर्जरवाणीवदत॥१९॥ रायातुजलापुत्रदिलाहा, घेउनजायघरासी॥ ऐसें ऐकुनरावतोषला, आलानिजनगरासी॥२०॥ ॥दिंडी॥ ॥पट्टराणीरायाचिमेघावती॥ स्तनपानदेतसेतयाप्रती॥ आनंदानेंलोटतांसमवर्षे॥ व्रतबंधकरितसेरावहर्षे॥२१॥ वेदशास्त्रेंअभ्यासिसर्वकाळा॥ धनुर्वेदीजाहलातोआगळा॥ होतांवर्षेषोडशमहीसर्व॥ जिंकुनीयांझाडिलेवीरगर्व॥२२॥ ॥ओंवी॥ ॥रायेंजाणुनीपराक्रमथोर॥ दीधलात्यातेंराज्यभार॥ ह्मणेआपुलास्वामीकुंतलेश्वर॥ करभारदीजेतयातें॥२३॥ पेरूह्मणेऐकताता॥ बांधूनआणितोंत्यासीचआतां॥ पिताह्मणेबाऐसर्वथा॥ स्वामीद्रोहोनकरावा॥२४॥ ॥छंद॥ ॥सेवकांकरींद्रव्यसत्वरा॥ पाठवीतसेकुंतलेश्वरा॥ दुष्टबुद्धिनेंबैसुनीधना॥ सेवकांचलाह्मणतभोजना॥२५॥ पेरुबोलतीआजिहरिदिनी॥ अन्नभक्षितांपापहेजनीं॥ शासनआह्मांकरिलभूपती॥ ऐकतांअसेंक्षोभेदुर्मती॥२६॥ ॥श्लोक॥ ॥बांधूनितेसेवकघालिबंदी॥ येचोनिरायामगदुष्टवंदी॥ कुलिंदमोगअजिमातलाहो॥ दंडोनियेतोंतरित्याजलाहो॥२७॥ क्षितिवरनवबोलेमालतीकन्यकाही॥ उपवरवहुजालीआवधीतेनकांहीं॥ तरिरूपगुणिवरातेंपाहुनीयांस्वअंगें त्वरितपरतयावेंघेउनीत्यासिसंगें॥२८॥ मगनमुनिनृपातेंपातलास्वगृहासीं॥ तववदततयाचीनंदिनीतेतयासीं॥ वचनपरिसताताऽयोग्यमीसेंवरातें॥ नरिमजअतियोग्याआणिऐशावरातें॥२९॥ पाहेतोरवलकन्यकेसवरुषेंजालीचसोजातदा॥ यावीबोजितशंकरासिपरितोनांदेस्मशानीतदा॥ विष्णूतोपरद्वारिनारकिवहूकुलालधाताअसे॥ शक्राचेशरिरींभगेंनववग्रहींकोणीबरानादिसे॥३०॥ ॥ओंवी॥ ॥असोप्रधानसैन्यघेउनी॥ चंदनावतीसआलाधांउनी॥ कुलिंदेंतयातेंसन्मानुनी॥ निजपुत्रातेंभेटविला॥३१॥ ॥साखी॥ ॥चिन्हदेखतांसहजपदींचे, प्रधानदचकेत्हृदयीं॥ अंत्यजिंयातेंजिनसोडीला, आतांकरुंतरिकायी॥३२॥ मधुरोक्तीनेंरिपुसीबोले, जावेंकुंतलपूरा॥ नृपतीलागींभेटुनयावें पत्रमिदेतोंकुमरा॥३३॥ ॥ओंवी॥ ॥सहस्रायुचिरंजीवमदना॥ मा-झीतुजलाहेचिआज्ञा॥ चंद्रहास्यपाठविलासदना॥ विषदीजेययासी॥३४॥

विचारकवणा नपुसावा ॥ स्रुदीनकुदीन नपहावा ॥ ऐसेंपत्र देउनीनेधवां ॥ ह्मणें
एकलाजाइंजे ॥ ३५ ॥ ॥ दींडी ॥ ॥ चंद्रहास्येंवंदुनिजनकाला ॥ अश्वारूढ
होउनीनिघताजाला ॥ वेगें आला कुंतलपुरापासीं ॥ उतरला आरामिविश्रामासी ॥
३७ ॥ ॥ आर्या ॥ ॥ सारुनि स्नानहिसंध्या, केलेंभोजनपुजोनि नरहरिला
॥ निद्राकरूनिक्षणभरि, मार्गींचाश्रम समस्त परिहरिला ॥ ३७ ॥ ॥ श्लोक
॥ ॥ तोंत्यास्थळींजळक्रिडार्थ प्रधानबाळी ॥ येतां नृपासतव देखत त्याच काळीं
॥ येसांडुनीमगसख्यास तयासमीपा ॥ जालीतटस्थअवलोकुनियां स्वरूपा ॥
३८ ॥ ॥ छंद ॥ ॥ देखतां बहू रूपसुंदरू ॥ प्राप्त हो ह्मणे हा मसीवरू ॥ सु
षुप्तदेखुनीनिकटपातली ॥ वस्त्र ग्रंथिका नयनि देखिली ॥ ३९ ॥ ॥ साखी
॥ ॥ सोडुनिग्रंथीपाहतांपत्र, देखेनिजजनकाचें ॥ वाचितांविपरित ह्मणोनांत
डी चुकलें अक्षरसाचें ॥ ४० ॥ नेत्रींचेंमगकाढुनिकाजळ, अक्षरतेथेंलिहीत ॥ वि
षयादीजे ययासिवेगें, बांधुनिग्रंथीठेवीत ॥ ४१ ॥ ऐसेंसाधन करुनगेली, जा
गृतमगनृपजाला ॥ होउनिअश्वारूढ सत्वरी, प्रधानसदनी आला ॥ ४२ ॥ भेटु
निमदनापत्रदीधलें वाचुनियांतोपाहे ॥ निजमातेसीं कथुनिसिद्धता, केलित-
दांलवलाहें ॥ ४३ ॥ ॥ ओवी ॥ ॥ ब्राह्मण पाचारिले बहुत ॥ वऱ्हाडीमि
ळाले अपरिमित ॥ मदनस्त्रियाकरवल्याहोत ॥ चंद्रहास्यनृपाच्या ॥ ४४ ॥ यथा
सांगजालेंलग्न ॥ विप्रांदीधलें अपारधन ॥ इकडे प्रधानेंनगरलुटून ॥ कुलिंद
बंदीघातला ॥ ४५ ॥ ॥ आर्या ॥ ॥ येतांगृहासिमार्गीं, भेटुनिकथिलें सुत
भागिनो वदनें ॥ मितांत्वरूनरक्षक, जातोंहारिलेंचसर्वहीमदनें ॥ ४६ ॥ ॥
दिंडी ॥ ॥ पुढेंपाहतां ब्राह्मणभेटनाती ॥ धन्यतूझा आत्मज बोलताती ॥
चंद्र हास्याविषयाअर्पियेली ॥ ऐकतांचीक्षोभलानयेवेळीं ॥ ४७ ॥ ॥ श्लोक
॥ ॥ ताडोनिनेंह्निजवळेंधनघेहिगेले ॥ धांवूनियेंमगत्वरें सदनासिघेतें ॥
क्रोधेंनदाबहुस्रुनापतिशब्दलावी ॥ आणूनयेरुमगपत्रपित्यासदावी ॥ ४८ ॥
॥ ॥ आर्या ॥ ॥ पाहतांपत्रउगाची, राहुनियांमनि ह्मणेकशी भूल ॥ पड
लीमम नेत्रांसीं ॥ किंवाजालेंचिदैवप्रतिकूल ॥ ४९ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ बोले
त्यासमयीं स्रुतासिखळतो त्वांकार्य केलें बरें ॥ आतां जाउनसांग वृत्त अवघें-

रायासिहेंसत्वरें॥ सांगेपुत्रनृपासिजाण नवतो क्षोभे प्रभूऐकतां॥ माझे सांडु नकन्यकेस आपुले केलें बरेंवांहिता॥५०॥ ॥सारवी॥ ॥सेवक ह्मण- तीत्याचवरासीं, चंपकमालति यावी॥ मदनासंगें परिवारातें, देउन वरतो आण वी॥५१॥ इकडेतेव्हां दुष्टबुद्धिनें, विपरितकेली करणी॥ प्राणघातकीअंत्य जआणुन॥सांगतत्यांचे करणी॥५२॥ नगराबाहेरजगदंबेच्या आलयिंप्रथ मचिजाणा॥ घेउनिपूजाये इलत्याच्या, हरणेंसत्वर प्राणा॥५३॥ कुलिंदपु त्रामगतोदुर्जन, पाठविशक्तीपुजना॥ मार्गीयेतां मदन भेटुनी, सांगत प्रभु च्यावचना॥५४॥ ॥ओवी॥ ॥मदन ह्मणेमीजाउन॥ येतोंसत्वरअं बिका पुजोन॥ बापकर्माचीगतीगहन॥ ब्रह्मादिकांनेणवे॥५५॥ चंद्र हास्या गर्जीबेसविलें॥ मिरवीन राजसदनी आणिलें॥ रायें तात्काळलग्नलाविलें॥- आंदण दील्हेंसर्वराज्य॥५६॥ ॥श्लोक॥ ॥घेऊनियांत्वरित चंपक मालतीतें॥ आलीवरातगजरे सचिवग्रहातें॥ देखोनिलोचनितया प्रति मंत्रि त्याला॥ धांवोनिशक्तिभुवनीं मगवेगिंआला॥५७॥ ॥आर्या॥ ॥ निजपुत्राच्याप्रेता, पाहुनि मूर्छीत तो पडे धरणीं॥ दुःखें प्राणहित्यजिला, ज्या चीत्यासचि फळासये करणी॥५८॥ ॥सारवी॥ ॥साडे करुनी चंद्रहा स्यनो, घेउनिकांतादोनी॥ राजग्रहासीं येउनि गजरें, बैसतसिंहासनीं॥५९ ॥ ॥दिंडी॥ ॥प्रातःकाळीं पूजकयेउनीयां॥ चंद्रहास्या सांगती वंदुनी यां॥ दुष्टबुद्धीमदनासमवेत॥ अंबालयीं होउनीपडले प्रेत॥६०॥ चंद्र हास्य ऐकुनीवचनासीं॥ धांउनीयां पातला देउळासीं॥ पूजोनीयां प्रार्थित भावें चं- डी॥ अनुष्ठान करितसेशतचंडी॥६१॥ ॥पद॥ ॥आदिमाये शंभुप्रि येपावत्वरेंआतां॥ तुजवीणदीनजनानाहिंकोणीत्राता॥ आदि०॥ ध्रु०॥ हरु नियांदुःखभय्या देसिसुखभक्तां॥ ह्मणुनियां शरणआलों वारित्वरेंचिंता॥ आ दिमा०॥१॥ गातांतुझीकीर्ती मुखें वेदमुकावले॥ चरणासिलागतां चिफार सुखावले॥ आदिमाये०॥२॥ धांउनियां वेगें आतां मायेत्वां नयेसी॥ दास- ह्मणे प्राणतरीजायनिश्चयेसीं॥ आदिमाये॥०३॥ ॥६२॥ ॥सारवी ॥ ॥प्रसन्नहोउनि जगदंबातें, उठवी प्रधान मदन॥ चंदनावतिचे दूत येउनी

सांगतिवर्तमाना॥ ६३॥ दुष्टबुद्धिनेंबांदिघातला, कुलिंदनृपतीपासीं॥ ऐकुनि मातापितरांआणित, गजरेंआपणापासी॥ ६४॥ घरींबसउनीदुष्टबुद्धितें, प्रधान केलामदन॥ प्रजा सर्व ही करवेंनांदती, नाहींकवणादेन्य॥ ६५॥ हयमेधीं हेंचरित्रपावननारदपार्था सांगे॥ कृष्णदासह्मणेगातांप्रीती, अगणितपुण्य लागे॥ ६६॥ श्रोतेपरिसावी॥ भक्तलिलाहीबरवी॥ ५०॥ ॥ इत्याश्वमेधिये दामोदरकविना महाराष्ट्रभाषयाविरचिते चंद्रहांस्याख्यानं समाप्तं॥ ॥ ॥श्रीकृष्णार्पणमस्तू॥ ॥श्रीगोपीमनमोहन प्रसन्नोस्तु॥ ॥ ॥

अथसुधन्वाआख्यान प्रारंभः

श्रीगणेशायनमः॥ ॥साखी॥ ॥कुरुच्यावंशींपरमप्रतापी, युधिष्ठिरपुण्यराशी॥ चौघेबंधूसादर सेवे, श्रीहरिसात्यजयासी॥ १॥ गोत्रजहत्यामिसेंतयानें, मांडुनिहयमेधातें॥ महिजिंकाया अश्वसोडिला, रक्षिनअर्जुनत्यातें॥ २॥ हिंडतहिंडतवारुमहीतो, आलाचंपकपूरीं॥ हंसध्वजनृपमहापराक्रमि, राज्यकरीत्यानगरीं॥ ३॥ ॥आर्या॥ ॥ हंसध्वजनृपतीनें, धरुनियज्ञीयसत्वरी हरिला॥ हरिला पाहायासाठीं, स्वबळेंरिपु देखतां चित्तीं हरिला॥ ४॥ ॥ दिंडी॥ ॥ फिरोनीयांडांगोरानगरासीं॥ श्रुतकेलेंरायानें समरकांसीं॥ निघावेगें बाहेरसर्ववीर॥ थोरसानदर्शनायदूवीर॥ ५॥

श्लोक॥ ॥आज्ञानमानुनिजरीक्षतबंधुराहे॥लोटीनतैलकटईत मिळणसंपणा
हें। ऐकोनिहेनिघतिसैनिकसत्वरीहो॥ राहेंग्रहासनृपनंदन तोपरीहो॥ ६॥ ॥
साखी॥ ॥सुधन्वाबाहेरनिघतांकांता, विनवीजोडुनिपाणी॥ भोगदि
ल्यांविणजाऊंनयेजी, बोलतशास्त्रियवाणी॥ ७॥ आजिमजलापंचमक्रतु
हो, त्यजितांपातक बहूत॥ सुविवितांयापरि प्रभावतीनें, नृपसुत मंदिररहात
॥८॥ ॥ आर्या॥ ॥ देउनिभोगसतीला, येउनिमगतोपित्यासत्वरित
नमी॥ कोपुनिवदेतयान्नृप, वदलों तेंची करीनशासनमी॥ ९॥ ॥दिंडी॥
॥शंखलीकदुर्जनपुरोहीत॥रावत्यातेंसन्नीधपाचारीत॥ ह्मणेतैलनाउ
नीकटाहांत॥सुधन्व्यासी बांधुनीलोटात्यांत॥१०॥ ॥श्लोक॥ ॥आ
ज्ञाअसीपरिसतांजन सर्वभ्याले॥ शंखलिकादिमर्मानदुष्टसुखेंनिवाले॥ ने
लाखरेंकटइसन्निधसेवकांनी॥ऐकोनियांकरिप्रभावतिशोककानीं॥११॥
॥ ॥छंद॥ ॥ ऐकसाजणीनष्टमीमहा॥ पतिसपाडिलेंसंकटींपहा॥ मज
निमित्यहाघातमांडला॥ मरणकांतरीयेइनामला॥१२॥ वदुनियांअसेंवा·
क्यरोदत॥ टाकुनीवपूमहिसलोळत॥ धडधडांमहीभाळआपटी॥ वदनिमृ
त्तिकाघालिगोरटी॥१३॥ ॥साखी॥ ॥कटईसन्निधनृपबाळातें, आणि
तामगतोपाहीं॥ ह्मणेयासमयींरक्षकआतां; हरिविणादुसरानाहीं॥१४॥ ऐसें
जाणुनअंतरिमगनो, भाकितकरुणावाणी॥ वदनसुकोनीम्लानजहालें, वा
हेलोचनिपाणी॥१५॥ ॥पद॥ ॥दिनजनपालकासंकटवारीं॥ ध्रु०
मोहुनीयांभुललों।विषयसुखासीं तेणेंजाले कष्टभारी॥दिनजन०॥१॥
दुस्तरदुःखहें तुजविणआतां· कोण सख्या परिहारी॥ दिनज०॥२॥ माय
बापबंधूइष्टमित्र तूंची दासजनांप्रतितारीं॥ दिनजना०॥३॥ ॥१६॥ ॥
दिंडी॥ ॥ कृष्णनामेंसूधन्वामुखें गात॥ सेवकानींलोटिला कटाहांत
॥करितांध्यानअंतरीं कृष्णजीचें॥ तैलजालें सीतळकटाईचें॥१७॥ ॥
श्लोक॥ ॥येतांचितैलउकळ्याकटनांकटाहीं॥ आनंदयुक्तंपरिनोहरि·
दासपाहीं॥ घेतांअखंडवदनीं हरिनामभावें॥ वारीभचंडतरिसंकट नोस्व·
भावें॥१८॥ पाहोनिभक्तिसुतनदांनृपनंदनाच्या॥ प्रेमाश्रुतेश्रवतिलोचनिस

ज्जनाच्या ॥ ऐकोनि हेंचरित्नतो नृपवेगि आला ॥ देखोनिस द्वदमनी बहुजाण जाला ॥ १९ ॥ ॥ दिंडी ॥ ॥ शंखवालीक बोलन नृपालागीं ॥ वसे विया कापस्थयया अंगीं ॥ तेणें जालेंसीतळनैन्लपाहीं ॥ नरी पासी मचीत पह्लाविकां हीं ॥ २० ॥ ॥ ओवी ॥ ॥ नारळआणुनीकढईत ॥ याकितांशाकलेंहोउनी-जडत ॥ नृपती आणी पुरोहित ॥ भाळींताडिती दोघांच्या ॥ २१ ॥ ॥ साखी ॥ ॥ कढईतूनीनेल्उसळतां, भाजनशंखवालीक ॥ अनुतापातें पाउनि दोघे शंकित जाले देख ॥ २२ ॥ ह्मणती आह्मा घडलें पातक, छळिलें हरिभक्तासीं ॥ तरियाकढईमाजीआतां, वोपूया शरिरासीं ॥ २३ ॥ ॥ ओंवी ॥ ॥ मग रुधन्वात्वरेंधांउन ॥ करीनयाचेंसमाधान ॥ कृष्ण दास ह्मणेजगजीवन ॥ र-क्षीसद्भक्तां यापरी ॥ २४ ॥ ॥ इतिरुधन्वाआख्यानसमाप्त ॥ ॥ ॥

अथभानुदास चरित्र प्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ छंद ॥ ॥ प्रथमवंदुनी विघ्नकंदना ॥ ध्याईलेंगुरु नंदनंदना ॥ नमुनिआदरें श्रोतयांप्रती ॥ संतचरितसेंगातिनिजमती ॥ १ ॥ - ॥ साखी ॥ ॥ पंढरपुरचाविप्रधनाशें, हिंडतदेशोंदेशीं ॥ पुरेपट्टणेंपहात आला, तोविद्यानगरासीं ॥ २ ॥ रामराजातेथिलभूपति, तेणें बहुसन्मानें ॥ वस उनिश्रेष्ठासनी पूजिलें, विप्राअतिप्रेमातें ॥ ३ ॥ ॥ दिंडी ॥ ॥ रावबोलेजो-

डोनिहस्तपाहीं॥ ह्मणेस्वामी असतांकोणेठायीं॥ काय इच्छाअंतरींधरोनीयां॥ येणेंजालेंयास्थळींकोठुनीयां॥ ४॥ विप्रबोलेपंढरी क्षेत्रजाणा॥ सदा माझेंगा लव्य यास्थाना॥ तुझी आलोंऐकोनि दानकीर्ती॥ राव ह्मणेंपूजीनयथाशक्ती ॥५॥ ॥ ओवी॥ ॥ ऐसेंबोलोन ब्राह्मणासी॥ संगें आणिला अंबाल्यासीं॥ ह्मणे स्वामी अपार द्रव्यराशी॥ वेंचुनी मंदिरबांधिलेंसें॥ ६॥ देवळाभोंवतीपुष्पवटिका॥ हेमरत्नखचित देऊळअलौलिका॥ अंतरगाभारीं स्थापिली अंबिका॥ उत्साहनित्य होतसे॥ ७॥ यारासाईऐसें दैवत॥ राजोपचार होती अखंडित॥ मनोरमदेवालय अत्यंत॥ नसेल जगतींतकोठेंही॥ ८॥ ॥ श्लोक॥ ॥ ऐकोनियांनृपतिवाक्य असेंद्विजानें॥ क्षोभोनियां वदतत्यास दुरोनरानें॥ त्वां देखिलें नसासिपंढरपूरदृष्टी॥ तोंवाहसीमनिवृथा अभिमानसृष्टी॥ असेलाविलेंदेवळाहेमपाणी॥ जनींथोरवीसांगसीगर्ववाणी॥ परीपंढरी क्षेत्रतेंविश्वकर्मा॥ रचीलेंतयेंकांचनीजाणवर्मा॥ १०॥ अमरसकळयेतीदर्शनालागिज्याचे॥ निरतसकलसेवेसिद्धित्याविठ्ठलाचे॥ करितिगरुडपारीं नृत्यत्या अप्सराही॥ चरितस्फुरसगाती नारदादीकपाही॥ ११॥ जेथेंकल्पतरूसमस्तद्रुमनेचिंतामणीतेरखडे॥ गाईकामदुहापरीसअवघेगोटेपहाचौंकडे॥ वाहेअमृत ...नेंभरूनियांतीचंद्रभागामहा॥ नांदेविठ्ठलठेउनीकरकरीं तोमोक्षदानीपहा॥ १२ ॥ ॥ आर्या॥ ॥ कुळदेवतातुझीहे, माझेंचिनांबरींगमेनाची॥ साम्यते सलोहाच्या, पावे असिकेंविसांगमनाची॥ १३॥ हेपंढरीसयेउन, निरखुनठा-यालिकाडुनंकेरा॥ करिमीइचीप्रशंसा, परिमजभानेंनगांडनीयेरा[illegible]दिवटीप्रकाशतोंवरि, मित्रोदयजोंनजाहलागगनीं॥ रासाई [illegible] जोंदेखिलानसेनयनीं॥ १५॥ ॥ छंद॥ ॥ ऐ[illegible]॥ [illegible] धनावरे भूपतीमना॥ ह्मणतरेद्विजामूर्खभाससी॥ [illegible]केंदासिबोलसी॥ १६॥ कांचनमयसर्वपंढरी॥ बोलसी मुखें अनृतोत्तरीं॥ [illegible]जकरिनरेतरी॥ छेदिनपहाशिघ्रवैखरी॥ १७॥ ॥ साखी॥ ॥ [illegible]णनेब्राह्मणेन पाळा, यथार्थतुजला कथीलें॥ प[illegible]वारेतरिन्वां, पाहेंजाउनपहीलें ॥ १८॥ असत्य होतांमजदंड[illegible]नेंराया॥ सर्वसिद्धताकेलीवेगें, पंढ

रपुरासजाया॥१९॥ अश्वगजांसहसैन्यघेउनी, भूपतिनिघताजाला॥ नाना वाद्येंसुस्वरगर्जति, संगेंघेतांद्विजाला॥२०॥ पंथिचालतांब्राह्मणचित्तीं, अपारचिंतावाहे॥ ह्मणेविठ्ठलालज्जारक्षीं, करुणादृष्टीपाहें॥२१॥ ॥पद॥

॥ अनाथतूं स्वामीब्राह्मण॥ अखंडवृत्तीभिक्षाटण॥ करितोंकुटुंबआभरण॥ नावावरतूंक्षिया॥२२॥ तुझीदेवाअद्भुतकीर्ती॥ वर्णियेलीमागीलसंतीं॥ तेचिकथिलीरायाप्रती॥ सत्यनत्यावाटे॥२३॥ त्याचेंनिंदिलेंदैवत॥ क्रोधेंप्रत्ययपाहोंयेत॥ दृष्टपडतांनतेंसत्य॥ दंडील्तोमातें॥२४॥ मगमीदेईन-आपुलाप्राण॥ होईलअनृतसाधूवचन॥ दीनवत्सलब्रिदाजाण॥ हानीयेतुझिया॥२५॥ ऐसीऐकूनकरुणावाणी॥ तुष्टजालाचक्रपाणी॥ इच्छामात्रेंत्यानिर्वाणीं॥विप्रोक्तकेलें॥२६॥ ॥दिंडी॥ ॥रायराजापंढरीनिकटआला॥ भयभीतनेधवांविप्रजाला॥ नेत्रिंअश्रूदाकितढळढळां॥ ह्मणेंवारींविघ्न हेंघननीळा॥२७॥ रावबोलेब्राह्मणातुझीवाणी॥ मिथ्याहोतांदंडीनयाचस्थानीं॥ ऐकोनियांविप्रतोकरीचिंता॥ ह्मणेधांवपावबाविठोआतां॥२८॥ ॥ओंवी॥ ॥ गजींबैसानमेदिनीपती॥ पंढरीविलोकीनिवांतचित्तीं॥ तोरणस्वर्णानदेवळाभोंवती॥ झळकती हेममंदिरें॥२९॥ ऐसेंकौतुकपाहतांभूप॥विस्मीतहोउनीपावलाअनुताप॥ ह्मणेंमजघडलेंमहत्पाप॥ दीधलासंतापविप्रानें॥३०॥ मगगजाखालीउतरोन॥ द्विजासींकेलेंसाष्टांगनमन॥ ह्मणेजैसेंतुह्मींकेलेंकथन॥ तैसेंचदिसोनयेतसे॥३१॥ ॥आर्या॥ ॥ ब्राह्मणविस्मितचित्तीं, होउनि मजपावला ह्मणे हरितो॥ हरितोदीनजनाचें, स्मरतांसंकटजयासिलोकरितो॥३२॥ ॥श्लोक॥ ॥आणोनियांटाळमृदंगतेथें॥केलासमारंभनृपेंकपंथें॥ पाचारुनीआवडिवैष्णवातें॥ अल्हादचित्तें करिकीर्तनातें॥३३॥ ॥कटाव॥ ॥ चंद्रभागेच्या करुनीस्नाना॥ राव चालिलादेवदर्शना॥ ब्रह्मादिकतेनिर्जरजाणा॥ द्वारींतिष्ठतितयाठिकाणां॥ अष्टमहासिद्धीहोउनिदासी॥ अखंडराबतिदेवापासीं॥ तयामाजित्यारासाईसीं॥ पहातांविस्मितभूपमानसीं॥ अरेदेवबोलुनह्मणतोआई॥ त्वांगें झाडिसिकांरासाई॥ ऐकुनिअंबाबोलतकाई॥ मजसमदासीअनंतपाहीं॥ करितीसेवा

शिणउनकाया ॥ अवघींतीर्थेंपवित्रव्हाया ॥ वाहातीपाणीयेथेंराया ॥ अभि
मानत्वांधरिलावांया ॥ ध्रु० ॥ पंदरीक्षेत्रमहिमा अगम्यब्रह्मादीकां ॥ पंद० ॥ १ ॥
विस्मयहोउनिधरणीकांता ॥ पुढेंचालतांजालापाहाता ॥ नारदतुंबरश्रीहरिचारि
ता ॥ गातीसस्वरकीर्तनकरितां ॥ चक्रगदादिकआयुधेंहातीं ॥ द्वारपाळजयविज
यतिष्ठती ॥ दिव्यपताकानभीं झळकती ॥ वातेंचपळेतुल्यतळपती ॥ शिरतांप्र-
णामकरुनदेवळीं ॥ प्रवेशलामगभूपराउळीं ॥ कटिकरठेवुनमूर्तसांवळी ॥ उभी
विटेवर दृष्टिन्याहाळी ॥ निर्गुणआलेंसाकारातें ॥ पाहातांलोचनिहर्षनृपातें ॥
आलिंगुनिमगजगदात्म्यातें ॥ मिठीघातली दृढचरणातें ॥ रावह्मणेत्यामगविपा-
सीं ॥ जिवलगमाझागुरुतूं होसी ॥ किती आठऊंउपकारासीं ॥ दाखविलेंमजपर
मपदासी ॥ पंदरीक्षेत्रमहीमा ॥ अगाधब्रह्मादीकां ॥ २ ॥ ॥ छंद ॥ ॥
भूपती ह्मणे ब्राह्मणाप्रती ॥ सत्यआपुले बोलनिश्चिती ॥ देखिलेंदिठींअधिकत्या
हुनी ॥ धन्यजाहलोंयात्रिभूवनी ॥ ३५ ॥ पंदरीअसेंक्षेत्रअद्भुत ॥ आणिविठ्ठला
तुल्यदैवत ॥ चंद्रभागेच्यातीर्थतूळणीं ॥ त्रिभुवनीनसेधुंडितांनिन्हीं ॥ ३६ ॥ ॥
आर्या ॥ ॥ उंबरफळघुंगरटें, भावीब्रह्मांडअन्यपरिसाच ॥ मानिलिवरिष्ट-
अंबा, नेणुनमीश्रीहरीसतेंसाच ॥ ३७ ॥ ॥ दिंडी ॥ ॥ ऐसेंरायाकौतूकदा
खउनी ॥ सर्वकेलेंअदृश्यतत्क्षणी ॥ दिसे आतां सांप्रती समस्तांतें ॥ पुन्हातैसें
देखिलेंमहीकांतें ॥ ३८ ॥ ॥ आर्या ॥ ॥ त्यागुनसुधारसातें, दाढुनियांजे
विसेवणेंकांजी ॥ हरितेंकर्जुनत्यापरि, करणेशत्त्यार्चनेंवृथाकांजी ॥ ३९ ॥ ॥
साखी ॥ ॥ नृपतीलागुनविठ्ठलचरणीं, प्रार्थितकरुणावाणी ॥ प्रेमेंसद्गदहो
उनबोले जोडुनसन्मुखपाणीं ॥ ४० ॥ ह्मणेदयाळामाझेमनिची इच्छापुरवींआ-
तां ॥ माझ्यासंगेंविद्यानगरा, चलवारुक्मिणिकांता ॥ ४१ ॥ देवगुंतलाभिडेस
त्याच्या, परित्यावोलतकायी ॥ दोनगोष्टिया अंगिकारिसी, येइनतरिमगपांई
॥ ४२ ॥ नेतांपंथींभूमिठेवितां, राहिनत्याचीराया ॥ संतवैष्णवांछळितांनरें,
सदनिंतुझीयेराया ॥ ४३ ॥ ॥ ओवी ॥ ॥ ऐसेंसांगतांजगत्पती ॥ राजा
हर्षपावलाचित्तीं ॥ डांकबैसवोनत्वरितगती ॥ नेलीमूर्तीनिजनगरा ॥ ४४ ॥ रा
जवाडियांत करोनस्थापना ॥ निजांगेंसेवाकरीजाणा ॥ यथासांगउपचारना

ना॥ करोनीदेवारंजवीत॥ ४५॥ इकडेआषाढीएकादशीस॥ वैष्णवमिळालेपंढरीस॥ परीदेवगेलेविद्यानगरास॥ तेणेंउदाससर्वही॥ ४६॥ ॥आर्या॥ ॥ प्राणावांचुनिकाया, किंवाभर्त्याविणेजशीअबला॥ भासेउदासपंढरि, श्रीपतिवांचोनियांतशीदुबळा॥ ४७॥ ॥ओवी॥ ॥गरुडपारीसंतमिळोन॥ ह्मणतीकोणाचें करावेंकीर्तन॥ आह्मादीनदुर्बळांउपेक्षुन॥ गेलाजगज्जीवनन्रुपगेहा॥ ४८॥ ॥पद॥ ॥ कोणिसमजाउनआणा हरिला॥ आह्मावरीरागविठ्ठुधरिला॥ कोणि०॥ ध्रु०॥ पुंडलिकाचेभाकेसीं॥ गुंतुनियांजोह्रषिकेशी॥उभाठेलापंढरीसीं॥ ताराग्रामकळजनासीं॥ तेंसर्वहिआजविसरला॥आह्मावर०॥ १॥ निष्ठुरअंतरिंचाजाणा॥ वांटह्यायादवराणा॥ व्रजींहुनमथुरेजातांना॥ गोपीपालितिबहुआणा॥ परिनावचनाअनुसरला॥ आह्मावर०॥ २॥ ४९॥ ॥श्लोक॥ ॥परमनिरतभक्तीमाजिनोभानुदास॥ वदतनियमवाक्याआणितांविठ्ठुलास॥ जरिनचिभजतोयेजाणवैकुंठराणा॥ तरिमगनिजप्राणामीनठेवींचजाणा॥ ५०॥ प्रतिज्ञाअशीबोलतांसत्ययाचे॥ निघेनांतडीदर्शनाविठ्ठलाचे॥ त्वरेंपातलाजाणविद्यापुरातें॥ पुसेदेवकोठेंअसेंसज्जनातें॥ ५१॥ तेव्हांसांगनिलोकतेन्रुपवरें एकांतिंदेवाप्रती॥ तोचीस्थापुनएकपूजनकरीअन्याननेथेंगती॥ द्वारेंसाततयासजाणकुलुपेंत्याहीवरीरक्षणा॥ द्वारींनिश्चितिलोकशस्त्रधरतेपाहोंनदेतीजना॥ ५२॥ ॥छंद॥ ॥भानुदासतोएकतांअसें॥ मानिअंतरीदुःखफारसें॥ अर्धरात्रतेजाणलोटतां॥ पातलातयास्थानितत्वतां॥ ५३॥ विठ्ठुलासतोभावसमजला॥ त्यावयामलाभक्तपातला॥ करितनेधवांनवलआधिका॥ झोंपलाविलीद्वारपाळकां॥ ५४॥ कुलुपेंआवघींगलितजाहलीं॥ द्वारेंसर्वहीजाणउघडली॥जाउनीतदांदासअंतरीं॥ घातिलोंटणाश्रीपदावरी॥ ५५॥ ॥दिंडी॥ ॥त्याह्मणेनीश्रीसुखहर्षचित्तीं॥ आलिंगनदीधलेंअतीप्रीती॥ सद्गदीनहोउनीकंठजाणा॥ विनवणीकरितसेदैन्यवाणा॥ ५६॥ ॥पद॥ ॥ भानुदासबोलेदेवा॥ कांनिष्ठुरमनहेंकेलें॥ ध्रु०॥ नाकडेचितुजलापूजा, यादीनदुर्बळाची॥ भूपतीबहुउपचारें, पुरवितोआसमनाची॥ लागलीचतुजलागोडी, बापक्वान्नेंभक्षायाची॥ चाल

॥ यालागिंआमुचीकांहीं॥ आठवचीनपडे पांहीं॥ वाटेनिश्चयहें पडले॥ भानु
दास०॥१॥ कींतुजआह्मींबापा, मागतसों प्रेमरुखासीं॥ नातरीहीकीर्तना
चा, गलबलाचहोतोतुजसी॥ कींपात्राहीबहुमिळते, भेटतांविशिणसीत्यां-
सीं॥ चाला॥ यासाठिंपळुनीआला॥ आरामघ्यावयाला॥ आह्मासअंतरकळ
लें॥ भानुदास०॥२॥ ॥५७॥ ॥अभंग॥ ॥ऐकोनीदासाचें, वाक्य
श्रीनिवास॥ ह्मणेबाउदास बोलसीकां॥१॥ रुचतीनयेथें मजउप चार॥ वा
टतसेफारखंतीमना॥२॥ तुह्मांवांचुनीयां,मजएकक्षण॥ नगमेचीजाण,भक्त
राया॥३॥ कथींतेंदेखेन,डोळांभीमातीर॥ ह्मणोनीअंतरझुरतसे॥४॥५८
रायें आणोनीयां, ठेविले सेबंदी॥ तुह्मींकोणीशुद्धींकेलीनाहीं॥१॥ सेवारीण
त्रूमचें माझेमाथांजालें॥ ह्मणोनीटाकिलें मजतुह्मीं॥२॥ बोलतां यापरी,अ
नाथाचानाथ॥ कंठसद्गदीतझालाभारी॥३॥ नेत्रिंआनंदाश्रू दाटिजगजेठी
॥ दासाकंठींमीठी घालोनीयां॥४॥५९॥ ॥साखी॥ ॥ स्फुंदतीते-
व्हां देवभक्तले, प्रेमेंसद्गदवहूत॥ भक्तासींमगसंबोखुनियां, बोलेपंढरिना
थ॥६०॥ प्रातःकाळींकरितांस्मरण, देइनदर्शन तुजसी॥ पंढरीसमगजा-
ण्याचेंबा, ठरविननिश्चयेसीं॥६१॥ ऐसेंसांगुन नवरत्नाचा, हारअमोलिक
पाहीं॥ घालुनदासाकंठिंह्मणेजा, येथुनबालवलाहीं॥६२॥ ॥ओवी॥
बाहेरयेतांभानुदासभक्त॥ कवाडेंलागलींकुलुपासहित॥ नकळतांकोणाही
अनुमात्र॥ निजभक्तांदेवभेटला॥६३॥ स्नानकरोनी भूपती॥ करूंपातला-
कांकडआरती॥ नमनकरीतां देवाप्रती॥ हारकंठींदिसेना॥६४॥ राजाक्षोभ
लासेवकांवर॥ ह्मणे हारद्याआणूनसत्वर॥ येथेंकैंचाआलातस्कर॥ दंडीन
साचारअवघ्यांसी॥६५॥ मगसेवकचोहातेंधुंडिती॥ गृहोगृहींचे झाडेघे-
ती॥ परीअवघ्यानगरांतनिश्चिती॥ लेशही थांग नलागे॥६६॥ ॥दिंडी
॥ ॥गंगातीरींसारूनस्नानपूजा॥ भानुदासध्यानसेअधोक्षजा॥ तयाकं-
ठींहारतोराजदूतीं॥ दूरोनियांदेखिलाअवचीती॥६७॥ करोनीयां तत्काळ
बद्धत्यासीं॥ हारदील्हाआणूननृपापाशीं॥ ह्मणतिरायातस्करादंडकायी
॥ करालतोसांगणेलवलाही॥६८॥ कोणकैंचा तस्करकोणआहे॥ हारनेला

ठेविला कसा काय। विचारायासांडुनी राव आंगें॥ ह्मणे धावें तस्करा स्फळी वेगें॥ ६९॥ ॥ छंद॥ ॥ ऐकतां असें भूपकिंकरीं॥ घेउनी तया जात सत्वरी॥ येरु त्यां ह्मणे देव दर्शन॥ अंति हें करा मज लागुन॥ ७०॥ त्यांत सज्जनावास्य मानलें॥ पुसुनियां नृपा अल्प यिं आणिलें॥ दासें वंदुनी श्री हरीपदा॥ दीन भाषणें आळवी नदां॥ ७१॥ ॥ सारवी॥ ॥ देवा तुजला नेऊं ये इल, त्याचे प्राण घ्यावे॥ राजगृहीं मग विलास भोगुन, त्वां बा स्फरवरूप राहावें॥ ७२॥ ऐसें बोलत असतां नेत्रीं, अश्रूपूरचि वहाती॥ दंडवत मग घालुन प्रेमें, ध्यानी धरिली मूर्ती॥ ७३॥ राजसेवकीं खुदें घालुनी, आणिला शूळापासीं॥ नारीनर बहु कौतुक पाहाया, आले नगरवासी॥ ७४॥ ॥ श्लोक॥ ॥ घालावाउचलोनि शूळिं तवनो हाकारुनी विठ्ठला॥ बोले सद्गद होउनी बहुत दां प्राणांत हा मांडला॥ धांवें बा करुणाकरा त्वरि नरे अंता किती पाहसी॥ याहोनी बहु गांजिलें तरि कदां मी सांडि ना तूं जसी॥ ७५॥ ॥ ओंवी॥ ॥ निश्चय देखुनी दासाचा॥ पांडुरंग अद्भुत करी साचा॥ शूळ रोविला होता तयाचा॥ वृक्ष जाला तात्काळ ॥ ७६॥ दूतीं सांगतां नृपालागुनी॥ तेणें जाऊन पाहिलें नयनीं॥ मग लागोन भानुदासाचे चरणीं॥ ह्मणें अन्याय घडला अविचारें॥ ७७॥ ॥ दिंडी॥ ॥ भानुदासा आणितां देउळासीं॥ मिठी घाली धांवोनि श्रीपदासी॥ देवें पोटीं धरुनियां स्वभक्तास॥ ह्मणें मज सारिं बा शीण लास॥ ७८॥ निजस्कंधीं घेउनी मशीं ताता॥ पंढरीस चाल गा त्वरें आतां॥ रामराजा लागोनि विठोपाई॥ ह्मणे मातें टाकोन जाशि कायी॥ ७९॥ देव ह्मणे स्फरुन तुझें होतें॥ ह्मणोनी यां राहिलों तुझ्या येथें॥ परी जाला अन्याय तुझे हातें॥ बसें आतां ध्याउनी स्वस्थ मातें॥ ८०॥ ॥ श्लोक॥ ॥ वदे दास देवा कसा नेउं तूतें॥ न सेध्याव यास्कंधिं बा शक्ति मातें॥ परी सान तें व्हां विठो रूप पाहीं॥ ह्मणे संबळी माजि घालोनि नेई॥ ८१॥ करुन मग तसेंची चालता शिघ्र जाला॥ रजनिदिन करोनी येत पद्मालयाला॥ उतरुनि मग तेथें तो करूं जात स्ताना॥ परतुन जंव येतो धाट लादेव राणा॥ ८२॥ ॥ सारवी॥ ॥ दास ह्मणे तूं देवा आतां नुचलसि कायकरावें॥ बोले विठ्ठल समारंभ बा, करुनी मजला न्यावें॥ ८३॥ ऐसें ऐकुन भा

नुदासतोपंढरपुरासआला॥ वृत्तांतअवघाकथितांसर्वां॥ अपारहरिखवजाला॥८४॥ ॥वोवी॥ ॥मगदिंड्यापताकाघेउनीसत्वर॥ सामोरेचाललेवैष्णववीर॥ नाना वाद्यांचाहोतगजर॥ भेरीटाळमृदंगादी॥८५॥ पंढरीचेनारीनरसंपूर्ण॥ सप्रेमघालितीलोटांगण॥ भावेंविठ्ठलातेंआलिंगन॥ देउनीहर्षेनाचती॥८६॥ देवासबसवोनरथावरी॥ मिरवीतआणिलेंपंढरपुरीं॥ चंद्रभागायेनसामोरी॥ वंदनकरूंविठ्ठलातें॥८७॥ ब्राह्मणकरीतीवेदघोष॥ कीर्तनींगर्जतीविष्णुदास॥ सिंहासनीबेसविलेंविठ्ठलास॥ धन्यदिवसकदीनतो॥८८॥ ॥सारवा॥ ॥ऐशा पावनसंतचरित्रा, अखंडगातीवदनें॥ कृष्णदासम्हणेविठ्ठलत्यांचीं निरसितसकळहिवीघ्नें॥८९॥ ॥इतिभानुदासचरित्रसमाप्त॥ ॥श्रीरस्तु॥ ॥

अथवत्सलास्वयंवर प्रारंभः

श्रीगणेशायनमः॥ ॥आर्या॥ ॥प्रेमेप्रीतिपुरःसर, करुनीगुरुनंदजापदींनमन॥ मागतसंदेहेंची, तद्गुणकथनींचकोकथींनमन॥१॥ श्रोतींसादरचित्तीं, सेवावेंहरिकथामृतश्रवणें॥ जेंसुखदायकजगिंया, भवभयविलयासपावतीश्रवणें॥२॥ ॥ओवी॥ ॥ सुभद्रादेवीकृष्णभगिनी॥ जेअर्जुनाचीप्रियभामिनी॥ तिच्याउदरींअभिमन्यूगुणी॥ प्रतापवंतजन्मला॥३॥ नेमाहेरींद्वारकेअसतां॥ श्रीकृष्णबोलेभावीवार्ता॥ बलिरामदादाचीज्येष्ठदुहिता॥ वत्सलातुझीस्नुषाहे॥ ४

दिंडी ॥ ॥ तयालागींलोटतां काळकांहीं॥ पांडवांतें पातलीदशापाहीं॥ कौरवांनीं
कापट्य द्यूतजाणा ॥ खेळुनीयांजिंकिलाधर्मराणा॥ ५॥ ॥आर्या॥ ॥ धाडु
निवनवासातें, हारविलेंसर्वसंपदेतेंहो ॥ दुर्व्यसन दुस्तरचि हें॥ कृष्णासहिजाणकं
पदेतेंहो॥ ६॥ ॥ श्लोक॥ ॥ द्रुपदकुमरिसंगें घेउनीकाननातें ॥ कुरुकुलव
रगेले वेष्टुनीवल्कलांतें॥ विदुर सदनिमाता ठेविलीजाण त्यांहीं॥ कृतसहितसुभ
द्रातेंहिनेथेंचपांहीं॥ ७॥ ॥आर्या॥ ॥सौभद्राखेदमनीं, वाटेपाहोनिवैभ
वाअरिच्या॥ करिच्यामदयुतचेष्टा, देखवतीकेविबाळकाहरिच्या॥ ८॥ विदुरेंम
निहेंजाणुनि, घेउनिसर्वांस येहरिद्वारा॥ सन्निधदुःखसदांनें, कलहाच्यालाउनीह
रिद्वारा॥ ९॥ ॥ श्लोक॥ ॥ खळें मातुलेंकादिलीएकयुक्ती॥ समस्तांसने मान-
लीदिव्यउक्ती॥ असेंकृष्णजी सात्यतो पांडवांसीं॥ तरीजोडणेंरामतो आपणासीं॥
१०॥ हलधरदुहिताजेवत्सलारूपराशी॥ उपवर नवरीती मागणें लक्ष्मणासी॥ म
गनबिनचिहोतां योग्य सात्यासनातें॥ हरिहिसहजतेणें जोडला आपणानें॥ ११॥
॥ ॥ छंद॥ ॥ द्वारकेनदांशकुनिपातला॥ हलधराप्रतीशीघ्रभेटला॥ रंजवो
नियां बोलेनेटका॥ कुरुवरात्मजा द्याविकन्यका॥ १२॥ घडवितांयथायोग्य हें असे
॥ हीनतासुतेलेशहीनसे॥ हलिसर्हानत्यारेवतीमती॥ मानवें बरीगोष्टते अती॥
१३॥ ॥दिंडी॥ ॥ बलीभद्रेंसांगतां माधवातें॥ येरुबोले वाक्यतें अग्रजातें॥
शब्द माझागुंतलासुभद्रेसी॥ स्नुषातूं भीवत्सलानिश्चयेसीं॥ १४॥ महीश्रेष्ठपांडवां
हुनीकोण॥ पूर्वापारसोयरेआमपूर्ण॥ रामबोले मांगसीवादवोनी॥ परीरानींहिंड
तीदैन्यवाणी॥ १५॥ ॥ साखी॥ ॥ कृष्णह्मणेतरितुमच्याचित्ता, बरवें तें
चिकराहो॥ माझें भाषण मजपासींहें॥ वंदलों सर्वहिराहो॥ १६॥ ॥ आर्या
॥ ॥ ईश्वरसूत्रअसेजें, मिथ्याकोणाससांग करवेल॥ तरवेल अंबुधीही, परिले
खनभाळिचेंनचरवेल॥ १७॥ ॥ साखी॥ ॥ शकुनीतेव्हां बलरामातें, बोले
मार्थुनिकापी॥ ज्याचेंहित तें त्याणेंपहावें, अन्या कळकळ नाहीं॥ १८॥ आर्या
॥ ॥ वस्तुन हंसवरानें, मुक्तादुहितान अर्पणें काग॥ सांगासमजुन अनुजा,
भ्रमलेतीत्याचिया वचाकांगा॥ १९॥ ॥ ओवी॥ ॥ मगसंकर्षणेंविचा
रकरुनी॥ ममह्मणतांनिघालाशकुनी॥ हर्षेंगजपुरानें येउनी॥ कथिलें सांकल्य

सुयोधना ॥ २० ॥ पांडवां नकळतांसवेग ॥ साधूनिघ्यावाकार्यभाग ॥ मगसिद्धताके-
लीसवेगा ॥ मुहूर्तसन्निधधरियेला ॥ २१ ॥ ॥ कटाव ॥ ॥ कौरवेंद्रदुर्योधनरा
जा ॥ निघता जालाविवाहकाजा ॥ ज्याचा महीवर थोर अगाजा ॥ संगें चालतिअसं
ख्यफोजा ॥ अग्रीं धांवतिथाटरथांचे ॥ दाट गजांचे थवे मागुनि किंकाटतयांचे ॥ ध्व
ज उठती अचाट उष्ट्रें मागें त्यांचे ॥ वाटदिसेना ऐसी दाटी ॥ कोतवाल हयत्यांचे पा-
ठीं ॥ थैथैं नाचतिवारांगवारीं ॥ तयामागुनी स्वार कचारी ॥ बाजितकाटितगाजी धां
वति ॥ आजिचलाहो हांजी ह्मणती ॥ डंकानोबति मागुनि येती ॥ ढोलतुताऱ्या अ
मितबाजती ॥ चौघडबाजे अनेक गर्जती ॥ ताशमर्फे मृदंगांचा ॥ किल्किलाटब
हुवाजंत्रांचा ॥ नादनभींतो नमायत्यांचा ॥ त्याचेमागुन पायदळाचा ॥ थाटचाल
लावाटदिसेना ॥ अचाटसेना पायधसेना ॥ भाटकीर्तिबोभाटकरीती ॥ दंडपा
णीसन्मुखधांवती ॥ नरयानाची नव्हेचगणती ॥ चोपदार कनक दंडघेउनी ॥
उदंड धांवति मार्ग करोनी ॥ प्रचंड गज हय मानवयानी ॥ असंख्य कामिनिजा
तबसोनी ॥ यापरीद्वारकेंत ॥ पातलेकौरवजनतें ॥ २२ ॥ ॥ दिंडी ॥ ॥
लग्निंजातां द्वारकेंविदूरानें ॥ आणावया धाडिले दूत होते ॥ हरिद्वारा येउनीजा
णत्यांहीं ॥ कथीयेलें सांकल्य वृत्तपाहीं ॥ २३ ॥ सुभद्रेच्यायेतांचमातकानीं
॥ आणिदुःखेंलोचनींनदापाणी ॥ ह्मणेंकेलेंकायहेंबंधुराया ॥ दुबळीतें दीधली
भाच्यांया ॥ २४ ॥ ॥ पद्य ॥ ॥ दैवें वनवास आह्मासीं ॥ प्राप्त जालाभो-
गूंत्यासीं ॥ त्वांहीनिष्ठुर जाहालासी ॥ आजीचवाकेसा ॥ २५ ॥ प्राक्तनहोतां
प्रतिकूळ ॥ उपेक्षीती आमही सकळ ॥ परीतुझें तैसें शीळ ॥ नसतां हें घडलें ॥ २६
ऐसा शोक करीत असतां ॥ मृगपे हूनीअवचिता ॥ पुत्रयेउन जालापुसता ॥ रड
सींकामाते ॥ २७ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ तयालागितेसांगतां वृत्त माता ॥ मनीं
येरु आवेभलाशत्रुघाता ॥ ह्मणवोनजातां घडी एकतेही ॥ अरीमर्दुनी वस्तु
आणीनगेहीं ॥ २८ ॥ मगविदुरर थींतो बाळ आरूढलाहो ॥ ह्मणत जननिचित्तीं
ईश्वरालाभलाहो ॥ सकळहिसमराची सिद्धसामुग्रिसंगें ॥ भरुनिरथिंकराया
जातसारथ्य अंगें ॥ २९ ॥ विदूराची आज्ञालाहिनमगयेवोनिनिघती ॥ पथींजा
तांलागे वनबिकटघोरां दरअति ॥ थवे शार्दूळांचे विपरतिमृगेंद्रादिकमहा ॥ अ

शा आरण्याते क्रमितिहिबळे निर्भय पहा ॥३०॥ वृक्षांची बहु दाटि मार्ग न चले तो दि व्य एका शरें ॥ नाना वृक्ष समूळ ते उडउनी केलें स्वपंथा तरें ॥ फोडोनी जगमार्गणें सरळ शापंथें तदां चालती ॥ तों त्या काननिं आत्मपीं अडविलें जातां त्वरी तागती ॥३१॥ ते थें असे स्थान घटोत्कचाचें ॥ क्रूरासुरांही भय फार ज्याचें ॥ विध्वंसिलें कानन पाहुनीयां ॥ आले बहू राक्षस धांउनीयां ॥३२॥ ॥ साखी ॥ ॥ आत्मपलोचनिं पाहती क्रूर रथीं, बाळक आणि स्त्रियेतें ॥ म्हणती दैवें आमिष धाडुनी, दिधलें भक्षण आमुतें ॥ ३३॥ वदती त्यातें वन हें मूर्खा विध्वंसीलें कायी ॥ रक्षक आह्मी घटोत्कचाचे, मारूं तुज या ठायीं ॥३४॥ असें ऐकतां अभिमन्यूनें, तीक्ष्ण सायक सोडी ॥ सकळांचे ही सव्य हस्त ते, क्षणमात्रें ची तोडी ॥३५॥ ॥ छंद ॥ ॥ दशदिशा भयें पळति ते शुनी ॥ पति घटोत्कचा कथिति येउनी ॥ पातला महावीर तो अरी ॥ घेउनी पळा प्राण सत्वरी ॥३६॥ ॥ आर्या ॥ ॥ हेडंबीचा सुत तें, परिसुनि वृत्तांत क्रुद्ध बहु जाला ॥ दश कोटी क्रव्यादां घेउनि संगें त या स्थळीं आला ॥३७॥ देउनि हाक भयंकर म्हणत उभा प्राण वांचवीं राहे ॥ करिसी अर्भक चेष्टा, न सहे परि मज कदापि वीरा हे ॥३८॥ ॥ दिंडी ॥ ॥ ऐसें वाक्य ऐकोनि कृष्णभाचा ॥ सिंहनादें गर्जुनी वदे वाचा ॥ म्हणे आतां दुर्जना साहें बाणा ॥ क्षणें तूं स्यापें ईन जाण प्राणा ॥३९॥ ॥ ओवी ॥ ॥ आला देखोनि तीक्ष्ण शर ॥ घाबरला बहु राक्षसेश्वर ॥ मग अंबरीं उडोन वरिचे वर ॥ वर्षाव करी शिळांचा ॥४०॥ त्याचें शरें पिष्ट करुनी ॥ अभिमन्यें प्रेरिली गदा गगनीं ॥ तेणें घटोत्कचा धेरी येउनी ॥ मही वरी आफटला ॥४१॥ मग शस्त्रास्त्रें युद्ध करिती ॥ परी एकमेकां नाटोपती ॥ अभिमन्यें साहा कोटी गणती ॥ राक्षस क्षितीं पाडिले ॥४२॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ किती एक ते बाणवातें उडाले ॥ किती एक ते प्राण धाकें दडाले ॥ असें देखतां नाथ रात्रींचराचा ॥ अती क्षोभुनी घात इच्छी नयांचा ॥४३॥ गगनिं मग उडोनी टाकिली दिव्य शक्ती ॥ क्षणिं हि न लगतां ची आकळी प्राणशक्ती ॥ जननि सुत अवस्था पाहुनी कारभ्याली ॥ धरितन्हृदयिं वत्सा दुःख डोहीं बुडाली ॥४४॥ ॥ दिंडी ॥ ॥ रिपू गेला मारुनी बाळकातें ॥ करी शोक कानना सुभद्रा ते ॥ मुग्ध वरी ठेउनी वदनासी ॥

म्हणें बाळा टाकुनी मज जासी ॥ ४५ ॥ करूं कैसी वागती काय आतां ॥ तुजलागीं तूं करि नरे प्राणघाता ॥ यदुनरऐसें फोडितो हंबरडे ॥ बळवोर्नाव वक्षस्तनें बहु रडे ॥ ४६ ॥
॥ ॥ साखी ॥ ॥ यापरि विलाप करुनि सुभद्रा, दुःखें रोदन भारी ॥ कुलदेवीनें स्तवोनि प्रार्थी अंबे दुःख निवारीं ॥ ४७ ॥ ॥ पद ॥ ॥ येईं येईं वो जगदंबे ॥ भाने विश्वकदंबे ॥ धांउनि उडि घालीं अविलंबें ॥ दीनाप्रति न विसंबें ॥ येईं ये-ई० ॥ ध्रु० ॥ कौरवीं हारविलें राज्यासी ॥ छळिलें द्रौपदीसी ॥ दुःख भोगितसों वनवासीं ॥ नयनीं कैसें पाहासी ॥ येईं० ॥ १ ॥ माझें बाळक हें एकुलतें ॥ वधिलें राक्षसिं पातें ॥ आतां करूं काय दुःखातें ॥ निरसुन तारीं मातें ॥ येईं० ॥ २ ॥ तूं नवदीनाची माउली ॥ जसि वत्सा गाऊली ॥ धांउनउचलि तये पाऊलीं ॥ करिं करुणा साऊली ॥ येईं० ॥ ३ ॥ ॥ ४८ ॥ ॥ साखी ॥ ॥ ऐसी करुणा ऐकुनि श्रीपति, शक्तिस्वरूपा धरीत ॥ प्रगट होउनी दानवरातें, देता जाला त्वरीत ॥ ४९ ॥ सव्य करें त्वां स्पर्श करितां, होइल मृतसप्राण ॥ महाप्रसंगीं आणिक एकदां उठविसि अन्या जाण ॥ ५० ॥ ॥ छंद ॥ ॥ शक्तिनें अशा देउनी वरा ॥ गुप्त होय ती जाण सत्वरा ॥ माय येउनी स्पर्श तां मृता ॥ सजिव जाहला क्षण न लागतां ॥ ५१ ॥ ॥ ओंवी ॥ ॥ उभा उभारे यातुधाना ॥ उठला हे ची करीत गर्जना ॥ तों मातादर्यी धरोनि जाणा ॥ सांकल्य वृत्तानि वेदी ॥ ५२ ॥ घटोत्कच सांगती राक्षसा ॥ शत्रू उठला बाहेर रणास ॥ ये रूसिद्ध होवोनी कंदनास ॥ निपतां गुजकथी मानेसीं ॥ ५३ ॥ जें द्वारींचे ताडवृक्ष पडती ॥ तें प्राणांत माझा जाण निश्चितीं ॥ ऐसें सांगोन हेडंबीप्रती ॥ रणभूमीसी पातला ॥ ५४ ॥ ॥ आर्या ॥ ॥ झुंजति निकरें क्षोभुनि, एकाच्या एकजीव हननातें ॥ न कळे दोघां सहि परि, बंधुत्वाचें असे स कळनातें ॥ ५५ ॥ क्रोधें पार्थात्मजतें, देउ सनें प्राणबाण मीं उशिरा ॥ घेतों न लावितां ची, ऐसें बोलोन छेदि भाउ शिरा ॥ ५६ ॥ तालद्रुम उन्मळतां, कळवि विहेडंबिनें त्वरें आली ॥ जाणुनि पुत्राचि परिस्थिति ॥ धांवन रोदत रणास ते आली ॥ ५७ ॥ करुनी विलाप बोलत, भीमा धर्मार्जुना सिधांवा हो ॥ असतां शिरिं पद तुमचे ॥ पुत्रा रिपुनें कसा वधावा हो ॥ ५८ ॥ ॥ दिंडी ॥ ॥ कृष्ण भद्रेने यापरी ऐकतांची ॥ पुसे कोण सांग तूं पांडवांची ॥ येरि बोले भीम तो पती माझा ॥ परि सोनी शं

किनपार्थभाजा ॥ ५९ ॥ अगेमाझ्यासाजणीभीमदीर ॥ मगस्नेहेंभेटतीपरस्पर ॥ ह्म णिजालेंतेंबरें असो आतां ॥ धरींधीरवारील हरी चिंता ॥ ६० ॥ दुजावरत त्याकभी- मपुत्रा ॥ जीवबोनीकथित त्यासर्व वृत्ता ॥ घटोत्कच भेटुनी अनुजासीं ॥ ह्मणे आ तांत्यागणेंकाळजीसी ॥ ६१ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ पाचारिलेंत्यानिजमातुळा ला ॥ घेवोनिसेना शतकोटि आला ॥ द्वारावतीतें मगऊर्ध्वमार्गे ॥ आलेनिसीमा जिअतीसवेगें ॥ ६२ ॥ ॥ आर्या ॥ ॥ भीमसुतेंघेउनियां, संगेंनिजमातु ळाप्रतिजगाला ॥ एकांतिंप्रभकळवी ॥ भेटुनियांरक्षित्याचभिजगाला ॥ ६३ ॥ कृष्णाह्मणेनिर्भयजा, युक्तीनेंकार्यसिद्धसाधाकीं ॥ नाकींतुनारदवांच्या, लावा माझ्यानलक्षघ्याधाकीं ॥ ६४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ कृष्णाज्ञामगघेउनी वसवि लेंतेथेंमहाआपणा ॥ नानावस्तुअमोल्यत्यापरिजना देतीचस्वल्पाधना ॥ जा लेसर्वपदार्थतेपशुचरीं शस्त्रेंहिधान्येंफळें ॥ कर्तेविक्रयवैश्यआदिकरुनीक्र- त्रादिमायाबळें ॥ ६५ ॥ ॥ छंद ॥ ॥ लोकभावितीतेथिंचेमनी ॥ हाटआ णिलासोयरेजनी ॥ कौरवांसतेंभासलें असें ॥ हाटहानवासैंवरींवसे ॥ ६६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ येतीयादवकौरवांकडिलही सैनीकशस्त्रेंबरीं ॥ वाजीवारणभू षणेंबहुचिरेंकिंचिद्धनेंसाजिरीं ॥ देवोनी जवळी लघेनिबदला जेंचोगुणीं चांगलें ॥ ऐसेंराक्षसिंजाणतेंभुलउनीलोकांबहू नाडिलें ॥ ६७ ॥ ॥ ओवी ॥ ॥ मामाभाचे ह्मणतीसत्वरि ॥ आधींहस्तगतकरावीनवरी ॥ स्त्रीरूपेंमगतेअवस रीं ॥ नटतेजालेमनोहर ॥ ६८ ॥ अमोल्यवस्त्रालंकारें ॥ भासती देवांगनानिर्धारें ॥ राममंदिरींपश्चिमद्वारें ॥ शिरतांरेवनीचकीत ॥ ६९ ॥ ह्मणे भासतीआल्यावि- ह्रणी ॥ पुसेअत्यादरेंसन्मानुनी ॥ येरीवदतीसुयोधनकामिनी ॥ तिच्यादासी- आह्मीअसों ॥ ७० ॥ ॥ सारवी ॥ ॥ जडितभूषणें घडितकोंदणी, अमो ल्यरत्नेंजडणें ॥ न्यूनाधिकतें होतां व्यर्थचि, पुनरपियेइलघडणें ॥ ७१ ॥ यास्तव आपणाकडेधाडिलें, क्षणभरिनवरीधार्जी ॥ आंगीनेरुकीपाहुनिसत्वर, आ णितोंऐसेंचपहाजी ॥ ७२ ॥ ऐसींमंजुळसत्यभाषणें, मानुनिनवरीदिधली ॥ घेउनिकडियेआणुनियांतेदेनिसुभद्रेजवळी ॥ ७३ ॥ ॥ छंद ॥ ॥ त्या दिनींचनेंवधुवरांप्रती ॥ उत्तमोत्तमालाधलीतिथी ॥ तेधवांगुहामाजिजेऋषी ॥ आ

णिलेबहूतेंचराक्षसीं॥७४॥ ॥श्लोक॥ ॥अभीमन्युसींवत्सलेलग्नत्यांहीं ॥विधीयुक्ततेंलाविलेंशीघ्रपांहीं॥ तयांदक्षिणादेउनीद्रव्यराशी॥ पुन्हानेउनीपों चवीलेस्थळासी॥७५॥ हरीमंदिरींनारदेंलग्नराळी॥पिटोनीह्मणेंएककांतारमाळी॥ स्वभद्रात्मजावत्सलेलग्नजालें॥ हरीलागुनीऐकतां हास्यआलें॥७६॥ मांयावीनदलाघटोत्कच तदात्यावत्सलेच्यासरी॥ दासीरूपधरोनिरामसदनीनें मातुलेसत्वरी॥बोलेतीमृदुरेवतीसवचनें सांभाळिजेमूलही॥ देवाचीदिसतेंह्म णोनपडलीयेऊनथोराघहीं॥७७॥ ॥आर्या॥ ॥लग्नघडीत्यादिवशीं, अतिउत्तमनेमिलीचगणकांहीं॥ जालेसिद्धवऱ्हाडी, दोनिकडेहीनआवधीकां हीं॥७८॥ बोलेकन्याआई, आजीमजलागलीक्षुधाद्विगुण॥ जाणोंकितिभ क्षावें, नकळेत्यासासुचाचदुष्टगुण॥७९॥ नेवोनिपाकशाळे, जननीनिजलागि अंतरींसोडी॥ सेवक दूरकरोनी, सांगेभक्षीपदार्थिज्यागोडी॥८०॥ कोणीनसे चसंन्निध, पाहुनतेंभक्षिपाकसाराही॥ कलशोद्भवतृषितात्या, पानींनदशेष नोकसाराही॥८१॥ ॥दिंडी॥ ॥मुखप्रक्षाळूनियेवत्सलाती॥ पाक कर्तेजाऊनपहातानी॥ दिसेनाचीलेशहीअन्नकोठें॥ नवलचित्तींमानितीफार- मोठें॥८२॥ रेवतीसींसांगतीभीतभीत॥ येरिहांतीतेधवांधांदलींत॥ ह्मणे क्रोधेंकायहें सांगतारे॥ कराऩ्यूनपूर्णतें सत्वसारे॥८३॥ ॥ओंवी॥ ॥ कृष्णास्तसलानयेचिलग्नीं॥ समजाऊंमगह्मणेशकुनी॥ मुहूर्तघटिकासमीप जाणुनी॥ मंडपींवरउभाकेला॥८४॥ अंतरपटधरोनीत्वरित॥ वधूआणोन- उभीकरित॥ मंगळाष्टकेंभूदेवगर्जत॥ तोंविघ्नजाणउद्भवलें॥८५॥ ॥ श्लोक॥ ॥वरालक्ष्मणावेवधूपायपायें॥ बहूचेंगरीसोसितोनीरुपायें॥ करालांबवोनीनरवेंबोचकारी॥ तदाआरडेपाउनीदुःखभारी॥८६॥ तयादा पितीव्हतेस्तब्धराहें॥ कुळस्वामिणीतेंकथीतीस्मराहें॥पुन्हानोवरीतोंडु विक्राळवासी॥ स्फुटेकंपतेपोंभयेंलक्ष्मणासीं॥८७॥ नसेहेवधूजाणिजेराक्ष- सीते॥ ह्मणेहोधराभक्षुंपाहेचमातें॥ असेंबोलतांभेमितोसीप्रसाडी॥ करें फेडुनीहाकविक्राळफोडी॥८८॥ ॥ओंवी॥ ॥राक्षसजाणोनीबं- काद्भुत॥कौरवधांवलेसमस्त॥ ह्मणेंएकलाअसेमारात्वरित॥ तांसंगतीअ

पारंभघरले॥ ८९॥ शस्त्रेंवस्त्रेंअलंकार॥ गजतुरंगादिकसाचार॥ नरलेहोतेनिश
चर॥ चला ह्मणतांधांवले॥ ९०॥ ॥ छंद॥ ॥उठुनिअश्वतोराउताधरी॥-
नागरोहियामारितोकरीं॥ कंठभूषणेंशीरछेदिती॥ हस्तभूषणें हस्तबांधिती॥
९१॥ अशास्त्रिजाहले दगतिनाकदां॥ पाडिलागतीराक्षसनदां॥ वस्त्रहरपतांन
ग्नधांवती॥ धरुनियांतयांपाटकादिती॥ ९२॥ ॥ ओंवी॥ ॥ हतवीर्य
कौरवजन॥ करितेजालेपलायन॥ हलधरअत्यंतक्रोधायमान॥ नचलेउपायप
रिकांहीं॥ ९३॥ रुसोनबैसलाचक्रपाणी॥ बलदेवजायतयास्थानीं॥ ह्मणेअ
नर्थकेलाराक्षसांनी॥ नकळेजालीकायकन्या॥ ९४॥ सस्मीतमुखेंमदनतात॥
ह्मणेअघटीतईश्वरीसूत्र॥ अभिमन्यूजालाजामात॥ नारदमुखेंरोकतों॥ ९५
॥ ॥ साखी॥ ॥ रामह्मणेहेंतुझेंचकृष्णा, अवघेंकृत्यमिजाणें॥ असो
तयासींआतांयेथें, आणावेंसन्मानें॥ ९६॥ कृष्णासहमगसन्मुखजाउन, त्या
तेंसहपरिवारीं॥ आणुनमोठासोहळाकेला, हरुषेंदिनतेच्यारी॥ ९७॥ अघटि
तघटणाइच्छामात्रें, घडवीमेघःशाम॥ कृष्णदासह्मणेभक्तजनाचे, पुरवी
सर्वहिकाम॥ ९८॥ ॥ इतिश्रीदामोदरकृष्णदासकविविरचितायां प्राकृ
तटीकायां वत्सलास्वयंवरंसमाप्तं॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ ॥ ॥
आर्या १९ ओंव्या २० श्लोक १९ दिंड्या १३ छंद ८ साखी १५ कटाव १ पद्य २ पद १

अथसेनान्हावीचरित्रप्रारंभः

श्रीगणेशायनमः॥ ॥श्लोक॥ ॥वंदोनियां कृष्णपदांबुजातें॥ गाईनमी-
भक्तकथानकातें॥ जेंऐकतांप्रीतिकरोनिभावें॥ जातीमहादोषलयास्वभावें॥१॥
॥ ॥सारवी॥ ॥गजपुरींचाभूपतीयवन॥ नामें अकवरजाणा॥ त्याचाशेव
ककुशलनह्नावी, नामजयाचेंसेना॥२॥ रुकनोभगनरुशीला॥ अजबसंतनकीली
ला॥ ध्रु०॥ त्याचीवृत्तीवडिलोपार्जित नापिकपणतेंपाहें॥ सेवा करुनीभूपाळाची
हरितेंभजोनराहे॥३॥ प्रपंचजाणुनिमिथ्यासर्वहि, वागेउदासवृत्ती॥ श्रीहरिपूजा
नामस्मरणीं पूर्णजयाचीप्रीती॥४॥ ॥ओवी॥ ॥ कृष्णमूर्तीपरमसुंदर॥
चतुर्भुजामंडीतमनोहर॥ मंदिरींस्थापोनीनिरंतर॥सेवा करीनसद्भावें॥५॥ ॥
दिंडी॥ ॥एकेदीनींश्रीहरीपूजनातें॥ सेनान्हावीबैसलास्वस्थचित्तें॥ ननमन
वेधलेंकृष्णध्याना॥ नाठवेचीलेशहीदेहभाना॥६॥ नदाकारजाहलीपूर्णवृत्ती॥
मीतूंपणउडोनिगेलिभ्रांति॥ ऐसें होतांमाध्यान्हिंसूर्यआला॥ राजसेवेजावयाउ
शिरझाला॥७॥ ॥सारवी॥ ॥पादशाहकहेतबमिरधेको, हजामक्यूंन
हिंआया॥केसीनोकरिकरतेमगरुर, इतनाबेरलगाया॥८॥ घुःसाआकेतबेद
लाइत, भेजदियाउसघरको॥ सोआपहुंचा हजामकहांहे, पूछतउसजोरूकों॥
९॥ ॥छंद॥ ॥ऐकतांअसीमातकामिनी॥ वल्लभाप्रतीसांगेयेउनी॥ नृप
तिनेंतुह्यांलागिन्यावया॥ धाडिलेंवदाउलरतया॥१०॥ विघ्नपानलें कृष्णपूजनीं
॥क्षोभलक्तदांह्मणुनियांमनी॥ भामिनीप्रतीतेधवांह्मणे॥ गृहिंचतोनसेह्म-
णुनिसांगणें॥११॥ ॥ओवी॥ ॥कांतावदेराजसेवका॥ सदनींना-
हींतस्वामीऐका॥ त्यांहींयेऊननृपनायका॥ नैसेंचिनदांकथियेलें॥१२॥ गायेंपु
न्हादोनवेळ॥ बलाऊंधाडिलेउतावेळ॥ तेहीपरतवीतांभूपाळ॥ अंतरींप्रबळ
क्षोभला॥१३॥ ॥आर्या॥ ॥नोंदायादतयांचा, सांगेनृपतीसजाउ-
नीचुगली॥फुगलीगोष्टनसाहे, पोटींतेंमक्षिकाजशीउगली॥१४॥ कथिरव-
लसदनीअसतां, नाहींवदतोअसत्यसेनातो॥ पूजाकरीतबसला, कोणाअंत
रंगृहींदिसेनातो॥१५॥ ॥सारवी॥ ॥सुनकरवाछाहुकमकरेतब-

आरबकों अबिजाओ ॥ हजाममयुर हरामरवोरहे । उसकोंबंधलेआओ ॥ १६ ॥
॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ परिसुनिनृपआज्ञायापरीतिक्ष्णतेची ॥ अनुचर मग वेगें धांवले नष्टतेची ॥ शमनगणचिजाणों पातले नेऊं प्राणा ॥ हरिजन सदनातें घेरिलें तेंविजाणा ॥ १७ ॥ ॥ छंद ॥ ॥ भक्तसंकटा जाणुनी हरी ॥ क्षणहिनलगतां कायतोकरी ॥ धरुनिरूपत्या सेनियापरी ॥ ठाकलाखरें राजमंदिरीं ॥ १८ ॥
॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ कांसेलेउनचोळणाकशियला कांच्यावरी तांनई ॥ पागो टेंशिरिं घानलें जुनटसें आंगावरीघोंगडी ॥ पायींघालुनिवाहणा अडकवीकक्षप्रतीधोकरी ॥ ऐसानापिकवेषतोधरिहरी दासाचिये संकरीं ॥ १९ ॥ ॥
आर्या ॥ ॥ भक्तांच्यागृहिंनेंघे, सर्वहिसामानधोकरीसहित ॥ नटुनीसेनाचनरा, जायकरायार्थ देवदासहित ॥ २० ॥ ॥ सारवी ॥ ॥ बरह्मासंकरबंदितिजाको, गुनकाअंननसेसा ॥ सोबाछाके साम्ने खडारह, डरतकरेकुरनेसा ॥ २१ ॥ ॥ दिंडी ॥ ॥ होतांदेवदर्शननृपालागीं ॥ शांतजाला क्रोधतो नृपालागीं ॥ बेसवोनीसन्मुख नृपाळातें ॥ करीस्वांगे श्रीहरीमुंडणातें ॥ २२ ॥ कुशलताचा नृपभूआंगीं ॥ अतीसौख्य वाटलें नृपालागीं ॥ रावबोलेसेनियागुणीहोसी ॥ सर्वकाळ राहणें मजपाशीं ॥ २३ ॥ ॥ छंद ॥ ॥ श्रीहरी म्हणेंनिकट मींअसें ॥ सर्वदापरी नातुह्मांदिसें ॥ प्रीतिभावतोज्याचियामनी ॥ दूरमीं नसेत्याजलागुनी ॥
॥ २४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ मुंडोनियांशीरसुगंधतेला ॥ लावीनृपांगाप्रतिसौख्यतेला ॥ वाटींतज्यातैलसुगंधहोतें ॥ त्यामाजिपाहे नृपकौतुकातें ॥ २५ ॥ मुगुटशिरिंविराजे कुंडलें दिव्यकर्णी ॥ तनुअतिसकुमारा साजिरीशामवर्णी ॥ कमलवदनतेजःपुंज मस्तीतभासे ॥ नयननलिन पत्रें पीततंचीरकांसे ॥ २६ ॥ दिंडी ऐसेंरूपदेखतां महीनाथें ॥ मनामाजीतोकरीविस्मयातें ॥ वरीदृष्टी करोनिजंवपाहे ॥ तंवतोसेनामर्दनकरीताहे ॥ २७ ॥ पेल्यामाजीमागुतीपहातांची ॥ मूर्ति देखिलोचनीमाधवाची ॥ प्रतीबिंबहें म्हणोसेनियाचें ॥ तरीऐसेंनादिसेरूपत्याचें ॥ २८
॥ ॥ ओवी ॥ ॥ इंद्रियांसहितअंतःकर्ण ॥ जालेंस्वरूपीं अत्यंतलीन ॥ नाठवेलेशहीभूकतान ॥ देहभानहरपलें ॥ २९ ॥ लोक म्हणतीरायासीं ॥ संचारजालानिश्चयेसी ॥ मगविनवितीउठवेंस्नानासीं ॥ सूर्यफिरलापश्चिमे ॥ ३०

सेन्यातेंरावदीनोत्तरीं॥ ह्मणेमजपाशींबैसक्षणभरी॥ तूंजाशीलगृहासीजरी॥तरीमीदेईननिजप्राणा॥३१॥ ॥छंद॥ ॥श्रीहरीह्मणेजाउनीघरीं॥याचपाउलींयेतोंसत्वरी॥ नृपतिनेंतदांप्रीतिनेंबहू॥ होनदीधलेत्यासितेनऊ॥३२॥ धोकटीतंतेघालुनीहरी॥पावलात्वरेंसेनियाघरीं॥ वस्त्रभूषणेंसर्वकाढुनी॥जेथिंच्यातिथेठेवुनी॥३३॥ ॥श्लोक॥ ॥खुंटीवरीठेउनधोकटीला॥जालाहरीअदृशूनत्यदीला॥ कोणापरीतेनकळेचिजाणा॥ ऐसाबहूलाघविदेवराणा॥३४॥ ॥साखी॥ ॥इधरभयाअहवालसुनोतब, होगयभूपदिवाना॥ सबसबकत्यतसबलोगनको, मुजकूंदिखावोसेना॥३५॥ उसकिमुलाखतनैहोवेतो, जाओगेमेरीज्याना॥ खानापीनासबकुछछोरे, लगगयवोहीध्याना॥॥३६॥ ॥ओवी॥ ॥इकडेकायजालावृत्तांत॥ सेनियाघरींपातलेराजदूत॥ त्याहींत्यासबद्धकरोनीत्वरित॥ राजद्वाराचालविला॥३७॥ तोंचोपदारेंघेउनीउठाउठी॥ त्यातेंमुक्तकेलाचोहटीं॥ येरूभीनभीनघेवोनिधोकटी॥ राजसभेपातला॥३८॥ आजीनिश्चयेंप्राणांतअसे॥ ह्मणोनीखळखळांरडतसे॥ नृपेंतयासीदेखतांचसरिसें॥ उभाठाकलाभेटावया॥३९॥ ॥दिंडी॥ ॥ मनीसेनाभावीतरावआंगें॥ क्रोधेंदंडोंटाकलामजवेगें॥ ह्मणोनीयांचोरडेढळढळां॥ वारिवारींसांकडेंघननीळा॥४०॥ ॥साखी॥ ॥रावकहेतुमअबिआयाथा, चेहेराबनवायाको॥ सुंदरसरुपानबदिखलाया, सोफेरदिखानामुजको॥४१॥ इतनाकहकरबडेप्रेमसें, उहकेकदमलगैया॥ प्यालेमेफिरतेलडारके, उसकेपासधरैय्या॥४२॥ उसमेबाछादेखलगेतो, नजरनआगिरधारी॥ हजाममाफकसरुपदिखाया, रोयलगेदिलजारी॥४३॥ बिस्मितहोकेहजामकरघन, अजव्हांनेहमआया॥ माफकरोतकसीरयहीअब, हमरीसूधगमाया॥४४॥ वोतबकहियतसबकोंपूछो, चेहेसबनवानुमने॥ दिलखुषहोकेतुमकोंनउसां, होनदियाहेहमनें॥४५॥ ॥ओवी॥ ॥सेनाविस्मितजालापूर्ण॥ धोकटींतप्रत्यक्षदेखिलेहोन॥ तत्कालविमांसनेचांडुन॥ सद्रदजालाअंतरीं॥४६॥ ह्मणेअनाथबंधूदीनवत्सल॥निजजनाभिमानीनमाळनीळ॥ तेणेंयेउनीउनावीळ॥ केलाखेळनिश्चयेंहा॥४७॥ ॥पद्य॥

गाहिंवरदाटोनियांकंठीं॥ म्हणेबापाजगजेठी॥नीचकाममजसाठीं॥ कांगात्वां केलें॥४८॥ भूपतीघेनामाझाप्राण॥ तरीमजत्याचानव्हनाशीण॥ परीतूंक ष्टलासीजाण॥ दुःखहेंअधीक॥४९॥ विधिहरलागतीतुझेपायीं॥ तोतूंघे ऊनधोकरीघाई॥ केलीपवनाचीडोई ॥ नवलहेंबहूत॥५०॥ धन्यधन्यतो भूपती॥ दर्शनदीधलेंनयापती॥ मीतोअभागीनिश्चांती॥ म्हणूनीमजत्य जियेलें॥५१॥ ऐसेंबोलूनवारंवार॥ रडेआक्रोशेंअनिवार॥ तेव्हांप्रगटूनसुरह र॥ दर्शनदेदासा॥५२॥ ॥ओवी॥ ॥ सद्गदीनहोऊनियांन्रृपती॥से नियाचेपदींलागप्रीती॥ म्हणेतुझ्यासमागमेंमजपती॥ कृष्णदर्शनजालेंबा ॥५३॥ मगतोअखंडलागलाभजनीं॥सेनासंतुष्टजालामनीं॥ कृष्णदासम्हणे श्रोतयांलागुनी॥चरित्रऱ्हाजपरिसाहें॥५४॥ ॥ इतिश्रीसेनान्हावी चरित्रसमाप्त॥ ॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ ॥श्रीरस्तु॥ ॥ ॥

श्लोक ६ ओंव्या १२ सारव्या १४ छंद ६ दिंड्या ७ पदें ५ आर्या ३ एकूण ५४॥

अथकमालचरित्रप्रारंभः॥

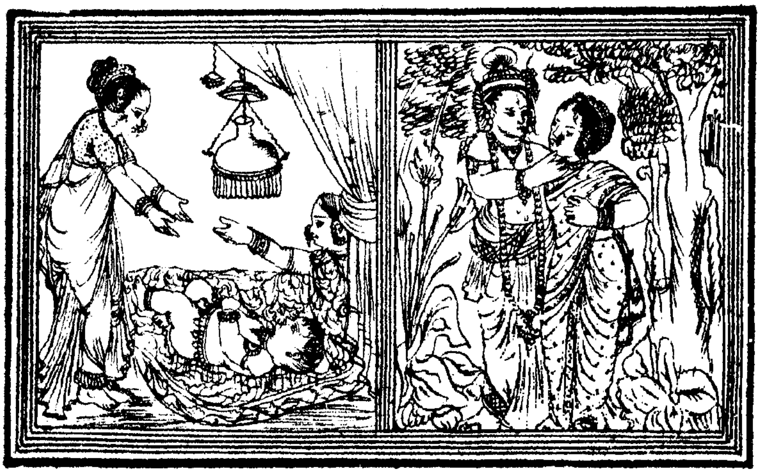
श्रीगणेशायनमः॥ ॥दिंडी॥ ॥कथासेवापीयूषघोरकानीं॥ संतली लासंस्मृतीमोक्षदानी॥साधुसंतांच्यापदींभावज्याचा॥ सदावाहेश्रीहरीभार त्याचा॥१॥ ॥सारवी॥ ॥ कोइएकदिनमेंमहंतवैष्णव, मेलाएकजमा-

या ॥ तीरथधूमतबनारसीमो, कबिराकेघरआया ॥ २ ॥ ऐसनऐसोभगतऐसशीला ॥ अजबसंतनकीलीला ॥ ध्रु० ॥ रातभईदिडपहरआगली, सबनेरामजगाया ॥ ऐसनकरकबिराबेटासाते, दोनूबाहिरआया ॥ ३ ॥ बंदेप्रेमसेंपावलगाकर, आसनदीयासबकों ॥ घरमोजाकरमनसंदेसा, करयानलागास्त्रीकों ॥ ४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ आलेघरावैष्णवतीर्थवासी ॥ यावेंतरीभोजनसीघ्र यांसीं ॥ जातांतसेविस्मुखसर्वहानी ॥ होईलहेंपूर्णमनांतआणी ॥ ५ ॥ ॥ छंद ॥ ॥ हस्तजोडुनीकामिनीह्मणे ॥ सत्यसांगतेंपंगूजऐकणें ॥ भक्तिभावयावांचुनीअहा ॥ लेशहीनसेमंदिरीपहा ॥ ६ ॥ सर्वजाणुनीअर्थपूसतां ॥ सांगतेंपरीयुक्तऐकतां ॥ चोरिजाकरूंएकहेंदिसे ॥ संततुष्टतांपापतेनसे ॥ ७ ॥ ॥ आर्या ॥ ॥ घेउनिसंगेस्वसुता, निघताजालापरापहारानें ॥ संतांच्यानृपतीस्तव, घेउनसाहित्यअशिपहारांतें ॥ ८ ॥ निशार्द्धसमयींनगरीं, मोठ्यावणिजाचियादुकानातें ॥ भिंतीसछिद्रकेलें, जातांनचिशब्दअन्यकानातें ॥ ९ ॥ ॥ ओंवी ॥ ॥ कबीरराहोनीद्वाररक्षणा ॥ अंतरींसोडिलेंनिजनंदना ॥ ह्मणेनलावितांएकहीक्षणा ॥ कार्यसाधुनीयेइजे ॥ १० ॥ निद्रेनेंव्यापसावकार ॥ कमालहिंडेअवघेंमंदिर ॥ देखिल्याधनवस्त्रराशीअपार ॥ नशिवेसाचारतयांसीं ॥ ११ ॥ मगघृतशर्कराहरिद्रामीठ ॥ डाळतांदुळखासपीठ ॥ संतापुरतींचबांधिलीमोट ॥ शाकादिकसर्वही ॥ १२ ॥ ॥ दिंडी ॥ ॥ पित्यापाशीदेउनीसर्वकांहीं ॥ मनींकल्पीगोष्टहेबरीनाहीं ॥ अकस्मातदुश्चीतपणेंवैरी ॥ नीजलीयामारितांदोषभारी ॥ १३ ॥ पळतियाच्यालागणेंरणींपाठी ॥ नकळतांचोरणेंगोष्टखोटी ॥ पापपुण्यजाणुनीअनूचीता ॥ करणेतेंअश्लाघ्यवाटेचित्ता ॥ १४ ॥ ॥ आर्या ॥ ॥ सावधनसतांशेटी, वाटेजावोनयेकमालास ॥ लुटिलूदुजायावाटे, परिमीहरिलेंनएकमलास ॥ १५ ॥ ॥ दिंडी ॥ ॥ तरीयातेंजागृतकरूनीयां ॥ तरेंजावेंआपणपळोनीयां ॥ ऐसेंचिन्तींआणुनीउठाउठी ॥ वाणियाचीथापटीकरेंपाठी ॥ १६ ॥ ॥ साखी ॥ ॥ ऐसनोसेठजीतेरेघरमों, दोनस्करहमआके ॥ सिधासामग्रीमनचाहेमो, जावतसबकुचलेके ॥ १७ ॥ दुकानपीछेभीतफुडाये, सावधहोमोरेभाई ॥ इतनाकहकरभागाझटतब, पाछेदोरासो-

ई॥१८॥ ॥श्लोक॥ ॥छिद्रींरिघेशीघ्रपळोनिजाया॥ तोंआकबीरशेर
धरोनिपांया॥ बाहेरतैंअर्धशरीरगेलें॥मागेंवणीजें दृढबद्धकेलें॥१९॥ तववदन
पित्यानेंपुत्रतोखेदवाणी॥ करिलनगरिंआतांशीघ्रबोभाटवाणी॥ मगसकळ
जनींयाडागतोआपणातें॥नठरतिचकदांहीसंततेआश्रमातें॥२०॥ तरिहित
वचभातेंऐकगाएकताता॥ ममशिरचपलत्वेंछेदुनीनेइंआतां॥ धरमिलतरिमा
याहोयसत्वासहानी॥नबसतिममसाधूऐकतांमातकांनीं॥२१॥ ॥पद
॥ ॥सोचईमतकरना॥अबतुमशोचईमनकरना॥ध्रु०॥ बखतबडाअबगु
दरगयाहै॥ मनमोंधेराधरना॥अबतु०॥१॥ सीसहमारायहीबखतझट॥का
टनकोनहिडरना॥ अबतु०॥२॥ संतनकाजादेहलगातो॥ पहुंचोंरामकेचरना
॥अब०॥३॥ भूकेबैष्णवमंदिरदारे॥ वाकीत्रुपतीकरना॥अबतुम॥४॥२२
॥छंद॥ ॥ऐकतांअशापुत्रभाषणा॥ नंगसूटलेंपितृलोचना॥ समयजा
णुनीकठिणअंतरा॥खड्ग घेउनीछेदिलेंशिरा॥२३॥ मोटमस्तकींशीरघेकरीं॥
पातलाघरींजाणलोकरी॥ कामिनीप्रतीवृत्तसांगतां॥मोहआवरीधरुनिधैर्य
ता॥२४॥ ॥साखी॥ ॥शिरकमलाकोंपूतकेदेखन,रोयेकबिरकांतां॥
धायधायसोंमन्मेकहते,येक्याभयभगवंता॥२५॥ हामेरेबेटाअहोमेरेबेटा,शो
चकरेंनिरबानी॥ बडेमोहसेगिरेमहीपर,नयननझरपतपानी॥२६॥ संतनकीतुम
मेंहेरकरनकों,आपनासरीरदीया॥ शिबालबछराचिलयाबैसा,कीरतजगमेंकी
या॥२७॥ ॥अभंग॥ ॥येउनीमाझियाउदरींराजसा॥ धन्यधन्यवंशाउ
द्धरीलें॥१॥ शिबीरायेंदिल्हेंमांसससाण्यासीं॥केलीतूंबानेसीख्यातीआजी॥
२॥ साधूसंतांसाठींदेहत्वांठेविला॥ अक्षयिजोडिलाराममित्र॥३॥ ऐकतांचीसा
धूघेतील आशंका॥ ह्मणोनीयांदेखामनींझुरे॥४॥ ॥२८॥ ॥आर्या॥ ॥
धैर्यबळेंआवरुनी,चिंताहोवोनिअंतरींपाक॥ घेउनसाहित्यातें,करिती झालीख
रेंस्वयंपाक॥२९॥ षड्रसरुस्वादन्नें,दिधलेंभोजनयथेच्छसंतांतें॥ अर्पुनतां
बूलादे,शयनातृणआसनेंसमस्तांतें॥३०॥ ॥ओवी॥ ॥कबीरसंतां
चेचरणचुरीत॥ नोंउदयाचळापातलामित्र॥ साधूउठोनप्रातःस्मरणार्थ॥गेले
मगस्नानासीं॥३१॥ इकडेवणिजेंकमालरुंड॥ वोढुनीपहातांनदिसेमुंड॥भग

रायासींजाऊनसांगेपुंड॥ फोडिलेंदुकानतस्करें॥३२॥ गावअविचारेंसेवकांसीं॥ ह्मणेंसूळींद्यावेंतस्करासीं॥ आज्ञाहोतांत्यांहींधडासीं॥ दीधलेंसुळींनेऊनियां॥३३॥ ॥ दिंडी॥ ॥ स्नानपूजासारूनसाधुसंतीं॥ कबीराच्याआश्रमालागियेती॥ पुसोनीयांआदरेंजाणत्यांसीं॥ पुढेंपंथाचालिलेतीर्थवासी॥३४॥ करोंनीयांसाष्टांगप्रणीपात॥ उभयतांजाहलींसद्गदीत॥ ह्मणतिआतांस्वामिचे पायदृष्टी॥ कधींपडती ह्मणुनियांहोनिकष्टी॥३५॥ ऐशानम्रभाषणीविनवीता॥ उभयतांचाललीं बोळवीत॥ येतां पूरीबाहेरसाधुसंतीं॥ शुळींदील्यादेखिलेंधडापती॥३६॥ ॥ओवी॥ ॥ क्षणेकउभेराहोनिसंत॥ पहातीतोंनवल वर्तलेंअद्भुत॥ कमालेंजोडोनीउभयहस्त॥ साधुसंतनमियेले॥३७॥ ॥ छंद॥ ॥ देखतांअसेंविस्मयोमना॥ वाटलातदाअवघियाजना॥ संतबोलतीशीरयानसे॥ रक्षिलेनरीप्राणहेकसे॥३८॥ कबिरतोवदे हस्तजोडुनी॥ जयायुवांचलारामदर्शनी॥ चोरहीनसावैष्णवभला॥ स्वामिच्यापदीं हेतगुंतला॥३९॥ ॥ श्लोक॥ ॥ तुह्मालानमावेंमनींत्यास्वभावें॥ ययालागितेरक्षिलेप्राणभावें॥ तरीकामनाआजितेपूर्णहोतां॥ असेंत्यागिलेंनाशिवंतासि आतां॥४०॥ ॥ साखी॥ ॥ सुनकरवैष्णवकबिरापूंछत, सोतस्कर थाकौन॥ उन्हेनबअहवालकहेसब, रामकरेजजमान॥४१॥ वैष्णवकत्यत तुमसोंभोजन, मंगाबीनहिंहमनें॥ कमालवैसालडकाग्यानी, मारेकैसातुमने॥४२॥ सोतबबोलेनाशिवंतयें, आगेसबजानेका॥ नहींमारनेहमतोबो- क्या, थाअम्मरहोनेका॥४३॥ कबीरकांतारोयपुकारे, धनधनमोरेछेया॥ साधुसंतकेदरसनकोतुम, धडमेंप्रानधरेयां॥४४॥ संतनकीतुम्मेंहेरकर नकों, प्रेमाधरसेमन्यो॥ सरीरदेकरकीरतकीया, बढियेतिरभूवन्मो॥४५ हेबालऐसीसुनसेंकिरपा, वैष्णवकोंतबआई॥ सबकेआंखोंझरपतपानी॥ दुखसेंधूममचाई॥४६॥ ॥ओवी॥ ॥ मगकबीरकांतेचियाहस्तें॥ वैष्णवींशीरआणविलेंतेथें॥ धडकाढोनीतयावरुतें॥ निजकरेंजोडिलेंमस्तक॥४७॥ संतमहिमाअत्यद्भुत॥ मस्तकींठेवितांचीकृपाहस्त॥ तात्काळउठिला कबीरसुत॥ लोटांगणघालीसंतपदीं॥४८॥ वाराणशीचेनारीनर॥ कबिरा

तेंनमितीवारंवार॥ हर्षेंकरितीजयजयकार॥ जाळाआनंदसकळांसीं॥४९
संतींदेवोनअभयदाना॥जातेजालेतीर्थाटणा॥ कबीरपातलास्वस्थाना॥
कांतापुत्रसहहर्षें॥५०॥ ऐसेंचरित्ररसाळअती॥ भक्तविजयींबोलिलामहि
पती॥ तेकृष्णदासेंगोधूमन्यायरीती॥ नानाविधपरीकथियेलें॥ ५१॥ ॥
इतिश्रीकमालचरित्रसमाप्त॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ ॥ ॥
छंद६श्लोक५ओंवी१२दिंडी७आर्या५साखी१४पद१ अभंग १ एकूण५१

अथराधाविलासप्रारंभः

श्रीगणेशायनमः॥ ॥आर्या॥ ॥एकेदिवसींराधा, आलीनंदाश्रमींअग
त्यानें॥ कृष्णेंपाहुनितिजला, अतिरुदनारंभिलेंबळेंत्यानें। १॥ नंदध्पूनेबस
ली; भोजनसारावयासगेमजला॥ तूंतरिकृष्णालादे, आणुनिइकडेअसेंवदे
तिजला॥ २॥ धरिलेप्रेमभरानें, चुंबनदेऊनित्याहृदयदेशीं॥ राहेउगला मगतो
तीसनसोडीनयेयशोदेसी॥ ३॥ राहेस्तनाभ्रयानें, देऊंजातांरडेबहूतहरी॥ रा
धाहिस्थानसोडी, मदनेंतिसआणिल्याबहूलहरी॥ ४॥ स्वगृहींघेऊनिजावें, रा
धेश्रीकृष्णजीससमजावीं॥ जींजींमागेलतुशी, तीतींयानेंउपायनेंद्यावीं॥ ५॥
ऐसेंऐकुनिझाली, हृष्टमनीराधिकाअतीचपळा॥ घेउनिकृष्णानिघाली, तेथेंराहे
नयेकर्हीं [illegible]॥ ६॥ जातांगृहासअनया, गोळीनीचाभ्रतारशेतास॥ गेलीत्या

चेमाशुनि, तीहीगेलीनलागतांतास ॥ ७॥ राधेसहएकांतीं, खेळावें हें मनांतहरि आणी ॥ दावीमायासंध्या, तमहीमेघांचियाल्हरिवाणी ॥ ८॥ श्रीकृष्णातें पाहुनि, अनयाबोले कशासयालागे ॥ येथेंरानीं आणुनि, बसलिस पर्जन्यथोरआलागे ॥ ९॥ जालासायंकाळ, प्रमदे घेऊनयासत्वंजावें ॥ मार्गीरडतांयातें, इच्छित तेंदेउनीप्रपूजावें ॥ १०॥ आज्ञाहोतां ऐसी, पावे संतोषनेधवांराधा ॥ हरिलाघेउनिजातां, मार्गचुकेतीरमाधवाराधा ॥ ११॥ रुदनकरूनीहरितो, बोलेनिद्रामला बहूबाधे ॥ जाउनिजाळीखालीं, मजलाघेऊननीजत्वंराधे ॥ १२॥ नवतेघेउनिजली, मदनानेंव्याकुलीचस्फरवजाली ॥ धरुनीहरिआंवळिला, काममनींश्रीमुखांतमुखघाली ॥ १३॥ आणीमनांत हरिहा, असताजरिथोरपुष्ट नरिमजसीं ॥ कांतविलासरमतों, करिकरिणीत्दृष्टतुष्टकामजशीं ॥ १४॥ होइलथोरकधींहा, धरिमजआलिंगुनीस्वत्दृदयासीं ॥ इच्छापुरेलमाझी, केव्हांमेंशीघडेलसदयासीं ॥ १५॥ श्रीकृष्णाथोर होई, तोंवरिमींवांचत्येंथवामरत्यें ॥ नकळेकाम हरीचा, मनिधरुनींवाउगीचमींस्फरत्यें ॥ १६॥ ऐसेंचित्तींआणी, जाणुनि हरिअर्थसर्वशाष्द्रांचा ॥ जुरिलेकुचह्दयातें, होउनियांथोरषोडशाब्दांचा ॥ १७॥ विस्मयपावुनिराधा, त्दृष्टकिंजालीसलज्जतेकाळीं ॥ बोले हरिगेराधे, जालींतवकुचमुखें कशींकाळीं ॥ १८॥ जालोंथोरपरीमज, नकळेकांहींकसें करूकाय ॥ सांगेंदिगंबराहो, राधेउत्तान ठेउनींकाय ॥ १९॥ पाहतीमनुष्यपेक्षां, श्री हरिहेंकायबोलतां दिवसा ॥ कृष्णा ह्मणेगेराधे, आहेहाआजिचास्फरवादिवसा ॥ २०॥ केलीहरिनेंमाया, जाल्हासर्वत्रकृष्णराधाही ॥ मेघेंअंबरभरलें, तेणेंतमदाटलेंदिशादाही ॥ २१ ॥ पाहे ह्मणताराधे, खेळअसेआजिकृष्णराधेचा ॥ राधाकृष्णबहूहे, आलेकींभयनपेथबाधेचा ॥ २२॥ जीचातीणेंघ्यावा, माझातूंमातुझ्मानलाजावें ॥ तुजला सोडुनिआतां, नगमेयेथूनियांमलाजावें ॥ २३॥ येथूनिकृष्णराधा, नामअसें ठेविलेंसजीवास ॥ त्यांहीआजिरमावें, ऐक्यपणें तूंणें सांडुनीवास ॥ २४॥ पाहे चहूंकडेतों, राधाश्रीकृष्णादेखिलेअमित ॥ स्वानंदानेंरपती, राधाजालीबहूमनीं चकित ॥ २५॥ टाकुनिलज्जावस्त्रा, आलिंगुनितेधरीहरीसगळां ॥ अत्यानंदेंभरली, लावीमगकृष्णजीगळ्यासगळा ॥ २६॥ ॥ पृथ्वीवृत्त ॥ ॥

उरोजमजलातु म्हेरुचतिसोडगेराधिके ॥ स्वरूपगुणसुंदरे बहुतशूरधीराधि
के ॥ तशींचकरकंकणें रवुपतिगर्भपावेगळा ॥ निदाघबहुबाधनो मजकरींन
यावेगळा ॥ २७॥ नधीरतिजलाबळें हरिसवेष्टिवक्षालना ॥ नसीमगतिला
हरी अखिलकामजोक्षालना ॥ प्रकामयशसा म्हणेरतिगरहासदेरवेनमी ॥
नन्हीधरुनिराधिके अवनिपृष्ठ होरवेनमी ॥ २८॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ राहे
तशींचअवनीवरित्यावनातें ॥ नातेंधरूनिरतिचें हरिसेवनातें ॥ जालीअनंगव
शकामिनितेंमदावी ॥ दावीवपूहरिसजीस्मरसंपदावी ॥ २९॥ जालीकरीकाटि
णिच्यापरिवीर्यरंगें ॥ अंगेंविमर्दितिपरस्परकामभंगें ॥ घंटाप्रघोषजघनस्थ
हिवाजताती ॥ थाथक्कथक्क म्हणुनींदिविदेवगाती ॥ ३०॥ जालीअशीरतिपरीख
रिकायत्यांची ॥ जीआत्मभावपुरुषप्रकृतीयत्यांची ॥ ऐक्यस्वभावभजतां स्फरव
होयविश्वां ॥ विश्वासहानचुकवा क्षणएकविश्वां ॥ ३१॥ ॥ पृथ्वी वृत्त ॥ ॥
सुरेनरतिराधिका बहुकरीवदे हावरी ॥ रथींअधरआंवळीधरितसाचदह्मावरी ॥
सपादकरबंधनें हरिसपूर्णवेटाळिला ॥ तदास्वकुसरीतिचा स्मरदयार्णवें टाळि
ला ॥ ३२॥ ॥ आर्या ॥ ॥ पुरुषप्रकृतीचे हे, मूर्तीश्रीकृष्णराधिका
विरती ॥ चैतन्यकृष्णउदधिन, जडराधागारजाहलीविरती ॥ ३३॥ ॥
ओव्या ॥ ॥ मगतेहोउनीसावधाना ॥ अधोमुखीलज्जायमाना ॥ बोले हळू
चयदुनंदना ॥ बालरूपाधरावें ॥ ३४॥ श्रीकृष्णबोले अगेराधिके ॥ लहानअ-
सतां थोरफांके ॥ विपरीतबोलसीकौतुकें ॥ केवींघडेनेंसांगपां ॥ ३५॥ ॥
चूर्णिका ॥ ॥ अघटितघटनानघडे कैसेंकठोरहरिवचनहोतांरतिरवरप
ग्रातेंराकून झटपट परातें वेटाळूनभीतिचटपटेनेंपरपरांनेंअश्रुधाराश्रवती
म्लानमुखीहोत्सातीराधाविबुधाधारचिरंचिधीरदभगवच्चरणांबुजाप्रति-
नमूनप्रार्थनाकरितीजाली ॥ हे आनंदमूर्तिनंदकुमारा हेसहस्रमदनरूपधर
सकुमारा हेप्रौढरूपधरा व्रजाधारा पूर्वरूपाप्रतिधरावें ॥ ३६॥ ॥ छंद
॥ ॥ रतिस्फरवासमींपावल्येंभली ॥ मनचिकामनापूर्णलाभली ॥ धरवि
भोवपूसानपूर्वतें ॥ जडनसेतुलाहेंअपूर्वतें ॥ ३७॥ धरुनिराहसीथोरकायहे
॥ मजनिषेधितीयोग्यकायहें ॥ जरितुंवागसीथोरलेपणें ॥ अतिकलंकताहो

यलेपणें ॥ ३८॥ ॥ आर्या ॥ ॥ ऐकुनि हरि मग बोले, मनिंचा आशय निका
मउरलागे ॥ पुनरपि भेट सिराधे, कथिं गे तूं आउरास उरलागे ॥ ३९॥ राधा बोले ये
इन नित्य पाहायाम पाउलें ऐसें ॥ ऐकुनि कृष्ण तदांतो, हेषें धाररूप पूर्ववत्तें से
॥ ४०॥ गेलें अश्व हि सकळ, पकटे नभ तेजवंत नेकाळीं ॥ घेउनि कृष्ण कडेवरि,
झडकरिं नंदाश्रमास तने आली ॥ ४१॥ ठेवी श्रीकृष्णाला, मग ते राधा धरारव्य आ
सवदे ॥ घे घे बाई आतां, जात्यें मी आपुल्या गृहास वदे ॥ ४२॥ नंदवधू तिस बोले
राधे तूं नित्य कृष्णां रमवाया ॥ यावें अनया बोले, तरि मी धाडीन त्यास कळवाया ॥
४३॥ ॥ अभंग ॥ ॥ ऐसें आयकोनी आनंद पावली ॥ गृहास ते गेलि आ
पुलिया ॥ १॥ मनीं कृष्णनाथ पाउलापाउलीं ॥ आठविती जालि वेळोवेळां ॥ २॥
ध्यानीं मनीं कृष्ण रात्रिंदिवसांत ॥ नविसरे मात काय सांगों ॥ ३॥ ऐसा नारायण
त्याचें आचरण ॥ ऐकोनि चरण ध्यावे गावे ॥ ४॥ ॥ ४४॥ ॥ श्लोक ॥

॥ श्रीतिनी रभजने चितरावें ॥ कृष्णरूप हृदयीं चितरावें ॥ शांतिवृत्ति मम
नाविमलावी ॥ तारितां हरि उशीर नलावी ॥ ४५॥ जन्ममृत्यु मलजा उभयांचा ॥
वाटला तरि नया उभयांचा ॥ नामघोष करणें दिनराती ॥ मुक्ति घे हरिपदा दिनरा
तीं ॥ ४६॥ हा राधिका सहित खेळ रमाधवाचा ॥ वाचावदेल न त्रिपाश तुटे भवाचा
॥ हें गोडसें हरिकथामृत कान घेतो ॥ घेतो विमुक्त मग राजस कान घेतो ॥ ४७॥
॥ ॥ आर्या ॥ ॥ नारायणाख्य हृदयीं, प्रकटे दासां कधीं न विसरे तो ॥ ना
नाचरित्रस्तकथा वदवी तेणें भवाब्धि हीन रतो ॥ ४८॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

अथपूतना शोषणाख्यानप्रारंभः

श्रीगणेशायनमः॥ ॥आर्या॥ ॥ सांगेपरिक्षितीला, श्रीशुकदशमां तपंचमाध्यायीं॥ नेमीश्रीकृष्णकथा, पावनकरजेमनोरमाध्याईं॥१॥ जन्मोवि देवकीच्या, उदरींघेऊनिगोकुलींलीला॥ केलीजगदीशेंती, वर्णनमीजेशुकें द्रबोलीला॥२॥ नंदनजालानंदा, प्रतिहेंऐकोनियांव्रजानंदा॥ जालापाहोंजा वें, ह्मणतीहोपावलाव्रजानंदा॥३॥ शृंगारयुक्तगोपी, गोपहिलगबगघरोघ रींनटले॥ लोकांस्वलाबलाहो, वदतीहेवाघनादहीस्फुटले॥४॥ सारेंव्रज शो भविलें, चित्रध्वजतोरणेंपताकाहीं॥ श्रीपतिपूर्णकृपेनें, वसतांतेथेंनन्यूनताकां हीं॥५॥ विधियुक्तपुत्रकाचा, करितोंउत्साहऐकतांकांनीं॥ देतीक्षीरघृतानीं घटभरुनीकांहिऐकताकानी॥६॥ कुंकुमतैलहरिद्रा, लेतीदेतीपरस्परेंगोपी॥ तैसेंचदुग्धदेऊनि, वदतगोपालगोपिरेगोपी॥७॥ नंदेंबलियज्ञादी करुनीदेतो षमुख्यदेवांस॥ धेनूवस्त्रेंअन्नें, देऊनियांनर्पिभूमिदेवांस॥८॥ वांटीपुत्रोत्सा हीं, जेंजेंमागेलजोतसाधनतें॥ आणिकविप्रांसवदे सांगापुत्रासिइष्टसाधन- तें॥९॥ ऐसामहदानंदें, सारीउद्योगनंदतहिंधिवा॥ सिद्धीनांदतितेथें, जेथेंआ लास्वयेंपिताविधिचा॥१०॥ मगनोघेऊनिआला, वार्षिककरभारकंसरायाला॥ पाहुनिवसुदेवह्मणे, भेटोंमत्प्राणदूसरायाला॥११॥ वसुदेवनंदभेटेति, बाष्पें-

गळतीपरस्परेंनयनीं॥ एकामेकावदती, दादाहोभेरलोंबहूअयनीं॥१२॥ त्व न्मतकुलदीपानीं, तोषदिग्भ्राकीतुझ्यासलेंकानीं॥ नंदाकुशलअसाकीं, माझेंहेंसर्वऐकिलेंकानीं॥१३॥ सप्रजजालांतुह्मीं, यदूपणींपुत्रपावलांनंदा॥ ऐकोनि पावलोंमीं, कारायहिहीबहूत आनंदा॥१४॥ दोघांलाहिसमत्वेंसांभाळावेंगृहांत पाळावें॥१५॥ मातापितातुह्मांत्यां सुदृयत्यांचेंसमप्रदाळावें॥१५॥ यस्कदेवाची- ऐसी, ऐकुनियांउकिलाजतनयाची॥ आहेम्जनंदवदे, कथिलीभाऊनिलाजतन याची॥१६॥ मीहीआत्मसुतांहुनि, आहेंतत्सुत्ररक्षणींदक्ष॥ भरवींसमक्षनिज वीं, रडतांठेवींक्षणक्षणींलक्ष॥१७॥ नंदाप्रतिमगबोले, तवममसहवासहान- कामाचा॥ जावेंयाकंसाचा, नाहींविश्वासदुष्टकामाचा॥१८॥ विघ्नेंकरीलबहु- ह्म, नंदाकरणेंव्रजांतसावधता॥ श्रीपतिरखवाळासहोइल, केंशारिजैसागजांतसाव धता॥१९॥ ऐकुनिऐसेंमगतो, निघताजालाव्रजासजायाला॥ इकडेआरंभक रींकंसाज्ञेनेंबकीसजायाला॥२०॥ होउनिसुंदरतीणें, भरिलेंकुचकुंभकालकू टानें॥ पैंजणवाजविपांई, चालेअतिधीटनीटकूटानें॥२१॥ वस्त्रालंकारेंसह, दा खविती आस्यअक्षिणीरंगें॥ चालेगजगतिमार्गीं, लाजेलपवीक्षणक्षणीअं गें॥२२॥ नटकींशिशुमृतघटकी, हटकीनंदाश्रमासएकटकी॥ आलीपटकीलट की, भासतिजीच्याव्रजांगनाबटकी॥२३॥ ऐसीमिथ्यानटली झटलीभासेजनात सद्वेषा॥ परितेचयातुधानी, बालकमारीमनांतसद्वेषा॥२४॥ ॥ भागव तश्लोक॥ ॥ नयत्रश्रवणादीनि रक्षोघ्नानिस्वकर्मसु॥ कुर्वंतिसात्वतांभर्तु र्यातुधान्यश्चतत्रहि॥२५॥ ॥आर्या॥ ॥ श्रवणादिकेंहरीचीं, नकरि तिजेथेंकुधीबुधानीचें॥ आचरतीकर्मसदां, तेथेंभयहोययातुधानीचें॥२६॥ चालविलीकाबानें, शिरलीनंदाश्रमांनअनयानें॥ यायापारबसाया, वदतीगो- पीबहूतविनयानें॥२७॥ बसविनिउच्चस्थानीं अर्चितिवरकुंकुमेंहरिद्रेनें॥ बो लेतिसनंदवधू, यावेंतुजकायमींदरिद्रेनें॥२८॥ लक्ष्मितनयतुझागे, पान्हा- माझ्यास्तनींसमायेन॥ ऐसेंवदोनिआली, कपटीपाजावयासमायेन॥२९॥ पा हुनिनिशाचरीला, धरिलीनिद्राबळेंचबाळानें॥ काळानेंणुनिउचली, भ्याली नंचिसूतिकावियाळानें॥३०॥ स्तनमुखहरिमुखभेटी, होतांघरघरपंचास-

घोंटितसे॥सरनांतिडकायेती,तेव्हांहरिलाबळेंचलोटितसे॥३१॥ घेघेबाईवद
तां,जालाअचलासमानभारानें॥ तुचलेनढळेनस्फुरे,चिमुटेघेतीबहूप्रकारानें॥
३२॥ ॥श्लोक॥ ॥तीच्यादुज्यास्तनमुखाधरिलेंकरानें॥ ज्यालेंअशु
द्धहितिचें हरिलें करानें॥ तेसोडवीपरितिलानस्फुरेहरीतो॥ माता म्हणोनिभव
दुःखतिचेंहरीतो॥३३॥ ॥आर्या॥ ॥दाहीपरमात्माग्नी,स्वमुखेंग्र
केकअंशदुर्गतिचा॥तंवतेंवदिसाळबाटेभ्यास्करविकरालदेहदुर्गतिचा॥३४
जातांप्राणबकीचे आपटिपदताडनाडभिंताड॥ गांवकुसूंहीपाडी,पसरतिरो
मेंजसेनगींताड॥३५॥ ॥श्लोक॥ ॥तेआरडेतंवबसेजनकानराळा॥
तेईश्वरावरतिहेंभयकांनटाळा॥ बोलेमरीचिअरुणाप्रतिराहुयेतो॥ पर्वाविणेंच
म्हणुनीगमनीभियेतो॥३६॥ ॥आर्या॥ ॥फडफडकरपदताडी,भर
लीनेत्रीनभांनरींधूळ॥ घरघरशब्दध्वनीनें,उठतीजनमस्तकांतरींशूल॥३७
॥ ॥श्लोक॥ ॥तेराक्षसीघडघडांपडतांउताणी॥ पाणीस्फुदीर्घअवनी
वरिणयताणी॥शाखामृगापरिगमेंकुचगोत्रशृंगीं॥ योगेशजोसदयसेव्यप
दाब्जभृंगी॥३८॥ ॥आर्या॥ ॥कडकडलींवाजतशी,गडबडलीभू
नभांतघडघडलें॥ धडपडलेक्षितिपांगहि भासे देवांसमेरुशिरपडलें॥३९॥
पडतांदेहाखालीं,तरुनगमृगपिष्टजाहले सारे॥ भजवहिमृगेंद्रमरती,जंबुकवां
चेलतेथकेसारे॥४०॥प्रलयध्वनिनेंशक्की,पक्ष्यांचीहीउडावयाठकली॥ गोकुल
हीमोडावें,परिहरिरक्षकतिलावनीटकली॥४१॥ ऐसेंबकिदेहातें,दुष्टचितेजी
वजाहलेचूर्ण॥ संध्यंतरांनरक्षी,स्पष्टांला कृष्णाजी सखा पूर्ण॥४२॥ ॥
पूतनोवाच॥ ॥छंद॥ ॥प्रभुमलावदे कृष्णाजीसखा, परिस्फुरांस्फुरां
कृष्णाजीसखा॥ मजभवार्णवीं पूतनावदे॥ हरिसहेंमनीं पूतनावदे॥४३॥ ॥
श्लोक॥ ॥कोणीहितोनरबघूं नशकेशवाला॥ ज्यालेसमस्तपळतीवशाके
शवाला॥ होनीनगोपहृदयीं बहुकांपतीते॥ पाहोनिशंखकरितीमशकांपतीतें॥
४४॥ केलीक्षणांतफळुवांतरपूतनारी॥ तेपूतनाम्हणुनिपांहारिपूतनारी॥ लो
कत्रयांतनिगमागमहेंचगाती॥ पावेअशीपरममोक्षपदाअगाती॥४५॥ मेली
असेसकळजाणुनितेसतीचा॥ पाहावयासचढतीवपुदेशतीचा॥ साकोशलां-

बपसरे नगकाजळाचा॥ भासेतलावउदरस्थरित्याजलाचा॥४६॥ हेंअंधकूप-समकर्णभयंकरीचे॥ हेंनासिकापथअगच्छमहादरीचे॥ हेहातपायजणुराय वसेतुसारे॥ देखानतोपशुपह्रोतरितोअसारे॥४७॥ ॥आर्या॥ ॥ गलबाकरितीगोपी, सरवयानोंबाळकायजालाहो॥ शोधाशोधासत्वर, सक-ळिकतुह्मींअसेलभ्यालाहो॥४८॥ ऐशापरस्परेंत्या, वदतीदाटाइच्छाकराला गे॥ पाहुनिअसेलमूर्छित, कुशलकसाआमुच्याकरालागे॥४९॥ मोठ्याधैर्य-बळानें, आलेगोपहिधरूनिआवरते॥ उपरिस्थालापुसनी, मोठ्याशब्देंकरूनि-आवरते॥५०॥ येथेंबालकनाहीं, वदतीपरितेनऐकतीकांहीं॥ कर्णायंत्रींमग मुख, घालुनिकथितीप्रचंडह्याकांहीं॥५१॥ ऐकुनिगोपध्वनिलाघेउनिकरपल्लवीं चिदानंद॥ आणुनिदेतांमाता, गोपीसहपावलीमहानंद॥५२॥ ॥ओंव्या ॥ ॥बाधाजालीअसेलबाळा॥ झडकरीनारीकेलादिओंवाळा॥ स्मरोनियां भूतपाळा॥ भस्मलावामंत्रोनी॥५३॥ आणोनिभूतविद्ब्राह्मण॥ श्रीपतीचेंक रुनीस्मरण॥ गोपुच्छाचेंकरितीभ्रमण॥ बालबाधाशांतविती॥५४॥ ॥ आर्या॥ ॥नंदहिमथुरेहुनियां, तत्ध्वनिऐकोनिधांवलात्वरित॥ मार्गींगो पमुखांहीं, जाणेंसायंतपूतनाचरित॥५५॥ ॥ओंव्या॥ ॥भयभीतआ लेहोव्रजांतुनी॥ वार्ताघालितीनंदकानीं॥ ऐकोनिशंकायुक्तमनीं॥ वसुदेवोक्ती-आठवी॥५६॥ धांवतआलाआश्रमात॥ प्रत्यक्षपाहोनीपूतनामात॥ ह्मणेबा-ळासलक्ष्मीकांत॥ रक्षिताआहेसर्वस्वें॥५७॥ ॥आर्या॥ ॥ केसेंशव हें त्याचेंपुसतां वृद्धांसबालगोपांहीं॥ सांगतिविचारसगळे, नढळेतोडाकुठार घातांहीं॥५८॥ ग्रामींनडतेंतितुकें कार्यापुरतेंअवश्यतोडावें॥ डावेउजवेमा-गीं, पडलेंरखंडूनिशेषसोडावें॥५९॥ पादोदरहस्तशिरातोडाआदीनकाफुकाश्र मसा॥ तुकडेपाडूंचढती, भासेगोपांसबद्रिकाश्रमसा॥६०॥ पाडुनिखंडरिखं डें, वाहेलाऊनिवोरितीचकवा॥ गातीहरिनामाचा इतरांनुच्चारितीचथावकवा ॥६१॥ ऐसेंबहुप्रकारें शवखंडेंराकिनीलदामसणी॥ जागानपुरेघांपा, देतीभर त्यापरांतरीउसणी॥६२॥ पुष्पेंवर्षेनिनिर्जर, गातीगंधर्वनाचतीरंभा॥ वदतीके-लेंहरिनें दुष्टवधायासिआजिआरंभा॥६३॥ खंडांतरांतपाळुनि, तृणकाष्ठा-

दिकवनोपलाहिचिता॥ रचितांवर्णितिसुरगण, लाभेगतिईस कृष्ण धान्युचि-
ता॥ ६४॥ कव्यादानलमानीं, श्रीपतिउच्छिष्टलाभ होयडला॥ स्पर्शलिवानें धड
के, जैसाकर्पूरपर्वतींजडला॥ ६५॥ ॥ पृथ्वी वृत्त॥ ॥ सुगंधबहुयो
जनेंबकिशरीरधूमेंनिघे॥ जगींअगरुचंदनापरिसुतोष देतांरिघे॥ जिलास्व-
मुखलाउनीस्तनरसादिही प्राशिता॥ हरीमग नहोयकां अवरगंधिलानाशिता
॥६६॥ ॥ ओव्या॥ ॥ विपिनाहुनीगोरस मेळा॥ व्रजासयेतांसुगं-
धआला॥ ह्मणेआजीवसंतफुलला॥ ऐसेंबोलतीपरस्परें॥ ६७॥ कांहीह्मण
तीपरिमळ॥ व्रजापासुनीवाहेअनिळ॥ पुढेंयेतांदावानळ॥ धडकेतैसादेखती॥
६८॥ वार्ताजाणोनीसुखावले॥ पूतनामेलीभलेंजालें॥ नाचतीवाजविती कुले॥
ह्मामाहुंबरीघाल्लिनी॥ ६९॥ विघ्नशांतीचींदेउनीदानें॥ पुढेंविप्रांसअनुष्ठानें॥ सां
गीतलींहोनंदानें॥ दीनयाचकेंतोषविलीं॥ ७०॥ पुरेंआहेहोभयमोठें॥ बाळापा
सुनीनवजाकोठें॥ जरीआलें माणूसमोठें॥ सूतिकागृहींनन्यावें॥ ७१॥ ऐसेंबोलो
नियांनंदा॥ परकीयाचाकरीबंद॥ जेथेंआलाचिदानंद॥ तेथेंभीतीकवणकरी॥ ७२
॥ ॥ आर्या॥ ॥ ऐसीदशमस्कंधीं पंचमषड्वर्गभावतातकथा॥ रचि-
तानारायणही हर्षेंगागाकरूनितातकथा॥ ७३॥ गाया हरिनामायालागे जरि
मधुकरीह्मिमागाया॥ गायागुणासयेइल, पतिनतजनसुखकरीह्मिमागाया॥ ७४
॥ ॥ श्लोक॥ ॥ हेपूतनामृतिकथाभ्रमनिजनानाशी॥ गातांसुसत्वरचिदेसु
खतन्मनांशी॥ देज्ञान त्यासन हरी पशुभावदेतो॥ नारायणप्रभुचिकीर्तिशुभाव
देतो॥ ७५॥ ॥ इतिपूतनाशोषणाख्यान समाप्त॥ ॥ ॥

अथ मुचकुंदाख्यानप्रारंभः

श्रीगणेशायनमः॥ ॥आर्या॥ ॥ शुककथामुचकुंदाची, भागवतींशुकप-
रिक्षितासिवदे॥ तत्कीर्तनप्रसंगें, श्रोत्यांवक्त्यांसहेंसदाशिवदे॥ १॥ ॥श्रीशुक
उवाच॥ ॥ कोणेंयेकेदिवशीं, श्रीकृष्णासहकरावयासमर॥ येऊनिकालयव
न, त्रासीमथुरेजयाभितीअमर॥ २॥ मुचकुंदभक्तराया, दर्शनद्यायावधावयायव
ना॥ स्मरखरसत्यकराया, निपतजालामुकुंदरायवना॥ ३॥ अक्रूरध्वंसकनिजज
न पालकवसुदेवलोकमंदेरी॥ मागधचमुबहुवेळां, कालाग्नीच्यासुरगांनजोवेरी
॥ ४॥ तोहाहरियवनम्हणे, पुसचिजोनारदोक्तचिन्हाही॥ एकरकाचिधरावाज
ववरियातेंसहायबळनाही॥ ५॥ कपट्याजाराचोरा, गवळ्याभ्याडापळावयासव-
ड॥ सांपडलीयवनम्हणें, परिहरिनवरेचिमारलीकवड॥ ६॥ मागेंयवनपुढेंहरि,
पळतोजोवाङ्मनासगवसेना॥ तोकायपासगवसे, यत्पदद्यींभक्तिलेशाहिवसेना
॥ ७॥ हस्तांतरेंपळोनी, स्वपराहियाकूनिदूरसेनेला॥ सत्याद्रीकुरशिरवरीं, मुचकुं
दाश्रमवनीअसेनेला॥ ८॥ चिरकालश्रममुनिच्या, गुहेंतनरहरिहरीविशंकशिरे
॥ लपलानिबिडध्वांतीं, जंबुकयवनाचिएकगतिकशिरे॥ ९॥ जाउनिलत्तामारी:
मुनिलामानूनिकृष्णशंकेला॥ तन्नेत्रजानलानें, यवनातत्कालभस्मचीकेला॥
॥१०॥ ॥परिक्षितिउवाच॥ ॥राजाह्मणेशुकातें, कोणाचाकोणहा
महाभागा॥ ध्वांतींकिमर्थनिजला, जळलाकांयवनहेंमलासांगा॥ ११॥ ॥
श्रीशुकउवाच॥ ॥राया इक्ष्वाकुकुलीं, जन्मेमाधातृनामजोराजा॥ मुच
कुंदपुत्रत्याचा, हानेतीदेवआपुल्याकाजा॥ १२॥ दैत्यपराभवकरितां, जागरबहु
काळ होयरायाला॥ सेनापतिगुहहोतां, देतीआज्ञानृपानिजायाला॥ १३॥ त्व-
द्राज्यबांधवस्त्री अमात्यनाहींधरीनराज्याशा॥ बहुकाळयेथजाला, श्रीहरिनें
तोडिलेंतुझ्यापाशा॥ १४॥ जावेंस्वस्थनिजावें, रायाएकांतपाहुनीजागा॥ जा-
गानिसयशानें, जळेलतुजनरकरीलजोजागा॥ १५॥ ऐकुनिदेवांवदुनी, निद्रा
घेऊनिदिव्यसांगातीं॥ निजलागुहेंतहोता, जनहें अयापिनिशिदिसांगाती॥
१६॥ मगतोनेत्रोन्मीलनकरुनीराजाचहूंकडेपाहे॥ तंवतेजस्वीमूर्तीप्रभुवर

दाचीपुढेंउभाराहे॥१७॥ ॥श्लोक॥ ॥ पाहोनियांद्युतिधराअति-
स्फुरातें॥ पीतांबरारिदरपद्मगदाधरातें॥ आश्चर्यथोरमुचकुंदमुनीसवाटे॥
तूंकोणहेंवदह्मणेंपरिकंठदाटे॥१८॥ ॥मुचकुंदउवाच॥ ॥तूंअग्निसू
र्यविधुनिर्जरदेवलोकीं॥ आलासकांउपळकंटकभूमिलोकीं॥ त्वन्नामगोत्रवदयें
जरिमानवातें॥ मीसांगतोंस्वकुलतूजदयाघनातें॥१९॥ ॥ओव्या॥ ॥
सूर्यवंशींइक्ष्वाकुभूपती॥ तत्कुलींमांधातानृपती॥ तोमाझापितानिश्चिती॥मा
झेंनावमुचकुंद॥२०॥चिरकाळजागलों ह्मणुनी॥ निजलोंयेथेंगुहेंतयेउनी॥जा
गृतकेलेंमलाकोणीं॥ तोभस्मजालास्वकर्में॥२१॥ अनंतरेंतुझेंदर्शन॥जालेंते
णेंपापकर्षण॥ हेमहाराजशत्रुनाशन॥ स्वनामकर्मातेंवदावें॥२२॥ ॥
श्रीभगवानुवाच॥ ॥माझ्नांनामेंअसतीअनंत॥त्याचानाहींमजहीअंत॥
भूरजातेंगणतीलबुद्धिमंत॥ परीमद्गुणापारनाहीं॥२३॥ प्रस्तूतमत्पितावसु
देव॥मजलाह्मणतीवासुदेव॥ तूंमाझाभक्तयास्तव॥ वरयावयापातलों॥२४
साधुद्वेषीपापपर्वत॥ कंसबकादीमारिलेबहुत॥ आतांचिकेलायवनहुत॥ नेत्रा-
नलेंतुझ्यास्वामी॥२५॥ ॥आर्या॥ ॥नेह्मांमुनिसत्वगुणें, रोमांचितहो[illegible]-
नीगहींवरला॥ दंडप्रायहरीच्या, चरणींपडलातुगेमहीवरला॥२६॥ ॥
श्लोक॥ ॥श्रीपादिंच्यापरिसिरींवदनीरजातें॥ वंदीपुनःपुनरपीपदनी-
रजातें॥ लोळेहसेरुदतगायविशंकनाचे॥ आनंदभावजनलेमुनिच्यामनाचे॥२७
॥आलिंगुनीहरिह्मणेमुनिलासदेवा॥ प्राग्जन्मिंचागवसलामजआजिठेवा॥
तैंसेव्यसेवकनभावअनेकरीती॥ दोघेपरस्परस्फुरेंस्तवनेंकरीती॥२८॥हो
ऊनिसावधकरीस्तुतिहातजोडी॥ राज्यादिकेंमजनकोधनमानजोडी॥ कैवल्य
एकपददेबहुसारसाचें॥जेंइच्छितीमुनिअखंडकथारसाचें॥२९॥ ॥
पृथ्वीवृत्त॥ ॥अशेषशमवींअघात्तृणजसेंतुरेपावकीं॥ असंख्यतरलेअ
घींतरिमलाहरेपावकीं॥ चिरायुअमृतांशहीप्रलयपावणारक्षिती॥ कृपाकर
तुझेश्रितांभ्रमनिवारणारक्षिती॥३०॥ ॥श्रीभगवानुवाच॥ ॥राया
हिंसात्यजूनीमहिवरविचरेंहोसदामुक्तसंगें॥ मद्रूपींचित्तगेवींस्फुरसतुजअ
सोभक्तिमाझीअभंग॥ राकूनीयांतनूतेंद्विजतनुधरिसीअन्यजन्मींतुलामी

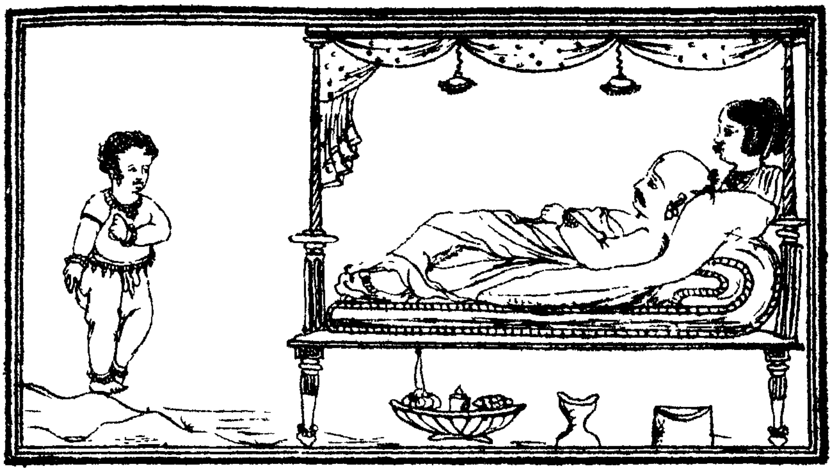
भेटीदेऊनिभक्तप्रियतमसरवयानेतसें मोक्षधामीं॥३१॥ ॥ओव्या॥ ॥
हेंऐकोनीमुचकुंदमुनी॥ भगवंताचीआज्ञाघेउनी॥गुहेबाहेरयेउनी॥दिशांक
डेअवलोकी॥३२॥ तंवऱ्हस्वदेखिल्यावनस्पती॥ तैशामनुष्यादिसर्वजाती॥
आकुंचितदेखूनिक्षिती॥ म्हणेंकलियुगप्राप्तजाहलें॥३३॥ श्रीकृष्णगेलाद्वार
काधामा॥ मगमुचकुंदनिघेबद्रिकाश्रमा॥ आचरेनिष्कामतपोनियमा॥श्रीकृष्ण
आज्ञेप्रमाणें॥३४॥ जळतांपडिलाकालयवन॥ तोग्रामजालाकोळवण॥ तेथू-
निअद्यापीअस्थिचेंचूर्ण॥ सर्वलोकनेतात॥३५॥ गुहेपासूनीनिघेसरिता॥ मु
चकुंदीनामेंजनविश्रुता॥ तेथेंस्नानदानादिकरितां॥ पापराशीखंडती॥३६॥
भक्तांसिद्यावयास्वर्गापवर्गा॥ श्रीअमृतेश्वरभवानीदुर्गा॥ मलिकाहाविशाल
दुर्गा॥ गुहानिकटींराहिले॥३७॥ दक्षिणराजप्रतिनिधीपंत॥ अक्षय्यवसती
श्रीमंत॥ करवेंनादतीसाधुसंत॥ तेथेंगुहाहे असे॥३८॥ जयायामीनागराबेल
॥कधींनजुंपितीकृषिवल॥ वृषभाहल्यांदिल्हाकौल॥ तेथेंगुहामुचकुंदी॥
३९॥ एकाग्रकरुनीआपुलेंमन॥ गुहेंतकरावेंभगवत्ध्यान॥ आनंदमूर्तीप्रकटे
लखुण॥ ध्यानयोगीजाणती॥ ४०॥ हेमुचकुंदकथापवित्रपरम॥ श्रवणेंपु
रतीसर्वकाम॥ अंतींलाभेमोक्षधाम॥ नारायणस्वयेंवदे॥४१॥ ॥ इति-
श्रीमुचकुंदाख्यानसमाप्त॥ ॥श्रीकृष्णार्पणमस्तू॥ ॥श्रीरस्तू॥

इतिमुचकुंदाख्यानंसमाप्तम्॥

अथगोपीवस्त्राहरणाख्यान.

श्रीगणेशायनमः॥ ॥आर्या॥ ॥कृष्णोच्छुगोपबाला, करितीकात्याय नीव्रतारंभा॥ ज्याचेंस्वरूपपाहुनि, पावेतस्कालखिन्नतारंभा॥१॥ त्यांहीं प्रातःकालींकालिंदीच्यासदानदींजावें॥ न्हावेंमन्मथभावें, नंदसुतातेंमनानपूजावें॥२॥ श्रीपतियेकेदिवशीं, येउनित्यांच्याहरूनिवसनातें॥ चडलाकदंबवृक्षीं, हांसेलावीनयांशिवशनातें॥३॥ ॥श्लोक॥ ॥हेगोपिकाबहुजळीं चिरनग्नकान्हा॥ तान्हाहिमीतुजसिंलाविनलग्नकान्हा॥ लान्हाकदींयेउनिविश्रपान्हा॥ मद्भक्तिचाजरिमनांतपवित्रपान्हा॥४॥ ॥छंद॥ ॥करिति हांस्यसंकेतहीकरें॥ दडपितीकुचाएककोंपरें॥ लपविनीमुखेंवेणिकेतळीं॥ बसतिपूणआकंठत्याजळीं॥५॥ विनवितीप्रभोनेत्रझांपुती॥ खडखडांहिमेंदेहकांपती॥ हरिवदेधरावस्त्रसंचया॥ मजकडेसहोऊनिउंचया॥६॥ ॥श्लोक॥ ॥आदीतूंजादुजीमींमगतिसरिह्मणेगेमलालाजवाटे॥ येकीमेकींसतेव्हांढकलितिननिघेतीसदेतीरपाटे॥ झोंबीझालीनदीहीढुकुळलिगुलतीअंधहोऊनिमासे॥ त्याणीहीमातकेलीनिघतिभिउनिहीकृष्णपाहेतमासे॥७॥ ॥आर्या॥ ॥जालीधइपुढेंजीतीशींजडल्याचकापशा दिसती॥ पाठिसलाउनिपोटें, निघतीपुरचीसमागच्याहंसती॥८॥ कृष्णह्मणेगेऐकातुह्मींपृष्ठीसलाउनीपाठ॥ नमनकरावेंरविला, उराशिरकरपायताणुनीताठ॥९॥ एकाकरेंचिनमिती, दुसराआच्छादनार्थधरितारी॥ कृष्णोंनमानलेंहें, ह्मणतांहस्तद्वयेंहिकरिनाती॥१०॥ पाहुनिअकपटभावा, करुणायोगेश्वरातदाआली॥ बव्हानंदेंवसनेंजींचींतीच्याकरावरीघाली॥११॥ मस्तुतहेंव्रततुह्मीं, केलेंआणीककांहिजेंमागां॥ तेणेंसतुष्टलोंमीं, इच्छितचित्तींअसेलतेंमागा॥१२॥ ॥छंद॥ ॥विनवितीतदाविश्वचालका॥ सकलसुंदरानंदबालका॥ बहुतपीडलोंकामसायकें॥ सुरतसौख्यदेहेंचिआयकें॥१३॥ ॥आर्या॥ ॥पुरवीनकामऐसा देउनिवरकृष्णजीगृहासनिघे॥ नारायणदासावरि, करुनिदयाहे हरेनिजासनिघे॥ समाप्त.

अथ अजामिलोपाख्यानप्रा०

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ आर्या ॥ ॥ विप्र अजामिलनामा, दासीपतिनिंद्य कान्यकुब्जपुरीं ॥ वसतां दुष्टाचारें, वर्षें अठ्यांशिं होतिं त्यासपुरीं ॥ १ ॥ स्नानजपादिकटाकी, स्वकधर्मांच्या महाप्रसादानें ॥ वर्ते सेवकनेसा· तत्परतीच्याचविप्र· सादातें ॥ २ ॥ बंदीदूतानृतपर, हिंसाचोर्यादिकें हरीकाळ ॥ कर्में कायवदावीं, जाणों पापाचि घातलीं साळ ॥ ३ ॥ ऐसा दासीस हतो, रमतां जाले तया सम्कतदाहा ॥ नारायणआवडना, कनिष्ठ्यासीं प्रसन्नचिसदाहा ॥ ४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ जेऊं नारायणाये मजजवळसख्या बैस नारायणाये ॥ पीऊं नारायणाये दधिमधु मजशीं बोल नारायणाये ॥ अंकीं नारायणाये ममकुलतिलका नीज नारायणाये ॥ स्कंधीं नारायणाये सकलनिवविशी ताप नारायणाये ॥ ५ ॥ नारायणाये बहु कोमलारे ॥ नारायणा चुंबन दे मलारे ॥ नारायणा आस्य तुझें पहावें ॥ नारायणाम्यां सुखरूप व्हावें ॥ ६ ॥ ॥ आर्या ॥ ॥ एवं नगमें विप्रा दिनरजनी सुतहवास दांजवळ ॥ तवयमकिंकर आले, द्विजजीवाचाचि घ्यावया कवळ ॥ ७ विकटास्यऊर्ध्वरोम प्रभृतिकरपाश हस्तने तीन ॥ पाहुनि भ्याला द्विजतो, जें सुख जीवां कदाहि देतीन ॥ ८ ॥ शकुनिपाशप्राणा, वोदिति बहुविप्र पावला धाक ॥ नारायणासतेव्हां विवशपणें थोरमारिली हाक ॥ ९ ॥ ॥ ओव्या ॥ ॥ अंतकालीं होतां स्मरण ॥ चौघे आले विष्णुगण ॥ त्यांच्या अंगकांतीं करुन ॥ ब्रंह्मांड

आवघेंलखलखी॥१०॥ किरीटकुंडलेंवैजयंती माल॥ करीशखचक्रगदाकमल ॥आवघेंविष्णुरूपकेवल॥ यमदूतातेंनिवारिती॥११॥ भिऊनियमदूतबोल-ती॥ तुह्मांकोणगामहामती॥ निषेधितांआह्माप्रती॥ विप्रस्तातें ऐकावें॥१२ ॥ ॥आर्या॥ ॥ हाब्रह्मबंधुयाणें, पापाचीखाणिवाढिलिहेरंडा॥ ह रिगुणरसेक्षुदंडा त्यजुनीसेवीअनर्घ्यएरंडा॥१३॥ ॥ओवी॥ ॥ हाविप्रपूर्वीसुमना॥ पित्राज्ञेनेंगेलावना॥ दासीपाहोनीकंजनयना॥ रमलातीसीं आजवरी॥१४॥ भ्रष्टाचारकेलेबहुत॥ पापजालेंअपरिमित॥ यालाकरावया पुनीत॥ नरकभोगूंनेतसों॥१५॥ आमुचाधनीधर्मराज॥ सदाकरीतोहेंचिकाज॥ तुह्मींनिवारिलांआज॥ कारणयाचेंसांगावें॥१६॥ ॥विष्णुदूताऊचुः॥ ॥ आह्मींविष्णूचेपार्षदजाण॥ द्विजेंकेलेंविष्णुस्मरण॥ तेणेंयोगेंरमारमण॥ प्रेमभावेंतुष्टला॥१७॥ यातेंसोडूनीत्वरेंजावें॥ विष्णुभक्तानगांजावें ॥ नैकांतरीसमजावें॥ शिक्षाकरूंरोकडी॥१८॥ ॥यमदूताऊचुः॥ ॥ ऐकोनिपुढतीविनविती॥ आह्मींवर्तावेंकोणेरिती॥ विष्णुभक्तांचीसांगापद्धती॥ धर्मरायानिवेदूं॥१९॥ ॥विष्णुदूताऊचुः॥ ॥श्लोक॥ ॥ सांकेत्यंपारिहास्यंवास्तोभंहेलनमेववा॥ वैकुंठनामग्रहणंमशेषाघहरंविदुः ॥२०॥ ॥आर्या॥ ॥हरिनामवस्तुनामें, परिहासेंवास्वरांतपुरवाया॥ निंदायाजरिघेतांतेंहोतेंअघअशेषहरवाया॥२१॥ ॥श्लोक॥ ॥पतितस्स्वलितोभग्नः संदष्टस्तप्तआहतः॥ हरिरित्यवशेनाहपुमान्नार्हतियातनां ॥२२॥ ॥आर्या॥ ॥पडतांअडखळतांही, फुरतांसर्पादिचावतांभरतां॥ ज्वरपरतापउणहोतां, विवशहिनिष्पापहोयहरिह्मणतां॥२३॥ ॥ ओंव्या॥ ॥ऐकोनिविप्राकरुनिमोकळा॥ यमाचेदूतजातीस्वस्थळा॥ निवेदितांप्रेतपाळा॥ दूतांआज्ञानिरोपी॥२४॥ ॥आर्या॥ ॥देवाधिदेवनोरे, मन्मतितत्त्वदिसदाहृदाराहो॥ हेदूतहोकधींही, त्याच्याभक्तांसदंडनकराहो॥२५॥ ॥श्लोक॥ ॥ नदेवसिद्धपरिगीतपवित्रगाथा॥ येसाधवः समदृशोभगवत्प्रपन्नाः॥ तान्नोपसीदतहरेर्गदयाभिगुप्तान्॥ नैषांवयंनचवयः प्रभवामदंडेः॥२६॥ गानातिज्यांचिसुरसिद्धपवित्रगाथा॥ तेसाधुजेशर

णाचिंतिति विश्वनाथा॥ त्यांच्यासमीपहिनजा हरिचक्रपाणी॥ रक्षीभितों बहुत मी जरि दंडपाणी॥ २७॥ जिव्हानवक्तिभगवन् गुणनामधेयं चेतश्चनस्मरति त- च्चरणारविंदं॥ कृष्णायनोनमतियच्छिरएकदापी॥ तानानयध्वमसतोऽकृतवि ष्णु कृत्यान्॥ २८॥ जिव्हावदे अजितनाम गुणानज्यांची॥ ज्यांच्यामनींसगुणमू र्तिनये अजाची॥ श्रीशाकदाननमतीरतदुष्टकर्मी॥ आणातयांविमुखजे नरवि ष्णुधर्मी॥ २९॥ ॥ ओव्या॥ ॥ आज्ञाहोतां याप्रकारें॥ दूतवर्ततीनदाधा रें॥ विष्णुभक्तांच्या समोरें॥ येऊंनशकतीतधींहुनी॥ ३०॥ अजामिल होऊनी स्व स्थमन॥ विष्णु दूतातें करीनमन॥ तदनंतरें त्यांहीं गमन॥ स्वस्थआपतीपैं केलें॥ ३१॥ विप्रह्मणेंस्वप्नपडिलें॥ किंवाम्या हें प्रत्यक्ष देखिलें॥ उभयतांचें भाषण- ऐकिलें॥ आश्चर्यमानींमनांत॥ ३२॥ मीपापीकेवळपतीत॥ यास्तव आले यमदू त॥ त्यातेंनिवारीभगवंत॥ कायस्कृता पाहोनी॥ ३३॥ ॥ पृथ्वी वृत्त॥ अमूल्यवयजीउनी नरकदापदासीरती॥ हरेजरठआहलों परिस्फरेनदासीरती॥ अ तः पर ह्मणे ह्मात्यजुनि दूरराहेनमी॥ रिघेनवरसत्पथींनवपदांबुजातेंनमी॥ ३४ मिळेनमजसा रखा अतुलपानकीपारखा॥ ह्मणेनमजसारखाजरितुसीसदापा रखा॥ वसे अघवनी हरीफिरसितूं हरपारधी॥ करूनिमिळवीयशा मजभवांतु नीपारधी॥ ३५॥ ॥ ओवी॥ ॥ धिक्‌धिक् असोहा संसार॥ ऐसाकरुनी स्पष्टविचार॥ सर्वहीत्यागुनीतो द्विजवर॥ गंगाद्वारापातला॥ ३६॥ तपश्चर्या होतां पूर्ण॥ पूर्वीलिआले विष्णुगण॥ स्वरूपतामुक्तिपावोन॥ गेला वैकुंठलोकातें॥ ३७॥ ऐसाअजामीलभक्तहीन॥ सहजें वदलानारायण॥ तोही चुकला जन्म मरण॥ मगभक्तभाग्य कायवर्णावें॥ ३८॥ हें अजामिलो पाख्यान॥ श्रवण करीतीभक्तीकरून॥ तेनरचुकतीजन्ममरण॥ नारायण स्वयें वदे॥ ३९॥ ॥ इतिश्री अजामिलोपाख्यान समाप्त॥ ॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ ॥ ॥ ॥ श्रीरस्तु॥ ॥ श्रीसांबसदाशिवार्पणमस्तु॥ ॥ शुभंभवतु॥

इति अजामिलोपाख्यान समाप्त

अथप्रऱ्हादचरित्रप्रारंभः

श्रीगणेशायनमः॥ ॥आर्या॥ ॥ चरितप्रऱ्हादाचें सुरस शुकांहीं प
रिक्षिता कथिलें॥ तद्भाववर्णितोंहा, स्कंधीं जें मुख्य सात व्यांग्रथिलें॥१॥ माते
हिरण्यकशिपु द्रुहिणवरें मत्तवन्यकुंजरसा॥ हरिभक्तांतें दंडी, स्वमतें केली वि
पुण्यकुंजरसा॥२॥ पळती सुराधिकार त्यजुनी त्याच्या समयधाकानें॥ कानें केलें
ह्मणती, घ्यावें स्वाहास्वधासुधाकानें॥३॥ दिक्पाल सर्व हीते, चिरोपवासी वि-
निद्रयोगमन॥ नमन करूनी ह्मणती, या असुराचें हरे करा शमन॥४॥ ॥
ओव्या॥ ॥ नंव वाणी जाली आकाशांत॥ हेंपंजकळलें सर्वहीं सन्त॥ तुह्मीं
असावें स्वस्थचित्त॥ नाश करीन दैत्यांचा॥५॥ माझा प्रऱ्हाद भक्त केवळ॥ त्याचा क
रितां दैत्यें छळ॥ स्वयें प्रकटोनी तात्काळ॥ जगत्कंटका नाशीनमीं॥६॥ ऐतुकें ऐको
नीते अमर॥ हर्षें करिती जयजयकार॥ ह्मणती आजीच मेला असुर॥ ऐसें आह्मां
भासलें॥७॥ ॥आर्या॥ ॥ संऱ्हाद प्रऱ्हाद, ऱ्हादानुऱ्हाद दैत्यसुत चवघे॥
त्यांत प्रऱ्हाद महा, भागवतोत्तम कथामृतीं चवघे॥८॥ ॥ओव्या॥ ॥एके
समयीं दैत्यराज॥ षंडामर्कातें कथी काज॥ ह्मणे हा प्रऱ्हाद मम आत्मज॥ यातें तिंहूं
शिकवावें॥९॥ आज्ञावंदुनी आपुले शिरीं॥ प्रऱ्हादातें बहूतां परी॥ सांगती परी हा
हरीहरी॥ नाम वदतां नराहे॥१०॥ एक दां पुसे दैत्यराय॥ प्रऱ्हादा तुज आवडे काय॥
येरू ह्मणे हरिचे पाय॥ याहुनी काहीं नावडे॥११॥ कोपें बोले गुरुसुतां॥ हें शिका

पशिकविता ॥ अथवाअज्ञानपणेंरचेलता ॥ दैत्यपुत्रींशिकविलें ॥१२॥ हेबुद्धि-
दवडुनीदुष्टकर्मी ॥ सिद्धकरावीदैत्यधर्मी ॥ प्रल्हाऐसीऐकतांममीं ॥ शिक्षाकरीन
तुह्मातें ॥ १३॥ अनंतरेंगुरुपुत्रांहीं ॥ प्रल्हादानेउनीलिमिगहीं ॥ ह्मणतीचजमा
नाआह्मांपाहीं ॥ कृपादृष्टीकरोनी ॥१४॥ तुह्मींकरावेंविद्यासाधन ॥ आह्मांया
वेंयशोधन ॥ तथास्तु ह्मणोनीदैत्यनंदन ॥ सांगतीतेसेंआचरे ॥१५॥ हर्षेंनेतीरा-
जांतिकीं ॥ इंद्रारिबोलेतयांप्रती ॥ शिकलासिजेदैत्यपद्धती ॥ ह्मणोनिराशींमज
आतां ॥१६॥ ॥ प्रल्हादउवाच ॥ ॥श्लोक ॥ ॥ श्रवणंकीर्तनंविष्णोः
स्मरणं पादसेवनं ॥ अर्चनंवंदनंदास्यं सख्यंआत्मनिवेदनं ॥१७॥ नतेविदुः स्वा-
र्थगतिंहिविष्णुं दुराशयायेबहिरर्थमानिनः ॥ अंधायथांधैरुपनीयमानावाचीशतंत्या मुरुदाम्निबद्धा ॥१८॥ ॥श्लोक ॥ ॥ नजाणतीतेहरिकल्पवृक्षा
॥ जेदुष्टधीमागतिभोगभिक्षा ॥ अंधाश्रयेंअंधतसेनिघाले ॥ सकामकर्मीनरब
द्धजाले ॥१९॥ ॥ ओव्या ॥ ॥ ऐकोनिविष्णुचाभक्तियोग ॥ पुत्रनव्हेहा
महारोग ॥ ह्मणेयाचानुपयोग ॥ प्रत्यक्षजन्मलामदुदरीं ॥२०॥ ॥आर्या ॥ ॥
॥ गजपदिंबांधाबोचा, बडवातुडवाबहूदकीं बुडवा ॥ जाळापुरानळान्या, गब
याशस्त्रींहिडोंचकेंउडवा ॥२१॥ फाडाह्मोआविषया, पर्वतशिखरावरूनिगारक
ला ॥ ज्यायुक्तिनेंमरेहा मारातेंशाकरूनिगादकला ॥ २२॥ ॥ ओव्या ॥ ॥
आज्ञेंप्रमाणेंयूथपती ॥ प्रल्हादातेंशमवूंपाहती ॥ परीतोनमरेग्रहापती ॥ दूतां
आर्धींचयेतसे ॥२३॥ राजानवपुत्रवज्रकाय ॥ हरलेआपुचेसर्वोपाय ॥ दूतह्म
णतीहाय हाय ॥ व्यर्थश्रमातेंपावलों ॥२४॥ दैत्यपतीहीविमनस्कजाला ॥ षंडाम
र्कसांगतीत्याला ॥ वरुणपाशेंबांधोनियाला ॥ नपळेऐसारक्षावा ॥२५॥ भार्ग-
वयेतीनववरी ॥ हाहीक्रमतीह्मेयनिर्द्धारी ॥ बरेंह्मणोनीविद्यागारीं ॥ ठेवुनीवि
द्यापढविती ॥२६॥ समीपनसतीगुरुजेव्हां ॥ प्रल्हादपढवीमुलांतेव्हां ॥ विष्णु
धर्मआचरायेव्हां ॥ तरीचकैवल्यापावाल ॥२७॥ दैत्यभावराकासकळ ॥ तुमचे
जन्महोईलसफळ ॥ नारायणाचेचरणकमळ ॥ चित्तींधरालोकहो ॥२८॥ ॥
श्लोक ॥ ॥ कौमारआचरेत्प्राज्ञोधर्मान्भागवतानिह ॥ दुर्लभंमानुषंज-
न्मतदप्यध्रुवमर्थदं ॥२९॥ ॥आर्या ॥ ॥ सत्वरकौमारपणीं, आचरणें

धर्मभागवतसार॥ दुर्लभमनुष्यजन्म क्षणिकहि परि सुरव्य वस्तु देणार॥ ३०॥
॥ ॥ओव्या॥ ॥ मानलें ह्मणती दैत्यात्मज॥ परि हें केसें नीकळलें तुज॥
प्रन्हाद ह्मणे गर्भींच गुज॥ नारदमुखें मीं ऐकिलें॥ ३१॥ मग हरिनामें गर्जती बाळ
॥ निःशंक रमली साळ॥ नामस्मरणाचा ऐकोनि घोळ॥ गुरु थरथरां कांपती॥
३२॥ ह्मणती आमुचें आलें मरण॥ दैत्यें ऐकतां घेईल प्राण॥ केसें करावें आत्मर
क्षण॥ तोक आमुचें न ऐकती॥ ३३॥ आधींच कळवावें ह्मणोन॥ रायाकरितीनि
रूपण॥ तेणें दुर्वार्ता ऐकोन॥ कोपें प्रन्हादा आणविला॥ ३४॥ प्रन्हाद विनवी
जोडुनी हाता॥ सर्वेश्वरा तें भजावें ताता॥ सर्वी भरला पाहों जातां॥ जागा तुरे ज
पाहुनी॥ ३५॥ राय ह्मणे रे मज वेगळा॥ कोण तुझारे ईश्वर आगळा॥ मूर्खा आ
तांची कापीन गळा॥ रक्षक स्तंभीं दाखवीं॥ ३६॥ रागें धांवोनी खड्गपाणी॥ स्तं
भावरी मुष्टि हाणी॥ कडकडाटें स्तंभीं वाणी॥ होतां त्रैलोक्य डळमळी॥ ३७
अकस्मात जालें काय॥ आजीच होतो किंवा प्रलय॥ ऐसें मानी पद्मतनय॥ अ
द्भुत नृन्हारि ऐकोनी॥ ३८॥ ॥श्लोक॥ ॥ सत्यं विधातुं निजभृत्यभाषितं
व्याप्तिंच भूतेष्वखिलेषुचात्मनः॥ अदृश्यतात्यद्भुतरूपमुद्वहन् स्तंभे सभायां
नमृगं नमानुषं॥ ३९॥ ॥आर्या॥ ॥ प्रकटुन अत्यद्भुत वपु मृग सेन चिंते
मनुष्य सें न खरें॥ नखरें मृदु मत जीवें, स्वकराग्रें दैत्य फाडिला नखरें॥ ४०॥ ॥
ओव्या॥ ॥ नव्हे आंत ही बाहेरी॥ नदिवा नक्तीं भूम्यंबरीं॥ सत्य कराया
दास वैखरी॥ दैत्य त्यांकीं मर्दिला॥ ४१॥ प्रन्हादासारिखा भक्तमणी॥ दैत्योद
रीं असेल कोणी॥ ह्मणोनि आंत्रमाळाची गवसणी॥ फोडूनि कंठीं घातल्या॥
४२॥ पितर ह्मणती मानला खुंड॥ नरहरे कादाया ची धिंड॥ पाणीं चि भक्षिलें
आमुचे पिंड॥ उदरींहुनी कादावे॥ ४३॥ दैत्य वधिला अनुचरां सहित॥ तेणें
जाहले सर्वां सहित॥ अप्सरा नाचती इंद्रपुरींत॥ हर्षें कुसुमें वर्षती॥ ४४॥
॥ ॥आर्या॥ ॥ विधि हर पार्षद किन्नर, विद्याधर सिद्ध नाग मनु पितर
॥ वैतालिक किंपुरुष हि, चारण गंधर्व यक्ष वज्रधर॥ ४५॥ सर्वि प्रजापती हि प्रा
र्थुनि ह्मणती दुरूनि नरहरि ला॥ हो स्वस्थ घोर शमला, ज्या असुरें भाग आ श्रु
चा हरिला॥ ४६॥ परि मन्यु वन्हि हरिचा, स्तवाक्य घनसिंचनें न दान सरे॥ धस

रे शक्रपद्मादिकांही विलयीं उच्चावचीं जसा पसरे ॥ ४७ ॥ लक्ष्मीदेवप्रहिता चाले बहु गर्व युक्त ने मुरडे ॥ विकटास्य उग्ररूपा, पाहुनि अगऐ करी भयें मुरडे ॥ ४८ ॥ प्रल्हादचंद्र येतां, उसळे हरिसिंधु नीकृपाल हरी ॥ निर्भय चरणीं नमनां, ठेवी करतच्छिरीं कृपाल हरी ॥ ४९ ॥ दाटे कंठीं डोळे, तर्पिति चरणा सवारि वाहतसे ॥ नरहरिच्याही नेत्रीं, आनंदें प्रेमवारि वाहतसे ॥ ५० ॥ ॥प्रल्हाद उवाच ॥ ॥श्लोक ॥ ॥ विप्राद्द्विषड्गुणयुतादरविंदनाभ ॥ पादारविंदविमुखात्श्वपचं वरिष्ठं ॥ मन्ये तदर्पित मनोवचनेहितार्थ प्राणं पुनाति सकुलं न तु भूरिमानः ॥ ५१ ॥ विप्र स्वधर्मरत हीन भजे अजालें ॥ मीं भावितो वरतया हुनि अंत्यजातें ॥ जो आपुलें भगवदर्पित सर्व मानी ॥ तो उद्धरे सकुल विप्र न सौख्य मानी ॥ ५२ ॥ ॥ आर्या ॥ ॥ तुझिया रूपा वेगळ, बापा अणु हीन से त्रिलोकरिता ॥ इच्छा होइल तैसी कृडा स्वस्थीं स्वयें विभो करिता ॥ ५३ ॥ ॥ ओव्या ॥ ॥ स्तविता ऐसा बहुपकारी ॥ प्रसन्न होउनी नरहरी ॥ ह्मणे दासा तवांतरीं ॥ इच्छित असेल तें माग ॥ ५४ ॥ प्रल्हाद ह्मणे गाम्भीरंगा ॥ बहुत भीतों काम संगा ॥ तव भक्ती गंगा अभंगा ॥ जन्मजन्मीं मज द्यावी ॥ ५५ ॥ जरी देणें असेल वर ॥ तरी करावा पित्युद्धार ॥ गत कल्मींचे ही पितर ॥ उद्धरले गा हरि ह्मणे ॥ ५६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ यत्र यत्र च मद्भक्ताः प्रशांताः समदर्शिनः ॥ साधवः समुदाचारास्ते पूयंत्यपि कीटकः ॥ ५७ ॥ ॥ आर्या ॥ ॥ जेथें प्रशांत समदृक्, वर्णाश्रम धर्मनिष्ठ हे जनती ॥ मद्भक्त साधु ऐसे, ते कुल न देश भूहि पावन ती ॥ ५८ ॥ ॥ ओव्या ॥ ॥ करीं पित्याची निष्कृती ॥ राज्य भोगावें महामती ॥ लोकसंग्रहा कर्मकृती ॥ आचरोनी असावें ॥ ५९ ॥ हे कमलासना ऐशा वरां ॥ देऊं न येरे मत्त असुरां ॥ देतां अमृत ही फणिधरां ॥ विष होतसे तात्काळ ॥ ६० ॥ ऐसें सर्वा आज्ञा पुन ॥ नरहरी पावे अंतर्धान ॥ देव द्विजां प्रल्हादा अभिषेकुन ॥ दैत्य दानवां पती केला ॥ ६१ ॥ आशीर्वाद देउनी राया ॥ द्विज देव गेले आपुल्या ठाया ॥ प्रल्हाद श्रीनरहरीचे पांयां ॥ स्मरोनि सकळ चालवी ॥ ६२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ एतद्य आदिपुरुषस्य मृगेंद्रलीलां दैत्येंद्रयूथपवधं प्रयतः पठेत ॥ दैत्यात्मजस्य च सतां प्रवरस्य पुण्यं श्रुत्वानुभावमकुतोभयमेति लोकं ॥ ६३

॥ ॥ओवी॥ ॥पुण्यप्रदहेंप्रल्हादचरित्र॥श्रीनरहरीचेंरूपविचित्र॥ श्रोत्यांवक्त्यांकरीपवित्र॥नारायणस्वयेंवदे॥६४॥ ॥ इतिप्रल्हादचरित्रकथासमाप्त॥ ॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ ॥श्रीरस्तु॥ ॥

अथगजेंद्रमोक्षप्रारंभः

श्रीगणेशायनमः॥ ॥आर्या॥ ॥ वेदप्रमिताध्यायीं,स्कंधींजेआठव्याग्रजेंद्राचें॥ करवदव्याख्यानकथा,परिक्षितामुखवदेशकेंद्राचें॥१॥ रायात्रिकूटपर्वत,रत्नमयक्षीरसागरींअमल॥उच्चायुतयोजनजो,रुंदहितुकाअसेजसेंकमल॥२॥ हेमायसरजताच्या,नगकमळापाकळ्याअहोतीन॥ कजलवनश्रीयोगें,करतींकरभृंगतृप्त होतीन॥३॥ वनित्यावळाढ्यमोठा,जुनाटहोतागजेंद्रयूथपती॥ मदस्वेदेंज्याची,गंडेंभूर्वारसदेवथपथपती॥४॥ज्याच्याधाकेंसिंह व्याघ्रादिक हेंरुहेंतसंचरती॥ लघुजीवतत्प्रसादें निर्भयवनित्याकरवेंसदांचरती॥५॥ सहपरिवारेतोद्विप,कांचनपंकजसरीशिरेंश्रमला॥ घालाकमलवनातें,उडवीशिकगजकरेणुसहरमला॥६॥ ॥ओव्या॥ ॥ नवदैवरेषाफिरेउलटी॥गजपदींनक्रेंघातलीमिठी॥ वज्रप्रायदंतांचीगांठी॥कांहींकेल्याकरेना॥७॥ वारणचोंदीबळेंपाय॥उपायकरितांघडेअपाय॥ घाहेंपीडिलामहाकाय॥तिड-

कालागतीसर्वांगीं॥८॥ परिवारेंलाविलीबाहेरवोटी॥ नक्रकुंजराआंतरगडी ॥ दोहींकडेपडिलीबिडी॥ अपक्वयोग्यासारिखी॥ ९॥ एवंसहस्त्रवर्षेंसुदृढतुंब-ळ॥ तेणेंगजेंद्रजालाविकळ॥ देहशक्तीगेलीसकळ॥ मोचनोपायस्फुरेना॥ १०॥ ऐसापावलाबहुसंकट॥ प्रयाणींप्राणआलेनिकट॥ पूर्वकर्महाणेरेबळकट॥ ईश्वरावीणस्फुरेना॥ ११॥ ज्ञातिहोऊावेमजत्यागुनी॥ तुह्मींवसावेंस्वस्थमनी॥ मींआपुलेंकर्मभोगुनी॥ परंधामाजातसें॥ १२॥ मगपूर्वपुण्येंविमलमती॥ कमलघेउनीशुंडाहस्तीं॥ गजेंद्रकरीहरिचीस्तुती॥ नारायणायेह्मणे॥ १३॥ ॥ पृथ्वीवृत्त॥ ॥ मनःप्रतिमधांवघ्याकळलिआवघ्याहीकळा॥ कळाबहुतलागल्यामजकराहरेमोकळा॥ बळास्यझषशक्रहाधरुनिशक्रहानक्रहा॥ वधास्त्रिजगदीश्वरानपतितांदरीवक्रहा॥ १४॥ दुरत्ययतुझीअजाभ्रमविहेजशीकामला॥ भलानिपुणवैद्यतूंअजुनमेणसीकांमला॥ परांसिंभयदाविशीअभयसज्जनासेवकां॥ मलाचिह्मणसीहरेमकरयातनासेवका ॥१५॥ ॥ ओव्या॥ ॥ श्रीहरीवळंघेमनोगरुडीं॥ हाकेसरसीथालीउडी॥ चक्रेंतोडुनीग्राहबेडी॥ गजेंद्रकेलामोकळा॥ १६॥ स्वर्गींदुंदुभीवाजती॥ नानास्वरेंगंधर्वगाती॥ अप्सराथैथैकारेंनाचती॥ पुष्पेंवर्षतीनिर्जर॥ १७॥ नक्रपूर्वींहुहुगंधर्वविख्यात॥ जळींक्रीडेस्त्रियांसहित॥ तेथेंदेवलस्नानकरित॥ मत्तगंधर्वेंदेखिला॥ १८॥ जळींकरितांअघमर्षण॥ गंधर्वआलाबुडीमारुन॥ देवलऋषीचापायधरून॥ अकस्मातवोढिला॥ १९॥ देवलह्मणेहोसीलनक्रसर॥ गंधर्वमागेउश्शापवर॥ गजेंद्राचापायधर॥ ऋषीह्मणेउद्धरसी॥ २०॥ त्यापासूनीजळींदपला॥ दैवेंजालाआजिमोकळा॥ नमस्कारूनिहरिपदकमळा॥ गेलागंधर्वलोकातें॥ २१॥ द्विपपूर्वींइंद्रद्युम्नराजा॥ करूंबैसलामानसपूजा॥ तवआलाअगस्त्यसहजा॥ त्यासींराजानबोलिला॥ २२॥ ऋषीकोपोनीरायावरी॥ ह्मणेभोगीयोनीकौंजरी॥ त्यापासूनीहाकाळवरी॥ त्रिकुटपर्वतींगजराहे॥ २३॥ पूर्वस्मृतेंराहिलेंस्मरण॥ भोगेंपापनाशतांपूर्ण॥ गजाहोउनीभगवद्दर्शन॥ स्वरूपतापावला॥ २४॥ ॥ श्लोक॥ ॥ देमांस्तुवंरपनेनागप्रतिबुध्यनि-

शात्यये॥ तेषां प्राणात्ययेचाहं ददामिविमलांमतिं॥२५॥ ॥ओवी॥ ॥स्फुरसपवित्रगजेंद्रमोक्षण॥ जेनरकरितीश्रवण पठण॥ त्यालासांगेनारायण॥ देतोंस्फमती प्राणांतीं॥२६॥ ॥इतिगजेंद्रमोक्षसमाप्त॥ ॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ ॥श्रीरस्तु॥ ॥शुभंभवतु॥

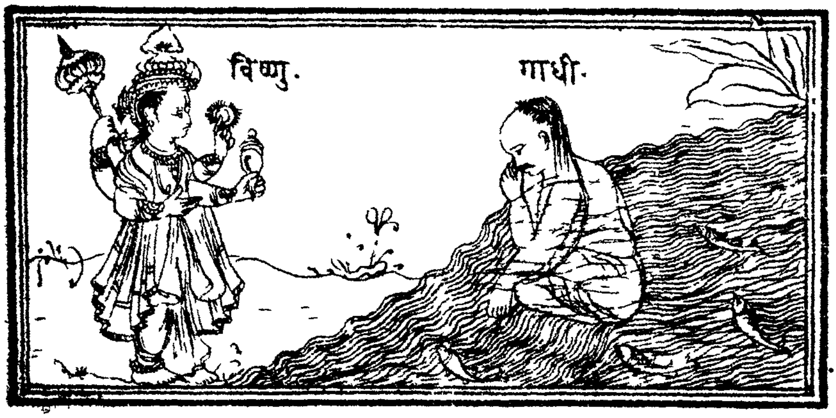

अथसांबमोहिनीआख्यानप्रारंभः

श्रीगणेशायनमः॥ ॥आर्या॥ ॥ भागवतींशुकराया, श्रृंगाराहरिकथांमृतीं बुडवी॥ दाउनिबडिशमनाला, कामादिक तुच्छवासनाउडवी॥१॥ श्रीपतिमनोहरस्त्री, रूपा घेऊनि परजनाठकवी॥ नाटकवी हें ऐकुनि, पाहोंयेहरितदाजुनाटकवी॥२॥ सत्कारुनि बैसवितां, हरिनेंहरतो ह्मणेत्वरें हरिला॥ दावींमजमोहकजो, वेषतुवां असुरवंचनीधरिला॥३॥ ॥विष्णुरुवाच॥ ॥ हांसुनिदाविनबोले, धरिलाकौतूहलार्थ म्यांतनुजी॥जीजीह्मणतअसावें, ज्यारूपें मोहुनीसदादनुजी॥४॥ पावुनिअंतर्धानी, मध्यवयायुवतिरूपता हरिघे॥ लक्षुनिविस्मितजाला, हरचित्तीं पूर्णकाम मोहरिघे॥५॥ नथकंठसूत्रबुगड्या, माजपरागोटपादल्याजडित॥ वेदींनानाभरणें, नत्तेजा पाहुनी लपेतडित॥६॥ मुरुडेवसनाभरणें, ढकुशरलाऊनिभ्रकुटिच्यापातें॥ भेदीहरचित्तातें, उभवी तत्काल काम तापातें॥७॥ भरलाव

सतवनित्या,क्रीडेकंदुककरांबुजेंदडवी॥ दडवीकंपितकुचयुग,सांबालाम
दनसागरीं बुडवी॥ ८॥ रुण झुणपैंजणवाजवि, तैशाछुमछुमनितंबकिंकि
णिका॥ वेणीफणिवत्लोळे, झळकतिरदपंक्तिरत्नमणिकणिका॥ ९॥ झेली
कंदुक तेव्हा, दिसतीकिंचित्सतेजवरलासी॥ सांबाहृत्चरखुणावी, नेत्रेंमु
रडीमनांतवरलाशी॥ १०॥ भाळींकुंकुमशोभे, भांगटिळाहनुवटीवरीटिक
ली॥ शिकलीस्मरतकलाहे, परपुरुषींशिवह्मणेबरीटिकली॥ ११॥ स्मरयु
वतीरूपवती, ज्यांच्यादेहानहोतिभावतिन॥ त्याअप्सराहिहीच्या, लघुकें
शार्द्धार्धमूल्यपावतिन॥ १२॥ यावेंसर्वस्वहिला, परियावीएकदांतरीस्मरतीं
॥ मींयाह्मणतांसारीस्थानें देतीलआपुलींस्मरतीं॥ १३॥ पंकजनेत्रींचम
कत, चालेकंदुकउडेतयापाठी॥ पाठीउघडीजाली, कंचुकिचीहीस्फटेतदागां
ठी॥ १४॥ नेलेंदुकूलमरुतें, भरोनिजंघाद्वयांनरींवरतें॥ धरवेनाधीरहरा, भां
भावेज्ञानटाकुनीपरतें॥ १५॥ उजव्याहस्तेंरवेळे, डाव्यानेंसांवरूनिवस्त्रातें
॥ लाजेहरवशकेला, तीणेंटाकूनिकामशस्त्रातें॥ १६॥ वृषगणनगजेदेखत,
होउनिनिर्लज्जत्स्वच्छयेंशिवतो॥ तीच्यामागेंलागे, ज्यालामकरध्वजस्वयेंशी
वतो॥ १७॥ येतांसमीपहरते, कनकलतावेष्टुनीस्फचक्षातें॥ हासेलपवीअंगें
लावीसांबाकडेचलक्षातें॥ १८॥ स्रेपावोनीतीचेआनंदेंशिवकरातजावळघे॥
आलिंगुनिचुंबनघे, मत्तजसागजगजीवरीवळघे॥ १९॥ निसटुनिजाउनिप
रती,पळतांतीहाहिधांवलामागें॥ देइनसर्वस्वह्मणे, रतिभिक्षाहेचिएकदामा
गें॥ २०॥ त्यागिनउमाहिगंगा, सरली त्यांचीपुरीदशासाठीं॥ हातींधरिती
काठी, जरगत्यामजहव्याकशासाठीं॥ २१॥ विनवीनिःशंकपणें, धांवेश्रम
लाविवस्त्रगोसावी॥ परितेंहस्तींनचढे, अवयवदावीदुरूनिआसावी॥ २२
॥ पळतांकोठेंमवसे, कोठेंनपडेचिगांठिअजिताची॥ गळलेंशिववीर्यतदा,
जालीतेभूस्फवर्णरजताची॥ २३॥ ज्याज्यादेशींपडिलें तेथेंआहेतआजुनी
खाणी॥ कांहींपारदजालाजनहाश्रुनिशास्त्रभावगारवाणी॥ २४॥ काम-
विसर्जनहोतां, पाहेध्यानींतदात्रिलोकहर॥ इतरांचीकायकथा, केलामज
वराजिणेंह्मणेकहरा॥ २५॥ लज्जितशंकरहरिला, स्तवुनीयेआपुल्यागणाज

वळ॥ सांगेउमेस सकळहि, मायेनें आणिली मळा भवळ॥ २६॥ बडबडलों कितिफिरलों, भुललों मी फार मोहिनी लागे॥ गेला काम अशेषहि, धारा मही यें वाहिनी लागे॥ २७॥ तेव्हां सावध जालों, हरिची लीला अगम्य मज लाही॥ दैत्यांचा पाड किती, ते वश नव्हतील केंविल वला हीं॥ २८॥ सहजें वदलों हरिला, दावीं मज असुर मोहकत्व कळे॥ केला खुणा तिणें हें, इतुकें होईलसें मला न कळे॥ २९॥ गंगे वरि तुज वारि ही, पंकज नेत्रे खुणांत मीं रुसलों॥ घुंसलों मायेवरि परि, मज ते लाजेन शेवटीं फसलो॥ ३०॥ जाला विष्णु चतुर्भुज पीतांबर धर तयाकडे पाहें॥ जालों लज्जित विवसन, विधुवदनें योग्य काय मजला हें॥ ३१॥ हसला असेल मज तो, श्रीपति सांगेल हें रमेलागीं॥ मेला हिंडे नग्नस्त्रैण असें ते ह्मणेल मजला ही॥ ३२॥ वैकुंठा प्रति जाता, तव मम गौरव करील ते मान॥ चोरापरि बैसावें, त्यांम्या घालूनि खाल ती मान॥ ३३॥ एवं दुस्तर चिंता, वाहे हें ऐकुनी असो सांबा॥ जाला ह्मातारपणीं, चळ बहु तुह्मा असें ह्मणे अंबा॥ ३४॥ चिंता त्यागा सकळ, श्रीशा तुह्मां कधीं न से भेद॥ बेद विवदतो तुमचा, ध्यानीं आणा करूं न का खेद॥ ३५॥ होहो खरें खरें नें, आठविलें त्वां बरें विसरलो मी॥ फिरती अमित अजांडें, एकीं जैसे परा णु मम लोमीं॥ ३६॥ ऐसें बोलत बोलत, कैलासा पावलीं गणासहित॥ हे कीर्ति ऐकतील्या, नारायण दे सदा जनास्त्र हित॥ ३७॥ ॥ इतिसांबमोहिनी आख्यान समाप्त॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ ॥ श्रीरस्तु॥

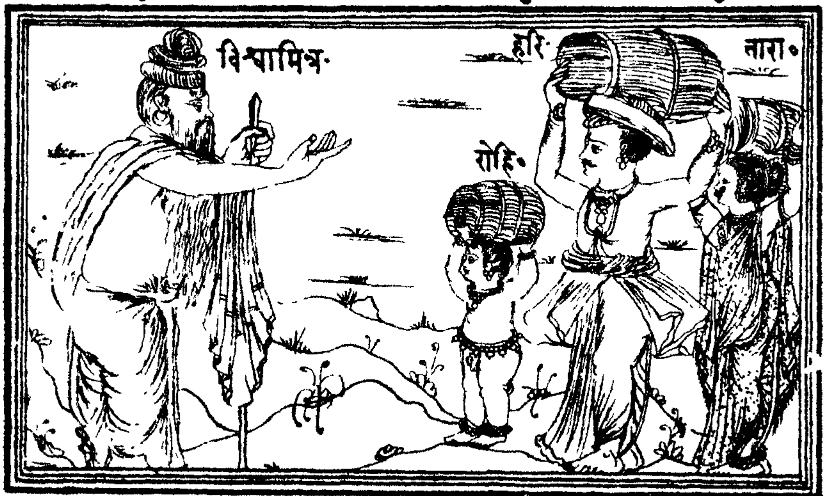
अथ मायाचरित्र प्रारंभः

श्रीगणेशायनमः॥ ॥ श्लोक॥ ॥ नमुनिगजमुखातें वंदिलें सद्गुरूतें॥ विनविन मग भावें श्रोतयां सज्जनातें॥ रुचिरसचरितऐका सांगतों प्रीतिभावें॥ स्मरुनिपदयुगातें कृष्णजीच्या स्वभावें॥१॥ श्रीरामाप्रतिविश्वामित्र कृतकथी ज्ञानोपदेशी कथा॥ माया दुस्तर हेतु श्रीचनकळे कोणासहीसर्वथा॥ जाला ज्ञानितथापिजाणनचुके त्याचाहितेमोहना॥ ऐकें याविषयींकथारसिकसीअल्हादजेदेमना॥२॥ मुनीगोतमाचाभलाशिष्यराणा॥ नयालागितें नामगाधीसजाणा॥ तयेंतुष्टवोनीरमानायकाला॥ अतीआदरें मागताहेंचिजाला॥३॥ महा दुस्तराजेतुझीदेविमाया॥ मलास्वल्पसी दाविते देवराया॥ रमाकांत बोले तदारे अहाहा॥ बळें इच्छिसी दुःखकेसें महाहा॥४॥ ॥आर्या॥ ॥पीयूषसरतयाका, पाउनियांजेविइच्छिणें गरळा॥ तैसें ज्ञानतुझें हें, आलें भासेननिश्चयें मजला॥५॥ मंदस्मितविश्वात्मा, काय ह्मणावें बदेअहायास॥ ज्ञाते प्रयत्नकरिती, मायेपासोनि मुक्तव्हायास॥६॥ तेंतूं पाहो इच्छिसि, परि मोठ्यासंकटांतपडशील॥ भ्रमसिलमोहेंनिश्चय, दुःखाअतिभोगितांचिरडशील॥७॥ बुध्धीभ्रमिष्टहोइल, नाहींउरणारभानलेशतदा॥ मगसोडवीलतेंतुज, कोणमनीकरविचारहाशतदा॥८॥ ॥श्लोक॥ ॥गाधीबोलतमाधवाप्रतितदां देआणिकाभ्यावरा॥ जेव्हां हो इनमीं अतीविकळतो तेव्हां मलासत्वरा॥ व्हावें अंतरिंगातुझेंस्मरणतें त्वां येउनी यांक्षणी॥ क्लेशापासुनिमुक्तजाणकरणेंस्नेहें मला तत्क्षणीं॥९॥ ॥ओवी॥ ॥अवश्य ह्मणोनी श्रीपतीगेला॥ त्यावरी कांहीं काळ लोटला॥ तों एके दिनीं मुनीपातला॥ जान्हवीतीरा स्नानातें॥१०॥ स्नानकरोनी अघमर्षणी॥ बुडीमारिलीगंगाजीवनी॥ तों इतुक्यांत त्याचक्षणीं॥ मांडिलें विंदान मायेनें॥११॥ ॥श्लोक॥ ॥ गाधीमुनीसगमलें मजरोगजाला॥ दुःखेंतयाचमगत्या क्षणिमृत्यु आला॥ येऊनि अंतकगणी दृढकाळपाशीं॥ बांधूनिलिंगतनुनेतयमाचपाशीं॥१२

अगणितमगतेथें यातनाभोग वीनि ॥ अशिदलतरुचातें काननीं हिंडवीती ॥ परमकठिणलोहस्तंभतोनतपाहीं ॥ करिति भगतयासी बहुतेपृष्ठिबाहीं ॥ १३ ॥ खदीराचेमोठे जळजळितते इंगळ महा ॥ तयाखाईमाजीउचलुन तया टाकिति पहा ॥ असाचौदाहीत्या नरकिंफिरवितां पाउनि भया ॥ रडेदुःखेंभारीसहन करवेक्लेशनतया ॥ १४ ॥ ॥ आर्या ॥ ॥ इतुक्याभोगितदुःखा, परिस्फरनदिच्याअसेचिउदकांत ॥ मगनोअंत्यजयोनी, आलाजन्मासमृत्फलोकांत ॥ १५ ॥ चांडाळनष्टपाती, नामहितेसेंचि हीनकंटकत्या ॥ जालाहिंसकभारी, वाटेसकळांहि देशिकंटकत्या ॥ १६ ॥ दारापुत्रतयाचें, जालें मोठेंकुटुंबखाया-तें ॥ वाटापाडुनिमिळवी, धनतेव्हांउदरपूर्तिव्हायातें ॥ १७ ॥ गोब्राह्मणादि-ज्याच्या, दृष्टीपडतांचनेम ह्यामारी ॥ कर्मविपाकें त्याच्या, आलीतोंत्यास्थळींम ह्यामारी ॥ १८ ॥ तीणेंसर्वतयाचें, जालेंचीनेंकुटुंबनष्टतदां ॥ उरलाएकटखल-तो, दुःखेंत्यातेंगृहींगमेंनकदां ॥ १९ ॥ ॥ ओवी ॥ ॥ दुःखेंरडेकंटकमहार ॥ ऐसानमिळेपुनः संसार ॥ मगभीक्षामागत दारोदार ॥ केरळदेशा-पातला ॥ २० ॥ तेथींचानृपपावलामरण ॥ त्यासीनसेपुत्रसंतान ॥ हस्तिनीशुंडेंतमाळ देउन ॥ नगरामाजीहिंडवीत ॥ २१ ॥ तोंदैवेंकंटकाकंठीमाळ ॥ हस्तिनीनेंघातली तत्काळ ॥ उपरि द्वादशवर्षे तोचांडाळ ॥ राज्यकरीतआनंदें ॥ २२ ॥ ॥ आर्या ॥ ॥ भोजनघालुनविप्रां, सहलोकांतेंसमस्तबाटविलें ॥ सांठविलेंअघदुस्तर, परितेंअंतरींअकर्मनाठविलें ॥ २३ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ ॥ तयाचेतदांसोयरेमूळतेथें ॥ अनामीकतेपातले त्याचपंथें ॥ तयांला गुनी प्रीतिभोगवयासी ॥ असेजाहली प्राक्तनेंजाणत्यासी ॥ २४ ॥ वरजुननिजदासांएकलाचीनिघाला ॥ नकळतकवणासीं अंत्यजां मेळिआला ॥ परिमनिबहुशंकायेततेंमंत्रियाच्या ॥ म्हणउनमगतोयेगुममागेंतयाच्या ॥ २५ ॥ तेव्हांअंत्यजकंटकावळखुनीउन्मत्ततेबोलती ॥ तूंबाभ्रष्टविलेंजनासकळया चोरोनियातिप्रती ॥ त्यातें दाखुनतेधवांवदतसे क्रोधेंचिऐशांपणा ॥ हेगोष्टी-करितांतुह्मींप्रघटरे दंडीनसर्वांजणा ॥ २६ ॥ ॥ आर्या ॥ ॥ परिस्फनिरहस्यमंत्री, ऐशात्याभूपतीचिपाकर्मा ॥ पश्चात्तापें बोले, पाउनियांखेदतो

अहाकर्मा॥२७॥ जालें श्रुतसकळांसी, वारविलें अंत्यजें समस्तांतें॥ तेव्हां दं
डुनकुटिला, पिटिला त्याक्षिप्रजाणमस्तातें॥२८॥ पडलाविचारमोठा, झाला
नगरांत थोर आकांत॥ प्रायश्चित्ताबुधतें, ग्रविनिपाहोनशास्त्रदेहांत॥२९॥
करिती हाहाःकारा, हस्तें बडवोनि लोक तेंउरतें॥ ह्मणती क्षेमचिअसतों, याचे
नप्राणजन्मतोउरते॥३०॥ कोणीदिष्टीं होनें, जालें होणारतें असें वदती॥ कोणी
रलोभें, दुःखें करुनीविलापबहुरुदती॥३१॥ ॥ओवी॥ ॥असो
रिकजननिःशेष॥ वन्हूतरुणास्त्रियापुरुष॥ त्यांहीं केला अग्निप्रवेश॥उर
शेषबाळकें॥३२॥ ऐसें कंटक महारें देखुन॥ ह्मणे भजपापघडलें दारुण॥ म
गतेणें ही स्वोनियांसरण॥ आपणवरी बैसला॥३३॥ नींयेउनी अनळशिखा॥
वाम अंका झगरली देखा॥ भयें कंटक देउनी हाका॥ उडी घालीत बाहेरी॥३४॥
हिकडे गाधीजजान्हवींतुनी॥ बाहेरनिघे हाकफोडुनी॥ मांडीसफोडतरतरो-
नी॥ आला नयनीं देखतसे॥३५॥ ॥श्लोक॥ ॥होवोनिसावधमनीं
बहुविस्मयासी॥ तों अंतरींकरिभुळीहुनि देखिल्यासी॥ गंगाजळींबुडिदिली
अघमर्षणातें॥ येथें नसेखचित लेशहि झोंप मातें॥३६॥ ऐसें असोन पडलें म
जस्वप्न कैसें॥ मिथ्याह्मणोचनरिकहि भाजलासे॥ ऐसाभ्रमें करुन शंकित-
फारजाला॥ कांहींच कर्ममगतें नसुचे तयाला॥३७॥ परतुन मगतो येत्रंशाचि
नेंगृहासीं॥ तवपुसत तयाची भामिनीतेतयासीं॥ अनलदिसतहाहो झोंबला
केविअंका॥ वदतमुनितियेंसी सांगवे हीनशंका॥३८॥ तोंत्याचागुरुबंधुतोअ
वचितातेथेंपहापानला॥ गाधी भेटुन आदरें सहजची स्नेहें पुसे त्याजला॥ जा
लें हेंतुमचें शरीरकशकां सांगामळा आवडी॥ येरू बोलत ऐक व्यर्थपडलीमो
ठीमलाधांवडी॥३९॥ एकाकेरळगांविंजाणअवघी बाळेंचतीनादती॥ तेथेंसो
जनमींकरोनि पुसिलें तें वृत्तएकापती॥ तेव्हांतोकथिकंटकांत्यजखळेंचोरोनि
यातीजना॥ केलेंभ्रष्टह्मणोनि सर्वगतले दोषातयानिर्सना॥४०॥ ऐशातया
अमितपापपुरांतमीहो॥ सेवोनिअन्नपडलोंदुरितांतमीहो॥ तो दोषसर्वहर-
णार्थचितीर्थयात्रा॥ मींहिंडतोंक्षितिवरीशिणवोनिगात्रा॥४१॥ ॥
आर्या॥ ॥ऐसें गुरुबंधुतदा, गेला बोलोनि फार अद्भुतसें॥ मगमुनि

जाउनतेथें, पाहेप्रत्ययययथोक्तसर्वतसे ॥ ५२॥ ज्याग्रामींजन्मातें, आला अंत्य जगृहींतयास्थानीं ॥ जाउनसुसतांतेथें, कथिलेंसाकल्यत्यासमस्तानीं ॥ ५३॥ ॥ ॥ ओवी ॥ ॥ मगनोस्वाश्रमींयेउनीं ॥ शोकेंगडबडांलोकेधरणी ॥ ह्मणेंगेलोंरवरवींबुडोनी ॥ ब्राह्मणपणमजकेंचें ॥ ५४॥ दुःखेंवक्षस्थळपिटी ॥ ह्मणेंअसत्य ह्मणोंजरीहेगोष्टी ॥ तरीप्रत्यक्षदेखिलेंदृष्टी ॥ कोणकथीसत्यमिथ्या ॥ ५५॥ ॥ आर्या ॥ ॥ ऐसारडतांविलपे, शोकेंकरुनीअपार-आकांता ॥ आतांकरुंतरिकायी, धांवह्मणेतेधवांरमाकांता ॥ ५६॥ ऐकुनक-रुणात्याची, जालातोप्रकटदासकैंवारी ॥ मस्तकिंवरदकरातें, ठेउनत्याच्याप्र-मासतैंवारी ॥ ५७॥ यापरिवसिष्टअद्भुत ॥ मायेचेंचरितरापवाकथित ॥ तेंप्रा-कृतभाषेनें श्रीशरूपें कृष्णदासकृग्रथित ॥ ५८॥ ॥ इतिश्रीदामोदरकृष्णदासकविविरचितायां प्राकृतटीकायां मायाचरित्रं संपूर्णम् ॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ श्रीसांबसदाशिवार्पणमस्तु ॥ ॥ श्रीरस्तु ॥ ॥

अथहरिश्चंद्रआख्यान प्रारंभः

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ गीत ॥ ॥ पूज्जुनिविघ्नविनाशन मंगलमूर्ती ॥ विधिजापरनमुनीयां मागतस्फूर्ती ॥ वंदुनिनंदजगुरुतें सज्जनकीर्ती ॥ वर्णितसेसपेमें सललितपूर्वी ॥ ध्रु० ॥ परिसाभाविकजनहो सद्भककथा ॥ दुरितें

दुस्तरनिरसूनी लाधेसूपथा ॥ परि०॥१॥ मोक्षपुऱ्यासमवऱ्या माजीसा
जे॥ श्रेष्ठअयोध्यानामें त्रिभुवनिगाजे॥ तेथेंहरिश्चंद्राख्य भूपविराजे॥ परि
सूनिज्याचीकीर्ति शक्रहिलाजे॥ परिसाभा०॥२॥ ॥ओवी॥ ॥
जोधैर्यसत्वाचाध्रुवअढळ॥ दानीसुरतरूचसाकेवळ॥ प्रजापालनींश्रीवेल्हा
ळ॥ रविकुळमंडणमहात्मा॥३॥ ॥दिंडी॥ ॥साधुसूजनीवेष्टीत
सभेमाजीं॥ बैसलातो असतांभूपजागी॥ ब्रह्मपुत्र नारदमुनीतेथें॥ अकस्मा
तपातलाऊर्ध्वपंथें॥४॥ जाउनीयांसन्मूखनयेवेळे॥ वरासनी आणुनीपू
जियेलें॥ रायेंप्रेमें सत्कारबहू केला॥ मुनीतुष्टहोउनीदिवींगेला॥५॥ ॥
श्लोक॥ ॥जातांवज्रिचियासभेसमुनितोस्नेहें शचीचापती॥ सत्कारो
निसूरवेंनयापुसतसे कांहीविशेषक्षिती॥ मांगेनारदनेधवांपरिसिजे राजा
हरिश्चंद्रसा॥ देखीला अवनीवरीनकधिंहीपूर्वींमहात्माअसा॥६॥ ॥
आर्या॥ ॥ब्रह्मसमसूरराजर्षी, बसले असतां सभेंत देवर्षें॥ कथिलेंप
रिसूनि त्यांतुनि डोलविमाथावसिष्ठबहुहर्षें॥७॥ ॥ओवी॥ ॥
एकोनिनारदाचेवचनातें॥ गाधीजहृदयींक्रोधाग्नीचेतें॥ वरीवसिष्ठवाक्याचे
निघृतें॥ शिखानभातेंकवळिति॥८॥ ॥छंद॥ ॥ब्रह्मनंदनावद
तको पुनी॥ वानिसीवृथाशिष्यह्मणवुनी॥ सत्वहीनत्याकीनरेंपरी॥ अर्पि
ततपानाघडेतरी॥९॥ ॥साखी॥ ॥येरुह्मणेतैंसत्वनष्टत्वांकरि
तांत्यान्नृपनाथा॥ पूर्वजनिरयीं पचोन माझे, पापें अगणितमाथां॥१०॥ कौ
शिक बोले वर्तमान हें, नकरींश्रुतरायासीं॥ बरें ह्मणोनीवसिष्ठगेला भूपयशा
र्थतपासीं॥११॥ इकडेविश्वामित्रअयोध्येनिकटींसत्वर आला॥ अनुष्ठानतें क्रू
रकरोनी, मायारचिताजाला॥१२॥ ॥ओवी॥ ॥हरिश्चंद्राचियेरा
ष्ट्रीं॥ व्याघ्र सोडिले अकराकोटी॥ तेव्हां प्रजा होउनी हिंपुटी॥ पीडितजाल्या
अतिशयें॥१३॥ ॥आर्या॥ ॥ग्रामकपाटेंलाउन, वसतीपशूनर
गृहांतउपवासी॥ कळवितिनृपामहाजन, रुसत दांजेसदासमिपवासी॥१४
॥ ॥कडवीं॥ ॥श्रवणींपरिसूनदुःखप्रजांचें॥ अंतररायाचें॥ द्रव
लेंसद्गदहोउनिसाचें॥ कारुण्यघनाचें॥ ॥चाल॥ ॥ह्मणेयानिवडुनिदु

पश्चापदां ॥ घावेंसौख्यप्रजातें ॥ ऐकाश्रोतेसादरचित्तें ॥ प्रेमळचरित्नातें ॥ ऐका०॥ १५॥ आज्ञाकरितांची सेनासारी ॥ जालीसिद्ध तयारी ॥ भेरीरणतूरीं अनीवारीं ॥ वाद्यें दळभारी ॥ ॥ चाल ॥ ॥ वाजतगाजत काननिंयेउन ॥ वधिले व्याघ्रगणातें ॥ ऐकाश्रोते०॥ १६॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ तदागाधिजेंश्चाश्रमाभूपयावा ॥ ह्मणोनी त्वरें योजिलाशीघ्रकावा ॥ स्कवर्णासरीअंगरीतीस्करंगा ॥ अशानिर्मुनीपाठवीलेंकुरंगा ॥ १७॥ तयापाठिधांवेभूपतीघोररानीं ॥ श्रमेंपातला आश्रमासन्निधानी ॥ मनोरम्यत्यास्थानिकासार दृष्टी ॥ नृपेंलक्षितांलाधला सौख्यवृष्टी ॥ १८॥ ॥ गीत ॥ ॥ करुनिस्नान तडागीं त्याबागांत ॥ देखुनिशिवअलयातें शिरला त्यांत ॥ अर्चुनप्रीतीभावें गिरिजाकांत ॥ तारामतिसहतेथेंघेविश्रांत ॥ परिसाभा०॥ १९॥ ॥ दिंडी ॥ ॥ विश्वामित्रें देउळातयेक्षणी ॥ शिकवोनीधाडिल्यामातंगीणी ॥ अप्सराचीलावण्यगुणेंतेशा ॥ त्यांहिकेलें प्रसन्ननराधीशा ॥ २०॥ वरंब्रूहीऐकतां ह्मणतिराया ॥ वरीं आह्मां त्याशुनीपडूजाया ॥ ऐकतांहेंमंत्रियें पिटिलेंत्यांसी ॥ येउनीं त्यासांगती मुनीपासी ॥ २१॥ ॥ ओवी ॥ ॥ ऋषीसोभुनी आला देउळा ॥ ह्मणेराजमदेंतूंनृपाळा ॥ ममदासीचा अपमान केला ॥ आणिश्वापदें माझीं वधियेलीं ॥ २२॥ मजविश्वामित्रातेंनेणसी ॥ तंवनृपलागे दृढचरणासी ॥ येरु तैसाचक्रोधें आश्रमासीं ॥ जाउनीचिंतान करितसे ॥ २३॥ ॥ गीत ॥ ॥ काननिभ्रमतां भ्रमतां भूपनिश्रमला ॥ तेणेंयेउनिनिद्रा अलयींनिजला ॥ स्वप्नींकौशिककपटी याचकनटला ॥ वंदुनिआसिसमागे देराज्यमला ॥ परिसाभावि०॥ २४॥ ॥ ओवी ॥ ॥ हरिश्चंद्रउदार सर्वस्वदानीं ॥ सोडिलेंकरींसंकल्पपाणी ॥ मुद्रिकाअंकुशलगामलेखणी ॥ केलीस्वाधिनविप्राच्या ॥ २५॥ सवेंचिनृपजालाजागत ॥ तारामतीतेंस्वप्नसांगत ॥ तोंआणिकवेषपालटुनीत्वरित ॥ विश्वामित्रपातला ॥ २६॥ ॥ दिंडी ॥ ॥ ह्मणेराया तूं नाथउदारांचा ॥ पांगफेडींयामजदुबळ्याचा ॥ औरभारहेमतेंमशीं यावें ॥ रावबोलेदेईनगृहींयावें ॥ २७॥ वदोनीयांपरी सवेंत्यासीं ॥ भूपआलाघेउनीमंदिरासीं ॥ प्रवेशतांअंतरींराज्ञिकेशी ॥ धरुनिविप्रेंपाडिलीभूमिकेशी ॥ २८॥ ॥

श्लोक॥ ॥नृपवरतवतेथेंधांउनीशीघ्रआला॥ वदतपदधरोनीकाय
अन्यायजाला॥अवनिसुर ह्मणेतैंदक्षिणाजाण माझी॥ रिघसिसदनि कैसा
अर्पिल्यावीणगाजी॥२९॥ भूपतीत्वरितधाडुनिसेवकां ॥आणवोनिधनदेद्वि
जनायका॥ तोंवदेतवनृपार्पिततेक्षणीं॥अर्पिसीमम धनामजलागुनी॥३०॥
॥ ·॥छंद॥ ॥स्वप्निमागतांदाननृजसीं॥अखिलराज्यत्वांअर्पिलें
मशीं॥ कायरेतुझेंमेदिनीवरी॥ राहिलेंअसे पाहें अंतरीं॥३१॥ ॥ओ
वी॥ ॥ऐकोनिभूपाळलागेचरणीं॥ अर्पिलीमुद्राअंकुशलेखणी॥ सांगे·
मंत्रियादिकांतेक्षणीं॥ विप्राज्ञेनवर्तावें॥३२॥ ॥साखी॥ ॥द्विजत
वकोधेंह्मणेदक्षिणा, देईरायात्वरीत॥ ह्मणउनदंडेंताडणकरितां नृपसुतच
रणाधरीत॥३३॥ ॥ छंद॥ ॥ब्राह्मणह्मणें कवणकारटें॥पातलेंम
धींताडित्याहटें॥ भूपतीह्मणें मत्सुतपहा॥ द्विजह्मणेंपुरेंशत्रुजाणहा॥३४
॥ ॥कडवीं॥ ॥नगरिंचेसौदागरतैंवदती॥ हेविप्ररूपामूर्ती॥आ
ह्मींदेतोंकांचनप्रीती॥ सोडावानृपती॥ ॥चाल॥ ॥विप्रवदेपाक्षितिवरध
नजें॥ सर्वहिमाझेंचितें॥ ऐकाश्रोते॰॥३५॥ नवतोनृपसुतविनवीस्वामी॥तु
मचीयेधामीं॥ सेवाकरुनियांनिष्कामी॥ फेडिनपितृऋणामी॥ ॥चाल॥ ॥
ऐकुनिऐशानीतिभाषणा॥ वाटेबहुविस्मयमुनितें॥ ऐकाश्रोते॰॥३६॥ ॥
श्लोक॥ ॥ नृपालागीतेव्हांवदतमुनितोक्रोधवचनीं॥ नराहेंदेशींया कंद
रुअथवाजाणविपिनीं॥ तदांराजा बोलेनवशकलधात्रीहिपरती॥ असेका
शीतेथेंवसुनऋणफेडीननिगुती॥३७॥परीयावीस्वामीमजअवधितेएक-
महिना॥ ऋषीबोलेशापावरिसिरत्नतांनेमवचना॥३८॥ निकेंऐसेंराजा वदुन
मुनिच्यापादनलिना॥ निघेवंदोनीयांसुतसहितकांतासुविपिना॥३९॥ ॥
कटाव॥ ॥ हरिश्चंद्रनृपनाथवनासीं॥निघतांजालेंदुःखजनासीं॥ कृप
णेंहरपत्तांजेविधनासीं॥ अगणितपावेखेदमनासीं॥ पौरजपाळापिडुनकृपा
ळा॥ ह्मणतिनृपाळा काळाकरिकंटाळा॥ करुनीदिधलेबाळापाळायातें॥त
रिबांजाळावयासदनें॥ कशासव्हावींभाह्मावचनें॥ऐसीउदासचित्तेंवसती॥
वदनेंकेउलवाणीकरिती॥ पाणीलोचनिआणीताती॥ वाणीउदमीसर्वहिया

नीअनवाणीउपलाणीहातीं ॥ कवळनसेचीजवळनृपाच्या ॥ सकळयेउनी विकळमनानें बहु आकांता ॥ करुनीकांतामहिच्यावदती ॥ कांतारानें त्यजुनी कांता ॥ स्कतधनतुझियामंगेंभ्राता ॥ ऐसेंश्रांतासोस्कंपरिनाआमुनें सोडी ॥ ऐकुनभूपतिकरत्याजोडी ॥ गोडीदाउनतोडीसांगे ॥ जोडीमागेकोडीनकराजा होमागें ॥ अतिअनुरागेंमहाभागें ॥ स्वागेंविनउनसर्वहिलोकां ॥ मागेंफिरवीनि रस्कनिशोका ॥ मंगेंघेउनकांतानोका ॥ निघताजालाकष्टें देखा ॥ प्राक्तनगतिहे ऐसी ॥ नाटळे ब्रह्मादीकां ॥ १ ॥ ॥ ३९ ॥ ॥ गीत ॥ ॥ मुनिनेंसालंकार देखुनित्यांनें ॥ धांउनिताराम तिसीं धरिलें हातें ॥ म्हणेभद्राज्यांनिल्या आभरणातें ॥ ठेउनिसत्वरजावें मगविपिनातें ॥ परिसाभावि० ॥ ४० ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ असेंऐकतांन्याचियाभाषणातें ॥ तिघेंकाढुनीअर्पितीभूषणातें ॥ चिरेंफेडुनीवेष्टिलें वल्कलांसी ॥ त्वरें चालिली पादचारीवनासीं ॥ ४१ ॥ ॥ ओवी ॥ ॥ कौशिकेंतपनासआज्ञापिलें ॥ द्वादशकळेपाहिजे तपलें ॥ मुनिदर्पेंतयेंतेजप्रखरिलें ॥ तेणेंभूनगउलोपाह्मातीं ॥ ४२ ॥ वरुणासिआज्ञाकरी देख ॥ नृपपंथेनसावेंलेशहीउदक ॥ मुनीधाकें कूपसरितादिक ॥ केलीशुष्कप चेतें ॥ ४३ ॥ ॥ दिंडी ॥ ॥ निघेंतेव्हांचालतांघोरपथीं ॥ स्कक मारक रपोनिगोलिकांती ॥ कडेपुत्रघेवोनिराज्ञिभागें ॥ हळू हळूजातसे नृपामागें ॥ ४४ ॥ रोहिदासतेधवांम्हणे ताता ॥ तृषेनेगाचालला प्राणआतां ॥ कडेहूनीखालता पडोनीयां ॥ महीलोळेगडबडारडोनीयां ॥ ४५ ॥ ॥ पद्य ॥ ॥ उष्णेपोळोनियांप्रबळ ॥ कोमाइलें श्रीमुखकमळ ॥ कंठींस्वरसी दाटूनिविकळ. जालीतनुभारी ॥ ४६ ॥ तेव्हांमाताधरोनिपोटीं ॥ कुरवाळीमुखकरसंपुटीं ॥ म्हणेंबाळाउघडूनदृष्टी ॥ मजकडेपाहें ॥ ४७ ॥ राजाधुंडीजलकांतारीं ॥ तडागसरितासरोवरीं ॥ बिंदुमात्रहीनादिसेवारी ॥ परंतुनियेकष्टें ॥ ४८ ॥ स्नेहें· कवळ्नबाळकासी ॥ वाराघालितीपल्लवेंसी ॥ रडतीदेखोनियांत्यांसी ॥ दुःखेंपशुपक्षी ॥ ४९ ॥ ॥ छंद ॥ ॥ हळु हळूपुढें तंसींच चालती ॥ नादिसेपरीसाउलीक्षिती ॥ दग्धलींवनें करपलेतरू ॥ विकळजाहलें बहुत लें करूं ॥ ५० ॥ समिरतोनये लेशहीपहा ॥ तापलीमहीरविकरें महा ॥ पोळतीप·

थींपायचरचरां॥ फोड येउनीफुटतिनरतरां॥५१॥ ॥श्लोक॥ ॥विश्वामित्रवयस्थभूरूरअसारायापुढेंगकला॥ भूपेंवंदुनिआदरें प्रसतसें कोंशेनिया पातगा॥ तोबोलेकुमगसहीनवनिता यात्रस्थआह्मींपहा॥ पंथींपाळतिचालतां चरणरेभोगीतसोकष्टहा॥५२॥ ॥आर्या॥ ॥ यगया ननाहिचुकती, दें तां दानासिपादरक्षाया॥ होतींसमर्थनेणें, हरिचे तुज सतत पाद रक्षाया॥५३॥ ॥ ॥सारवी॥ ॥ऐसेंऐकुन त्रिवर्गहीतें अर्पितिपादत्राणा॥ नग्नपादमगचालतिपंथे, कष्टें अपारजाणा॥५४॥ पायांतक्लिंतधरातापली, उष्णेंपोळतिमाथे॥ अंतरिंपीडितनृषातिघांहीं, सार्तक्लेशनपंथें॥५५॥ ॥आर्या॥ ॥ विश्वामित्रपथींत्या, घालुनिया याह्मणे प्रपासत्रा॥ सेवा तोय विचारा; नकरीतांअंतरीं नृपासत्रा॥५६॥ केल्यापथिकरुरसास्तव रुमनरु गंधान्विता अमितसेजा॥ विश्रांतिघेतल्याविण, पर्थी श्रमलेतिफार ननसेजा॥५७॥ सुरतरुछायासीतळ, ऐसेंऐशारुसदनिजायाहो॥ रत्नें नर्डानमंचरु क्षणभरितरियावरीनिजायाहो॥५८॥ ॥रुडवीं॥ ॥ राजाविनवितसेंद्विजासी॥ गांईउदकामीं॥ सेवितानचिसत्कृतरुपी॥ पावतिद्विजयासी॥ ॥चाल॥ ॥ऐसेंबोलुनउदकनपेतां॥सतपोरन्गनरुपथें॥ रुकाधोते०॥५९॥ आलीत्यापाठीनेनृपराणी॥ विप्रवदिजवाणी॥ मातेश्रमालमसद्गुणखाणी॥ प्राशनकरिंपाणि॥चाल॥ ॥ सतिह्मणेजीप्राणगेलिया॥ नेघेपाद्जनातें॥ रुकाधोते०॥६०॥ ॥श्लोक॥ ॥तदांकौशिकेंमोहह्मावानतीतें॥असीदाविलीमावतारामतीतें॥ हरिश्चंद्रसाआश्रमींबैसवीला॥ रुरवें भोगभोगीतसेंदारचीत्या॥६१॥ तेव्हांविप्रह्मणेसति प्रतितुल्ला बाहेपती आश्रमीं॥ तोपाहेंनयनीतरीत्रउकरीचल्नेंनहाएश्रमी॥ साध्वीबोलनपश्चिमेप्रतिजरी पावेलमित्रोदया॥ रायापासुनिहेतथापिनघडे मानीअशानिश्चया॥६२॥ ॥ ॥गीत॥ ॥ऐसेंबोलुनराज्ञीअग्रीगमन॥ करितीजालीतंवयेनृपनंदन॥ त्यातेंमुनीबोलेबायेंजीवन॥ येरु ह्मणेरविवंशींघडलेंहेंन॥ परिसाभावि०॥६३॥ ॥दिंडी॥ ॥बोलुनीयांबाळतोययापरीती॥ पुढेंजातांदिसितविप्रचिती॥ मगक्रोधेंअनर्थतयेंकेला॥ सभोंवतारणवाळाविपेला॥६४॥

पक्षिआणिश्वापदेंअह्माळोनी॥ प्राणवेगेंसोडितीतडफडोनी॥ धूम्रदाटेंकोंद-
ल्यादिशा दाही॥एकमेकां दिसतिनासर्वथाही॥६५॥ ॥साखी॥ ॥
वणवायेउन आंगीं झोंबतां, बाळकमाते कंठीं॥ मिठी घालुनी रडतांजननी, धरी
तकवटुनपोटीं॥६६॥ भूपतिबोले मरणानिघांसीं आलेंनिश्चयआतां॥ विप्रऋ
णातें मोचन नाहे, बसलें रडतरमाथां॥६७॥ बाळक कडिये घेउनियांमग, भूप
तिअग्नींजात॥ आडरानितेंएकटराज्ञी चुकली आरण्यांत॥६८॥ ॥ओवी
॥ ॥ सभोंवतीपाहे घाबरोनी॥ ह्मणे पतीपुत्रगेलेजळोनी॥ आतां काय मीं सा
र्थकवांचुनी॥ देवा वन्ही ठावपोटीं॥६९॥ ह्मणे तान्हया रोहिदासा॥ कोठेंचुकला
सिबाराजसा॥ हे प्राणपते रविवंशावतंसा॥ कांचो मजसीं उपेक्षिलें॥७०॥ ॥
आर्या॥ ॥ऐसाविलाप करुनी, द्याया स्वप्राण होयसिद्धसती॥ धर्मशिळे
वरजापरि, प्रार्थुनिअनलाउभीप्रसिद्धसती॥७१॥ ऐसें देखुनिमुनिनें, वैश्वान
रशीघ्रशांततो केला॥ वृद्धब्राह्मणवेषें, सतिसन्मुखयेउनीउभाठेला॥७२॥ ॥
श्लोक॥ ॥ मुनिवदततियेतें कोणतूं सांग येथें॥ गमनकरिसिकैसें कान-
नीआडपंथें॥ ह्मणत सतितयासीं जाण पांतस्थ आह्मीं॥ मम सुत पति पंथें दे
खिले काय तुह्मी॥७३॥ येरू ह्मणे पैलसमीप भागीं॥ प्रेतें पाहातीं पडलीं स-
आंगीं॥ दावीनयांगेसित्रनिर्मुनीयां॥ तीतेंखरींभासलिंदेखुनीयां॥७४॥ मग
सतीधरणीवरकायती॥ त्यजुनियांविलपे मग कायती॥ नृपवरा सगुणा ममजी
वना॥ मजकसें त्यजिलें अजिजीवना॥७५॥ ॥छंद॥ ॥ बाळकू नृपा
हृदयें कवळुनी॥ विलपत मुखीं वदन ठेउनी॥ ऐकतां तिचीं शोकउत्तरें॥.रुदतिश्वा
पदें थोरगाहिवरें॥७६॥ ॥ओवी॥ ॥ बारे कवणा घालुं भोजन॥ कव-
णावोपूं स्तनपान॥ कडियेघेउनियांवचन॥ बोलूं आतां कवणासीं॥७७॥ ऐसा-
विलापकरितां सती॥ अस्तमाना गेला गभस्ती॥ ऋषी ह्मणे वृथा शोककिती॥ क-
रिसी बाल ममगृहा॥७८॥ ॥ कडवीं॥ ॥ तारा पतितव बोलत स्वामी
॥त्यजुनी पतिपुत्रामीं॥ वपुहे ठेउन व्यर्थ रिकामीं॥ तरिया परीणामी॥ चाल ॥
पतिच्यासंगें निश्चय आतां॥ सेविन गा अनलातें॥ ऐका श्रोते ०॥७९॥ येरू बोल
ततव भर्त्यासीं॥ ऋण आहे ऐशी॥ वार्ता पडली से श्रवणासीं॥ तरिवारित यासीं

॥ ॥चाल॥ ॥ऋणमोचनतेंविनाजालिया॥ नपवेतोसद्गतितें॥ ऐकाश्रो०॥
८०॥ ऐसेंबोधुनतिजसींत्वरित॥ द्विजजालागुप्त॥ अंधःकारनोपडलाबहुत॥ न
दिसेसन्निधवस्त॥ ॥चाल॥ ॥विश्वामित्रेंमाइकव्याघ्रा॥ धाडुननेलींप्रेतें॥
ऐकाश्रोते०॥८१॥ ॥ओवी॥ ॥व्याघ्रेंविदारिलींप्रेनपोरें॥ धांवेसुखपस
रोनिमोठें॥ गुरुगुरोनिपुच्छआपटीनेटें॥ सतित्द्दद्यफाटेदेखतां॥८२॥ ॥
श्लोक॥ ॥आकांततेव्हासतिलागिंजाला॥ घायानसेचीउपमातयाला॥दुः
खेंकरीशोकविलापभारी॥ तोंपातलातोउदयातमारी॥८३॥ ॥गीत॥ ॥
तंवतोभूपतितेथें॥बाळासहित॥ हिंडतत्याचीपंथें॥ आलात्वरित॥ हर्षेंसतिप
दिंलागुनि॥ वृत्ताकथित॥ परिसतनिभूपतिजाला॥ विस्मितबहुत॥ परिसाभा
वि०॥८४॥ ॥ओवी॥ ॥ कष्टेंलोटला एकमास॥ तिघांहीनळभेसखा
चालेश॥ दुःखवेगळें एकहीनिमिष॥ गाधिजजावेंनदेची॥ ८५॥ असोकुमार-
कांतासहनृपती॥ परमकष्टेंचालतांपंथीं॥ वाराणसी मुक्तिपुरीपती॥ देखतांन-
मितीसाष्टांग॥८६॥ स्वर्धुनीजळींकरूनिस्नान॥ घेतलेंविश्वेश्वराचेंदर्शन॥ तो
विश्वामित्रह्मणेयेउन॥ दक्षिणामाझीदेइंजे॥८७॥ ॥आर्या॥ ॥
भूपह्मणेमुनिवर्या, भरलाकृतपूर्णवायदासाचा॥आजीसूर्यास्तवरी, नाहींवि
श्वासकायदासाचा॥८८॥ कौशिकह्मणेंबहुबरें, जातोंयेतोंफिरोनिआजिमला
॥ देतांनदक्षिणातूं, शापिनमगमींनृपानव्हेंचिभला॥८९॥ ॥दिंडी॥
॥ नृपाहस्तींमुद्रिकाभिशंकूची॥ विकोनीतेघेंनृणपेंदिसाची॥ हातवटीं
बांधुनीतृणमाथां॥रावबोलेआसुतेंघ्याजितात॥९०॥ सभोंवतेगोळलेलोकपा
हीं॥ विलोकाया कौतुकनयेदायीं॥ सतीबोलेरायासितेंधवांनें॥ विकाआधीं
निजकरेंस्वयेंमातें॥९१॥ ॥आर्या॥ ॥भूपह्मणेमींजालों, निष्ठुर
तुजलागुनीविकायाला॥ राक्षसपिशाचघेतिल, मजपाशींकठिणपणाशिकाया
ला॥९२॥ ॥छंद॥ ॥मगसतीचियामस्तकींतृणा॥ बांधुनीउभीके-
लित्याक्षणा॥ देखतांजिचेंवदनलोचनी॥ होयचंद्रतोक्षीणलाजुनी॥ ९३॥
त्याहिकेंबहूआलितेक्षणीं॥ स्वरूपदेखुनीवदनकुंटिणी॥ कायतें इचें मोलसांग
णें॥ एकभारयाहेमतोह्मणे॥ ९४॥ ॥सारवी॥ ॥तारामतिनेंरोद

नकरुनी, लागत मुनिपदिं भावें॥ ह्मणे पसरुनी पदर मागतें इजसी मजन विकावें ॥९५॥ तवत्या समयीं काळकौशिक, नामें द्विजवर आला॥ येउनि सतिला एक भारतें कांचन देता जाला ॥९६॥ ॥ श्लोक॥ ॥ नोविप्रतीतें ह्मणे चारु बाई॥ येरीनिघे लागुन कांतपायीं॥ आतां ह्मणे दुर्लभ पाय जाले॥ बोलोनि कष्टें मग शीघ्र चाले॥९७॥ शिशु वदे मज दाखवि एकदां॥ जननि पाहिन यावरि तें कदां॥ नृप ह्मणे तुटला अनुबंध बा॥ वडविवक्ष कुमार धबाधबा ॥९८॥ ॥ आर्या॥ ॥ विप्रें सर्ता सनेतां, शिशु शोकें ह्मणुनि अंब अंब रडे॥ पाहुन वत्सा परित्या, फोडितसे माय गाय हंबरडे॥९९॥ ॥ ओवी॥ ॥ बाळक धांवोनी लवलाहें॥ ह्मणे माते मीं उभा राहें॥ मज सांडोनी जननी ये॥ कोठे जातेस सांगपां॥१००॥ ॥ आर्या॥ ॥ राज्ञी विप्रासि ह्मणे, बापा पळ मात्र सोडरा हूंदे॥ मग मज दुर्लभ होईल, शिशूचें मुख पोटभरुन पाहूं दे॥१॥ ॥ ओवी॥ ॥ उभी राहतां नृपचें न्हाळा॥ पोटीं कवळिलें सुकुमार बाळा॥ स्तन घालोनी मुखकमळा॥ कुरवाळोनी बुझावी॥२॥ आसवें भरोनी उभय नयन॥ हाहा शब्दें करी रोदन॥ विप्र ह्मणे हो स्नेह सोडुन॥ चाल सत्वरी सुपंथीं॥३॥ ॥ ॥ आर्या॥ ॥ द्विज केश धरुन वोढी. वांटीला शिशु हि वस्त्र कवळून॥ खवळुन लत्ता हाणी, विप्रन पाहि होय दूर जवळून॥४॥ ॥ ओवी॥ ॥ राज्ञी लागोन विप्रपायीं॥ ह्मणे तानाएवढें बाळ घेईं॥ जेवी वत्स आणि गाई॥ एकठाईं मेळविजे॥५॥ करुणा येवोन द्विजोत्तमा॥ त्याचें अर्धभार देउनी हेमा॥ कुमारासहित राजभामा॥ स्वकीय धामा आणिली॥६॥ ॥ आर्या॥ ॥ विप्रें केली त्यापरि, द्यावी धनदा सही खरें दीन॥ प्राक्तन फिरतां होती॥ जे प्रभु तेदासही खरें दीन॥७॥ ॥ साखी॥ ॥ हरिश्चंद्र तें ह्मणे ईश्वरा, आतां हे सुतजाया॥ दृष्टिं न पडती ह्मणउन दुःखें, घाली महि वर काया॥८॥ मग तो आपुले माथां तृणतें बांधी विकोन घ्याया॥ चोहटि राहुन उभा जनासी, बोले मजसीं घ्याया॥९॥ धनाढ्य मोठा वीरबाहु तें, महार याहि क आला॥ दोन भारतें कांचन देउन, नृपास घेता जाला॥१०॥ ॥ कडवी॥ ॥ रायें ओरभार हे मासीं॥ विश्वामित्रासीं॥ अर्पोनि लागत चरणासीं॥ बोलत वचनासी॥ ॥